

EIROPAS KONVENTS
SEKRETARIĀTS

Brisele, 2003. gada 18. jūlijā.

CONV 850/03

PAVADVĒSTULE

No Sekretariāts

Kam Konventam

Iepr. dok. Nr.: CONV 820/1/03 REV 1, CONV 847/03, CONV 848/03

Temats: **Eiropas Konstitūcijas līguma projekts**

Konventa locekļu vajadzībām šeit iekļauts galīgais Eiropas Konstitūcijas līguma projekta teksts, kas 2003. gada 18. jūlijā Romā iesniegts Eiropadomes priekšsēdētājam.

Projekts

**EIROPAS
KONSTITŪCIJAS
LĪGUMS**

Saskaņā ar konsensa principu pieņēmis Eiropas Konvents
2003. gada 13. jūnijā un 10. jūlijā

IESNIEGTS
EIROPADOMES PRIEKŠSĒDĒTĀJAM
ROMĀ

– 2003. gada 18. jūlijā –

the european convention

EIROPAS KONVENTS

PRIEKŠVĀRDS

I un II daļai Eiropas Konstitūcijas līguma projektā, kas iesniegts Eiropadomes sanāksmē Salonikos 2003. gada 20. jūnijā.

PRIEKŠVārds

Iezīmējot pavērsiena punktu Eiropas Savienības pastāvēšanā, Eiropadome, tiekoties 2001. gada 14. un 15. decembrī Lākenē, Beļģijā, sasauca Eiropas Konventu, lai pārrunātu Eiropas nākotni.

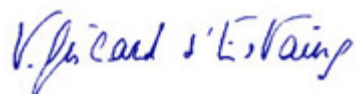
Konventam lūdza sagatavot priekšlikumus trijos jautājumos: kā tuvināt pilsoņus Eiropas nākotnes plānu izstrādei un Eiropas iestādēm, kā veidot dažādu jomu politiku un Eiropas politisko telpu paplašinātā Savienībā un kā panākt, lai Savienība kļūst par stabilizējošu faktoru un paraugu jaunajā pasaules kārtībā.

Konvents ir devis atbildes uz Lākenes deklarācijā uzdotajiem jautājumiem:

- tas piedāvā labāku Savienības un dalībvalstu kompetenču sadalījumu;
- tas iesaka apvienot līgumus un piešķirt Savienībai juridiskas personas statusu;
- tas nosaka Savienības rīcības līdzekļu vienkāršošanu;
- tas piedāvā pasākumus Eiropas Savienības demokrātijas, pārredzamības un efektivitātes palielināšanai, veicinot valstu parlamentu ieguldījumu Eiropas plānu leģitimitātē, vienkāršojot lemšanas procesus un padarot Eiropas iestāžu darbību pārredzamāku un skaidrāku;
- tas nosaka pasākumus, kas nepieciešami, lai veiktu struktūras uzlabojumus trijās Savienības iestādēs un palielinātu to nozīmi, jo īpaši ņemot vērā paplašināšanās sekas.

Lākenes deklarācijā tika arī uzdots jautājums, vai līgumu vienkāršošanai un reorganizācijai nebūtu jāveicina konstitucionāla teksta pieņemšana. Konventa darba iznākumā tapa Eiropas Konstitūcijas līguma projekts, kas guva plašu atbalstu 2003. gada 13. jūnija plenārsēdē.

Mums ir tas gods Eiropas Konventa vārdā šodien, 2003. gada 20. jūnijā, Saloniku sanāksmē ar šo tekstu iepazīstināt Eiropadomi cerībā, ka tas kļūs par Eiropas Konstitūcijas līguma pamatu.

Valéry Giscard d'Estaing,
Konventa priekšsēdētājs

Giuliano Amato,
priekšsēdētāja vietnieks

Jean-Luc Dehaene,
priekšsēdētāja vietnieks

Projekts
EIROPAS KONSTITŪCIJAS LĪGUMS

PREAMBULA

Χρῶμεθα γὰρ πολιτεία... καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται.

Mūsu iekārtu sauc par demokrātiju, jo vara ir nevis mazākuma, bet vairākuma rokās.

Tukidids II, 37

Apzinoties, ka Eiropa ir kontinents, kas ir virzījis civilizāciju, un ka tā iedzīvotāji, kuri šurp plūduši kopš vissenākajiem laikiem, ir pakāpeniski radījuši vērtības, kas ir humānisma pamatā: cilvēku vienlīdzību, brīvību un cieņu pret saprātu,

iedvesmojoties no Eiropas kultūras, reliģijas un humānisma mantojuma, kura joprojām aktuālās vērtības ir sabiedrības dzīves centrā izvirzījušas cilvēku un viņa neaizskaramās un neatsavināmās tiesības, kā arī cieņu pret likumu,

uzskatot, ka apvienotās Eiropas mērķis ir turpināt civilizācijas, progresa un labklājības ceļu visu tās iedzīvotāju labā, tostarp visvājāko un vismazāk aizsargāto labā; uzskatot, ka Eiropa vēlas palikt kultūrai, zinību apguvei un sociālai attīstībai atvērts kontinents, padziļināt savas sabiedriskās dzīves demokrātismu un atklātību, kā arī censties panākt mieru, tiesiskumu un solidaritāti visā pasaulē,

pārliecībā, ka Eiropas tautas, lepodamās ar savu nacionālo identitāti un vēsturi, reizē tiecas sniegties pāri savām senajām robežām un, apvienojoties vēl ciešāk, veidot kopīgu likteni,

pārliecībā, ka, būdama “vienota daudzveidībā”, Eiropa tām piedāvā vislabāko iespēju, pienācīgi ievērojot katra indivīda tiesības un apzinoties savu atbildību nākamo paaudžu un Zemes priekšā, iesaistīties šajā lielajā pasākumā, lai varētu piepildīties cilvēku cerības,

pateicoties Eiropas Konventa locekļiem par šīs Konstitūcijas sagatavošanu Eiropas pilsoņu un valstu vārdā,

[kas, iepazīlušies ar pārējo Pušu pilnvarām un atzinuši tās par likumīgām un spēkā esošām, ir vienojušies par turpmāko:]

I DAĻA

I SADALA. SAVIENĪBAS DEFINĪCIJA UN MĒRKI

1. pants. Savienības izveide

1. Atspoguļojot Eiropas pilsoņu un valstu gribu veidot kopīgu nākotni, ar šo Konstitūciju tiek izveidota Eiropas Savienība, kurai dalībvalstis piešķir kompetences savu kopīgo mērķu sasniegšanai. Savienība koordinē politikas, ar kurām dalībvalstis tiecas sasniegt šos mērķus, un Kopienas līmenī īsteno tai piešķirtās kompetences.
2. Savienība ir atvērta visām Eiropas valstīm, kuras respektē tās vērtības un ir apņēmušās tās kopā stiprināt.

2. pants. Savienības vērtības

Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības. Šīs vērtības dalībvalstīm ir kopīgas sabiedrībā, kur valda plurālisms, tolerance, taisnīgums, solidaritāte un kur nav diskriminācijas.

3. pants. Savienības mērķi

1. Savienības mērķis ir veicināt mieru, stiprināt savas vērtības un savu tautu labklājību.
2. Savienība piedāvā saviem pilsoņiem brīvības, drošības un tiesiskuma telpu bez iekšējām robežām, kā arī vienotu tirgu, kurā pastāv brīva un netraucēta konkurence.
3. Savienības darbība ir vērsta uz to, lai Eiropā panāktu stabilu attīstību, kuras pamatā ir līdzsvarota ekonomiskā izaugsme, sociālā tirgus ekonomika, augsta konkurētspēja un kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību, kā arī vides aizsardzību un vides kvalitātes uzlabošanu augstā līmenī. Tā veicina zinātnes un tehnikas attīstību.

Tā apkaro sociālo atstumtību un diskrimināciju un veicina sociālo taisnīgumu un aizsardzību, sieviešu un vīriešu vienlīdzību, paaudžu solidaritāti un bērnu tiesību aizsardzību.

Tā veicina ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju un solidaritāti dalībvalstu starpā.

Savienība respektē savu kultūru un valodu daudzveidību un nodrošina Eiropas kultūras mantojuma aizsardzību un sekmēšanu.

4. Attiecībās ar citām pasaules daļām Savienība atbalsta un sekmē savas vērtības un intereses. Tā veicina mieru, drošību, noturīgu Zemes attīstību, solidaritāti un savstarpēju cieņu starp tautām, brīvu un godīgu tirdzniecību, nabadzības izskaušanu un cilvēktiesību un jo īpaši bērnu tiesību aizsardzību, kā arī starptautisko tiesību normu stingru ievērošanu un attīstību, tostarp respektējot Apvienoto Nāciju Organizācijas statūtu principus.
5. Šos mērķus cenšas sasniegt ar atbilstošiem līdzekļiem atkarībā no tā, cik plašas ir attiecīgās kompetences, ko Konstitūcija piešķir Savienībai.

4. pants. Pamatbrīvības un diskriminācijas aizliegums

1. Savienība savā teritorijā nodrošina personu brīvu pārvietošanos, preču, pakalpojumu un kapitāla brīvu apriti, kā arī uzņēmējdarbības brīvību saskaņā ar Konstitūcijas noteikumiem.
2. Piemērojot Konstitūciju un neierobežojot tajā paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ.

5. pants. Savienības un dalībvalstu attiecības

1. Savienība respektē dalībvalstu nacionālo identitāti, kas raksturīga to politiskajām un konstitucionālajām pamatstrukturām, tostarp reģionālajām un vietējām pašvaldībām. Tā respektē valstu galvenās funkcijas, tostarp tās, kas nepieciešamas, lai nodrošinātu valsts teritoriālo integritāti un uzturētu likumus un kārtību, kā arī aizsargātu iekšējo drošību.
2. Ievērojot lojālas sadarbības principu, Savienība un dalībvalstis ar patiesu savstarpējo cieņu palīdz cita citai veikt uzdevumus, kurus nosaka Konstitūcija.

Dalībvalstis sekmē Savienības uzdevumu izpildi un atturas no jebkādiem pasākumiem, kuri varētu apdraudēt Konstitūcijā paredzēto mērķu sasniegšanu.

6. pants. Juridiskas personas statuss

Savienībai ir juridiskas personas statuss.

II SADALA. PAMATTIESĪBAS UN SAVIENĪBAS PILSONĪBA

7. pants. Pamattiesības

1. Savienība atzīst tiesības, brīvības un principus, kas izklāstīti Pamattiesību hartā, kura veido Konstitūcijas II daļu.
2. Savienība gatavojas pievienoties Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai. Pievienošanās minētajai konvencijai neietekmē Savienības kompetences, kas noteiktas Konstitūcijā.
3. Pamattiesības, ko nodrošina Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija un kas izriet no dalībvalstu kopīgām konstitucionālām tradīcijām, veido vispārīgos Savienības tiesību principus.

8. pants. Savienības pilsonība

1. Ikviens kādas dalībvalsts pilsonis ir arī Savienības pilsonis. Savienības pilsonība papildina valsts pilsonību; tā neaizstāj to.
2. Savienības pilsoņiem ir tiesības un pienākumi, kas paredzēti Konstitūcijā. Tiem ir:
  - tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā,
  - tiesības balsot un tiesības tikt ievēlētiem Eiropas Parlamenta vēlēšanās un dzīvesvietas dalībvalsts pašvaldību vēlēšanās ar tādiem pašiem nosacījumiem, kā attiecīgās valsts pilsoņiem,

- tiesības tās trešās valsts teritorijā, kurā nav pārstāvēta dalībvalsts, kuras pilsoņi viņi ir, uz jebkuras dalībvalsts diplomātisko un konsulāro iestāžu aizsardzību ar tādiem pašiem nosacījumiem, kā attiecīgās valsts pilsoņiem,
  - tiesības iesniegt lūgumrakstu Eiropas Parlamentā, vērsties pie Eiropas ombuda un pie Savienības iestādēm un padomdevējām struktūrām jebkurā no Konstitūcijas valodām un saņemt atbildi tajā pašā valodā.
3. Šīs tiesības īsteno saskaņā ar nosacījumiem un ierobežojumiem, ko nosaka Konstitūcija un tās īstenošanai paredzētie pasākumi.

III SADALA. SAVIENĪBAS KOMPETENCES

9. pants. Pamatprincipi

1. Savienības kompetenču robežas nosaka kompetences piešķiršanas princips. Savienības kompetenču īstenošanu nosaka subsidiaritātes un proporcionālītātes princips.
2. Saskaņā ar kompetences piešķiršanas principu Savienība darbojas to kompetenču robežās, ko tai Konstitūcijā piešķirušas dalībvalstis, lai sasniegtu Konstitūcijā paredzētos mērķus. Kompetences, kas Konstitūcijā nav piešķirtas Savienībai, paliek dalībvalstīm.
3. Saskaņā ar subsidiaritātes principu jomās, kuras nav ekskluzīvā Savienības kompetencē, Savienība rīkojas tikai tad, ja dalībvalstis centrālā vai reģionālā un vietējā līmenī nevar pietiekami labi īstenot paredzētās darbības mērķus, bet ierosinātās darbības mēroga vai seku dēļ tie ir labāk sasniedzami Savienības līmenī.

Savienības iestādes piemēro subsidiaritātes principu, kas noteikts Protokolā par subsidiaritātes un proporcionalitātes principa ievērošanu, kurš pievienots Konstitūcijai. Valstu parlamenti nodrošina minētā principa ievērošanu saskaņā ar minētajā protokolā izklāstīto procedūru.

4. Saskaņā ar proporcionalitātes principu Savienības rīcības saturs un veids nepārsniedz Konstitūcijas mērķu sasniegšanai nepieciešamo.

Iestādes piemēro proporcionalitātes principu, kas noteikts minētā protokola 3. punktā.

10. pants. Savienības likumi

1. Konstitūcijai un Savienības iestāžu likumiem, ko tās pieņem savu kompetenču īstenošanai, ir augstāks spēks nekā dalībvalstu likumiem.
2. Dalībvalstis veic visus vajadzīgos vispārējos un īpašos pasākumus, lai nodrošinātu to pienākumu izpildi, kas izriet no Konstitūcijas vai no Savienības iestāžu aktiem.

11. pants. Kompetenču kategorijas

1. Ja Konstitūcija piešķir Savienībai ekskluzīvu kompetenci kādā konkrētā jomā, tad veikt likumdošanas funkciju un pieņemt juridiski saistošus dokumentus drīkst tikai Savienība; dalībvalstis to var darīt pašas tikai tad, ja Savienība tās pilnvarojusi vai tas vajadzīgs Savienības pieņemto aktu īstenošanai.

2. Ja kādā konkrētā jomā Konstitūcija piešķir Savienībai kompetenci, kas ir kopīga ar dalībvalstīm, Savienība un dalībvalstis ir tiesīgas veikt likumdošanas funkciju un pieņemt juridiski saistošus dokumentus šajā jomā. Dalībvalstis īsteno savu kompetenci tad, ja Savienība nav īstenojusi savu kompetenci vai ir nolēmusi tās īstenošanu pārtraukt.
3. Savienības kompetencē ir sekmēt un koordinēt dalībvalstu ekonomikas politiku un nodarbinātības politiku.
4. Savienības kompetencē ir noteikt un īstenot kopējo ārpolitiku un drošības politiku, tostarp pakāpeniski izstrādāt kopējo aizsardzības politiku.
5. Dažās jomās un apstākļos, kas noteikti Konstitūcijā, Savienības kompetencē ir veikt darbības, lai atbalstītu, saskaņotu vai papildinātu dalībvalstu darbības, vienlaikus neaizstājot to kompetenci šajās jomās.
6. Apjomu un pasākumus Savienības kompetenču īstenošanai nosaka III daļā ar noteikumiem, kas attiecas uz katru jomu.

12. pants. Ekskluzīva kompetence

1. Savienības ekskluzīvā kompetencē ir izveidot konkurences noteikumus, kas nepieciešami iekšējā tirgus darbībai, kā arī šādās jomās:
  - monetārajā politikā attiecībā uz dalībvalstīm, kuras ir ieviesušas eiro,
  - kopējā tirdzniecības politikā,
  - muitas savienībā,
  - jūras bioloģisko resursu saglabāšanā saskaņā ar kopējo zivsaimniecības politiku.

2. Savienības ekskluzīvā kompetencē ir noslēgt starptautisku līgumu, ja tā slēgšana ir paredzēta Savienības tiesību aktā un ja tas ir nepieciešams, lai ļautu tai īstenot savu iekšējo kompetenci, vai ja tas ietekmē kādu iekšēju Savienības aktu.

13. pants. Dalītās kompetences jomas

1. Savienība dala kompetenci ar dalībvalstīm, ja Konstitūcija piešķir tai kompetenci, kura neattiecas uz jomām, kas minētas 12. un 16. pantā.
2. Dalītā kompetence attiecas uz šādām galvenajām jomām:
  - iekšējais tirgus,
  - brīvības, drošības un tiesiskuma telpa,
  - lauksaimniecība un zivsaimniecība, izņemot jūras bioloģisko resursu saglabāšanu,
  - transports un Eiropas komunikāciju tīkli,
  - enerģētika,
  - sociālā politika – III daļā noteiktajos aspektos,
  - ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija,
  - vide,
  - patērētāju tiesību aizsardzība,
  - kopīgie drošības apsvērumi sabiedrības veselības aizsardzības jautājumos.
3. Pētniecības, tehnoloģiju attīstības un kosmosa jomā Savienības kompetencē ir darbību veikšana, jo īpaši, nosakot un īstenojot programmas; tomēr minētās kompetences īstenošana nedrīkst liegt dalībvalstīm īstenot savas kompetences.

4. Attiecībā uz sadarbību attīstības jomā un humāno palīdzību, Savienības kompetencē ir rīcība un kopējas politikas īstenošana; tomēr minētās kompetences īstenošana nedrīkst liegt dalībvalstīm īstenot savas kompetences.

14. pants. Ekonomikas un nodarbinātības politikas koordinācija

1. Savienība paredz pasākumus, lai nodrošinātu dalībvalstu ekonomikas politikas koordināciju, jo īpaši, pieņemot vispārīgas nostādnes attiecībā uz šīm politikām. Dalībvalstis saskaņo savu ekonomikas politiku Savienības ietvaros.
2. Uz tām dalībvalstīm, kuras ieviesušas eiro, attiecas īpaši pasākumi.
3. Savienība paredz pasākumus, lai nodrošinātu dalībvalstu nodarbinātības politikas koordināciju, jo īpaši, pieņemot nostādnes attiecībā uz šīm politikām.
4. Savienība var nākt klajā ar iniciatīvām, lai nodrošinātu dalībvalstu sociālās politikas koordināciju.

15. pants. Kopējā ārpolitika un drošības politika

1. Savienības kompetence kopējās ārpolitikas un drošības politikas jautājumos attiecas uz visām ārpolitikas jomām un visiem jautājumiem saistībā ar Savienības drošību, tostarp pakāpenisku kopējas aizsardzības politikas izstrādi un, attiecīgi, kopējas aizsardzības izveidi.
2. Dalībvalstis aktīvi un bez iebildumiem atbalsta Savienības kopējo ārpolitiku un drošības politiku lojalitātes un savstarpējas solidaritātes garā un ievēro aktus, kurus Savienība pieņēmusi šajā jomā. Tās atturas no rīcības, kas ir pretrunā Savienības interesēm vai varētu negatīvi ietekmēt tās darbības efektivitāti.

16. pants. Atbalsta, koordinācijas vai papildu darbības jomas

1. Savienība var veikt atbalsta, koordinācijas vai papildu darbības.
2. Atbalsta, koordinācijas vai papildu darbību jomas Eiropas līmenī ir šādas:
  - rūpniecība,
  - cilvēku veselības uzlabošana un aizsardzība,
  - izglītība, arodmācības, jaunatne un sports,
  - kultūra,
  - civilā aizsardzība.
3. Juridiski saistoši dokumenti, ko Savienība pieņēmusi, pamatojoties uz III daļā izklāstītajiem noteikumiem, kuri attiecas uz šīm jomām, nevar izraisīt dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu.

17. pants. Elastīguma klauzula

1. Ja Savienības rīcība izrādās nepieciešama saskaņā ar III daļā noteiktajām politikām, lai sasniegtu kādu no Konstitūcijā noteiktajiem mērķiem, un Konstitūcijā nav paredzētas vajadzīgās pilnvaras, Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma un ar Eiropas Parlamenta piekrišanu vienprātīgi veic vajadzīgos pasākumus.
2. Izmantojot 9. panta 3. punktā minētā subsidiaritātes principa uzraudzības procedūru, Komisija vērš dalībvalstu parlamentu uzmanību uz priekšlikumiem, kas pamatojas uz šo pantu.
3. Noteikumi, kas pieņemti, pamatojoties uz šo pantu, nevar izraisīt dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu gadījumos, kad Konstitūcija neparedz šādu saskaņošanu.

IV SADALA. SAVIENĪBAS IESTĀDES

I nodaļa. Iestāžu sistēma

18. pants. Savienības iestādes

1. Savienībā ir vienota iestāžu sistēma, kurai ir šādi uzdevumi:

- sekmēt Savienības mērķu sasniegšanu,
- stiprināt Savienības vērtības,
- kalpot Savienības, tās pilsoņu un dalībvalstu interesēm,

kā arī nodrošināt to politiku un darbību konsekveci, efektivitāti un nepārtrauktību, kuras tā īsteno savu mērķu sasniegšanai.

2. Šajā iestāžu sistēmā ir:

Eiropas Parlaments,
Eiropadome,
Ministru padome,
Eiropas Komisija,
Tiesa.

3. Katra iestāde darbojas saskaņā ar Konstitūcijā noteiktajām pilnvarām un atbilstoši tajā izklāstītajām procedūrām un nosacījumiem. Iestādes īsteno pilnīgu savstarpēju sadarbību.

19. pants. Eiropas Parlaments

1. Eiropas Parlaments kopā ar Ministru padomi pieņem tiesību aktus un veic budžeta pieņemšanas funkciju, kā arī politiskās kontroles un padomdevēju funkcijas, kā noteikts Konstitūcijā. Tas ievēlē Eiropas Komisijas priekšsēdētāju.

2. Eiropas Parlamentu vispārējās tiešās vēlēšanās uz pieciem gadiem ievēlē Eiropas pilsoņi brīvā un aizklātā balsošanā. Tā locekļu skaits nepārsniedz septiņi simti trīsdesmit sešus. Eiropas pilsoņu pārstāvība ir degresīvi proporcionāla, ar minimālo sliekšni četri Parlamenta locekļi katrai dalībvalstij.

Pietiekami laikus pirms 2009. gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām un, ja nepieciešams, arī turpmākām vēlēšanām, Eiropadome, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta priekšlikumu un ar tā piekrišanu, vienprātīgi pieņem lēmumu, ar kuru nosaka Eiropas Parlamenta sastāvu, ievērojot iepriekš izklāstītos principus.

3. Eiropas Parlaments no savu locekļu vidus ievēlē priekšsēdētāju un prezidiju.

20. pants. Eiropadome

1. Eiropadome rosina Savienības attīstību un nosaka šīs attīstības vispārējos politiskos virzienus un prioritātes. Tā neveic likumdevēja funkcijas.
2. Eiropadomē ir dalībvalstu vai to valdību vadītāji, tās priekšsēdētājs un Komisijas priekšsēdētājs. Tās darbā piedalās Savienības ārlietu ministrs.
3. Eiropadome sanāk reizi ceturksnī, un to sasauc tās priekšsēdētājs. Atkarībā no darba kārtības tās locekļi var pieņemt lēmumu par kāda ministra dalību, un Komisijas priekšsēdētāja gadījumā – par Eiropas komisāra dalību. Vajadzības gadījumā priekšsēdētājs sasauc īpašu Eiropadomes sanāksmi.
4. Ja vien Konstitūcijā nav paredzēts citādi, Eiropadomes lēmumus pieņem, ievērojot konsensa principu.

21. pants. Eiropadomes vadība

1. Eiropadome ar kvalificētu balsu vairākumu ievēlē priekšsēdētāju uz divarpus gadiem, ar iespēju pārvēlēt viņu uz vēl vienu termiņu. Kāda šķēršļa vai smaga pārkāpuma gadījumā saskaņā ar to pašu procedūru Eiropadome var anulēt viņa pilnvaras.
2. Eiropadomes priekšsēdētājs:
  - vada to un virza tās darbu,
  - nodrošina tās darba pienācīgu sagatavošanu un nepārtrauktību sadarbībā ar Komisijas priekšsēdētāju un pamatojoties uz Vispārējo lietu padomes darbu,
  - cenšas veicināt kohēziju un vienprātību Eiropadomē,
  - pēc katras sanāksmes sniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam.

Eiropadomes priekšsēdētājs, ievērojot attiecīgo kompetenci, savā līmenī nodrošina Savienības ārējo pārstāvību jautājumos, kas attiecas uz tās kopējo ārpolitiku un drošības politiku, neskarot Savienības ārlietu ministra pienākumus.

3. Eiropadomes priekšsēdētājam nedrīkst būt valsts pilnvarojums.

22. pants. Ministru padome

1. Ministru padome kopā ar Eiropas Parlamentu pieņem tiesību aktus, veic budžeta pieņemšanas funkciju un politikas veidošanas un koordinēšanas funkcijas, kā noteikts Konstitūcijā.
2. Ministru padomē ir pa vienam pārstāvim no katras dalībvalsts ministra līmenī katram tās sasaukumam. Tikai šie pārstāvji rada saistības attiecīgai dalībvalstij un balso tās vārdā.
3. Ja vien Konstitūcijā nav paredzēts citādi, Ministru padomes lēmumus pieņem ar kvalificētu balsu vairākumu.

23. pants. Ministru padomes formācijas

1. Likumdošanas un vispārējo lietu padome nodrošina konsekvenci Ministru padomes darbā.

Veicot Vispārējo lietu padomes funkciju, tā saziņā ar Komisiju sagatavo Eiropadomes sanāksmes un nodrošina to darba kontroli.

Veicot likumdošanas funkcijas, Ministru padome izskata un kopā ar Eiropas Parlamentu pieņem Eiropas likumus un Eiropas pamatlikumus saskaņā ar Konstitūcijas noteikumiem. Šajā jomā katru dalībvalsti pārstāv viens vai divi pārstāvji ministra līmenī ar attiecīgām zināšanām jomā, kas iekļauta Ministru padomes darba kārtībā.

2. Ārlietu padome, pamatojoties uz Eiropadomes noteiktām stratēģiskām nostādnēm, veido Savienības ārpolitiku un nodrošina tās darbību konsekvenci. To vada Savienības ārlietu ministrs.
3. Eiropadome pieņem Eiropas lēmumu, kas paredz vēl citas Ministru padomes formācijas.
4. Ministru padomes formāciju prezidentūra, izņemot Ārlietu padomes prezidentūru, ir vismaz uz vienu gadu, un to, ievērojot vienlīdzīgas rotācijas principu, uzņemas dalībvalstu pārstāvji Ministru padomē. Eiropadome pieņem Eiropas lēmumu, ar kuru ievieš šādas rotācijas noteikumus, ņemot vērā Eiropas politisko un teritoriālo līdzsvaru un dalībvalstu daudzveidību.

24. pants. Kvalificēts balsu vairākums

1. Ja Eiropadome vai Ministru padome pieņem lēmumus ar kvalificētu balsu vairākumu, šādu vairākumu veido dalībvalstu vairākums, pārstāvot vismaz trīs piektdaļas no Savienības iedzīvotājiem.
2. Ja Konstitūcijā nav noteikts, ka Eiropadomei un Ministru padomei ir jālemj, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, vai gadījumā, ja Eiropadome vai Ministru padome nelemj pēc Savienības ārlietu ministra ierosinājuma, nepieciešamo kvalificēto balsu vairākumu veido divas trešdaļas dalībvalstu, pārstāvot vismaz trīs piektdaļas Savienības iedzīvotāju.
3. Šā panta 1. un 2. punkta noteikumi stājas spēkā 2009. gada 1. novembrī pēc Eiropas Parlamenta vēlēšanām saskaņā ar 19. panta noteikumiem.
4. Ja Konstitūcijas III daļā ir paredzēts, ka Ministru Padomei jāpieņem Eiropas likumi un pamatlikumi saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru, Eiropadome var pēc savas iniciatīvas un vienprātīgi, pēc vismaz sešus mēnešus ilgas izskatīšanas pieņemt lēmumu, ļaujot pieņemt šādus likumus vai pamatlikumus saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru. Eiropadome pieņem lēmumu pēc tam, kad ir apspriedusies ar Eiropas Parlamentu un informējusi valstu parlamentus.

Ja Konstitūcijas III daļā ir noteikts, ka Ministru padomei konkrētajā jomā jāpieņem vienprātīgs lēmums, Eiropadome pēc savas iniciatīvas un vienprātīgi var pieņemt Eiropas lēmumu, ļaujot Padomei attiecīgajā jomā pieņemt lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu. Jebkuru iniciatīvu, ko Eiropadome uzņemas saskaņā ar šo apakšpunktu, nosūta valstu parlamentiem ne vēlāk kā četrus mēnešus pirms tam, kad šajā sakarā tiek pieņemts lēmums.

5. Eiropadomē nebalso tās priekšsēdētājs un Komisijas priekšsēdētājs.

25. pants. Eiropas Komisija

1. Eiropas Komisija sekmē Eiropas vispārējās intereses un šajā nolūkā uzņemas atbilstošu iniciatīvu. Tā nodrošina Konstitūcijas piemērošanu un iestāžu veiktos pasākumus saskaņā ar Konstitūciju. Tā pārzina Savienības likumu piemērošanu, ko kontrolē Tiesa. Tā veic budžeta izpildi un vada programmas. Tā arī veic koordinācijas, izpildvaras un vadības funkcijas, kas noteiktas Konstitūcijā. Tā nodrošina Savienības ārējo pārstāvību, izņemot kopējās ārpolitikas un drošības politikas jomu un citus Konstitūcijā paredzētos gadījumos. Tā rosina Savienības gada un daudzgadu programmu izstrādi, lai panāktu iestāžu savstarpējas vienošanās.
2. Ja vien Konstitūcijā nav noteikts citādi, Savienības tiesību aktus var pieņemt, tikai pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu. Pārējos aktus pieņem, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, ja tā paredzēts Konstitūcijā.

3. Komisiju veido kolēģija, kurā ir priekšsēdētājs, Savienības ārlietu ministrs, kas ir priekšsēdētāja vietnieks, un trīspadsmit Eiropas komisāri, kas izraudzīti, pamatojoties uz dalībvalstu vienlīdzīgas rotācijas sistēmu. Šo sistēmu izveido ar Eiropadomes pieņemtu Eiropas lēmumu, pamatojoties uz šādiem principiem:

- a) nosakot secību un termiņus, uz kādiem dalībvalstu pilsoņus izraugās par kolēģijas locekļiem, attieksme pret dalībvalstīm ir pilnīgi vienāda; tas nozīmē, ka amata pilnvaru termiņu kopējais skaits jebkurām divām dalībvalstīm nedrīkst atšķirties vairāk kā par vienu termiņu,
- b) ievērojot a) apakšpunktu, katras kolēģijas sastāvu veido tā, lai atbilstoši tiktu atspoguļots visu Savienības dalībvalstu demogrāfiskais un teritoriālais diapazons.

Komisijas priekšsēdētājs ieceļ komisārus bez balsstiesībām, kurus izvēlas saskaņā ar tādiem pašiem kritērijiem, kādi attiecas uz kolēģijas locekļiem, un kuri ir no visām pārējām dalībvalstīm.

Šī kārtība stājas spēkā 2009. gada 1. novembrī.

4. Veicot savus pienākumus, Komisija ir pilnīgi neatkarīga. Pienākumus pildot, Eiropas komisāri un komisāri nelūdz un nepieņem norādījumus no kādas valdības vai citas struktūras.
5. Komisija kopumā ir atbildīga Eiropas Parlamenta priekšā. Komisijas priekšsēdētājs atbild Eiropas Parlamenta priekšā par komisāru darbu. Saskaņā ar III-243. pantā noteikto procedūru Eiropas Parlaments drīkst pieņemt priekšlikumu izteikt neuzticību Komisijai. Ja šādu priekšlikumu pieņem, Eiropas komisāriem un komisāriem ir jāatkāpjas. Komisija turpina veikt kārtējo darbu, līdz ir izveidota jaunā kolēģija.

26. pants. Eiropas Komisijas priekšsēdētājs

1. Ņemot vērā Eiropas Parlamenta vēlēšanas un veikusi attiecīgas konsultācijas, Eiropadome, pieņemot lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu, piedāvā Eiropas Parlamentam savu ieteikto kandidātu Komisijas prezidentūrai. Šo kandidātu Eiropas Parlaments ievēlē ar savu locekļu vairākumu. Ja šis kandidāts nesaņem nepieciešamo vairākuma atbalstu, Eiropadome, ievērojot tādu pašu procedūru, viena mēneša laikā Eiropas Parlamentam iesaka jaunu kandidātu.
2. Katra rotācijas sistēmā noteiktā dalībvalsts izveido sarakstu ar trim personām, kurā jābūt pārstāvētiem abiem dzimumiem - personām, kuras tā uzskata par atbilstošām Eiropas komisāra amatam. Izvēloties vienu personu no katra piedāvātā saraksta, ievēlētais priekšsēdētājs atlasa trīspadsmit Eiropas komisārus, ievērojot viņu kompetenci, uzticību Eiropai un neapšaubāmo neatkarību. Izvirzīto priekšsēdētāja kandidātu un pārējos Komisijas locekļu kandidātus, tostarp iespējamo Savienības ārlietu ministru, kā arī personas, kas kandidē būt par komisāriem bez balsstiesībām, izvirza balsojumam Eiropas Parlamentā, lai par tiem balsotu kopumā. Komisijas pilnvaru termiņš ir pieci gadi.
3. Komisijas priekšsēdētājs:
  - nosaka nostādnes, pēc kādām Komisijai jāstrādā,
  - lemj par tās iekšējo organizāciju, nodrošinot tās konsekventu, efektīvu un koleģiālu rīcību,
  - ieceļ priekšsēdētāja vietniekus no kolēģijas locekļu vidus.

Eiropas komisārs vai komisārs atkāpjas no amata, ja to pieprasa priekšsēdētājs.

27. pants. Savienības ārlietu ministrs

1. Eiropadome, pieņemot lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu, ar Komisijas priekšsēdētāja piekrišanu ieceļ Savienības ārlietu ministru. Viņš vada Savienības kopējo ārpolitiku un drošības politiku. Eiropadome var anulēt viņa pilnvaras saskaņā ar to pašu procedūru.
2. Savienības ārlietu ministrs ar saviem priekšlikumiem veicina kopējās ārpolitikas attīstību, kuru viņš īsteno saskaņā ar Ministru padomes pilnvarojumu. Tas pats attiecas uz kopējo drošības un aizsardzības politiku.
3. Savienības ārlietu ministrs ir viens no Komisijas priekšsēdētāja vietniekiem. Viņš atbild par ārējo sakaru veidošanu un citu Savienības ārējo darbību aspektu koordināciju. Veicot šos pienākumus Komisijā un tikai attiecībā uz šiem pienākumiem, Savienības ārlietu ministram ir saistošas Komisijas procedūras.

28. pants. Tiesa

1. Tiesas sastāvā ir Eiropas Tiesa, Augstā tiesa un specializētās tiesas. Tā nodrošina likumu ievērošanu, interpretējot un piemērojot Konstitūciju.

Dalībvalstis nodrošina pārsūdzības tiesības, kas ir pietiekami efektīvas tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai Savienības tiesībās.

2. Eiropas Tiesas sastāvā ir pa vienam tiesnesim no katras dalībvalsts, un tai palīdz ģenerālvokāti.

Augstās tiesas sastāvā ir vismaz pa vienam tiesnesim no dalībvalsts, attiecīgo skaitu nosaka Tiesas statūtos.

Eiropas Tiesas tiesnešus un ģenerālvokātus un Augstās tiesas tiesnešus, kurus izvēlas no personām, par kuru neatkarību nav šaubu un kuri atbilst III-260. un III-261. pantā paredzētajiem nosacījumiem, savstarpēji vienojoties, uz sešiem gadiem ieceļ dalībvalstu valdības; viņus var iecelt amatā atkārtoti.

3. Tiesa:
  - lemj par prasībām, kuras iesniegusi kāda dalībvalsts, iestāde, fiziska vai juridiska persona saskaņā ar III daļas noteikumiem,
  - pēc dalībvalstu tiesu pieprasījuma sniedz prejudiciālus nolēmumus attiecībā uz Savienības tiesību aktu interpretāciju vai iestāžu pieņemto aktu spēkā esamību,
  - lemj citās lietās, kas noteiktas Konstitūcijā.

II nodaļa. Citas iestādes un struktūras

29. pants. Eiropas Centrālā banka

1. Eiropas Centrālā banka kopā ar valstu centrālajām bankām veido Eiropas Centrālo banku sistēmu. Eiropas Centrālā banka kopā ar dalībvalstu centrālajām bankām, kas ir ieviesušas Savienības valūtu, eiro, īsteno Savienības monetāro politiku.
2. Eiropas Centrālo banku sistēmu regulē Eiropas Centrālās bankas lēmējinstances. Eiropas Centrālo banku sistēmas galvenais mērķis ir uzturēt cenu stabilitāti. Neskarot cenu stabilitātes mērķi, tā atbalsta vispārējo ekonomikas politiku Savienībā, lai palīdzētu sekmēt Savienības mērķu sasniegšanu. Tā veic citus centrālās bankas uzdevumus saskaņā ar III daļas noteikumiem un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtiem.
3. Eiropas Centrālā banka ir iestāde ar juridiskas personas statusu. Vienīgi tā ir tiesīga atļaut eiro emisiju. Tā ir neatkarīga, gan īstenojot savas pilnvaras, gan finanšu ziņā. Savienības iestādes un struktūras, kā arī dalībvalstu valdības apņemas ievērot šo principu.
4. Eiropas Centrālā banka paredz pasākumus, kuri ir nepieciešami, lai veiktu tās uzdevumus saskaņā ar III-77. līdz III-83. panta un III-90. panta noteikumiem un saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtos izklāstītajiem nosacījumiem. Saskaņā ar šiem pašiem noteikumiem tās dalībvalstis, kuras nav ieviesušas eiro, un to centrālās bankas patur savas pilnvaras monetāros jautājumos.
5. Ar Eiropas Centrālo banku, ievērojot tās kompetenci, konsultējas par visiem ierosinātajiem Savienības aktiem un visiem normatīvo aktu ierosinājumiem valstu līmenī, un tā var sniegt atzinumu.

6. Eiropas Centrālās bankas lēmējstruktūras, to sastāvs un darbības metodes ir izklāstītas no III-84. līdz III-87. pantam, kā arī Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtos.

30. pants. Revīzijas palāta

1. Revīzijas palāta ir iestāde, kas veic revīziju.
2. Tā pārbauda visu Savienības ieņēmumu un izdevumu pārskatus un nodrošina labu finanšu vadību.
3. Tajā ir pa vienam pilsonim no katras dalībvalsts. Tās locekļi, veicot savus pienākumus, ir pilnīgi neatkarīgi.

31. pants. Savienības padomdevējas iestādes

1. Eiropas Parlamentam, Ministru padomei un Komisijai palīdz Reģionu komiteja un Ekonomikas un sociālo lietu komiteja, kas veic padomdevēju funkcijas.
2. Reģionu komitejas sastāvā ir reģionālo un vietējo struktūru pārstāvji, kam ir vai nu reģionālas, vai vietējas vēlētas varas pilnvaras, vai arī kuri ir politiski atbildīgi kādai vēlētai sapulcei.
3. Ekonomikas un sociālo lietu komitejā ir pārstāvji no darba devēju, darba ņēmēju organizācijām un citām organizācijām, kas pārstāv pilsonisku sabiedrību, jo īpaši sociāli ekonomiskajā, pilsoniskajā, profesionālajā un kultūras jomā.
4. Reģionu komitejas un Ekonomikas un sociālo lietu komitejas locekļiem nedrīkst būt saistoši nekādi obligāti norādījumi. Viņi pilda pienākumus pilnīgi neatkarīgi un Savienības vispārējās interesēs.

5. Normas, kas reglamentē šo komiteju sastāvu, to locekļu iecelšanu amatā, to pilnvaras un darbības, ir izklāstītas no III-292. līdz III-298. pantam. Ministru padome, pamatojoties uz Komisijas ierosinājumu, regulāri pārskata noteikumus, kas reglamentē to sastāvu, ņemot vērā ekonomiskās, sociālās un demogrāfiskās pārmaiņas Savienībā.

V SADAĻA. SAVIENĪBAS KOMPETENCES ĪSTENOŠANA

I NODAĻA. Kopēji noteikumi

32. pants. Savienības tiesību akti

1. Īstenojot Konstitūcijā piešķirtās pilnvaras, Savienība saskaņā ar III daļas noteikumiem kā juridiskus instrumentus izmanto Eiropas likumus, Eiropas pamatlikumus, Eiropas regulas, Eiropas lēmumus, ieteikumus un atzinumus.

Eiropas likums ir vispārēji piemērojams leģislatīvs akts. Tas ir saistošs kopumā un tieši piemērojams visās dalībvalstīs.

Eiropas pamatlikums ir leģislatīvs akts, kas attiecībā uz sasniedzamo rezultātu ir saistošs dalībvalstīm, kurām tas adresēts, tomēr ļauj valstu varasiestādēm pilnīgi brīvi izvēlēties šā rezultāta sasniegšanas veidu un līdzekļus.

Eiropas regula ir vispārēji piemērojams neleģislatīvs akts leģislatīvo aktu un atsevišķu Konstitūcijas noteikumu īstenošanai. Tā var vai nu būt saistoša kopumā un tieši piemērojama visās dalībvalstīs, vai uzlikt saistības attiecībā uz sasniedzamo rezultātu visām dalībvalstīm, kurām tā adresēta, tomēr ļaujot valstu varasiestādēm pilnīgi brīvi izvēlēties šā rezultāta sasniegšanas veidu un līdzekļus.

Eiropas lēmums ir nelegislatīvs akts, kas ir pilnībā saistošs. Lēmums, kurā ir precīzi norādīti tie, kuriem tas adresēts, ir saistošs tikai šiem adresātiem.

Iestāžu pieņemtie ieteikumi un atzinumi nav saistoši.

2. Izskatot leģislatīvo aktu priekšlikumus, Eiropas Parlaments un Ministru padome atturas pieņemt aktus, kuri attiecīgajā jomā nav paredzēti šajā pantā.

33. pants. Leģislatīvie akti

1. Eiropas likumus un Eiropas pamatlikumus pieņem, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumiem, kopīgi ar Eiropas Parlamentu un Ministru padomi saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru, kas noteikta III-302. pantā. Ja abas iestādes nespēj vienoties, tos nepieņem.

Gadījumos, kas īpaši noteikti III-165. pantā, Eiropas likumus un Eiropas pamatlikumus var pieņemt pēc dalībvalstu grupas iniciatīvas saskaņā ar III-302. pantu.

2. Atsevišķos gadījumos, kas paredzēti Konstitūcijā, Eiropas Parlaments ar Ministru padomes līdzdalību vai Ministru padome ar Eiropas Parlamenta līdzdalību pieņem Eiropas likumus un Eiropas pamatlikumus saskaņā ar īpašām likumdošanas procedūrām.

34. pants. Nelegislatīvi akti

1. Ministru padome un Komisija pieņem Eiropas regulas un Eiropas lēmumus gadījumos, kas minēti 35. un 36. pantā, un Konstitūcijā īpaši minētos gadījumos. Eiropadome pieņem Eiropas lēmumus gadījumos, kas īpaši paredzēti Konstitūcijā. Eiropas Centrālā banka pieņem Eiropas regulas un Eiropas lēmumus, ja Konstitūcija tai piešķir šādas pilnvaras.
2. Ministru padome un Komisija, kā arī Eiropas Centrālā banka pieņem ieteikumus, ja Konstitūcijā tām piešķir šādas pilnvaras.

35. pants. Deleģētās regulas

1. Eiropas likumi un Eiropas pamatlikumi var dot Komisijai pilnvaras ieviest deleģētās regulas, lai papildinātu vai grozītu dažus nebūtiskus Eiropas likumu vai pamatlikumu elementus.

Deleģēšanas mērķi, saturs, apjoms un ilgums tiek konkrēti noteikts Eiropas likumos un pamatlikumos. Deleģēšana nedrīkst attiekties uz kādas jomas būtiskajiem elementiem. Uz tiem attiecas Eiropas likumi vai pamatlikumi.

2. Nosacījumus, ar kādiem notiek deleģēšana, konkrēti nosaka Eiropas likumos un pamatlikumos. Minētie nosacījumi var būt šādi:
  - Eiropas Parlaments vai Ministru padome var nolemt atsaukt deleģēšanu,

- deleģētā regula var stāties spēkā tikai tad, ja Eiropas Parlaments vai Ministru padome Eiropas likumā vai pamatlikumā noteiktajā termiņā nav izteikusi iebildumus.

Piemērojot iepriekšējo punkta daļu, Eiropas Parlaments pieņem lēmumu ar savu locekļu vairākumu, bet Ministru padome – ar kvalificētu balsu vairākumu.

36. pants. Īstenošanas akti

1. Dalībvalstis pieņem visus tiesību aktus, kas vajadzīgi, lai īstenotu juridiski saistošos Savienības aktus.
2. Ja ir nepieciešami vienādi nosacījumi saistošo Savienības aktu īstenošanai, šie akti var piešķirt Komisijai vai, īpašos gadījumos un 39. pantā paredzētajos gadījumos, Ministru padomei izpildes pilnvaras.
3. Eiropas likumos iepriekš ir noteiktas normas un vispārīgi principi, saskaņā ar kuriem dalībvalstis var kontrolēt Savienības īstenošanas aktus.
4. Savienības īstenošanas akti ir Eiropas īstenošanas regulas un Eiropas īstenošanas lēmumi veidā.

37. pants. Savienības juridisko aktu kopīgie principi

1. Ja vien Konstitūcijā nav ietverts īpašs noteikums, iestādes pašas atbilstoši attiecīgām procedūrām nolemj, kāda veida akts katrā gadījumā ir jāpieņem, ievērojot 9. pantā noteikto proporcionalitātes principu.
2. Eiropas likumos, Eiropas pamatlikumos, Eiropas regulās un Eiropas lēmumos ir sniegts to pieņemšanas pamatojums, kā arī norādīti visi priekšlikumi vai atzinumi, kas paredzēti šajā Konstitūcijā.

38. pants. Publicēšana un stāšanās spēkā

1. Eiropas likumus un pamatlikumus, kas pieņemti saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru, paraksta Eiropas Parlamenta priekšsēdētājs un Ministru padomes priekšsēdētājs. Pārējos gadījumos tos paraksta Eiropas Parlamenta priekšsēdētājs vai Ministru padomes priekšsēdētājs. Eiropas likumus un Eiropas pamatlikumus publicē "Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī", un tie stājas spēkā publikācijā norādītajā dienā vai, ja šādas noteiktas dienas nav, divdesmitajā dienā pēc publicēšanas.
2. Eiropas regulas un Eiropas lēmumus, kuros nav precizēti adresāti vai kuri ir adresēti visām dalībvalstīm, paraksta tās iestādes priekšsēdētājs, kura tos pieņem, tos publicē "Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī", un tie stājas spēkā publikācijā norādītajā dienā vai, ja šādas noteiktas dienas nav, divdesmitajā dienā pēc publicēšanas.
3. Citus lēmumus paziņo visiem, kam tie adresēti, un tie stājas spēkā pēc šāda paziņojuma.

II nodaļa. Īpaši noteikumi

39. pants. Īpaši noteikumi kopējās ārpolitikas un drošības politikas īstenošanai

1. Eiropas Savienība īsteno kopēju ārpolitiku un drošības politiku, pamatojoties uz savstarpēju politisku solidaritāti dalībvalstu starpā, vispārēju interešu noteikšanu un arvien lielāku dalībvalstu darbības konvergenci.

2. Eiropas Padome nosaka Savienības stratēģiskās intereses un kopējās ārpolitikas un drošības politikas mērķus. Ministru padome izstrādā šo politiku saskaņā ar stratēģisko nostādņu shēmu, ko noteikusi Eiropadome, un saskaņā ar III daļā minētajiem noteikumiem.
3. Eiropadome un Ministru padome pieņem vajadzīgos Eiropas lēmumus.
4. Kopējo ārpolitiku un drošības politiku īsteno Savienības ārlietu ministrs un dalībvalstis, izmantojot valstu un Savienības resursus.
5. Dalībvalstis cita ar citu apspriežas Eiropadomē un Ministru padomē par vispārsvarīgiem ārpolitikas un drošības politikas jautājumiem, lai formulētu kopēju attieksmi. Pirms uzsākt kādu darbību starptautiskā mērogā vai uzņemties kādas saistības, kuras varētu ietekmēt Savienības intereses, katra dalībvalsts apspriežas ar pārējām Eiropadomē vai Ministru padomē. Dalībvalstis, saskaņojot savas darbības, nodrošina to, ka Savienība spēj aizstāvēt savas intereses un vērtības starptautiskā mērogā. Dalībvalstis pauž savstarpēju solidaritāti.
6. Ar Eiropas Parlamentu regulāri apspriežas par kopējās ārpolitikas un drošības politikas galvenajiem aspektiem un pamatvirzienu izvēli un pastāvīgi informē par šīs politikas attīstību.
7. Eiropas lēmumus saistībā ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku Eiropadome un Ministru padome pieņem vienprātīgi, izņemot gadījumus, kas minēti III daļā. Eiropadome un Ministru padome pieņem lēmumu, pamatojoties uz dalībvalsts priekšlikumu, Savienības ārlietu ministra priekšlikumu vai priekšlikumu, ko šis ministrs sniedzis ar Komisijas atbalstu. Tas neattiecas uz Eiropas likumiem un Eiropas pamatlikumiem.
8. Eiropadome var vienprātīgi nolemt, ka Ministru padomei ir jāpieņem lēmumi ar kvalificētu balsu vairākumu gadījumos, kas nav minēti III daļā.

40. pants. Īpaši noteikumi kopējās drošības politikas un aizsardzības politikas īstenošanai

1. Kopējā drošības un aizsardzības politika ir kopējās ārpolitikas un drošības politikas sastāvdaļa. Tā nodrošina Savienības rīcībspējas, izmantojot civilos un militāros līdzekļus. Savienība var tos izmantot miera uzturēšanas uzdevumos ārpus Savienības, konfliktu novēršanā un starptautiskās drošības stiprināšanā saskaņā ar principiem, kas noteikti Apvienoto Nāciju Organizācijas statūtos. Šos pienākumus veic, izmantojot dalībvalstu piedāvātās iespējas.
2. Kopējā drošības politika un aizsardzības politika ietver pakāpenisku Savienības kopējās aizsardzības politikas izstrādi. Šajā procesā tiks panākta kopēja aizsardzība, ja Eiropadome ar vienprātīgu balsojumu to nolems. Tādā gadījumā tā iesaka dalībvalstīm pieņemt šādu lēmumu saskaņā ar to konstitucionālajām prasībām.

Savienības politika saskaņā ar šo pantu neskar atsevišķu dalībvalstu drošības politikas un aizsardzības politikas īpašo būtību un respektē to dalībvalstu pienākumus, kuras uzskata, ka to kopīgā aizsardzība ir īstenojama Ziemeļatlantijas Līguma organizācijā saskaņā ar Ziemeļatlantijas Līgumu, un ir saderīga ar kopējo drošības un aizsardzības politiku, kas noteikta šajā struktūrā.

3. Dalībvalstis nodrošina, lai Savienībai būtu pieejami civilie un militārie spēki kopējās drošības politikas un aizsardzības politikas īstenošanai, lai veicinātu Ministru padomes noteikto mērķu sasniegšanu. Tās dalībvalstis, kuras kopā veido daudznacionālos spēkus, var nodrošināt šo spēku izmantošanu arī kopējai drošības politikai un aizsardzības politikai.

Dalībvalstis apņemas pakāpeniski uzlabot savas militārās spējas. Jāizveido Eiropas bruņojuma, zinātniskās izpētes un militāro spēju aģentūru, lai noteiktu operatīvās vajadzības, veicinātu pasākumus to izpildei, veicinātu aizsardzības nozares rūpnieciskās un tehnoloģiskās bāzes stiprināšanai nepieciešamo pasākumu noteikšanu un, vajadzības gadījumā, īstenošanu, piedalītos Eiropas spēju un bruņojuma politikas noteikšanā un palīdzētu Ministru padomei novērtēt militāro spēju uzlabošanos.

4. Eiropas lēmumus par kopējās drošības un aizsardzības politikas īstenošanu, tostarp šajā pantā minēto uzdevumu uzņemšanos, pieņem Ministru padome ar vienprātīgu balsojumu pēc Savienības ārlietu ministra vai dalībvalsts priekšlikuma. Savienības ārlietu ministrs, vajadzības gadījumā – kopā ar Komisiju, var ierosināt izmantot gan valstu resursus, gan Savienības instrumentus.
5. Ministru padome var uzdot kāda Savienības uzdevuma izpildi dalībvalstu grupai, lai aizsargātu Savienības vērtības un kalpotu tās interesēm. Šāda uzdevuma izpildi regulē III-211. pants.
6. Tās dalībvalstis, kuru militārās spējas atbilst augstākiem kritērijiem un kuras šajā jomā ir uzņēmušās vairāk saistību cita pret citu sarežģītāko uzdevumu izpildei, nodibina strukturētu sadarbību Savienības ietvaros. Šādu sadarbību regulē III-213. panta noteikumi.

7. Tikmēr, kamēr Eiropadome nav pieņēmusi lēmumu saskaņā ar šā panta 2. punktu, Savienībā tiek izveidota ciešāka sadarbība savstarpējās aizsardzības jomā. Šī sadarbība paredz, ka gadījumos, kad kāda šīs sadarbības dalībvalsts kļūst par bruņotas agresijas upuri savā teritorijā, pārējās tur iesaistītās valstis sniedz tai atbalstu un palīdzību ar visiem to spēkos esošajiem militārajiem vai citiem līdzekļiem saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas statūtu 51. pantu. Īstenojot ciešāku sadarbību savstarpējās aizsardzības jomā, iesaistītās dalībvalstis darbojas ciešā sadarbībā ar Ziemeļatlantijas Līguma organizāciju. Konkrēti noteikumi līdzdalībai šajā sadarbībā un tās norisē, kā arī attiecīgās lēmumu pieņemšanas procedūras ir noteiktas III-214. pantā.
8. Ar Eiropas Parlamentu regulāri apspriežas par kopējās drošības un aizsardzības politikas galvenajiem aspektiem un pamatvirzienu izvēli un pastāvīgi informē par tās attīstību.

41. pants. Īpaši noteikumi brīvības, drošības un tiesiskuma telpas izveidei

1. Savienība veido brīvības, drošības un tiesiskuma telpu:
  - pieņemot Eiropas likumus un pamatlikumus, kas paredzēti, lai tuvinātu valstu likumus jomās, kas uzskaitītas III daļā,
  - veicinot savstarpējo uzticēšanos dalībvalstu kompetento iestāžu starpā, jo īpaši, pamatojoties uz tiesas un ārpus tiesas lēmumu savstarpēju atzīšanu,
  - ar operatīvu sadarbību starp dalībvalstu kompetentajām iestādēm, tostarp policiju, muitu un citiem dienestiem, kuri specializējas noziedzīgu nodarījumu novēršanā un atklāšanā.

2. Veidojot brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, valstu parlamenti var piedalīties novērtēšanas procesos, kas paredzēti III-161. pantā, un tie iesaistās Eiropola politiskajā kontrolē un *Eurojust* darbību novērtēšanā saskaņā ar III-177. un III-174. pantu.
3. Attiecībā uz policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās dalībvalstīm ir iniciatīvas tiesības saskaņā ar Konstitūcijas III-160. pantu.

42. pants. Solidaritātes klauzula

1. Savienība un tās dalībvalstis darbojas kopīgi un solidāri, ja dalībvalsts ir teroristu uzbrukuma vai arī dabas vai cilvēka radītas katastrofas upuris. Savienība mobilizē tās rīcībā esošos līdzekļus, tostarp dalībvalstu piedāvātos militāros resursus, lai:
  - a) – nepieļautu terorisma draudus dalībvalstu teritorijās,
    - aizsargātu demokrātiskās iestādes un civiliedzīvotājus no jebkādiem teroristu uzbrukumiem,
    - palīdzētu dalībvalstij tās teritorijā teroristu uzbrukuma gadījumā pēc tās politisko iestāžu lūguma,
  - b) – palīdzētu dalībvalstij tās teritorijā katastrofas gadījumā pēc tās politisko iestāžu lūguma.
2. Sīki izstrādāta kārtība šo noteikumu īstenošanai ir paredzēta III-231. pantā.

III nodaļa. Pastiprināta sadarbība

43. pants. Pastiprināta sadarbība

1. Dalībvalstis, kuras savā starpā vēlas izveidot pastiprinātu sadarbību jomās, kas nav Savienības ekskluzīvā kompetencē, var izmantot Savienības iestādes un īstenot šīs kompetences, piemērojot attiecīgos Konstitūcijas noteikumus, ievērojot ierobežojumus un saskaņā ar procedūrām, kas noteiktas šajā pantā un no III-322. līdz III-329. pantam.

Pastiprinātas sadarbības mērķis ir veicināt Savienības mērķu sasniegšanu, aizsargāt tās intereses un pastiprināt integrācijas procesu. Visas dalībvalstis var iesaistīties šādā sadarbībā tās izveides brīdī un jebkurā vēlākā laikā saskaņā ar III-324. pantu.

2. Ministru padome kā galējo līdzekli dod atļauju sākt pastiprinātu sadarbību, ja Ministru padomē konstatēts, ka Savienība kopumā nevar pieņēmamā termiņā sasniegt šādas sadarbības mērķus, un ar noteikumu, ka tā apvieno vismaz vienu trešo daļu dalībvalstu. Ministru padome pieņem lēmumus saskaņā ar III-325. pantā paredzēto procedūru.
3. Lēmumu pieņemšanā piedalās tikai tie Ministru padomes locekļi, kas pārstāv dalībvalstis, kuras ir iesaistītas pastiprinātā sadarbībā. Visas dalībvalstis tomēr var piedalīties Ministru padomes apspriedēs.

Vienprātība ir panākta tikai tad, ja šādi balsojuši iesaistīto valstu pārstāvji. Kvalificētu balsu vairākumu definē kā iesaistīto dalībvalstu pārstāvju balsu vairākumu, kur pārstāvētas vismaz trīs piektdaļas šo valstu iedzīvotāju. Ja Konstitūcijā nav noteikts, ka Ministru padome lemj, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, vai gadījumā, ja Ministru padome nelemj pēc ārlietu ministra ierosinājuma, nepieciešamo kvalificēto balsu vairākumu veido vismaz trīs piektdaļas iesaistīto valstu, pārstāvēt vismaz trīs piektdaļas šo valstu iedzīvotāju.

4. Pastiprinātas sadarbības procesā pieņemtie akti ir saistoši tikai iesaistītajām valstīm. Tos neuzskata par *acquis*, kas ir jāpieņem valstīm, kuras pretendē uz pievienošanos Savienībai.

VI SADAĻA. SAVIENĪBAS DEMOKRĀTISKĀS DARBĪBAS PRINCIPI

44. pants. Demokrātiskas vienlīdzības princips

Visās darbībās Savienība ievēro pilsoņu vienlīdzības principu. Savienības iestāžu attieksme pret visiem pilsoņiem ir vienāda.

45. pants. Reprezentatīvas demokrātijas princips

1. Savienības darbības pamatā ir reprezentatīvas demokrātijas princips.
2. Pilsoņi Savienības līmenī ir tieši pārstāvēti Eiropas Parlamentā. Dalībvalstis Eiropadomē un Ministru padomē pārstāv to valdības, kuras par savu darbību ir atbildīgas savu pilsoņu ievēlētajiem valstu parlamentiem.
3. Katram pilsonim ir tiesības piedalīties Savienības demokrātiskajā dzīvē. Lēmumus pieņem iespējami atklāti, un tie cik iespējams ir tuvināti pilsoņiem.
4. Politiskās partijas Eiropas līmenī veicina Eiropas politiskās apziņas veidošanos un Savienības pilsoņu gribas izteikšanu.

46. pants. Līdzdalības demokrātijas princips

1. Savienības iestādes ar atbilstošiem līdzekļiem dod pilsoņiem un apvienībām, kas tos pārstāv, iespēju izteikt savus viedokļus un publiski apmainīties ar tiem visās Savienības darbības jomās.
2. Savienības iestādes uztur atklātu, pārredzamu un pastāvīgu dialogu ar pārstāvošajām apvienībām un pilsonisko sabiedrību.
3. Komisija veic plašas konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm, lai nodrošinātu Savienības darbību saskaņotību un pārredzamību.
4. Pilsoņi, kuru skaits nav mazāks par vienu miljonu un kas pārstāv ievērojamu dalībvalstu skaitu, var aicināt Komisiju iesniegt jebkādu atbilstošu priekšlikumu jautājumos, kuros, pēc pilsoņu ieskata, Konstitūcijas īstenošanai ir nepieciešams Savienības tiesību akts. Eiropas likumā paredz noteikumus īpašām procedūrām un nosacījumiem, kas nepieciešami šādai pilsoņu iniciatīvai.

47. pants. Sociālie partneri un autonomis sociālais dialogs

Eiropas Savienība atzīst un veicina sociālo partneru lomu Savienības līmenī, ņemot vērā valstu sistēmu dažādību; tā veicina dialogu sociālo partneru starpā, ievērojot viņu autonomiju.

48. pants. Eiropas ombuds

Eiropas Parlamenta iecelts Eiropas ombuds saņem un izmeklē sūdzības par trūkumiem Savienības iestāžu, struktūru vai aģentūru administratīvajā vadībā, un sniedz par to ziņojumus. Pildot pienākumus, Eiropas ombuds ir pilnīgi neatkarīgs.

49. pants. Savienības iestāžu darbības pārredzamība

1. Lai veicinātu labas pārvaldības principus un nodrošinātu pilsoniskas sabiedrības līdzdalību, Savienības iestādes, struktūras un aģentūras darbojas iespējami atklāti.
2. Eiropas Parlaments tāpat kā Ministru padome, izskatot un pieņemot likumdošanas priekšlikumus, to dara atklāti.
3. Jebkuram Savienības pilsonim un jebkurai fiziskai vai juridiskai personai, kura dzīvo vai kuras juridiskā adrese ir kādā dalībvalstī, saskaņā ar III daļā paredzētajiem nosacījumiem ir tiesības piekļūt Savienības iestāžu, struktūru un aģentūru dokumentiem neatkarīgi no to izdošanas veida.
4. Eiropas likumā nosaka vispārējus principus un ierobežojumus, kuri, pamatojoties uz valsts vai privātām interesēm, nosaka tiesības piekļūt šādiem dokumentiem.
5. Katra 3. punktā minētā iestāde, struktūra vai aģentūra saskaņā ar 4. punktā minēto Eiropas likumu pati savā reglamentā nosaka īpašus noteikumus attiecībā uz pieeju tās dokumentiem.

50. pants. Personas datu aizsardzība

1. Ikvienam ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību.
2. Eiropas likumos ir paredzēti noteikumi par indivīdu aizsardzību attiecībā uz Savienības iestāžu, struktūru un aģentūru veikto personas datu apstrādi, kā arī personas datu apstrādi, ko veic dalībvalstis saistībā ar Savienības likumu darbības jomu, un noteikumi par šādu datu brīvu apriti. Šo noteikumu izpildi kontrolē neatkarīga iestāde.

51. pants. Baznīcu un nekonfesionālo organizāciju statuss

1. Savienība respektē un neierobežo baznīcu un reliģisko organizāciju vai apvienību statusu, kas noteikts dalībvalstu likumos.
2. Savienība tāpat ievēro filozofisko un nekonfesionālo organizāciju statusu.
3. Atzīstot to identitāti un īpašo ieguldījumu, Savienība uztur atklātu, pārredzamu un pastāvīgu dialogu ar šīm baznīcām un organizācijām.

VII SADALA. SAVIENĪBAS FINANSES

52. pants. Budžeta un finanšu principi

1. Visas Savienības ieņēmumu un izdevumu pozīcijas iekļauj aprēķinos, kurus sagatavo katram finanšu gadam, un atspoguļo budžetā saskaņā ar III daļas noteikumiem.
2. Budžeta ieņēmumiem un izdevumiem jābūt līdzsvarotiem.
3. Budžetā atspoguļotos izdevumus apstiprina ikgadējam budžeta periodam saskaņā ar III-318. pantā minētajiem Eiropas likumiem.
4. Lai īstenotu budžetā atspoguļotos izdevumus, nepieciešams iepriekš pieņemt saistošu tiesību aktu, kas noteiktu tiesisko pamatu Savienības darbībai un izdevumu īstenošanai saskaņā ar III-318. pantā minētajiem Eiropas likumiem. Šim aktam ir jābūt Eiropas likuma, Eiropas pamatlikuma, Eiropas regulas vai Eiropas lēmuma formā.

5. Lai uzturētu budžeta disciplīnu, Savienība nepieņem nevienu aktu, kas varētu ietekmēt budžetu, ja vien netiek pamatots, ka attiecīgo priekšlikumu vai pasākumu ir iespējams finansēt, nepārsniedzot Savienības pašas resursus un 54. pantā minēto daudzgadu finanšu shēmu.
6. Savienības budžetu īsteno saskaņā ar pareizas finanšu vadības principu. Dalībvalstis sadarbojas ar Savienību, lai nodrošinātu, ka budžetā iekļautās apropriācijas izmanto saskaņā ar pareizas finanšu vadības principiem.
7. Savienība un dalībvalstis saskaņā ar III-321. panta noteikumiem novērš krāpšanu un jebkuras citas nelikumīgas darbības, kas ietekmē Savienības finanšu intereses.

53. pants. Savienības resursi

1. Savienība nodrošina līdzekļus, kas vajadzīgi, lai tā sasniegtu savus mērķus un īstenotu savu politiku.
2. Neskarot citus ieņēmumus, Savienības budžetu pilnībā finansē no pašu resursiem.
3. Ministru padomes izdotā Eiropas likumā paredz Savienības resursu ierobežojumus un var noteikt jaunas resursu kategorijas vai likvidēt esošu kategoriju. Minētais likums nestājas spēkā, kamēr to nav ratificējušas dalībvalstis saskaņā ar savām konstitucionālajām prasībām. Ministru padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem vienprātīgu lēmumu.
4. Padomes izdotā Eiropas likumā paredz noteikumus attiecībā uz Savienības resursiem. Ministru padome pieņem lēmumu pēc tam, kad saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu.

54. pants. Daudzgažu finanšu shēma

1. Daudzgažu finanšu shēma nodrošina, ka Savienības izdevumi tiek veikti godprātīgi un pašu resursu robežās. Tā nosaka saistību apriņķi gada maksimālo apjomu pēc izdevumu kategorijas saskaņā ar III-308. panta noteikumiem.
2. Padomes izdots Eiropas likums nosaka daudzgažu finanšu shēmu. Ministru padome pieņem lēmumu pēc tam, kad ir saņēmusi Eiropas Parlamenta locekļu vairākuma piekrišanu.
3. Savienības gada budžets atbilst daudzgažu finanšu shēmai.
4. Ministru padome pirmo daudzgažu finanšu shēmu pēc Konstitūcijas stāšanās spēkā pieņem ar vienprātīgu lēmumu.

55. pants. Savienības budžets

Eiropas Parlaments un Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma un saskaņā ar III-310. pantā noteikto procedūru pieņem Eiropas likumu, kurā noteikts Savienības gada budžets.

VIII SADALA. SAVIENĪBA UN TĀS TUVĀKĀ PIEROBEŽA

56. pants. Savienība un tās tuvākā pierobeža

1. Savienība veido īpašas attiecības ar kaimiņvalstīm, lai izveidotu labklājības un labu kaimiņattiecību telpu, kuras pamatā ir Savienības vērtības un kuru raksturo ciešas un mierīgas, uz sadarbību balstītas attiecības.

2. Šajā nolūkā Savienība var noslēgt un īstenot īpašus nolīgumus ar attiecīgajām valstīm saskaņā ar III-227. pantu. Šajos nolīgumos var būt iekļautas savstarpējas tiesības un pienākumi, kā arī iespēja veikt kopīgas darbības. Par to īstenošanu regulāri apspriežas.

IX SADAĻA. DALĪBA SAVIENĪBĀ

57. pants. Nosacījumi tiesībām uz dalību Savienībā un pievienošanās procedūra

1. Savienība ir atvērta visām Eiropas valstīm, kuras respektē 2. pantā minētās vērtības un ir apņēmušās kopā tās sekmēt.
2. Tā Eiropas valsts, kura vēlas kļūt par Savienības locekli, vēršas Ministru padomē ar pieteikumu. Par šo pieteikumu paziņo Eiropas Parlamentam un dalībvalstu parlamentiem. Ministru padome pēc apspriešanās ar Komisiju, saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu, pieņem vienprātīgu lēmumu. Uzņemšanas nosacījumus un procedūru nosaka dalībvalstu un attiecīgās kandidātvalsts līgums. Šo līgumu iesniedz ratifikācijai katrai līgumslēdzējai valstij saskaņā ar tās konstitucionālajām prasībām.

58. pants. Dalības tiesību pārtraukšana Savienībā

1. Pēc pamatota vienas trešdaļas dalībvalstu, Eiropas Parlamenta vai Komisijas priekšlikuma Ministru padome ar četru piektdaļu tās locekļu vairākumu, saņemot Eiropas Parlamenta piekrišanu, var pieņemt Eiropas lēmumu, kurā konstatē nepārprotamu iespējamību, ka kāda dalībvalsts izdara nopietnu pārkāpumu attiecībā uz 2. pantā minētajām vērtībām. Pirms šādas konstatācijas Ministru padome uzklausā attiecīgo dalībvalsti un, pieņemot lēmumu saskaņā ar to pašu procedūru, var nosūtīt attiecīgajai valstij ieteikumus.

Ministru padome pastāvīgi pārbauda, vai pamatojums, uz kura balstīta minētā konstatācija, vēl aizvien ir spēkā.

2. Eiropadome, vienprātīgi lemjot par trešdaļas dalībvalstu vai Komisijas priekšlikumu un saņemot Eiropas Parlamenta piekrišanu pēc tam, kad attiecīgā dalībvalsts tikusi uzaicināta iesniegt savus apsvērumus, var pieņemt Eiropas lēmumu, konstatējot, ka kāda dalībvalsts nopietni un pastāvīgi izdara pārkāpumus attiecībā uz 2. pantā minētajām vērtībām.
3. Ja saskaņā ar 2. punktu konstatēti pārkāpumi, Ministru padome ar kvalificētu balsu vairākumu var pieņemt Eiropas lēmumu attiecīgajai dalībvalstij uz laiku atņemt dažas tiesības, ko nosaka Konstitūcijas piemērošana konkrētajā dalībvalstī, tostarp šis dalībvalsts balsstiesības Ministru padomē. To īstenojot, Ministru padome ņem vērā iespējamās sekas, ko šāda tiesību atņemšana var radīt attiecībā uz fizisku un juridisku personu tiesībām un pienākumiem.

Dalībvalstij katrā ziņā jāturpina pildīt Konstitūcijas uzliktās saistības.

4. Ministru padome ar kvalificētu balsu vairākumu var vēlāk pieņemt Eiropas lēmumu mainīt vai atcelt pasākumus, kas noteikti saskaņā ar 3. punktu, ja mainās apstākļi, kas likuši tos īstenot.
5. Ministru padome, pieņemot lēmumu saskaņā ar šo pantu, neņem vērā attiecīgās dalībvalsts balsi. Personiski klātesošu vai pārstāvētu locekļu atturēšanās neliedz pieņemt 2. punktā minētos lēmumus.

Šo punktu piemēro arī tad, ja saskaņā ar 3. punktu balsstiesības uz laiku atņem.

6. Šā panta 1. un 2. punktā paredzētos lēmumus Eiropas Parlaments pieņem ar divu trešdaļu balsu vairākumu, ko nodevis Eiropas Parlamenta locekļu vairākums.

59. pants. Brīvprātīga izstāšanās no Savienības

1. Jebkura dalībvalsts var nolemt izstāties no Eiropas Savienības saskaņā ar savām konstitucionālajām prasībām.
2. Dalībvalsts, kura nolemj izstāties, par savu nodomu paziņo Eiropadomei; Eiropadome šo paziņojumu izskata. Ievērojot Eiropadomes paustās nostādnes, Savienība risina sarunas un noslēdz līgumu ar šo valsti, nosakot tās izstāšanās kārtību un ņemot vērā tās turpmākās attiecības ar Savienību. Šo līgumu Savienības vārdā noslēdz Ministru padome pēc Eiropas Parlamenta piekrišanas saņemšanas, pieņemot lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu.

Tās dalībvalsts pārstāvis, kura izstājas, nepiedalās Ministru padomes vai Eiropadomes pārrunās vai lēmumos attiecībā uz to.

3. Konstitūcija attiecīgajai valstij vairs nav saistoša no dienas, kad spēkā stājas izstāšanās līgums vai, ja tāds nav noslēgts, divus gadus pēc 2. punktā minētā paziņojuma, ja vien Eiropadome, vienojoties ar attiecīgo dalībvalsti, nenolemj šo laika posmu pagarināt.
4. Ja valsts, kura ir izstājusies no Savienības, lūdz atkārtotu pievienošanos, uz tās lūgumu attiecas 57. pantā minētā procedūra.

II DAĻA

SAVIENĪBAS PAMATTIESĪBU HARTA

PREAMBULA

Eiropas tautas, veidojot arvien ciešāku savstarpēju sadarbību, ir nolēmušas veidot mierpilnu nākotni, kuras pamatā ir kopējas vērtības.

Apzinoties savu garīgo un tikumisko mantojumu, Savienība balstās uz nedalāmām, universālām vērtībām - cilvēka cieņu, brīvību, vienlīdzību un solidaritāti; tās pamatā ir demokrātijas un tiesiskuma principi. Vislielāko uzmanību Savienība pievērš indivīdam, iedibinot Savienības pilsonību un izveidojot brīvības, drošības un tiesiskuma telpu. Savienība veicina šo kopējo vērtību saglabāšanu un attīstību, vienlaikus respektējot Eiropas tautu kultūru un tradīciju dažādību, kā arī dalībvalstu nacionālo identitāti un to valsts iestāžu organizāciju valsts, reģionālā un vietējā līmenī; tā tiecas veicināt līdzsvarotu un stabilu attīstību un nodrošina personu brīvu pārvietošanos, preču, pakalpojumu un kapitāla brīvu apriti un brīvību veikt uzņēmējdarbību.

Šajā nolūkā, ņemot vērā pārmaiņas sabiedrībā, sociālo attīstību, kā arī zinātnes un tehnoloģijas sasniegumus, ir nepieciešams stiprināt pamattiesību aizsardzību, šo tiesību nozīmību īpaši uzsverot Hartā.

Šajā Hartā, ievērojot Savienības pilnvaras un uzdevumus, kā arī subsidiaritātes principu, vēlreiz ir apstiprinātas tiesības, kuru pamatā ir dalībvalstu konstitucionālās tradīcijas un starptautiskie pienākumi, Eiropas Cilvēktiesību konvencija, Savienības un Eiropas Padomes pieņemtās Sociālās hartas, kā arī Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse. Šajā sakarā Savienības un dalībvalstu tiesas interpretē Hartu, ievērojot paskaidrojumus, kas sagatavoti pēc šo Hartu izstrādājušā Konventa prezidija ierosinājuma.

Šo tiesību īstenošana ir saistīta ar atbildību un pienākumiem pret citām personām, cilvēku kopienu un nākamajām paaudzēm.

Tāpēc Savienība atzīst turpmāk tekstā izklāstītās tiesības, brīvības un principus.

I SADALA. CIENA

II-1. pants. Cilvēka cieņa

Cilvēka cieņa ir neaizskarama. Tā ir jārespektē un jāaizsargā.

II-2. pants. Tiesības uz dzīvību

1. Ikvienam ir tiesības uz dzīvību.
2. Nevienam nedrīkst piespiest nāvēssodu vai to izpildīt.

II-3. pants. Tiesības uz personas neaizskaramību

1. Ikvienam ir tiesības uz fiziskās un garīgās neaizskaramības ievērošanu.
2. Medicīnas un bioloģijas jomā jo īpaši jāievēro:
  - a) attiecīgās personas apzināta un brīva piekrišana saskaņā ar tiesību aktos noteiktām procedūrām,
  - b) eigēniskās prakses aizliegums, jo īpaši, ja tās mērķis ir cilvēku selekcija,
  - c) aizliegums izmantot cilvēka ķermeni un tā daļas kā peļņas avotu,
  - d) cilvēku reproduktīvās klonēšanas aizliegums.

II-4. pants. Spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās vai sodu aizliegums

Nevienam nedrīkst pakļaut spīdzināšanai, necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei vai sodiem.

II-5. pants. Verdzības un piespiedu darba aizliegums

1. Nevienam nedrīkst turēt verdzībā vai kalpībā.
2. Nevienam nedrīkst likt veikt piespiedu darbu.
3. Cilvēku tirdzniecība ir aizliegta.

II SADALA. BRĪVĪBAS

II-6. pants. Tiesības uz brīvību un drošību

Ikvienam ir tiesības uz personas brīvību un drošību.

II-7. pants. Ciena pret privāto un ģimenes dzīvi

Ikvienam ir tiesības uz cieņu pret privāto un ģimenes dzīvi, mājokļa neaizskaramību un korespondences noslēpumu.

II-8. pants. Personas datu aizsardzība

1. Ikvienam ir tiesības uz savu personas datu aizsardzību.
2. Šādi dati ir jāapstrādā godprātīgi, noteiktiem mērķiem un ar attiecīgās personas piekrišanu vai ar citu leģitīmu pamatojumu, kas paredzēts likumā. Ikvienam ir pieejas tiesības datiem, kas par viņu savākti, un tiesības ieviest labojumus šajos datos.
3. Atbilstību šiem noteikumiem kontrolē neatkarīga iestāde.

II-9. pants. Tiesības doties laulībā un izveidot ģimeni

Tiesības doties laulībā un izveidot ģimeni tiek garantētas saskaņā ar valsts likumiem, kuri reglamentē šo tiesību izmantošanu.

II-10. pants. Domas, apziņas un ticības brīvība

1. Ikvienam ir tiesības uz domas, apziņas un ticības brīvību. Šīs tiesības ietver brīvību mainīt ticību vai pārliecību un brīvību individuāli vai kolektīvi un publiski vai privāti paust ticību vai pārliecību lūgšanās, mācībās, ieražās un ceremonijās.
2. Tiesības atteikties no karadienesta atzīst saskaņā ar valstu likumiem, kas nosaka šo tiesību izmantošanu.

II-11. pants. Vārda un informācijas brīvība

1. Ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību. Šīs tiesības ietver viedokļu brīvību un brīvību saņemt un izplatīt informāciju vai idejas bez valsts varas iestāžu iejaukšanās un neatkarīgi no valstu robežām.
2. Tiek ievērota informācijas līdzekļu brīvība un plurālisms.

II-12. pants. Pulcēšanās un biedrošanās brīvība

1. Ikvienam ir tiesības uz mierīgas pulcēšanās un biedrošanās brīvību visos līmeņos, jo īpaši politiskajā, arodbiedrību un civilajā jomā, kas nozīmē tiesības ikvienam veidot arodbiedrības un stāties tajās savu interešu aizstāvībai.
2. Politiskas partijas Savienības līmenī veicina Savienības pilsoņu politiskās gribas izteikšanu.

II-13. pants. Humanitāro un eksakto zinātņu brīvība

Pētījumi humanitārajās un eksaktajās zinātnēs ir brīvi. Tiek respektēta akadēmiskā brīvība.

II-14. pants. Tiesības uz izglītību

1. Ikvienam ir tiesības uz izglītību un pieeju arodmācībām un turpmākām mācībām.
2. Šīs tiesības ietver iespēju saņemt brīvu obligāto izglītību.
3. Brīvība dibināt mācību iestādes, ievērojot demokrātiskus principus, kā arī vecāku tiesības nodrošināt savu bērnu audzināšanu un izglītību saskaņā ar savu reliģisko, filozofisko un pedagoģisko pārliecību, tiek ievērotas saskaņā ar valstu likumiem, kas attiecas uz šādas brīvības un tiesību izmantošanu.

II-15. pants. Brīvība izvēlēties profesiju un tiesības strādāt

1. Ikvienam ir tiesības strādāt un iesaistīties brīvi izraudzītā vai akceptētā profesijā.
2. Katrs Savienības pilsonis var brīvi meklēt darbu, strādāt, izmantot tiesības veikt uzņēmējdarbību un sniegt dažādus pakalpojumus jebkurā dalībvalstī.
3. Trešo valstu pilsoņiem, kuriem ir atļauja strādāt dalībvalstu teritorijā, ir tiesības uz tādiem pašiem darba apstākļiem, kādi ir Savienības pilsoņiem.

II-16. pants. Brīvība veikt uzņēmējdarbību

Brīvību veikt uzņēmējdarbību atzīst saskaņā ar Savienības likumiem un valstu likumiem un praksi.

II-17. pants. Tiesības uz īpašumu

1. Ikvienam ir tiesības turēt valdījumā, izmantot, pārdot un novēlēt savu likumīgi iegūto īpašumu. Nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti likumos, un ievērojot taisnīgu un laicīgu zaudējumu atlīdzināšanu. Īpašuma izmantošanu var reglamentēt ar likumu, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs.
2. Intelektuālais īpašums tiek aizsargāts.

II-18. pants. Patvēruma tiesības

Patvēruma tiesības garantē, ievērojot noteikumus, kas ietverti 1951. gada 28. jūlija Ženēvas konvencijā un 1967. gada 31. janvāra Protokolā par bēgļu statusu, kā arī saskaņā ar Konstitūciju.

II-19. pants. Aizsardzība pārvietošanas, izraidīšanas vai izdošanas gadījumā

1. Kolektīva izraidīšana ir aizliegta.
2. Nevienam nedrīkst pārvietot, izraidīt vai izdot kādai valstij, ja ir liela iespējamība, ka attiecīgo personu tur sodīs ar nāvi, spīdzinās vai citādi necilvēcīgi vai pazemojoši pret viņu izturēsies vai viņu sodīs.

III SADALA. VIENLĪDZĪBA

II-20. pants. Vienlīdzība likuma priekšā

Visi cilvēki ir vienlīdzīgi likuma priekšā.

II-21. pants. Diskriminācijas aizlieguma princips

1. Aizliegta jebkāda veida diskriminācija jebkāda iemesla dēļ, tostarp dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās un sociālās izcelsmes, ģenētisko īpašību, valodas, ticības vai pārliecības, politisko vai jebkuru citu uzskatu dēļ, saistībā ar piederību nacionālai minoritātei, īpašuma, izcelsmes, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ.
2. Ievērojot Konstitūcijas darbības jomu un neskarot tajā paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkāda diskriminācija pilsonības dēļ.

II-22. pants. Kultūru, reliģiju un valodu dažādība

Savienība respektē kultūru, reliģiju un valodu dažādību.

II-23. pants. Vīriešu un sieviešu līdztiesība

Vīriešu un sieviešu līdztiesība ir jānodrošina visās jomās, tostarp nodarbinātības, darba un atalgojuma jomā.

Līdztiesības princips neliedz saglabāt vai noteikt pasākumus, kuri paredz īpašas priekšrocības nepietiekami pārstāvētam dzimumam.

II-24. pants. Bērnu tiesības

1. Bērniem ir tiesības uz viņu labklājībai nepieciešamo aizsardzību un gādību. Viņi drīkst brīvi paust savu viedokli. Šis viedoklis atbilstoši bērnu vecumam un briedumam jāņem vērā jautājumos, kas skar bērnu intereses.
2. Visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts iestādes vai privātas iestādes, pirmkārt jāņem vērā bērna intereses.
3. Katram bērnam ir tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem, izņemot gadījumus, kad tas ir pretrunā viņa interesēm.

II-25. pants. Vecāka gadagājuma cilvēku tiesības

Savienība atzīst un ievēro vecāka gadagājuma cilvēku tiesības dzīvot cienīgu un neatkarīgu dzīvi un piedalīties sabiedriskajā un kultūras dzīvē.

II-26. pants. Invalīdu integrācija

Savienība atzīst un ievēro invalīdu tiesības izmantot pasākumus, kas paredzēti, lai nodrošinātu viņu neatkarību, sociālo un profesionālo integrāciju un dalību sabiedrības dzīvē.

IV SADAĻA. SOLIDARITĀTE

II-27. pants. Darbinieku tiesības uz informāciju un konsultācijām uzņēmumā

Darbiniekiem vai to pārstāvjiem attiecīgajos līmeņos ir jābūt garantētai laikus sniegtai informācijai un konsultācijām gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti Savienības tiesību aktos, kā arī valstu likumos un praksē.

II-28. pants. Tiesības uz kolektīvām sarunām un rīcību

Darba ņēmējiem un darba devējiem vai attiecīgām to organizācijām saskaņā ar Savienības tiesību aktiem un valstu likumiem un praksi ir tiesības iesaistīties sarunās un slēgt koplīgumus attiecīgajos līmeņos, kā arī interešu konflikta gadījumā kolektīvi rīkoties, tostarp streikot, lai aizstāvētu savas intereses.

II-29. pants. Tiesības izmantot darbā iekārtošanas pakalpojumus

Ikvienam ir tiesības izmantot bezmaksas darbā iekārtošanas pakalpojumus.

II-30. pants. Aizstāvība nepamatotas atlaišanas gadījumā

Ikvienam darbiniekam ir tiesības uz aizstāvību nepamatotas atlaišanas gadījumā, ievērojot Savienības tiesību aktus, kā arī valstu likumus un praksi.

II-31. pants. Godīgi un taisnīgi darba apstākļi

1. Katram darbiniekam ir tiesības uz veselībai nekaitīgiem, drošiem un cilvēka cieņai atbilstošiem darba apstākļiem.
2. Katram darbiniekam ir tiesības uz maksimālā darba ilguma ierobežošanu, uz ikdienas un iknedēļas atpūtu, kā arī uz vienu ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu.

II-32. pants. Bērnu darba aizliegšana un strādājošu jauniešu aizsardzība

Bērnu nodarbināšana ir aizliegta. Minimālais darbā pieņemšanas vecums nedrīkst būt mazāks par to vecumu, kādā beidzas obligātās izglītības apguve, neierobežojot noteikumus, kas ir labvēlīgāki jauniešiem, un neskarot atsevišķus izņēmumus.

Darbā pieņemtiem jauniešiem jābūt viņu vecumam piemērotiem darba apstākļiem, viņiem ir jābūt aizsargātiem pret ekonomisku ekspluatāciju vai jebkuru darbu, kas var kaitēt viņu drošībai, veselībai, fiziskajai, garīgajai, tikumiskajai vai sociālajai attīstībai vai var kavēt viņu izglītību.

II-33. pants. Ģimenes dzīve un darbs

1. Ģimenei tiek nodrošināta juridiska, ekonomiska un sociāla aizsardzība.
2. Lai būtu iespējams apvienot ģimenes dzīvi un darbu, ikvienam ir tiesības uz aizsardzību pret atlaišanu no darba sakarā ar grūtniecību, kā arī tiesības uz apmaksātu dzemdību atvaļinājumu un uz bērna kopšanas atvaļinājumu pēc bērna piedzimšanas vai bērna adoptēšanas.

II-34. pants. Sociālais nodrošinājums un sociālā palīdzība

1. Savienība atzīst un ievēro tiesības uz sociālā nodrošinājuma pabalstiem un sociāliem pakalpojumiem, kuri nodrošina aizstāvību tādos gadījumos kā grūtniecība, slimība, nelaimes gadījums darba vietā, atrašanās apgādībā vai vecums, kā arī darba zaudēšanas gadījums, saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, kā arī valstu likumiem un praksi.
2. Ikvienam, kurš likumīgi dzīvo un pārvietojas Eiropas Savienības teritorijā, ir tiesības uz sociālā nodrošinājuma pabalstiem un uz sociālajiem atvieglojumiem saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, kā arī valstu likumiem un praksi.
3. Lai apkarotu sociālo atstumtību un nabadzību, Savienība atzīst un ievēro tiesības uz sociālo palīdzību un palīdzību mājokļu jomā, lai saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, kā arī valstu likumiem un praksi nodrošinātu pienācīgu dzīvi tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu.

II-35. pants. Veselības aprūpe

Ikvienam ir tiesības uz profilaktisko veselības aprūpi un ārstniecību saskaņā ar nosacījumiem, kuri paredzēti valstu likumos un praksē. Nosakot un īstenojot visu Savienības politiku un darbības, tiek nodrošināts augsts cilvēku veselības aizsardzības līmenis.

II-36. pants. Pieeja pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi

Savienība saskaņā ar Konstitūciju atzīst un ievēro valstu likumos un praksē noteikto pieeju pakalpojumiem ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, lai veicinātu Savienības sociālo un teritoriālo kohēziju.

II-37. pants. Vides aizsardzība

Augstam vides aizsardzības līmenim un vides kvalitātei jābūt integrētai Savienības politikā un jābūt nodrošinātai saskaņā ar noturīgas attīstības principu.

II-38. pants. Patērētāju tiesību aizsardzība

Savienības politika nodrošina augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni.

V SADALA. PILSONU TIESĪBAS

II-39. pants. Balsstiesības un tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās

1. Ikvienam Savienības pilsonim ir balsstiesības un tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās dalībvalstī, kurā viņš dzīvo, ar tādiem pašiem nosacījumiem, kā attiecīgās valsts pilsoņiem.
2. Eiropas Parlamenta locekļus ievēlē vispārējās tiesās vēlēšanās brīvā un aizklātā balsojumā.

II-40. pants. Balsstiesības un tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās

Ikvienam Savienības pilsonim ir balsstiesības un tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās dalībvalstī, kurā viņš dzīvo, ar tādiem pašiem nosacījumiem, kā attiecīgās valsts pilsoņiem.

II-41. pants. Tiesības uz labu pārvaldību

1. Ikvienam ir tiesības uz objektīvu, godīgu un saprātīgos termiņos veiktu jautājumu izskatīšanu Savienības iestādēs, struktūrās un aģentūrās.
2. Šīs tiesības ir:
  - a) katra cilvēka tiesības tikt uzklautam, pirms tiek veikts kāds individuāls pasākums, kas viņu varētu nelabvēlīgi ietekmēt,
  - b) katra cilvēka tiesības materiāliem, kas uz viņu attiecas, ievērojot likumīgās konfidencialitātes, kā arī profesionālā noslēpuma un komercnoslēpuma apsvērumus,
  - c) pārvaldes pienākums pamatot savus lēmumus.
3. Ikvienam ir tiesības panākt, lai Savienība atlīdzinātu zaudējumus, kurus ir radījušas tās iestādes vai darbinieki savu dienesta pienākumu izpildē, saskaņā ar dalībvalstu likumu vispārējiem principiem.
4. Ikviens drīkst rakstīt Savienības iestādēm, izmantojot kādu no Konstitūcijas valodām, un atbildei ir jābūt tajā pašā valodā.

II-42. pants. Tiesības pieklūt dokumentiem

Ikvienam Savienības pilsonim un jebkurai fiziskai personai, kas pastāvīgi dzīvo kādā dalībvalstī, vai juridiskai personai, kuras juridiskā adrese ir kādā dalībvalstī, ir tiesības pieklūt iestāžu, struktūru un aģentūru dokumentiem neatkarīgi no to formas.

II-43. pants. Eiropas ombuds

Ikvienam Savienības pilsonim un jebkurai fiziskai personai, kas pastāvīgi dzīvo kādā dalībvalstī, vai juridiskai personai, kuras juridiskā adrese ir kādā dalībvalstī, ir tiesības vērsties pie Eiropas ombuda ar sūdzībām par Savienības iestāžu pieļautām administratīvām kļūmēm, izņemot kļūmes, ko, pildot tiesu iestādes pienākumus, pieļāvusi Eiropas Tiesa un Augstā tiesa.

II-44. pants. Tiesības iesniegt lūgumrakstu

Ikvienam Savienības pilsonim un jebkurai fiziskai personai, kas pastāvīgi dzīvo kādā dalībvalstī, vai juridiskai personai, kuras juridiskā adrese ir kādā dalībvalstī, ir tiesības iesniegt lūgumrakstu Eiropas Parlamentam.

II-45. pants. Pārvietošanās un dzīvesvietas brīvība

1. Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un apmesties uz dzīvi dalībvalstu teritorijā.
2. Pārvietošanās un dzīvesvietas brīvību saskaņā ar Konstitūciju var piešķirt trešo valstu pilsoņiem, kuri likumīgi dzīvo kādas dalībvalsts teritorijā.

II-46. pants. Diplomātiskā un konsulārā aizsardzība

Ikvienam Savienības pilsonim trešās valsts teritorijā, kurā nav pārstāvniecības tai dalībvalstij, kuras pilsonis viņš ir, ir tiesības uz jebkuras dalībvalsts diplomātisko un konsulāro iestāžu aizsardzību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā šīs valsts pilsoņiem.

VI SADALA. TIESISKUMS

II-47. pants. Tiesības uz efektīvu lietas izskatīšanu un taisnīgu tiesu

Ikvienam, kura tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesību aktos, tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu lietas izskatīšanu tiesā, ievērojot nosacījumus, kuri paredzēti šajā pantā.

Ikvienam ir tiesības uz taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, ar likumu noteiktā tiesā. Ikvienam ir iespējas saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību.

Juridiskā palīdzība tiek sniegta tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu, ciktāl šī palīdzība ir nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu tiesiskuma īstenošanu.

II-48. pants. Nevainīguma prezumpcija un tiesības uz aizstāvību

1. Ikvienu apsūdzēto uzskata par nevainīgu, kamēr viņa vaina nav pierādīta saskaņā ar likumu.
2. Katram apsūdzētajam tiek garantētas tiesības uz aizstāvību.

II-49. pants. Noziedzīgu nodarījumu un sodu likumīguma un samērīguma principi

1. Nevienam nevar uzskatīt par vainīgu noziedzīgā nodarījumā, kura cēlonis ir darbība vai bezdarbība un kurš tā izdarīšanas brīdī saskaņā ar valsts likumiem vai starptautiskajām tiesībām nav bijis noziedzīgs nodarījums. Tāpat nevar piemērot bargāku sodu par to, kas bijis spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī. Ja pēc noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas likumā ir paredzēts vieglāks sods, piemēro šo sodu.
2. Šis pants neliedz tiesāt un sodīt jebkuru personu par jebkuru darbību vai bezdarbību, kura tās izdarīšanas brīdī tikusi uzskatīta par noziedzīgu nodarījumu saskaņā ar valstu kopienas atzītiem vispārējiem principiem.
3. Sodu smagums nedrīkst būt nesamērīgs ar noziedzīgā nodarījuma smagumu.

II-50. pants. Tiesības netikt divreiz tiesātam vai sodītam krimināllietā par to pašu noziedzīgo nodarījumu

Nevienam nedrīkst atkārtoti tiesāt vai sodīt krimināllietā par nodarījumu, par kuru viņš saskaņā ar likumu Savienībā jau ticis attaisnots vai notiesāts ar galīgu spriedumu.

VII SADALA. VISPĀRĪGI NOTEIKUMI, KAS ATTIECAS UZ HARTAS INTERPRETĒŠANU UN PIEMĒROŠANU

II-51. pants. Piemērošanas joma

1. Šīs Hartas noteikumi attiecas uz Savienības iestādēm, struktūrām un aģentūrām, ievērojot subsidiaritātes principu, un uz dalībvalstīm tikai tad, ja tās īsteno Savienības tiesību aktus. Tādēļ tās ievēro tiesības un principus, kā arī veicina to piemērošanu saskaņā ar savām atbilstošajām pilnvarām un ievērojot Savienības pilnvaras, kas tai piešķirtas Konstitūcijas pārējās daļās.
2. Šī Harta neattiecinā Savienības tiesību aktu piemērošanu uz jomām, kurās Savienībai nav pilnvaru, tāpat tā arī nerada jaunas Savienības pilnvaras vai uzdevumus un nemaina Konstitūcijas pārējās daļās noteiktās pilnvaras un uzdevumus.

II-52. pants. Tiesību un principu darbības joma un interpretēšana

1. Visiem šajā Hartā atzītajiem tiesību un brīvību izmantošanas ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem likumā, un tajos jārespektē šo tiesību un brīvību būtība. Ievērojot proporcionalitātes principu, ierobežojumus drīkst uzlikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu tiesības un brīvības.
2. Šajā Hartā atzītās tiesības, kuras ir paredzētas Konstitūcijas pārējās daļās, izmanto saskaņā ar nosacījumiem un ierobežojumiem, kas noteikti attiecīgajās daļās.
3. Ciktāl Hartā ir ietvertas tiesības, kuras atbilst Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā garantētajām tiesībām, šo tiesību nozīme un apjoms ir tāds pats, kā minētajā Konvencijā noteiktajām tiesībām. Šis noteikums neliedz Savienības tiesību aktos paredzēt plašāku aizsardzību.
4. Ciktāl šajā Hartā ir atzītas pamattiesības, kuru pamatā ir dalībvalstu konstitucionālās tradīcijas, šīs tiesības interpretē saskaņā ar minētajām tradīcijām.
5. Šīs Hartas noteikumus, kas ietver principus, var ieviest ar tiesību aktiem un izpildvaras aktiem, kurus pieņem Savienības iestādes un struktūras, un ar dalībvalstu aktiem, kad tās īsteno Savienības tiesību aktus, izmantojot attiecīgās pilnvaras. Tie ir juridiski piekritīgi tikai šādu aktu interpretācijā un pieņemot lēmumu par to likumīgumu.
6. Pilnībā ņem vērā valstu likumus un praksi, kā noteikts šajā Hartā.

II-53. pants. Aizsardzības līmenis

Nekas no šajā Hartā noteiktā nav interpretējams kā tāds, kas ierobežo vai negatīvi ietekmē cilvēktiesības un pamatbrīvības, kuras atzītas attiecīgās to piemērošanas jomās Savienības tiesību aktos un starptautiskajās tiesībās, kā arī starptautiskos līgumos, kuriem pievienojusies Savienība un dalībvalstis, tostarp Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā un dalībvalstu konstitūcijās.

II-54. pants. Tiesību launprātīgas izmantošanas aizliegums

Nekas no šajā Hartā noteiktā nav interpretējams kā tāds, kas ietver tiesības iesaistīties jebkādā darbībā vai veikt jebkādu darbību, kas vērsta uz jebkādu šajā Hartā atzītu tiesību un brīvību iznīcināšanu vai to ierobežošanu lielākā mērā, nekā tas paredzēts Hartā.

III DAĻA

SAVIENĪBAS POLITIKAS UN DARBĪBA

I SADAĻA

VISPĀRĒJI PIEMĒROJAMAS KLAUZULAS

III-1. pants

Savienība nodrošina dažādo šajā daļā minēto politiku un darbību savstarpēju saskaņu, ņemot vērā visus Savienības mērķus un ievērojot pilnvaru piešķiršanas principu.

III-2. pants

Veicot jebkuru šajā daļā minēto darbību, Savienība tiecas novērst nevienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem un sekmēt vienlīdzību.

III-3. pants

Nosakot un īstenojot šajā daļā minētās politikas un darbības, Savienības mērķis ir apkarot diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes dēļ, ticības vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ.

III-4. pants

Nosakot un īstenojot Savienības politiku un darbības, kas minētas šajā daļā, tajās jāparedz vides aizsardzības prasības, jo īpaši, lai veicinātu noturīgu attīstību.

III-5. pants

Patērētāju tiesību aizsardzības prasības ņem vērā, nosakot un īstenojot pārējo Savienības politiku un darbības.

III-6. pants

Neskarot III-55., III-56. un III-136. pantu un ņemot vērā to, cik svarīgi ir pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi un cik augstu tie tiek vērtēti Savienībā, kā arī to nozīmi sociālās un teritoriālās kohēzijas veicināšanā, Savienība un dalībvalstis, nepārsniedzot savas attiecīgās pilnvaras un Konstitūcijas piemērošanas jomu, rūpējas, lai šādu pakalpojumu sniegšanā tiktu ievēroti tādi principi un nosacījumi, jo īpaši ekonomiskie un finansiālie, kas ļauj īstenot to uzdevumus. Šos principus un nosacījumus formulē Eiropas likumos.

II SADAĻA

DISKRIMINĀCIJAS AIZLIEGUMS UN PILSONĪBA

III-7. pants

Eiropas likumi vai pamatlikumi var paredzēt noteikumus, ar ko aizliedz diskrimināciju pilsonības dēļ, kā minēts I-4. pantā.

III-8. pants

1. Neskarot citus Konstitūcijas noteikumus un nepārkāpjot pilnvaras, ko tā piešķirusi Savienībai, Ministru padome ar Eiropas likumu vai pamatlikumu drīkst noteikt pasākumus, kas vajadzīgi, lai apkarotu diskrimināciju dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes dēļ, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ. Tādos gadījumos Ministru padome, saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu, pieņem vienprātīgu lēmumu.

2. Eiropas likumos vai pamatlikumos var noteikt Savienības veicināšanas pasākumu pamatprincipus un definēt šādus pasākumus, lai atbalstītu dalībvalstu rīcību, neparedzot to normatīvo aktu saskaņošanu.

III-9. pants

1. Ja Savienības pasākumi izrādās nepieciešami, lai veicinātu I-8. pantā minēto tiesību īstenošanu – katram Savienības pilsonim brīvi pārvietoties un uzturēties – un Konstitūcijā nav paredzētas nepieciešamās pilnvaras, Eiropas likumos vai pamatlikumos var noteikt pasākumus šim nolūkam.

2. Tādā pašā nolūkā, ja vien Konstitūcijā nav paredzētas rīcības pilnvaras šajā jomā, pasākumus attiecībā uz pasēm, personas apliecībām, uzturēšanās atļaujām vai jebkādiem citiem šādiem dokumentiem, kā arī pasākumus attiecībā uz sociālo nodrošinājumu vai sociālo aizsardzību, nosaka Ministru padomes pieņemtā Eiropas likumā vai pamatlikumā. Ministru padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem vienprātīgu lēmumu.

III-10. pants

Ministru padomes pieņemtā Eiropas likumā vai pamatlikumā ir paredzēti sīki izstrādāti noteikumi, kā izmantot I-8. pantā minētās katra Savienības pilsoņa balsstiesības un tiesības kandidēt pašvaldību vēlēšanās un Eiropas Parlamenta vēlēšanās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstī, neesot šis valsts pilsonim. Ministru padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem vienprātīgu lēmumu. Šajos noteikumos var paredzēt izņēmumus kādas dalībvalsts īpašu problēmu dēļ.

Balsstiesības un tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās izmanto, neskarot III-232. panta 2. punktu un tā īstenošanai paredzētos pasākumus.

III-11. pants

Dalībvalstis pieņem nepieciešamos noteikumus, lai nodrošinātu diplomātisko un konsulāro aizsardzību Savienības pilsoņiem trešās valstīs, kā minēts I-8. pantā.

Pasākumus, kas nepieciešami šādas aizsardzības atvieglošanai, var noteikt Ministru padomes pieņemtā Eiropas likumā. Ministru padome pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

III-12. pants

Valodas, kādās katram Savienības pilsonim ir tiesības vērsties I-8. pantā minētajās iestādēs vai padomdevējās iestādēs un saņemt atbildi, ir uzskaitītas IV pantā. Šajā pantā minētās iestādes un padomdevējas iestādes ir tās, kas uzskaitītas I-18. panta 2. punktā, I-30 un I-31. pantā, kā arī Eiropas ombuds.

III-13. pants

Komisija reizi trijos gados ziņo Eiropas Parlamentam, Ministru padomei un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai par to, kā ievēroti I-8. panta un šīs sadaļas noteikumi. Šis ziņojums sniedz pārskatu par Savienības attīstību.

Pamatojoties uz to un neskarot pārējos Konstitūcijas noteikumus, ar Ministru padomes pieņemtu Eiropas likumu vai pamatlikumu var papildināt I-8. pantā noteiktās tiesības. Ministru padome, saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu, pieņem vienprātīgu lēmumu. Minētais likums vai pamatlikums nestājas spēkā, kamēr to nav ratificējušas visas dalībvalstis saskaņā ar savām attiecīgām konstitucionālām prasībām.

III SADAĻA
IEKŠĒJĀS POLITIKAS UN RĪCĪBA

I NODAĻA
IEKŠĒJAIS TIRGUS

1. IEDAĻA
IEKŠĒJĀ TIRGUS IZVEIDE

III-14. pants

1. Savienība paredz pasākumus, lai izveidotu iekšējo tirgu saskaņā ar šo pantu, III-15. pantu, III-26. panta 1. punktu, III-29., III-39., III-62., III-65. un III-143. pantu un neierobežojot pārējos Konstitūcijas noteikumus.
2. Iekšējais tirgus aptver telpu bez iekšējām robežām, kurā saskaņā ar Konstitūciju ir nodrošināta brīva preču, personu, pakalpojumu un kapitāla aprīte.
3. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem Eiropas regulas un lēmumus, nosakot pamatnostādnes un nosacījumus, kas nepieciešami, lai visās attiecīgajās nozarēs nodrošinātu līdzsvarotu attīstību.

III-15. pants

Izstrādājot priekšlikumus par to, kā sasniegt III-14. pantā izvirzītos mērķus, Komisija ņem vērā, cik lieli pūliņi atsevišķu valstu tautsaimniecībām ar atšķirīgu attīstības līmeni jāpieliek iekšējā tirgus izveidē, un var ierosināt attiecīgus noteikumus.

Ja šie noteikumi rada izņēmuma statusu, tam jābūt pagaidu statusam un jārada iespējami mazi traucējumi iekšējā tirgus darbībā.

III-16. pants

Dalībvalstis savā starpā apspriežas, kādus kopīgus pasākumus izmantot, lai iekšējo tirgu neietekmētu pasākumi, kas kādai dalībvalstij būtu jāveic gadījumā, ja tajā izceltos nopietni iekšēji nemieri, kas traucētu uzturēt likumību un kārtību, sāktos karš vai nopietns starptautisks saspīlējums, kas radītu kara draudus, vai arī šī valsts pildītu pienākumus, ko tā uzņēmusies, lai uzturētu mieru un starptautisko drošību.

III-17. pants

Ja pasākumi, kas veikti III-6. un III-34. pantā minētajos gadījumos, iekšējā tirgū rada konkurences traucējumus, Komisija kopā ar attiecīgo valsti noskaidro, kā šādus pasākumus pielāgot Konstitūcijā paredzētajiem noteikumiem.

Atkāpjoties no III-265. un III-266. pantā noteiktās procedūras, Komisija vai jebkura dalībvalsts var tieši vērsties Tiesā, ja uzskata, ka cita dalībvalsts nepareizi izmanto III-6. un III-34. pantā paredzētās pilnvaras. Tiesa pieņem lēmumu slēgtā sēdē.

2. IEDAĻA

BRĪVA PERSONU UN PAKALPOJUMU APRĪTE

1. apakšiedaļa

Darba ņēmēji

III-18. pants

1. Darba ņēmējiem ir tiesības brīvi pārvietoties Savienības teritorijā.
2. Ir aizliegta jebkāda dalībvalstu darba ņēmēju diskriminācija attiecībā uz nodarbināšanu, atalgojumu un citiem darba un nodarbinātības nosacījumiem.
3. Darba ņēmējiem ir tiesības, ko var ierobežot, vienīgi pamatojoties uz sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības aizsardzības apsvērumiem,
  - a) pieņemt faktiskos darba piedāvājumus,
  - b) šajā nolūkā brīvi pārvietoties dalībvalstu teritorijā,

- c) darba nolūkos uzturēties kādā dalībvalstī saskaņā ar normatīviem un administratīviem aktiem, kas regulē attiecīgās valsts pilsoņu nodarbinātību,
  - d) palikt kādas dalībvalsts teritorijā pēc tam, kad darba attiecības šajā valstī beigušās, atbilstīgi nosacījumiem, kas ietverti Komisijas pieņemtās Eiropas regulās.
4. Šis pants neattiecas uz nodarbinātību valsts civildienestā.

III-19. pants

Eiropas likumos vai pamatlikumos nosaka nepieciešamos pasākumus, lai īstenotu brīvu darbaspēka apriti, kas definēta III-18. pantā. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

Šādu Eiropas likumu vai pamatlikumu mērķis ir šāds:

- a) nodrošināt valstu nodarbinātības dienestu ciešu sadarbību,
- b) atcelt tās administratīvās procedūras un praksi, kā arī laika ierobežojumus tiesībām pretendēt uz pieejamo darbu, kurus paredz vai nu attiecīgās valsts tiesību akti, vai starp dalībvalstīm iepriekš noslēgti nolīgumi un kuru saglabāšana traucē liberalizēt darbaspēka apriti,
- c) atcelt visus šādus laika ierobežojumus un citus ierobežojumus, ko paredz attiecīgās valsts tiesību akti vai starp dalībvalstīm iepriekš noslēgti nolīgumi, kas uz citu dalībvalstu darba ņēmējiem attiecinā citādus nosacījumus nodarbinātības brīvai izvēlei nekā uz attiecīgās valsts darba ņēmējiem,
- d) izveidot attiecīgu sistēmu, lai darba piedāvājumus saistītu ar darba pieteikumiem un veicinātu piedāvājuma un pieprasījuma līdzsvaru darba tirgū, nopietni neapdraudot dzīves līmeni un nodarbinātības līmeni dažādos reģionos un nozarēs.

III-20. pants

Īstenojot kopīgu programmu, dalībvalstis veicina jauniešu darbaspēka apmaiņu.

III-21. pants

Sociālā nodrošinājuma jomā ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem nosaka pasākumus, kas nepieciešami, lai īstenotu brīvu darbaspēka apriti, ieviešot sistēmu algotu vai pašnodarbinātu migrējošu darba ņēmēju un viņu apgādājamo nodrošinājumam:

- a) summē visus periodus, ko saskaņā ar dažu valstu tiesību aktiem ņem vērā, lai piešķirtu un saglabātu tiesības saņemt pabalstu un aprēķināt tā lielumu;
- b) maksā pabalstus personām, kas ir dalībvalstu rezidenti.

2. apakšiedaļa

Brīvība veikt uzņēmējdarbību

III-22. pants

Ievērojot šo apakšiedaļu, ir aizliegti ierobežojumi kādas dalībvalsts pilsoņu brīvībai veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī. Tāpat ir aizliegti ierobežojumi, kas attiecas uz uzņēmumu pārstāvniecībām, filiālēm vai meitasuzņēmumiem, kurus kādas dalībvalsts pilsoņi atver jebkuras citas dalībvalsts teritorijā.

Brīvība veikt uzņēmējdarbību ietver tiesības sākt un izvērst darbības kā pašnodarbinātām personām, kā arī dibināt un vadīt uzņēmumus, jo īpaši uzņēmējdarbības, kas definētas III-27. panta otrajā daļā, ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādus saviem pilsoņiem paredz tās valsts likumi, kurā notiek šī uzņēmējdarbība, ņemot vērā iedaļā par kapitālu paredzētos noteikumus.

III-23. pants

1. Eiropas pamatlikumos nosaka pasākumus, lai attiecībā uz kādu konkrētu nodarbi panāktu brīvību veikt uzņēmējdarbību. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

2. Eiropas Parlaments, Ministru padome un Komisija veic pienākumus, ko tām uzliek 1. punktā paredzētie noteikumi, jo īpaši,

- a) parasti piešķirot prioritāru režīmu tām darbības jomām, kur brīvība veikt uzņēmējdarbību īpaši labvēlīgi iespaido ražošanas un tirdzniecības attīstību,
- b) nodrošinot dalībvalstu kompetento iestāžu ciešu sadarbību, lai noskaidrotu, kāds ir stāvoklis dažādās darbības jomās Kopienā,

- c) atceļot tās administratīvās procedūras un praksi, ko rada valstu likumi vai starp dalībvalstīm iepriekš noslēgti nolīgumi un kuru atstāšana spēkā apdraud brīvību veikt uzņēmējdarbību,
- d) nodrošinot iespēju kādas dalībvalsts darba ņēmējiem, kas nodarbināti citas dalībvalsts teritorijā, palikt šajā teritorijā ar nolūku sākt darbību kā pašnodarbinātām personām, ja šie darba ņēmēji atbilst tiem nosacījumiem, kas būtu jāievēro, ja tie ieceļotu šajā valstī tad, kad ir nolēmuši sākt šādas darbības,
- e) dotot iespēju vienas dalībvalsts pilsoņiem iegādāties un izmantot zemi un ēkas, kas atrodas citas dalībvalsts teritorijā, ciktāl tas nav pretrunā III-123. panta 2. punktā noteiktajiem principiem,
- f) pakāpeniski atceļot ierobežojumus brīvībai veikt uzņēmējdarbību visās attiecīgajās darbības jomās, gan attiecībā uz nosacījumiem kādas dalībvalsts teritorijā dibināt pārstāvniecības, filiāles vai meitasuzņēmumus, gan arī nosacījumiem, kas regulē galvenā uzņēmuma darbinieku stāšanos šādu pārstāvniecību, filiāļu vai meitasuzņēmumu vadības un pārraudzības amatos,
- g) pietiekami koordinējot garantijas, ko dalībvalstis prasa no uzņēmējsabiedrībām, kas definētas III-27. panta otrajā daļā, lai aizsargātu dalībnieku un pārējo intereses, un paredzot šādu garantiju vienādošanu visā Savienībā,
- h) pārliecinoties par to, ka dalībvalstu sniegtais atbalsts nerada traucējumus uzņēmējdarbības nosacījumos.

III-24. pants

Attiecībā uz konkrētām dalībvalstīm šo apakšsadaļu nepiemēro tādām darbībām, kas attiecīgajās valstīs kaut vai neregulāri ir saistītas ar valsts varas īstenošanu.

Eiropas likumos vai pamatlikumos var paredzēt, ka atsevišķām darbībām izņēmuma kārtā šo apakšsadaļu nepiemēro.

III-25. pants

1. Šī apakšsadaļa un saskaņā ar to paredzētie pasākumi neliedz piemērot tādus normatīvos un administratīvos aktus, kas sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības interesēs ārvalstniekiem paredz īpašu režīmu.

2. Eiropas pamatlikumi koordinē 1. punktā minētos valstu pasākumus.

III-26. pants

1. Eiropas pamatlíkumi atvieglo darbību sākšanu un izvēršanu kā pašnodarbinātām personām. Tas attiecas uz:

- a) diplomu, apliecību un citu kvalifikācijas pierādījumu savstarpēju atzīšanu,
- b) normatīvo un administratīvo aktu noteikumu koordināciju dalībvalstīs saistībā ar darbību sākšanu un izvēršanu kā pašnodarbinātām personām.

2. Ierobežojumu pakāpeniska atcelšana medicīnas darbinieku profesijām, ar medicīnu saistītām profesijām un farmācijas profesijām, ir atkarīga no tā, kā dažādas dalībvalstis koordinē šo ierobežojumu atcelšanas nosacījumus.

III-27. pants

To uzņēmējsabiedrību tiesiskais statuss, kas izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts likumiem un kuru juridiskā adrese, centrālā administrācija vai galvenā darījumu vieta ir Savienības teritorijā, šajā apakšiedaļā ir pielīdzināts to fizisko personu tiesiskajam statusam, kuras ir dalībvalstu pilsoņi.

“Uzņēmējsabiedrības” nozīmē uzņēmējsabiedrības, kas izveidotas saskaņā ar civiltiesībām vai komercietībām, kā arī kooperatīvus un citas juridiskas personas, kas pakļautas publiskajām vai privātajām tiesībām, izņemot bezpeļņas uzņēmumus.

III-28. pants

Neskarot citu Konstitūcijas noteikumu piemērošanu, dalībvalstis citu dalībvalstu pilsoņiem piešķir tādas pašas tiesības piedalīties III-27. pantā definēto uzņēmējsabiedrību kapitāla veidošanā, kādas tās piešķir saviem pilsoņiem.

3. apakšiedaļa

Pakalpojumu sniegšanas brīvība

III-29. pants

Saskaņā ar šo apakšiedaļu Savienībā aizliedz ierobežot pakalpojumu sniegšanas brīvību to dalībvalstu pilsoņiem, kas neveic uzņēmējdarbību tanī pašā dalībvalstī, kurā atrodas pakalpojumu saņēmējs.

Eiropas likumi vai pamatlíkumi var šo apakšiedaļu attiecināt arī uz trešās valsts pilsoņiem, kuri sniedz pakalpojumus un kuri ir reģistrēti Savienībā.

III-30. pants

Konstitūcijā par pakalpojumiem uzskata pakalpojumus, ko parasti sniedz par atlīdzību, ciktāl uz tiem neattiecas noteikumi par preču, kapitāla un personu aprites brīvību.

Pakalpojumi ir:

- a) rūpnieciskas darbības,
- b) komerciālas darbības,
- c) amatnieku darbības,
- d) brīvo profesiju darbības.

Neskarot apakšiedaļu par tiesībām veikt uzņēmējdarbību, persona, kas sniedz pakalpojumus, var uz laiku to darīt dalībvalstī, kurai paredzēti pakalpojumi, saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādus šī valsts paredz saviem pilsoņiem.

III-31. pants

1. Pakalpojumu sniegšanas brīvību transporta jomā reglamentē iedaļa par transportu.
2. Banku pakalpojumus un apdrošināšanas pakalpojumus, kas saistīti ar kapitāla apriti, liberalizē atbilstoši kapitāla aprites liberalizācijai.

III-32. pants

1. Eiropas pamatlikumā nosaka pasākumus, lai panāktu konkrēta pakalpojuma liberalizāciju. To pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.
2. Attiecībā uz 1. punktā minēto Eiropas pamatlikumu, prioritāri ir tie pakalpojumi, kas tieši iespaido ražošanas izmaksas, vai tie, kuru liberalizācija palīdz veicināt preču tirdzniecību.

III-33. pants

Dalībvalstis apliecina gatavību liberalizēt pakalpojumus vairāk, nekā to paredz Eiropas pamatlikums, kas pieņemts, ievērojot III-32. panta 1. punktu, ja to ļauj valstu vispārējais tautsaimniecības stāvoklis un stāvoklis konkrētā tautsaimniecības nozarē.

Šajā nolūkā Komisija sniedz attiecīgajām dalībvalstīm ieteikumus.

III-34. pants

Kamēr nav atcelti ierobežojumi pakalpojumu sniegšanas brīvībai, visas dalībvalstis šos ierobežojumus piemēro visiem pakalpojumu sniedzējiem, uz kuriem attiecas III-29. panta pirmā daļa, nešķirojot pēc pilsonības vai pastāvīgās dzīvesvietas.

III-35. pants

III-24. līdz III-27. pantu piemēro jautājumiem, uz kuriem attiecas šī apakšdaļa.

3. IEDAĻA

BRĪVA PREČU APRITE

1. apakšiedaļa

Muitas savienība

III-36. pants

1. Savienības pamats ir muitas savienība, kas aptver visu preču tirdzniecību un paredz dalībvalstīm aizliegt savstarpējus ievedmuitas un izvedmuitas nodokļus un visus līdzīgus maksājumus, kā arī paredz ieviest kopīgus muitas tarifus attiecībās ar trešajām valstīm.
2. Šis sadaļas III-38. pants un 3. apakšiedaļa attiecas uz dalībvalstu ražojumiem un trešo valstu ražojumiem, kas dalībvalstīs ir brīvā apgrozībā.

III-37. pants

Uzskata, ka trešās valsts ražojumi dalībvalstī ir brīvā apgrozībā, ja ir ievērotas attiecīgās importa formalitātes un dalībvalsts ir iekasējusi visus vajadzīgos muitas nodokļus vai maksājumus ar līdzvērtīgu iedarbību, un ja par šiem ražojumiem nav saņemta pilnīga vai daļēja šādu nodokļu vai maksājumu kompensācija.

III-38. pants

Ievedmuitas un izvedmuitas nodokļi, kā arī citi maksājumi ar līdzvērtīgu iedarbību dalībvalstu starpā ir aizliegti. Šis aizliegums attiecas arī uz fiskāliem muitas nodokļiem.

III-39. pants

Ministru padome pēc Komisijas ierosinājuma pieņem Eiropas regulas un lēmumus, nosakot kopējā muitas tarifa nodokļus.

III-40. pants

Veicot uzdevumus, kas Komisijai uzticēti saskaņā ar šo apakšiedaļu, tā ņem vērā:

- a) vajadzību veicināt dalībvalstu tirdzniecību ar trešām valstīm,
- b) pārmaiņas konkurences apstākļos Savienībā, ciktāl tās uzlabo uzņēmumu konkurētspēju,
- c) Savienības prasības attiecībā uz apgādi ar izejvielām un pusfabrikātiem; šajā sakarā Komisija gādā, lai nebūtu konkurences traucējumu dalībvalstu tirdzniecībā ar gatavām precēm,
- d) vajadzību izvairīties no nopietniem kavēkļiem dalībvalstu tautsaimniecībā un panākt ražošanas racionālu attīstību un patēriņa pieaugumu Savienībā.

2. apakšiedaļa

Sadarbība muitas jomā

III-41. pants

Eiropas likumi vai pamatlikumi Konstitūcijas darbības jomā nosaka pasākumus, lai stiprinātu sadarbību muitas jomā dalībvalstu starpā, kā arī starp dalībvalstīm un Komisiju.

3. apakšiedaļa

Kvantitatīvo ierobežojumu aizliegums

III-42. pants

Dalībvalstu starpā ir aizliegti importa un eksporta kvantitatīvie ierobežojumi un citi pasākumi ar līdzvērtīgu iedarbību.

III-43. pants

III-42. pants neliedz piemērot importa, eksporta vai tranzīta aizliegumus vai ierobežojumus, kas pamatojas uz sabiedrības morāles, sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumiem, uz cilvēku veselības un dzīvības aizsardzības, kā arī dzīvnieku un augu aizsardzības, nacionālu kultūras vērtību ar māksliniecisku, vēsturisku vai arheoloģisku vērtību aizsardzības, vai rūpnieciska un komerciāla īpašuma aizsardzības apsvērumiem. Šādus aizliegumus vai ierobežojumus tomēr nedrīkst piemērot dalībvalstu tirdzniecībā kā patvaļīgas diskriminācijas vai slēptas ierobežošanas līdzekļus.

III-44. pants

1. Dalībvalstis pielāgo komerciālus valsts monopolus tā, lai attiecībā uz preču sagādes un tirdzniecības nosacījumiem nebūtu nekādas dalībvalstu pilsoņu diskriminācijas.

Šā panta noteikumi attiecas uz visām struktūrām, ar kuru starpniecību dalībvalstī *de iure* vai *de facto* tieši vai netieši pārrauga, nosaka vai būtiski ietekmē dalībvalstu savstarpējo importu un eksportu. Šo pantu tāpat piemēro tiem monopoliem, ko valsts ir deleģējusi citiem.

2. Dalībvalstis atturas no jebkādiem jauniem pasākumiem, kas nesaskan ar 1. punktā noteiktajiem principiem vai ierobežo to pantu darbību, kuri reglamentē dalībvalstu savstarpēju muitas nodokļu un kvantitatīvo ierobežojumu aizliegumu.

3. Ja kādas valsts komerciāls monopols darbojas saskaņā ar noteikumiem, kas paredz atvieglot lauksaimniecības produktu pārdošanu vai gūt no tiem optimālu peļņu, tad, piemērojot šo pantu, attiecīgi jārikojas, lai panāktu līdzvērtīgas garantijas attiecīgo ražotāju nodarbinātībai un dzīves līmenim.

4. IEDAĻA

KAPITĀLS UN MAKSĀJUMI

III-45. pants

Saskaņā ar šo iedaļu aizliedz gan kapitāla aprites, gan maksājumu ierobežojumus dalībvalstu starpā un starp dalībvalstīm un trešām valstīm.

III-46. pants

1. III-45. pants neliedz piemērot trešām valstīm ierobežojumus, kas 1993. gada 31. decembrī pastāv valstu vai Savienības tiesību aktos par kapitāla apriti uz trešām valstīm vai no tām, ja tā ietver tiešos ieguldījumus – arī ieguldījumus nekustamā īpašumā – kā arī attiecībā uz uzņēmējdarbības veikšanu, finanšu pakalpojumu sniegšanu vai vērtspapīru izlaišanu kapitāla tirgū.

2. Eiropas likumi vai pamatlikumi ievieš pasākumus attiecībā uz kapitāla apriti no trešām valstīm vai uz tām, ja tā ietver tiešos ieguldījumus – arī ieguldījumus nekustamā īpašumā – kā arī attiecībā uz uzņēmējdarbības veikšanu, finanšu pakalpojumu sniegšanu vai vērtspapīru laišanu kapitāla tirgū.

Eiropas Parlaments un Ministru padome cenšas panākt kapitāla brīvu apriti dalībvalstu un trešo valstu starpā, ciktāl tas ir iespējams, neskarot Konstitūcijas pārējos noteikumus.

3. Neskarot 2. punktu, tikai ar Ministru padomes pieņemtu Eiropas likumu vai pamatlikumu var ieviest pasākumus, kas Savienības likumos mazina liberalizāciju attiecībā uz kapitāla apriti uz trešām valstīm vai no tām. Ministru padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem vienprātīgu lēmumu.

III-47. pants

1. III-45. pants neskar dalībvalstu tiesības:

- a) piemērot atšķirīgus attiecīgo nodokļu likumu noteikumus dažādiem nodokļu maksātājiem, kuru stāvoklis ir atšķirīgs viņu pastāvīgās dzīvesvietas vai kapitāla ieguldījuma vietas dēļ,
- b) veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai novērstu valsts normatīvo aktu pārkāpumus, jo īpaši nodokļu un finanšu iestāžu konsultatīvās uzraudzības jomā, vai izstrādāt procedūras, kā pārvaldes vai statistikas informācijas vajadzībām deklarēt kapitāla apriti, vai arī veikt pasākumus, ko attaisno sabiedriskās kārtības vai sabiedriskās drošības intereses.

2. Attiecībā uz tiesībām veikt uzņēmējdarbību šī iedaļa neliedz piemērot ierobežojumus, kas ir saderīgi ar Konstitūciju.

3. Šā panta 1. un 2. punktā minētos pasākumus un procedūras saskaņā ar III-45. pantu nedrīkst izmantot kā līdzekļus, lai patvaļīgi diskriminētu vai slēpti ierobežotu kapitāla brīvu apriti un maksājumus.

III-48. pants

Ārkārtas gadījumā, ja kapitāla aprite starp dalībvalstīm un trešām valstīm rada vai draud radīt nopietnas grūtības ekonomiskās un monetārās savienības darbībai, Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt Eiropas regulas vai lēmumus, ieviešot aizsargpasākumus pret trešām valstīm uz laiku līdz sešiem mēnešiem, ja šādi pasākumi noteikti ir vajadzīgi. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku.

III-49. pants

Ja tas nepieciešams III-158. pantā noteikto mērķu sasniegšanai, jo īpaši attiecībā uz cīņu pret organizēto noziedzību, terorismu un cilvēku tirdzniecību, Eiropas likumos var noteikt pasākumu sistēmu attiecībā uz kapitāla apriti un maksājumiem, piemēram, fizisku vai juridisku personu, grupu vai nevalstisku subjektu īpašumā vai valdījumā esošu līdzekļu, finanšu aktīvu vai ekonomiskā guvuma iesaldēšanu.

Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem Eiropas regulas vai Eiropas lēmumus, lai īstenotu pirmajā daļā minētos likumus.

5. IEDAĻA

KONKURENCES NOTEIKUMI

1. apakšiedaļa

Noteikumi, kas attiecas uz uzņēmumiem

III-50. pants

1. Turpmāk norādītais ir aizliegts kā nesaderīgs ar iekšējo tirgu: visas vienošanās uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai iedarbība iekšējā tirgū kavē, ierobežo vai traucē konkurenci, jo īpaši darbības, ar kurām

- a) tieši vai netieši nosaka iepirkuma vai pārdošanas cenas vai kādus citus tirdzniecības nosacījumus,
- b) ierobežo vai kontrolē ražošanu, tirgus, tehnikas attīstību vai ieguldījumus,
- c) sadala tirgus vai piegādes avotus,
- d) piemēro nevienlīdzīgus nosacījumus vienādiem darījumiem ar citiem tirdzniecības partneriem, tādējādi mazinot to konkurētspēju,
- e) slēdzot līgumus, prasa, lai otra puse uzņemtos papildu saistības, kas būtībā vai saskaņā ar nozares praksi nekādi nav saistītas ar šo līgumu priekšmetu.

2. Visas vienošanās vai lēmumi, kas ir aizliegti saskaņā ar šo pantu, automātiski nav spēkā.

3. Šā panta 1. punktu tomēr var atzīt par nepiemērojamu attiecībā uz:

- jebkuru starp uzņēmumiem slēgtu vienošanos vai to kategoriju,
- jebkuru uzņēmumu apvienību pieņemtu lēmumu vai to kategoriju,
- jebkuru saskaņotu darbību vai to kategoriju,

kas palīdz uzlabot preču ražošanu vai izplatīšanu vai veicina tehnisku vai saimniecisku attīstību, reizē ļaujot patērētājiem baudīt pienācīgu daļu no iegūtajiem labumiem, un kas

- a) neuzspiež attiecīgiem uzņēmumiem ierobežojumus, kuri nav obligāti vajadzīgi, lai sasniegtu šos mērķus,

- b) neļauj šādiem uzņēmumiem likvidēt konkurenci būtiskai šo ražojumu daļai.

III-51. pants

Vienam vai vairākiem uzņēmumiem, kas dominē iekšējā tirgū vai būtiskā tā daļā, aizliegts jebkāda veidā ļaunprātīgi izmantot savu stāvokli, jo, tā kā tāda stāvokļa izmantošana var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm, tā nav saderīga ar iekšējo tirgu.

Stāvokļa ļaunprātīga izmantošana var jo īpaši izpausties:

- a) tieši vai netieši uzspiežot netaisnīgas iepirkuma vai pārdošanas cenas vai citus netaisnīgus tirdzniecības noteikumus,
- b) ierobežojot ražošanu, tirgus vai tehnikas attīstību, tādējādi kaitējot patērētājiem,
- c) piemērojot nevienādus nosacījumus vienādiem darījumiem ar citiem tirdzniecības partneriem, tādējādi mazinot to konkurētspēju,
- d) pieprasot, lai otra puse, slēdzot līgumus, uzņemtos papildu saistības, kas būtībā vai saskaņā ar nozares praksi nekādi nav saistītas ar šo līgumu priekšmetu.

III-52. pants

1. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem Eiropas regulas, lai spēkā stātos III-50. un III-51. pantā izklāstītie principi. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

2. Šā panta 1. punktā minētās Eiropas regulas paredzētas,

- a) lai nodrošinātu III-50. panta 1. punktā un III-51. pantā izklāstīto aizliegumu ievērošanu, paredzot naudassodus un kavējuma naudas,
- b) lai sīkāk izstrādātu noteikumus III-50. panta 3. punkta piemērošanai, gan ievērojot vajadzību nodrošināt efektīvu pārraudzību, gan arī – cik vien iespējams vienkāršotu pārvaldi,
- c) lai vajadzības gadījumā noteiktu, ciktāl un kā uz dažādām tautsaimniecības nozarēm attiecas III-50. un III-51. panta noteikumi,
- d) lai noteiktu Komisijas un Tiesas funkcijas, piemērojot šajā punktā izklāstītos noteikumus,
- e) lai noteiktu attiecības starp valstu likumiem un šo iedaļu vai Eiropas regulām, kas pieņemtas, ievērojot šo pantu.

III-53. pants

Kamēr nav stājušies spēkā noteikumi, kas pieņemti, ievērojot III-52. pantu, dalībvalstu varasiestādes lemj par vienošanās, lēmuma un saskaņotas darbības pieļaujamību, kā arī par dominances ļaunprātīgu izmantojumu iekšējā tirgū, pamatojoties uz savas valsts tiesību aktiem un Konstitūcijas III-50. pantu, jo īpaši tā 3. punktu, kā arī III-51. pantu.

III-54. pants

1. Neskarot III-53. pantu, Komisija nodrošina III-50. un III-51. pantā izklāstīto principu piemērošanu. Pēc kādas dalībvalsts lūguma vai pēc savas iniciatīvas un sadarbībā ar kompetentām dalībvalstu iestādēm, kas tai palīdz, Komisija izmeklē gadījumus, kad radušās aizdomas par šo principu pārkāpumiem. Ja tā konstatē, ka pārkāpums noticis, tā ierosina attiecīgus pasākumus, lai to izbeigtu.
2. Ja pārkāpumu nenovērš, Komisija ar argumentētu Eiropas lēmumu konstatē, ka pastāv šāds principu pārkāpums. Komisija var publicēt savu lēmumu un pilnvarot dalībvalstis veikt pasākumus, kuri vajadzīgi, lai labotu stāvokli, un kuru nosacījumus un formu tā precizē.
3. Komisija var pieņemt Eiropas regulas saistībā ar vienošanās kategorijām, attiecībā uz kurām Ministru padome ir pieņēmusi lēmumus, ievērojot III-52. panta 2. punkta b) apakšpunktu.

III-55. pants

1. Attiecībā uz valsts uzņēmumiem un tādiem uzņēmumiem, kuriem dalībvalstis piešķirušas īpašas vai ekskluzīvas tiesības, dalībvalsts nepieņem un neatstāj spēkā tādus noteikumus, kas ir pretrunā Konstitūcijai, jo īpaši I-4. panta 2. punktam un III-55. līdz III-58. panta noteikumiem.
2. Uzņēmumiem, kam uzticēti pakalpojumi ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi vai kas darbojas kā dalībvalstu fiskāli monopoli, piemēro Konstitūcijas noteikumus un jo īpaši noteikumus, kas attiecas uz konkurenci, ja šo noteikumu piemērojums juridiski vai faktiski netraucē veikt tiem uzticētos tiešos uzdevumus. Tie nedrīkst ietekmēt tirdzniecības attīstību tiktāl, lai kaitētu Savienības interesēm.
3. Komisija nodrošina šā panta piemērošanu un vajadzības gadījumā pieņem attiecīgas Eiropas regulas vai lēmumus.

2. apakšiedaļa

Dalībvalstu atbalsts

III-56. pants

1. Ja vien Konstitūcija neparedz citādi, ar iekšējo tirgu nav saderīgs atbalsts, ko dalībvalstis piešķir vai jebkā sniedz no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud izraisīt konkurences traucējumus, ciktāl tāds atbalsts ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm, dodot priekšroku atsevišķiem uzņēmumiem vai atsevišķu preču ražošanai.

2. Ar iekšējo tirgu ir saderīga:

- a) sociālā palīdzība, ko piešķir individuāliem patērētājiem ar noteikumu, ka to piešķir bez diskriminācijas attiecībā uz konkrēto ražojumu izcelsmi,
- b) atbalsts, ko sniedz, lai atlīdzinātu dabas katastrofu vai ārkārtēju notikumu izraisītus zaudējumus,
- c) atbalsts, ko sniedz tautsaimniecībai dažos Vācijas Federatīvās Republikas apvidos, kurus iespaidojusi Vācijas sadalīšana, ciktāl šāda palīdzība vajadzīga, lai kompensētu saimnieciskās grūtības, ko radījusi šī sadalīšana.

3. Turpmāko var uzskatīt par saderīgu ar iekšējo tirgu:

- a) atbalstu, kas veicina ekonomikas attīstību apgabalos, kur dzīves līmenis ir ārkārtīgi zems vai kur valda ļoti zems nodarbinātības līmenis,
- b) atbalstu, kas veicina kāda svarīga projekta īstenošanu visas Eiropas interesēs vai novērš nopietnus traucējumus kādas dalībvalsts tautsaimniecībā,
- c) atbalstu, kas sekmē atsevišķu saimniecisko darbību vai atsevišķu tautsaimniecības jomu attīstību, ja šāda palīdzība nepasliktina tirdzniecības apstākļus tiktāl, ka tie būtu pretrunā vispārējām interesēm,
- d) atbalstu, kas veicina kultūru un kultūras mantojuma saglabāšanu, ja tāda palīdzība neiespaido tirdzniecības apstākļus un konkurenci Savienībā tiktāl, lai šī palīdzība būtu pretrunā kopējām interesēm,
- e) citas atbalsta kategorijas, ko var precizēt Eiropas regulās un lēmumos, kurus Ministru padome pieņem pēc Komisijas ierosinājuma.

III-57. pants

1. Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm pastāvīgi pārskata visas atbalsta sistēmas, kas pastāv šajās valstīs. Tā iesaka šīm valstīm attiecīgus pasākumus, kas vajadzīgi iekšējā tirgus pakāpeniskai attīstībai vai darbībai.

2. Ja Komisija, likusi ieinteresētajām pusēm iesniegt piezīmes, konstatē, ka atbalsts, ko piešķir kāda valsts vai no šīs valsts līdzekļiem, ievērojot III-56. pantu, nav saderīgs ar iekšējo tirgu, vai arī, ka šādu atbalstu izmanto nepareizi, tā pieņem lēmumu par to, ka attiecīgai valstij Komisijas noteiktā laikā tāds atbalsts jāizbeidz vai jāmaina.

Ja attiecīgā valsts noteiktajā laikā neizpilda šo Eiropas lēmumu, Komisija vai citas ieinteresētas dalībvalstis, atkāpjoties no III-265. un III-266. panta, var tieši vērsties Tiesā.

Pēc dalībvalsts lūguma Ministru padome var vienprātīgi pieņemt Eiropas lēmumu par to, ka atbalsts, ko šī valsts piešķir vai paredz piešķirt, atzīstams par saderīgu ar iekšējo tirgu, atkāpjoties no III-56. panta vai III-58. pantā paredzētajām Eiropas regulām, ja tādu lēmumu attaisno izņēmuma apstākļi. Ja Komisija attiecībā uz šādu atbalstu jau sākusi šā punkta pirmajā daļā paredzēto procedūru, bet attiecīgā valsts iesniedz Ministru padomei lūgumu, šo procedūru atliek līdz brīdim, kamēr Ministru padome dara zināmu savu attieksmi.

Ja tomēr Ministru padome trijos mēnešos pēc minētā lūguma iesniegšanas nav darījusi zināmu savu attieksmi, lēmumu pieņem Komisija.

3. Komisijai laikus jādara zināmi visi plāni piešķirt vai mainīt atbalstu, lai Komisija varētu nākt klajā ar piezīmēm. Ja Komisija atzīst, ka, ievērojot III-56. pantu, šādi plāni nav saderīgi ar iekšējo tirgu, tā nevilcinoties sāk procedūru, kas paredzēta 2. punktā. Attiecīgā dalībvalsts nesāk īstenot pašas ierosinātos pasākumus, kamēr šī procedūra nav beigusies ar galīgu lēmumu.

4. Komisija var pieņemt Eiropas regulas saistībā ar valsts atbalsta kategorijām, ko Ministru padome ir noteikusi, ievērojot III-58. pantu, atbrīvojot no 3. punktā paredzētās procedūras.

III-58. pants

Ministru Padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt Eiropas regulas III-56. un III-57. panta piemērošanai, un jo īpaši, lai noteiktu apstākļus, kādos piemēro III-57. panta 3. punktu, kā arī no šīs procedūras atbrīvotās atbalsta kategorijas. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

6. IEDAĻA

FISKĀLIE NOTEIKUMI

III-59. pants

Neviena dalībvalsts citu dalībvalstu ražojumiem tieši vai netieši neuzliek iekšējos nodokļus, kas lielāki par tiem, kas tieši vai netieši uzlikti līdzīgiem vietējiem ražojumiem.

Neviena dalībvalsts turklāt neuzliek citu dalībvalstu ražojumiem tādus iekšējos nodokļus, kas netieši aizsargā citus ražojumus.

III-60. pants

Ja ražojumus eksportē uz kādas dalībvalsts teritoriju, nekādu iekšējo nodokļu atmaksājumi nedrīkst pārsniegt iekšējos nodokļus, kas tiem uzlikti tieši vai netieši.

III-61. pants

Attiecībā uz maksājumiem, kas nav apgrozījuma nodokļi, akcīzes nodokļi un citi netiešie nodokļi, nevar paredzēt nodokļu atbrīvojumus un atmaksājumus preču eksportam uz citām dalībvalstīm, ne arī uzlikt kompensācijas maksājumus importam no citām dalībvalstīm, ja vien Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma ar Eiropas lēmumu uz ierobežotu laiku iepriekš nav apstiprinājusi iecerētos noteikumus.

III-62. pants

1. Ministru padomes pieņemtā Eiropas likumā vai pamatlikumā paredz pasākumus likumu saskaņošanai attiecībā uz apgrozījuma nodokļiem, akcīzes nodokļiem un citiem netiešajiem nodokļiem, ja tāds saskaņojums ir vajadzīgs iekšējā tirgus darbībai un konkurences traucējumu novēršanai. Ministru padome pieņem vienprātīgu lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

2. Ja Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma ar vienprātīgu lēmumu konstatē, ka 1. punktā minētie pasākumi saistīti ar administratīvo sadarbību vai nodokļu krāpšanās un nodokļu nemaksāšanas apkarošanu, tā neatkarīgi no 1. punkta ar kvalificētu balsu vairākumu pieņem Eiropas likumu vai pamatlikumu par šo pasākumu piemērošanu.

III-63. pants

Ja Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma ar vienprātīgu lēmumu konstatē, ka nodokļu uzlikšanas pasākumi uzņēmumiem saistīti ar administratīvo sadarbību vai nodokļu krāpšanās un nodokļu nemaksāšanas apkarošanu, tā ar kvalificētu balsu vairākumu pieņem likumu vai pamatlikumu par šiem pasākumiem, ar noteikumu, ka tie ir nepieciešami iekšējā tirgus darbībai un konkurences traucējumu novēršanai.

Likumu vai pamatlikumu pieņem pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

7. IEDAĻA

TIESĪBU AKTU TUVINĀŠANA

III-64. pants

Neskarot III-65. pantu, ar Ministru padomes pieņemtu Eiropas pamatlikumu ievieš pasākumus to dalībvalstu normatīvo vai administratīvo aktu tuvināšanai, kas tieši ietekmē iekšējā tirgus izveidi un darbību. Ministru padome pieņem vienprātīgu lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

III-65. pants

1. Izņemot gadījumus, kad Konstitūcijā ir paredzēts citādi, šis pants attiecas uz III-14. pantā izklāstīto mērķu sasniegšanu. Eiropas likumos vai pamatlikumos nosaka pasākumus, lai tuvinātu dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētos noteikumus, kuru mērķis ir iekšējā tirgus izveide un darbība. Šādus likumus pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

2. Šā panta 1. punkts neattiecas uz fiskāliem noteikumiem, kā arī noteikumiem, kas saistīti ar personu brīvu pārvietošanos vai nodarbinātu personu tiesībām un interesēm.

3. Šā panta 1. punktā paredzētajos priekšlikumos, kas attiecas uz veselības aizsardzību, drošību, vides aizsardzību un patērētāju tiesību aizsardzību, Komisija par galveno uzskata augstu aizsardzības līmeni, īpašu uzmanību pievēršot visiem atklājumiem, kas pamatojas uz zinātnes faktiem. Saskaņā ar attiecīgām pilnvarām arī Eiropas Parlaments un Ministru padome tiecas sasniegt šo mērķi.

4. Ja pēc tam, kad ar Komisijas pieņemtu Eiropas likumu, pamatlikumu vai regulu ir noteikts saskaņošanas pasākums, kāda dalībvalsts uzskata par vajadzīgu atstāt spēkā savus noteikumus III-43. pantā minēto būtisko iemeslu dēļ vai saistībā ar vides vai darba vides aizsardzību, tā dara Komisijai zināmus šos noteikumus, kā arī pamatojumu to atstāšanai spēkā.

5. Turklāt, neskarot 4. punktu, ja pēc tam, kad ar Komisijas pieņemtu Eiropas likumu, pamatlikumu vai regulu ir noteikts saskaņošanas pasākums, kāda dalībvalsts uzskata, ka tai jāievieš savi noteikumi, kas pamatojas uz jauniem zinātniskiem datiem vides vai darba vides aizsardzības jomā un ir saistīti ar īpašu problēmu, kas šai dalībvalstij radusies pēc saskaņošanas pasākuma pieņemšanas, tā dara Komisijai zināmus plānotos pasākumus, kā arī pamatojumu to ieviešanai.

6. Komisija sešos mēnešos pēc 4. un 5. punktā minētās paziņošanas ar Eiropas lēmumu apstiprina vai noraida attiecīgos valsts noteikumus, pārbaudījusi, vai tie nav patvaļīgas diskriminācijas līdzeklis vai slēpts ierobežojums tirdzniecībā starp dalībvalstīm un nerada šķēršļus iekšējā tirgus darbībai.

Ja šajā laikā Komisija lēmumu nav pieņēmusi, 4. un 5. punktā minētos noteikumus uzskata par apstiprinātiem.

Komisija var informēt attiecīgo dalībvalsti, ka šajā punktā minēto laiku var vēl pagarināt uz laiku līdz sešiem mēnešiem, ja to pamato jautājuma sarežģītība un cilvēku veselība netiek apdraudēta.

7. Ja saskaņā ar 6. punktu dalībvalstij ļauj atstāt spēkā vai ieviest savus noteikumus, atkāpjoties no saskaņošanas pasākuma, Komisija tūlīt pārliecinās, vai ir jāiesaka pielāgošanās šim pasākumam.

8. Ja kāda dalībvalsts norāda uz kādu īpašu veselības aizsardzības problēmu jomā, kur iepriekš noteikti saskaņošanas pasākumi, tā vērs uz to Komisijas uzmanību, un Komisija uzreiz pārliecinās, vai ir jāiesaka attiecīgi pasākumi.

9. Atkāpjoties no III-265. un III-266. pantā minētās procedūras, Komisija un jebkura dalībvalsts var tieši vērsties Tiesā, ja uzskata, ka cita dalībvalsts nepareizi īsteno šajā pantā paredzētās pilnvaras.

10. Iepriekš minētajos saskaņošanas pasākumos paredz drošības klauzulu, kas ļauj dalībvalstīm viena vai vairāku III-43. pantā minētu, ar ekonomiku nesaistītu iemeslu dēļ veikt provizoriskus pasākumus, uz kuriem attiecas Savienības kontroles procedūra.

III-66. pants

Ja Komisija konstatē, ka atšķirības dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos rada konkurences traucējumus iekšējā tirgū un ka šie traucējumi jānovērš, tā apspriežas ar attiecīgajām dalībvalstīm.

Ja ar šādu apspriešanos netiek panākta vienošanās, attiecīgo traucējumu novērš ar Eiropas pamatlikumiem. Var noteikt jebkādus citus piemērotus pasākumus, kas paredzēti Konstitūcijā.

III-67. pants

1. Ja rodas iemesls bažām, ka kāds normatīvs vai administratīvs akts, ko kāda dalībvalsts grib pieņemt vai grozīt, var radīt konkurences traucējumus III-66. panta nozīmē, attiecīgā dalībvalsts apspriežas ar Komisiju. Pēc apspriešanās ar dalībvalstīm Komisija iesaka attiecīgajām dalībvalstīm veikt piemērotus pasākumus, lai izvairītos no šiem traucējumiem.

2. Ja valsts, kas grib pieņemt vai grozīt savus noteikumus, nepilda ieteikumu, ko tai adresējusi Komisija, tad citām dalībvalstīm nav jāgroza savi noteikumi, lai likvidētu šādus traucējumus, kā paredz III-66. pants. Ja dalībvalsts, kas neievēro Komisijas ieteikumu, izraisa traucējumus, kuri kaitē tikai pašai, III-66. pantu nepiemēro.

III-68. pants

Veidojot iekšējo tirgu, Eiropas likumos vai pamatlikumos nosaka pasākumus, ar ko ieviest Eiropas līdzekļus, kas nodrošinātu vienotu intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību visā Savienībā, un centralizētas atļauju piešķiršanas, koordinācijas un uzraudzības kārtības izveidei visā Savienībā.

Ministru padomes pieņemtā Eiropas likumā nosaka valodas noteikumus, kas attiecas uz minētajiem Eiropas līdzekļiem. Ministru padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem vienprātīgu lēmumu.

II NODAĻA

EKONOMIKAS POLITIKA UN MONETĀRĀ POLITIKA

III-69. pants

1. Lai sasniegtu I-3. pantā izvirzītos mērķus, Konstitūcija paredz, ka dalībvalstu un Savienības darbības ietver tādas ekonomikas politikas pieņemšanu, kas balstās uz dalībvalstu ekonomikas politiku precīzu koordināciju, iekšējo tirgu un kopējiem mērķiem saskaņā ar principu, kas paredz atvērta tirgus ekonomiku, kurā valda brīva konkurence.
2. Līdztekus iepriekšminētajam un saskaņā ar Konstitūcijā ietvertajām procedūrām šīs darbības paredz arī ieviest vienotu valūtu – eiro, kā arī noteikt un veidot vienotu monetāro politiku un valūtas maiņas kursa politiku; šo pasākumu galvenais mērķis ir uzturēt stabilas cenas un, neietekmējot šo mērķi, atbalstīt Savienības vispārējo ekonomikas politiku, kas paredz atvērta tirgus ekonomiku, kurā valda brīva konkurence.
3. Šīs dalībvalstu un Savienības darbības saskan ar šādiem pamatprincipiem: stabilas cenas, laba valsts finanšu un monetārās sistēmas darbība un stabila maksājumu bilance.

1. IEDAĻA

EKONOMIKAS POLITIKA

III-70. pants

Dalībvalstis īsteno savu ekonomikas politiku, lai saskaņā ar III-71. panta 2. punktā minētajām vispārējām pamatnostādnēm palīdzētu sasniegt I-3. pantā noteiktos Savienības mērķus. Dalībvalstis un Savienība rīkojas saskaņā ar principu, kas paredz atvērta tirgus ekonomiku, kurā valda brīva konkurence, un kas veicina resursu efektīvu sadali, kā arī ir saskaņā ar III-69. pantā izklāstītajiem principiem.

III-71. pants

1. Dalībvalstis ekonomikas politiku uzskata par vispārsvērīgu jautājumu un koordinē to Ministru padomē saskaņā ar III-70. pantu.
2. Ministru padome pēc Komisijas ieteikuma ar kvalificētu balsu vairākumu izstrādā projektu dalībvalstu un Savienības ekonomikas politikas vispārīgām nostādnēm un secinājumus iesniedz Eiropadomei.

Eiropadome, pamatojoties uz Ministru padomes ziņojumu, apspriežas par secinājumu attiecībā uz dalībvalstu un Savienības ekonomikas politikas vispārīgajām nostādņēm. Ministru padome, pamatojoties uz šo secinājumu, pieņem ieteikumu, kurā nosaka šīs vispārīgās nostādnes. Šo ieteikumu tā dara zināmu Eiropas Parlamentam.

3. Lai labāk koordinētu dalībvalstu ekonomikas politiku un nodrošinātu stabilu saimnieciskās darbības konverģenci, Ministru padome, pamatojoties uz Komisijas ziņojumiem, pārrauga ekonomikas attīstību visās dalībvalstīs un visā Savienībā, ekonomikas politiku atbilstīgi 2. punktā minētajām vispārīgajām nostādņēm, kā arī regulāri izvērtē tās kopumā.

Lai notiktu šāda daudzpusēja uzraudzība, dalībvalstis Komisijai dara zināmus svarīgākos pasākumus, ko tās veikušas ekonomikas politikas jomā, kā arī sniedz citu informāciju, ko uzskata par nepieciešamu.

4. Ja, īstenojot 3. punktā minēto procedūru, atklājas, ka dalībvalsts ekonomikas politika nesaskan ar 2. punktā minētajām vispārīgajām nostādņēm vai traucē pareizi darboties ekonomiskai un monetārai savienībai, Komisija attiecīgajai dalībvalstij var adresēt brīdinājumu. Ministru padome pēc Komisijas ieteikuma var adresēt vajadzīgos ieteikumus attiecīgajai dalībvalstij. Ministru padome pēc Komisijas ierosinājuma var pieņemt lēmumu savus ieteikumus darīt zināmus atklātībā.

Piemērojot šo punktu, Ministru padome pieņem lēmumu, neņemot vērā attiecīgās dalībvalsts pārstāvja balsojumu, un kvalificētu balsu vairākumu nosaka kā pārējo dalībvalstu balsu vairākumu, kur pārstāvētas vismaz trīs piektdaļas to iedzīvotāju.

5. Ministru padomes priekšsēdētājs un Komisija ziņo Eiropas Parlamentam par daudzpusējās uzraudzības rezultātiem. Ja Ministru padome ieteikumus darījusi zināmus atklātībā, Ministru padomes priekšsēdētāju var aicināt ierasties kompetentajā Eiropas Parlamenta komitejā.

6. Eiropas likumos var noteikt sīki izstrādātus noteikumus daudzpusējās uzraudzības procedūrai, kas minēta 3. un 4. punktā.

III-72. pants

1. Neskarot citas procedūras, kas paredzētas Konstitūcijā, Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt Eiropas lēmumu, paredzot ekonomikas stāvoklim piemērotus pasākumus, jo īpaši tad, ja rodas nopietnas grūtības dažu ražojumu piegādē.

2. Ja kādai dalībvalstij ir grūtības vai to nopietni apdraud lielas grūtības, ko izraisījušas dabas katastrofas vai ārkārtas notikumi, kurus tā nevar ietekmēt, Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt Eiropas lēmumu par Savienības finansiālas palīdzības sniegšanu attiecīgajai dalībvalstij, paredzot īpašus nosacījumus. Ministru padomes priekšsēdētājs pieņemtos lēmumus dara zināmus Eiropas Parlamentam.

III-73. pants

1. Eiropas Centrālajai bankai un dalībvalstu centrālajām bankām (turpmāk “valstu centrālās bankas”) ir aizliegts Savienības iestāžu, struktūru vai aģentūru, dalībvalstu valdību, reģionālu, vietēju vai citu valsts iestāžu, vai citu valsts struktūru vai uzņēmumu vajadzībām pieļaut konta pārtēriņu, kā arī sniegt tām jebkādus citus kredīta pakalpojumus, un tāpat ir arī aizliegts Eiropas Centrālajai bankai un valstu centrālajām bankām tieši pirkt parāda instrumentus no šīm iestādēm.
2. Šā panta 1. punkts neattiecas uz valstu kredītiestādēm, kam Eiropas Centrālā banka un valstu centrālās bankas saistībā ar rezervju apgādi no centrālajām bankām piemēro tādu pašu režīmu kā privātām kredītiestādēm.

III-74. pants

1. Aizliegti ir visi pasākumi, kas nav pamatoti ar piesardzības apsvērumiem un kas Savienības iestādēm, struktūrām vai aģentūrām, dalībvalstu valdībām, reģionālām, vietējām vai citām valsts varasiestādēm, vai citām valsts struktūrām vai uzņēmumiem piešķir privilēģijas sadarbībā ar finanšu iestādēm.
2. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt Eiropas regulas vai lēmumus, precizējot definīcijas 1. punktā minētā aizlieguma piemērošanai. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

III-75. pants

1. Savienība nav atbildīga par dalībvalstu valdību, reģionālo, vietējo vai citu valsts iestāžu, citu valsts struktūru vai uzņēmumu saistībām, un tai nav tās jāuzņemas; tas neskar savstarpējas finanšu garantijas īpašu projektu kopīgam īstenojumam. Dalībvalsts nav atbildīga par citas dalībvalsts valdības saistībām, reģionālo, vietējo vai citu valsts iestāžu saistībām, par citu publisko tiesību subjektu vai publiskā sektora uzņēmumu saistībām, un tai nav tās jāuzņemas; tas neskar savstarpējas finanšu garantijas īpašu projektu kopīgai īstenošanai.
2. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt Eiropas regulas vai lēmumus, precizējot definīcijas III-73. pantā un šajā pantā minētā aizlieguma piemērošanai. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

III-76. pants

1. Dalībvalstis izvairās no pārmērīga valsts budžeta deficīta.
2. Lai novērstu nopietnas kļūdas, Komisija uzrauga budžeta un valsts parāda kopapjoma dinamiku dalībvalstīs. Tā īpašu uzmanību pievērš budžeta disciplīnai, pamatojoties uz diviem kritērijiem:
  - a) vai plānotā vai faktiskā valsts budžeta deficīta attiecība pret iekšzemes kopproduktu pārsniedz atsaucē vērtību, izņemot gadījumus, kad:
    - i) šī attiecība ir būtiski un visu laiku pasliktinājusies un sasniegusi atsaucē vērtībai tuvu līmeni,
    - ii) vai arī atsaucē vērtība ir pārsniegta tikai izņēmuma kārtā un uz laiku, un šī attiecība joprojām ir tuva atsaucē vērtībai,
  - b) vai valsts parāda attiecība pret iekšzemes kopproduktu pārsniedz atsaucē vērtību, ja vien šī attiecība pietiekami strauji nesamazinās un netuvinās atsaucē vērtībai.

Atsaucē vērtības ir precizētas Protokolā par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru.

3. Ja kāda dalībvalsts neatbilst viena vai abu šo kritēriju izvirzītajām prasībām, Komisija sagatavo ziņojumu. Komisijas ziņojumā ņem vērā arī to, vai valsts budžeta deficīts pārsniedz valsts ieguldījumu izdevumus, kā arī ņem vērā visus citus būtiskos faktorus, tostarp dalībvalsts ekonomikas un budžeta stāvokli vidēji ilgā laikā.

Komisija var sagatavot ziņojumu arī tad, ja kritēriju izvirzītās prasības ir izpildītas, bet tomēr tā uzskata, ka dalībvalstī iespējams pārmērīgs budžeta deficīts.

4. Ekonomikas un finanšu komiteja izstrādā atzinumu pēc Komisijas ziņojuma.

5. Ja Komisija uzskata, ka dalībvalstī pastāv vai var rasties pārmērīgs budžeta deficīts, Komisija adresē Padomei atzinumu.

6. Ministru padome, izskatījusi apsvērumus, ko var būt iesniegusi attiecīgā dalībvalsts, un pēc Komisijas priekšlikuma, pamatojoties uz vispārēju novērtējumu, pieņem lēmumu par to, vai pastāv pārmērīgs budžeta deficīts. Ja tā ir, tad saskaņā ar tām pašām procedūrām Ministru padome pieņem ieteikumus attiecīgajai dalībvalstij, lai noteiktā laikā to novērstu. Ievērojot 8. punktu, šos ieteikumus nedara zināmus atklātībā.

Saskaņā ar šo punktu Ministru padome pieņem lēmumu, neņemot vērā attiecīgās dalībvalsts pārstāvja balsojumu, un kvalificēts balsu vairākums ir pārējo dalībvalstu balsu vairākums, kurā pārstāvētas vismaz trīs piektdaļas to iedzīvotāju.

7. Ministru padome pēc Komisijas ieteikuma pieņem Eiropas lēmumus un ieteikumus, kas minēti 8. līdz 11. punktā. Tā pieņem lēmumu, neņemot vērā attiecīgās dalībvalsts pārstāvja balsojumu, un kvalificēts balsu vairākums ir pārējo dalībvalstu balsu vairākums, kurā pārstāvētas vismaz trīs piektdaļas to iedzīvotāju.

8. Ja Ministru padome atklāj, ka pēc tās ieteikumiem norādītajā laikā nav veikta nekāda efektīva rīcība, tā ieteikumus var darīt zināmus atklātībā.

9. Ja dalībvalsts arī turpmāk neīsteno Ministru padomes ieteikumus, Ministru padome var pieņemt Eiropas lēmumu, pieprasot, lai dalībvalsts noteiktā laikā veic deficīta samazināšanas pasākumus, ko Ministru padome atzinusi par vajadzīgiem, lai labotu stāvokli.

Tādā gadījumā Ministru padome var lūgt attiecīgo dalībvalsti iesniegt ziņojumus pēc īpaša grafika, lai pārbaudītu, kā šī dalībvalsts tiecas panākt noregulējumu.

10. Kamēr kāda dalībvalsts nav izpildījusi saskaņā ar 9. punktu pieņemtu Eiropas lēmumu, Ministru padome var pieņemt lēmumu vai nu piemērot, vai pastiprināt vienu vai vairākus šādus pasākumus:

- a) izvirzīt prasību, lai attiecīgā dalībvalsts pirms obligāciju un vērtspapīru emisijas publicē tādu papildu informāciju, kādu norāda Ministru padome,
- b) aicināt Eiropas Investīciju banku pārvērtēt aizdevumu politiku attiecībā uz šo dalībvalsti,
- c) izvirzīt prasību, lai attiecīgā dalībvalsts deponē attiecīga apjoma bezprocentu noguldījumu Savienībai, līdz Ministru padome atzīst, ka pārmērīgais budžeta deficīts ir likvidēts,
- d) uzlikt attiecīga lieluma sodanaudas.

Ministru padomes priekšsēdētājs noteiktos pasākumus dara zināmus Eiropas Parlamentam.

11. Ministru padome atceļ dažus vai visus savus lēmumus, kas minēti 6. punktā un 8. līdz 10. punktā, ja tā atzīst, ka pārmērīgais budžeta deficīts attiecīgajā dalībvalstī ir novērsts. Ja Ministru padome ieteikumus ir iepriekš darījusi zināmus atklātībā, tad, līdzko atcelts lēmums, kas pieņemts saskaņā ar 8. punktu, tā nāk klajā ar publisku paziņojumu, ka attiecīgajā dalībvalstī vairs nepastāv pārmērīgs budžeta deficīts.

12. Attiecībā uz šā panta 1. līdz 6. punktu vai 8. un 9. punktu nedrīkst īstenot III-265. un III-266. pantā paredzētās tiesības vērsties Tiesā.

13. Citi noteikumi, kas attiecas uz šajā pantā aprakstīto procedūru, ir izklāstīti Protokolā par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru.

Ministru padomes pieņemtā Eiropas likumā ir noteikti atbilstoši pasākumi minētā protokola aizstāšanai. Ministru padome pieņem vienprātīgu lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu un Eiropas Centrālo banku.

Ievērojot pārējos šā punkta noteikumus, Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem Eiropas regulas vai lēmumus, kuros iekļauti sīki izstrādāti noteikumi un definīcijas minētā protokola piemērošanai. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

2. IEDAĻA

MONETĀRĀ POLITIKA

III-77. pants

1. Eiropas Centrālo banku sistēmas galvenais mērķis ir uzturēt cenu stabilitāti. Neskarot šo mērķi, Eiropas Centrālo banku sistēma atbalsta vispārējo ekonomikas politiku Savienībā, lai palīdzētu sasniegt tās mērķus, kas noteikti I-3. pantā. Eiropas Centrālo banku sistēma darbojas saskaņā ar principu, kas paredz atvērta tirgus ekonomiku, kurā valda brīva konkurence un kas veicina resursu efektīvu sadali, kā arī saskaņā ar III-69. pantā noteiktajiem principiem.

2. Galvenie uzdevumi, kas jāīsteno Eiropas Centrālo banku sistēmā, ir:

- a) noteikt un īstenot Savienības monetāro politiku,
- b) veikt valūtas maiņas operācijas, kā paredzēts III-228. pantā,
- c) turēt un pārvaldīt dalībvalstu oficiālās ārvalstu valūtas rezerves,
- d) veicināt norēķinu sistēmu vienmērīgu darbību.

3. Šā panta 2. punkta c) apakšpunkts neliedz dalībvalstu valdībām turēt un pārvaldīt apgrozības kapitālu ārvalstu valūtās.

4. Ar Eiropas Centrālo banku apspriežas:

- a) par visiem ierosinātiem Savienības aktiem, kas ir tās kompetencē,
- b) valstu varasiestādes - par visiem likumprojektiem, kas ir tās kompetencē, bet ievērojot ierobežojumus un nosacījumus, ko Ministru padome izvirzījusi saskaņā ar III-79. panta 6. punktā paredzēto procedūru.

Eiropas Centrālā banka var iesniegt atzinumus attiecīgām Savienības iestādēm, struktūrām vai aģentūrām vai valstu iestādēm par jautājumiem, kas ir tās kompetencē.

5. Eiropas Centrālo banku sistēma palīdz kompetentajām iestādēm sekmīgi īstenot politiku, kas attiecas uz kredītiestāžu konsultatīvo uzraudzību un finanšu sistēmas stabilitāti.

6. Eiropas likumi var noteikt Eiropas Centrālajai bankai īpašus uzdevumus saistībā ar politikām, kuras attiecas uz kredītiestāžu un citu finanšu iestāžu konsultatīvo uzraudzību, izņemot apdrošināšanas uzņēmumus. Šādus likumus pieņem pēc apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku.

III-78. pants

1. Eiropas Centrālajai bankai ir ekskluzīvas tiesības atļaut Savienībā emitēt eiro banknotes. Eiropas Centrālā banka un valstu centrālās bankas var emitēt šīs naudaszīmes. Tikai Eiropas Centrālās bankas un valstu centrālo banku emitētām banknotēm ir likumīga maksāšanas līdzekļa statuss Savienībā.

2. Dalībvalstis var emitēt eiro monētas, kuru emisijas apjoms jāapstiprina Eiropas Centrālajai bankai. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt Eiropas regulas, paredzot pasākumus, lai saskaņotu visu apgrozībai paredzēto monētu denominācijas un tehniskos parametrus, ciktāl tas vajadzīgs to netraucētai apgrozībai Savienībā. Ministru padome pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu un Eiropas Centrālo banku.

III-79. pants

1. Eiropas Centrālo banku sistēmu veido Eiropas Centrālā banka un valstu centrālās bankas.

2. Eiropas Centrālajai bankai ir juridiskas personas statuss.

3. Eiropas Centrālo banku sistēmu pārvalda Eiropas Centrālās bankas lēmējinstances, tās ir Padome un Valde.

4. Eiropas Centrālo banku sistēmas statūti ir noteikti Protokolā par Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtiem.

5. Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtu 5.1., 5.2., 5.3., 17., 18., 19.1., 22., 23., 24., 26., 32.2., 32.3., 32.4., 32.6. pantu, 33.1. panta a) apakšpunktu un 36. pantu var grozīt ar Eiropas likumiem:

a) vai nu pēc Komisijas priekšlikuma pēc apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku,

b) vai arī pēc Eiropas Centrālās bankas ieteikuma un apspriešanās ar Komisiju.

6. Ministru padome pieņem Eiropas regulas un lēmumus, nosakot Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtu 4., 5.4., 19.2., 20., 28.1., 29.2., 30.4. un 34.3. pantā minētos pasākumus. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu:

- a) vai nu pēc Komisijas priekšlikuma pēc apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku,
- b) vai arī pēc Eiropas Centrālās bankas ieteikuma pēc apspriešanās ar Komisiju.

III-80. pants

Ne Eiropas Centrālā banka, ne kādas valsts centrālā banka, ne arī kāds to lēmējinstanču loceklis, īstenojot pilnvaras un veicot uzdevumus un pienākumus, ko uzliek Konstitūcija un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūti, nelūdz un nepieņem norādījumus no Savienības iestādēm, struktūrām vai aģentūrām, no kādas dalībvalsts valdības vai no kādas citas struktūras. Savienības iestādes, struktūras vai aģentūras un dalībvalstu valdības apņemas ievērot šo principu un nemēģināt iespaidot Eiropas Centrālās bankas vai valstu centrālo banku lēmējinstanču locekļus, kad viņi veic amata pienākumus.

III-81. pants

Katra dalībvalsts nodrošina, lai tās tiesību akti, tostarp tās centrālās bankas statūti, atbilstu Konstitūcijai un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtiem.

III-82. pants

1. Lai paveiktu Eiropas Centrālo banku sistēmai uzticētos uzdevumus, Eiropas Centrālā banka saskaņā ar Konstitūciju un saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtos paredzētajiem nosacījumiem pieņem:

- a) Eiropas regulas, ciktāl tās vajadzīgas, lai veiktu uzdevumus, kas minēti Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtu 3.1. panta pirmajā ievilkumā, kā arī 19.1., 22. un 25.2. pantā, tāpat gadījumos, kas paredzēti III-79. panta 6. punktā minētajās Eiropas regulās un lēmumos,
- b) Eiropas lēmumus, kas nepieciešami, lai saskaņā ar Konstitūciju un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtiem veiktu Eiropas Centrālajai banku sistēmai uzticētos uzdevumus,
- c) ieteikumus un atzinumus.

2. Eiropas Centrālā banka var nolemt publicēt savus Eiropas lēmumus, ieteikumus un atzinumus.

3. Ministru padome saskaņā ar III-79. panta 6. punktā noteikto procedūru pieņem Eiropas regulas, nosakot ierobežojumus un nosacījumus, ar kādiem Eiropas Centrālajai bankai ir tiesības uzlikt sodanaudas vai kavējuma naudas uzņēmumiem, kas nepilda pienākumus, kurus paredz tās izdotās Eiropas regulas un lēmumi.

III-83. pants

Neierobežojot Eiropas Centrālās bankas pilnvaras, Eiropas likums vai pamatlikums paredz pasākumus, kas nepieciešami eiro kā dalībvalstu vienotās valūtas izmantošanai. Šādu likumu vai pamatlikumu pieņem pēc apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku.

3. IEDAĻA

ORGANIZATORISKI NOTEIKUMI

III-84. pants

1. Eiropas Centrālās bankas Padomi veido Eiropas Centrālās bankas Valdes locekļi un to dalībvalstu centrālo banku vadītāji, uz kurām neattiecas III-91. pantā minētais izņēmums,.
2. a) Valdē ir priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieks un četri citi locekļi,
b) Valdes priekšsēdētāju, priekšsēdētāja vietnieku un pārējos locekļus pēc Ministru padomes ieteikuma un apspriešanās ar Eiropas Parlamentu un Eiropas Centrālās bankas Padomi dalībvalstu vai to valdību vadītāji, savstarpēji vienojoties, izraugās no personām ar nevainojamu reputāciju un profesionālo pieredzi monetāros vai banku jautājumos.

Viņu amata pilnvaru laiks ir astoņi gadi, un to nepagarina.

Tikai dalībvalstu pilsoņi var būt Valdes locekļi.

III-85. pants

1. Eiropas Centrālās bankas Padomes apspriedēs bez balsstiesībām var piedalīties Ministru padomes priekšsēdētājs un viens Komisijas loceklis.

Ministru padomes priekšsēdētājs var Eiropas Centrālās bankas Padomei iesniegt priekšlikumu izskatīt kādu jautājumu.

2. Eiropas Centrālās bankas priekšsēdētāju aicina piedalīties Ministru padomes sanāksmēs, kad Padome pārrunā jautājumus, kas saistīti ar Eiropas Centrālo banku sistēmas mērķiem un uzdevumiem.

3. Eiropas Centrālā banka Eiropas Parlamentam, Ministru padomei un Komisijai, kā arī Eiropadomei iesniedz gada ziņojumus par Eiropas Centrālo banku sistēmas darbību un monetāro politiku gan par iepriekšējo, gan kārtējo gadu. Eiropas Centrālās bankas priekšsēdētājs iesniedz pārskatu Ministru padomei un Eiropas Parlamentam, kas par to var sarīkot vispārējas debates.

Eiropas Centrālās bankas priekšsēdētāju un pārējos Valdes locekļus pēc Eiropas Parlamenta lūguma vai pēc viņu pašu ierosinājuma var uzklaut kompetentas Eiropas Parlamenta komitejas.

III-86. pants

1. Lai veicinātu pilnīgu dalībvalstu politikas koordināciju, kas vajadzīga iekšējā tirgus darbībai, ar šo ir nodibināta Ekonomikas un finanšu komiteja.
2. Komitejai ir šādi uzdevumi:
  - a) pēc Ministru padomes vai Komisijas lūguma vai pēc savas iniciatīvas izstrādāt atzinumus, ko iesniegt šīm iestādēm,
  - b) pastāvīgi uzraudzīt dalībvalstu un Savienības ekonomikas un finanšu stāvokli un regulāri par to ziņot Ministru padomei un Komisijai, jo īpaši attiecībā uz finanšu attiecībām ar trešām valstīm un starptautiskām iestādēm,
  - c) neskarot III-247. pantu, palīdzēt sagatavot Ministru padomes darbu, kā minēts III-48. pantā, III-71. panta 2., 3., 4. un 6. punktā, III-72., III-74., III-75. un III-76. pantā, III-77. panta 6. punktā, III-78. panta 2. punktā, III-79. panta 5. un 6. punktā, III-83. un III-90. pantā, III-92. panta 2. un 3. punktā, III-95. pantā, III-96. panta 2. un 3. punktā un III-224. un III-228. pantā, un veikt citus Ministru padomes uzticētos uzdevumus, kas saistīti ar konsultācijām un jautājumu sagatavošanu,
  - d) vismaz reizi gadā pārbaudīt stāvokli kapitāla aprites un maksājumu brīvības jomā, ko rada šī Konstitūcijas un Savienības aktu īstenošana; pārbauda visus pasākumus, kas attiecas uz kapitāla apriti un maksājumiem; Komiteja ziņo Komisijai un Ministru padomei par šīs pārbaudes iznākumu.

Dalībvalstis, Komisija un Eiropas Centrālā banka katra iecel ne vairāk kā divus šīs komitejas locekļus.

3. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem Eiropas lēmumu, nosakot sīki izstrādātus noteikumus attiecībā uz Ekonomikas un finanšu komitejas sastāvu. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku. Ministru padomes priekšsēdētājs pieņemto lēmumu dara zināmu Eiropas Parlamentam.

4. Kamēr ir dalībvalstis, uz kurām attiecas III-91. pantā minētais izņēmums, Komiteja papildus 2. punktā izvirzītajiem uzdevumiem pārskata šo dalībvalstu monetāro un finansiālo stāvokli, kā arī vispārējo maksājumu sistēmu, un regulāri par to ziņo Ministru padomei un Komisijai.

III-87. pants

Jautājumos, uz kuriem attiecas III-71. panta 4. punkts, III-76. pants, izņemot tā 13. punktu, kā arī III-83., III-90. un III-91. pants, III-92. panta 3. punkts un III-228. pants, Ministru padome vai kāda dalībvalsts var lūgt Komisiju sniegt attiecīgu ieteikumu vai priekšlikumu. Komisija izskata šo lūgumu un tūlīt iesniedz Ministru padomei secinājumus.

3.a IEDAĻA

ĪPAŠI NOTEIKUMI DALĪBVALSTĪM, KAS PIEDER EIRO ZONAI

III-88. pants

1. Lai nodrošinātu pienācīgu ekonomikas un monetārās savienības darbību, saskaņā ar attiecīgiem Konstitūcijas noteikumiem paredz īpašus pasākumus tām dalībvalstīm, kuras ir eiro zonas dalībnieces:

- a) lai stiprinātu to budžeta disciplīnas un tās uzraudzības koordināciju,
- b) lai tām noteiktu ekonomikas politikas pamatnostādnes, reizē nodrošinot to atbilstību visai Savienībai pieņemtajām pamatnostādnēm, kā arī to uzraudzību.

2. Par 1. punktā noteiktajiem pasākumiem balso tikai tie Ministru padomes locekļi, kas pārstāv dalībvalstis, kuras pieder eiro zonai. Kvalificētu balsu vairākumu definē kā eiro zonas dalībvalstu pārstāvju balsu vairākumu, kurā pārstāvētas vismaz trīs piektdaļas šo valstu iedzīvotāju. Šo Ministru padomes locekļu vienprātība ir vajadzīga lēmumam, kura pieņemšanai nepieciešama vienprātība.

III-89. pants

Eiro zonas dalībvalstu ministru sanāksmju kārtību nosaka Protokolā par eiro grupu.

III-90. pants

1. Lai nodrošinātu eiro vietu starptautiskajā monetārajā sistēmā, Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma un apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku pieņem Eiropas lēmumu, nosakot kopēju nostāju jautājumos, kas ir īpaši nozīmīgi ekonomikas un monetārajai savienībai starptautiskās finanšu iestādēs un konferencēs.

2. Par 1. punktā minētajiem pasākumiem balso tikai tie Ministru padomes locekļi, kuri pārstāv dalībvalstis, kas pieder eiro zonai. Kvalificētu balsu vairākumu definē kā eiro zonas dalībvalstu pārstāvju balsu vairākumu, kurā pārstāvētas vismaz trīs piektdaļas šo valstu iedzīvotāju. Šo Ministru padomes locekļu vienprātība ir vajadzīga lēmumam, kura pieņemšanai nepieciešama vienprātība.

3. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt attiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu vienotu pārstāvību starptautiskās finanšu iestādēs un konferencēs. Spēkā ir 1. un 2. punktā paredzētie procedūras noteikumi.

4. IEDAĻA

PĀREJAS NOTEIKUMI

III-91. pants

1. Dalībvalstis, par kurām Ministru padome ir nolēmusi, ka tās neatbilst nosacījumiem eiro ieviešanai, turpmāk minētas kā “dalībvalstis ar izņēmuma statusu”.
2. Dalībvalstīm ar izņēmuma statusu nepiemēro šādus Konstitūcijas noteikumus:
  - a) vispārējo ekonomikas politikas pamatnostādņu daļu pieņemšana, kas kopumā attiecas uz eiro zonu (III-71. panta 2. punkts),
  - b) piespiedu līdzekļi pārmērīga budžeta deficīta novēršanai (III-76. panta 9. un 10. punkts),
  - c) Eiropas Centrālo banku sistēmas mērķi un uzdevumi (III-77. panta 1., 2., 3. un 5. punkts),
  - d) eiro emisija (III-78. pants),
  - e) Eiropas Centrālās bankas akti (III-82. pants),
  - f) pasākumi, kas attiecas uz eiro izmantošanu (III-83. pants),
  - g) monetārie nolīgumi un citi pasākumi, kas saistīti ar valūtas maiņas kursa politiku (III-228. pants),
  - h) Eiropas Centrālās bankas Valdes locekļu iecelšana (III-84. panta 2. punkta b) apakšpunkts).

Tādējādi iepriekš minētajos pantos lietotais termins “dalībvalstis” nozīmē dalībvalstis bez izņēmuma statusa.

3. Saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtu IX nodaļu dalībvalstīm ar izņēmuma statusu un to centrālajām bankām nav tiesību un pienākumu Eiropas Centrālo banku sistēmā.

4. Ministru padomes locekļiem, kuri pārstāv dalībvalstis ar izņēmuma statusu, balsstiesības aptur, nosakot Ministru padomes pasākumus, kas minēti 2. punktā uzskaitītajos pantos. Kvalificētu balsu vairākumu definē kā dalībvalstu bez izņēmuma statusa pārstāvju balsu vairākumu, kurā pārstāvētas vismaz trīs piektdaļas šo valstu iedzīvotāju. Šo dalībvalstu vienprātība ir vajadzīga jebkuram lēmumam, kura pieņemšanai nepieciešama vienprātība.

III-92. pants

1. Vismaz reizi divos gados vai pēc pieprasījuma, ko sniedz dalībvalsts ar izņēmuma statusu, Komisija un Eiropas Centrālā banka sniedz ziņojumus Ministru padomei par panākumiem, kādi ir dalībvalstīm ar izņēmuma statusu, pildot saistības attiecībā uz ekonomikas un monetārās savienības izveidi. Šajos ziņojumos ietver vērtējumu attiecībā uz to, vai šo dalībvalstu tiesību akti, tostarp šo valstu centrālo banku statūti, ir saderīgi ar III-80. un III-81. pantu un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtiem. Ziņojumos ietver arī vērtējumu attiecībā uz augsta līmeņa stabilas konverģences sasniegšanu, analizējot to, ciktāl katra dalībvalsts atbilst šādiem kritērijiem:

- a) augsts cenu stabilitātes līmenis; to nosaka, samērojot inflācijas līmeni attiecīgā valstī ar inflācijas līmeni trijās cenu ziņā stabilākajās dalībvalstīs,
- b) valsts finanšu stāvokļa noturība; tas paredz, ka ir sasniegts valsts budžeta stāvoklis bez pārmērīga deficīta saskaņā ar III-76. panta 6. punktu,
- c) vismaz divus gadus valūtas kursa svārstības palikušas valūtas maiņas mehānisma noteiktajās robežās, un valūta nav devalvēta attiecībā pret eiro,
- d) stabilitāte, ko dalībvalsts ar izņēmuma statusu panākusi konverģencē un līdzdalībā valūtas maiņas mehānismā, kuru atspoguļo ilgtermiņa procentu likmju līmenis.

Četri šajā punktā minētie kritēriji un attiecīgie laika posmi, kuros tie jāievēro, ir sīkāk noteikti Protokolā par konverģences kritērijiem. Komisijas un Eiropas Centrālās bankas ziņojumos ņem vērā arī tirgu integrācijā gūtos sasniegumus, kārtējo maksājumu bilances un to dinamiku, kā arī pārskatu par darbaspēka vienību izmaksām un citu cenu indeksu attīstību.

2. Ministru padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu un pārrunām Eiropadomē, pēc Komisijas priekšlikuma ar kvalificētu balsu vairākumu pieņem Eiropas lēmumu par to, kuras dalībvalstis ar izņēmuma statusu atbilst nosacījumiem, ko paredz 1. punktā izvirzītie kritēriji, un atceļ izņēmuma statusu, kas piešķirts attiecīgajām dalībvalstīm.

3. Ja saskaņā ar 2. punktā paredzēto procedūru nolemts atcelt izņēmumu kādai valstij, Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma ar vienprātīgu lēmumu, ko pieņem tās dalībvalstis, kurām nav izņēmuma statusa, kopā ar attiecīgo dalībvalsti, pieņem Eiropas regulas vai lēmumus, neatsaucami nosakot eiro maiņas kursu attiecībā pret attiecīgās dalībvalsts valūtu, un paredz citus pasākumus, kas vajadzīgi, lai ieviestu eiro kā vienotu valūtu attiecīgajā dalībvalstī. Ministru padome pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku.

III-93. pants

1. Kamēr pastāv dalībvalstis ar izņēmuma statusu, un neskarot III-79. panta 3. punktu, kā Eiropas Centrālās bankas trešā lēmējinstance darbojas Eiropas Centrālās bankas Ģenerālpadome, kas minēta Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtu 45. pantā.
2. Kamēr pastāv dalībvalstis ar izņēmuma statusu, Eiropas Centrālā banka attiecībā uz šīm dalībvalstīm:
  - a) veicina valstu centrālo banku sadarbību,
  - b) palīdz koordinēt dalībvalstu monetāro politiku nolūkā nodrošināt cenu stabilitāti,
  - c) pārrauga valūtas maiņas mehānisma darbību,
  - d) rīko apspriedes par jautājumiem, kas ir valstu centrālo banku kompetencē un ietekmē finanšu iestāžu un tirgu stabilitāti,
  - e) veic kādreizējos Eiropas Monetārās sadarbības fonda uzdevumus, ko iepriekš bija pārņēmis Eiropas Monetārais institūts.

III-94. pants

Katra dalībvalsts savu valūtas maiņas politiku uzskata par vispārsvarīgu jautājumu. To darot, tā ņem vērā pieredzi, kas gūta, sadarbojoties valūtas maiņas mehānismā.

III-95. pants

1. Ja attiecībā uz maksājumu bilanci dalībvalstij ar izņēmuma statusu radušās grūtības vai draud nopietnas grūtības, ko radījusi vai nu vispārēja tās maksājumu bilances nestabilitāte, vai arī valūta, kas ir apgrozībā, un ja šādas grūtības īpaši traucē iekšējā tirgus darbību vai pakāpenisku kopējas tirdzniecības politikas īstenošanu, Komisija tūlīt noskaidro attiecīgās valsts stāvokli un darbības, kuras šī valsts sākusī vai var sākt saskaņā ar Konstitūciju, liekot lietā visus līdzekļus, kas ir tās rīcībā. Komisija nosaka, kādus pasākumus tā iesaka veikt attiecīgai dalībvalstij.

Ja dalībvalsts, uz ko attiecas izņēmums, rīcība un Komisijas ieteiktie pasākumi izrādās nepietiekami, lai pārvarētu radušās vai draudošās grūtības, Komisija, apspriedusies ar Ekonomikas un finanšu komiteju, iesaka Ministru padomei nodrošināt savstarpēju palīdzību un attiecīgi piemērotas metodes.

Komisija regulāri informē Ministru padomi par stāvokli un tā attīstību.

2. Ministru padome nodrošina šādu savstarpēju palīdzību; tā pieņem Eiropas regulas vai lēmumus, kuros paredz nosacījumus un sīkāk precizē šo palīdzību, kura var izpausties kā:

- a) saskaņota pieeja citām starptautiskām organizācijām vai darbība citās tādās organizācijās, pie kurām dalībvalstis ar izņēmuma statusu var vērsties,
- b) pasākumi, ko veic, lai nepieļautu novirzes tirdzniecības plūsmās, ja grūtībās nonākusī dalībvalsts ar izņēmuma statusu uztur vai atkārtoti ievieš pret trešām valstīm vērstus kvantitatīvos ierobežojumus,
- c) ierobežota apjoma kredītu saņemšana no citām dalībvalstīm, par ko tās vienojas.

3. Ja Ministru padome nepiešķir Komisijas ieteikto savstarpējo palīdzību vai ja savstarpējā palīdzība un veiktie pasākumi nav pietiekami, Komisija ļauj grūtībās nonākušajai dalībvalstij ar izņēmuma statusu veikt aizsargpasākumus, kuru nosacījumus un precizējumus nosaka Komisija.

Ministru padome var atsaukt šo atļauju un grozīt šos nosacījumus un precizējumus.

III-96. pants

1. Ja maksājumu bilancē pēkšņi rodas krīze un tūlīt netiek pieņemts lēmums III-95. panta 2. punkta nozīmē, attiecīgā dalībvalsts ar izņēmuma statusu var piesardzības nolūkā veikt aizsargpasākumus, kurus uzskata par vajadzīgiem. Tādiem pasākumiem iespējami maz jātraucē iekšējā tirgus darbība, un tie nedrīkst būt plašāki kā noteikti nepieciešams, lai novērstu pēkšņās grūtības.

2. Komisiju un citas dalībvalstis informē par šādiem aizsargpasākumiem vēlākais tad, kad tie stājas spēkā. Komisija var ieteikt Ministru padomei sniegt savstarpēju palīdzību, kas paredzēta III-95. pantā.

3. Pēc tam, kad Komisija ir sniegusi atzinumu un notikusi apspriede ar Ekonomikas un finanšu komiteju, Ministru padome var nolemt, ka attiecīgajai valstij jāgroza, jāpārtrauc vai jāatceļ iepriekšminētie aizsargpasākumi.

III NODAĻA

POLITIKA CITĀS ĪPAŠĀS JOMĀS

1. IEDAĻA

Nodarbinātība

III-97. pants

Savienība un dalībvalstis saskaņā ar šo iedaļu izstrādā koordinētu stratēģiju nodarbinātības jomā, īpaši atbalstot kvalificētu, mācītu un pielāgoties spējīgu darbaspēku, kā arī darba tirgu, kas reaģētu uz pārmaiņām ekonomikā, lai sasniegtu mērķus, kas izvirzīti I-3. pantā.

III-98. pants

1. Dalībvalstis ar savu nodarbinātības politiku veicina III-97. pantā minēto mērķu sasniegšanu atbilstīgi dalībvalstu un Kopienas ekonomikas politikas vispārējām pamatnostādnēm, kas pieņemtas, ievērojot III-71. panta 2. punktu.
2. Dalībvalstis, ņemot vērā valstu praksi, kas saistīta ar sociālo partneru atbildību, uzskata nodarbinātības veicināšanu par vispārsvarīgu jautājumu un šajā sakarā Ministru padomē koordinē savu rīcību saskaņā ar III-100. pantu.

III-99. pants

1. Savienība palīdz nodrošināt augstu nodarbinātību, rosinot dalībvalstu sadarbību un atbalstot, kā arī vajadzības gadījumā papildinot to rīcību. To īstenojot, tiek respektēta dalībvalstu kompetence.
2. Nosakot un īstenojot Savienības politiku un darbības, ņem vērā mērķi sasniegt augstu nodarbinātības līmeni.

III-100. pants

1. Eiropadome katru gadu izskata Savienības stāvokli nodarbinātības jomā un izdara par to attiecīgus secinājumus, pamatojoties uz kopīgu Ministru padomes un Komisijas gada ziņojumu.

2. Pamatojoties uz Eiropadomes secinājumiem, Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma katru gadu pieņem pamatnostādnes, ko dalībvalstis ņem vērā savā nodarbinātības politikā. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu, Reģionu komiteju, Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Nodarbinātības komiteju.

Šīs pamatnostādnes ir saskaņā ar vispārējām pamatnostādnēm, kas pieņemtas, ievērojot III-71. panta 2. punktu.

3. Katra dalībvalsts iesniedz Ministru padomei un Komisijai gada ziņojumu par galvenajiem pasākumiem, kas veikti, lai īstenotu nodarbinātības politiku, ievērojot 2. punktā minētās nodarbinātības pamatnostādnes.

4. Ministru padome, pamatojoties uz 3. punktā minētajiem ziņojumiem un saņēmusi Nodarbinātības komitejas viedokli, katru gadu pārbauda dalībvalstu nodarbinātības politikas īstenošanu, ņemot vērā nodarbinātības pamatnostādnes. Ministru padome pēc Komisijas ieteikuma var pieņemt ieteikumus, ko adresē dalībvalstīm.

5. Pamatojoties uz šīs pārbaudes iznākumu, Ministru padome un Komisija sagatavo Eiropadomei kopīgu gada ziņojumu par nodarbinātības stāvokli Savienībā, kā arī par nodarbinātības pamatnostādņu īstenošanu.

III-101. pants

Eiropas likumos vai pamatlikumos var noteikt veicināšanas pasākumus, lai rosinātu dalībvalstu sadarbību un atbalstītu to rīcību nodarbinātības jomā, uzņemoties iniciatīvas, kas vērstas uz informācijas apmaiņas un paraugprakses attīstīšanu, sniedzot salīdzinošu analīzi un padomus, kā arī veicinot jaunus risinājumus un izvērtējot pieredzi, jo īpaši izmantojot izmēģinājuma projektus. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

Šādi Eiropas likumi vai pamatlikumi neietver dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu.

III-102. pants

Ministru padome ar vienkāršu balsu vairākumu pieņem Eiropas lēmumu, izveidojot Nodarbinātības komiteju padomdevējas statusā, lai sekmētu nodarbinātības un darba tirgus politikas koordināciju starp dalībvalstīm. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

Komitejai ir šādi uzdevumi:

a) uzraudzīt nodarbinātības stāvokli un nodarbinātības politiku dalībvalstīs un Savienībā,

- b) neskarot III-247. pantu, sniegt atzinumus pēc Ministru padomes vai Komisijas lūguma vai pēc savas iniciatīvas un piedalīties III-100. pantā minētā Ministru padomes darba sagatavošanā.

Īstenojot savas pilnvaras, komiteja apspriežas ar sociālajiem partneriem.

Katra dalībvalsts un Komisija ieceļ divus komitejas locekļus.

2. IEDAĻA

SOCIĀLĀ POLITIKA

III-103. pants

Savienība un dalībvalstis, apzinoties sociālās pamattiesības, kas izklāstītas Eiropas Sociālajā hartā, kura parakstīta 1961. gada 18. oktobrī Turīnā, un 1989. gada Kopienas Hartā par darba ņēmēju sociālajām pamattiesībām, par saviem mērķiem izvirza nodarbinātības veicināšanu, dzīves un darba apstākļu uzlabošanu nolūkā tos saskaņot, turpinot ieviest uzlabojumus, kā arī pienācīgu sociālo aizsardzību, dialogu starp sociālajiem partneriem, cilvēkresursu attīstību, kas vērsta uz pastāvīgi augstas nodarbinātības uzturēšanu un cīņu pret sociālo atstumtību.

Lai to panāktu, Savienība un dalībvalstis pieņem lēmumus, kuros ņem vērā valstu atšķirīgo praksi, jo īpaši līgumattiecību jomā, kā arī to, ka Savienības ekonomika jāuztur konkurētspējīga.

Tās uzskata, ka tas panākams ne tikai ar iekšējā tirgus darbību, kas palīdzēs saskaņot sociālās sistēmas, bet arī ar Konstitūcijā paredzēto procedūru un normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu.

III-104. pants

1. Lai sasniegtu III-103. pantā izvirzītos mērķus, Savienība atbalsta un papildina dalībvalstu darbības šādās jomās:

- a) uzlabojumi, jo īpaši darba vidē, lai aizsargātu darba ņēmēju veselību un drošību,
- b) darba apstākļi,
- c) darba ņēmēju sociālais nodrošinājums un sociālā aizsardzība,
- d) darba ņēmēju aizsardzība darba līguma laušanas gadījumā,
- e) darba ņēmēju informēšana un konsultēšana,
- f) darba ņēmēju un darba devēju pārstāvība un kolektīva interešu aizsardzība, tostarp kopīgu lēmumu pieņemšana atbilstīgi 6. punktam,
- g) nodarbinātības nosacījumi trešo valstu pilsoņiem, kas likumīgi uzturas Savienības teritorijā,

- h) no darba tirgus izolētu personu integrācija, neskarot III-183. pantu,
- i) vīriešu un sieviešu vienlīdzība attiecībā uz iespējām darba tirgū un attieksmi darbā,
- j) sociālās atstumtības izskaušana,
- k) sociālās aizsardzības sistēmu piemērošana mūsdienu prasībām, neskarot c) apakšpunktu.

2. Tādēļ

- a) ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem var noteikt pasākumus, lai veicinātu dalībvalstu sadarbību, izmantojot iniciatīvas, kas vērstas uz zināšanu apguvi, informācijas un paraugprakses apmaiņas sekmēšanu, jauninājumu veicināšanu un pieredzes izvērtēšanu, neparedzot dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu,
- b) šā panta 1. punkta a) līdz i) apakšpunktā minētajās jomās ar Eiropas pamatlikumiem var noteikt obligātās prasības, kas pakāpeniski jāievieš, ievērojot nosacījumus un tehniskos noteikumus katrā dalībvalstī. Ar šādiem Eiropas pamatlikumiem tiecas neuzlikt tādas administratīvus, finansiālus un juridiskus ierobežojumus, kas traucētu veidoties un attīstīties mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

Visos gadījumos Eiropas likumus vai pamatlikumus pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

3. Atkāpjoties no 2. punkta, Ministru padome ar vienprātīgu lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu, Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju pieņem Eiropas likumus vai pamatlikumus jomās, kas minētas 1. punkta c), d), f) un g) apakšpunktā.

Ministru padome var pēc Komisijas priekšlikuma pieņemt Eiropas lēmumu, ar kuru padara parasto likumdošanas procedūru piemērojamu šā panta 1. punkta d), f) un g) apakšpunktam. Tā pieņem vienprātīgu lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

4. Pēc sociālo partneru kopīga lūguma dalībvalsts var viņiem uzticēt īstenot Eiropas pamatlikumus, kas pieņemti atbilstīgi 2. punktam.

Šādā gadījumā tā nodrošina, ka ne vēlāk kā dienā, kad Eiropas pamatlikumam jābūt transponētam, sociālie partneri, savstarpēji vienojoties, ir ieviesuši nepieciešamos pasākumus, un attiecīgajai dalībvalstij ir jāveic vajadzīgie pasākumi, lai tā pastāvīgi spētu nodrošināt rezultātus, kas paredzēti attiecīgajā pamatlikumā.

5. Eiropas likumi un pamatlikumi, kas pieņemti saskaņā ar šo pantu:

- a) neietekmē dalībvalstu tiesības definēt savu sociālā nodrošinājuma sistēmu pamatprincipus un nedrīkst būtiski ietekmēt šo sistēmu finansiālo līdzsvaru,

b) neliedz dalībvalstīm atstāt spēkā vai ieviest stingrākus aizsargpasākumus, kas ir saderīgi ar Konstitūciju.

6. Šā panta noteikumi neattiecas uz atalgojumu, uz tiesībām apvienoties, uz tiesībām streikot vai tiesībām pieteikt lokautus.

III-105. pants

1. Komisijas uzdevums ir veicināt sociālo partneru apspriedes Savienības līmenī un veikt visus attiecīgos pasākumus, lai veicinātu viņu dialogu, samērīgi atbalstot abas puses.

2. Šajā nolūkā, pirms Komisija iesniedz priekšlikumus sociālās politikas jomā, tā apspriežas ar sociālajiem partneriem par Savienības rīcības iespējamo ievirzi.

3. Ja Komisija pēc šādas apspriedes atzīst Savienības rīcību par vēlamu, tā apspriež ar sociālajiem partneriem paredzētā priekšlikuma saturu. Sociālie partneri iesniedz Komisijai atzinumu vai, vajadzības gadījumā, ieteikumu.

4. Ja notiek šāda apspriede, sociālie partneri var Komisijai darīt zināmu vēlēšanos sākt III-106. pantā paredzēto procedūru. Tā turpinās ne ilgāk kā deviņus mēnešus, ja vien attiecīgie sociālie partneri kopā ar Komisiju nenolemj to pagarināt.

III-106. pants

1. Ja sociālie partneri vēlas, viņu dialogs Savienības līmenī var radīt līgumattiecības, tostarp nolīgumus.

2. Savienības līmenī noslēgtus nolīgumus īsteno vai nu saskaņā ar procedūrām un praksi, kas raksturīga sociālajiem partneriem, kā arī dalībvalstīm, vai – jautājumos, uz ko attiecas III-104. pants – pēc parakstītāju pušu kopīga lūguma, Ministru padomei pieņemot Eiropas regulas vai lēmumus pēc Komisijas priekšlikuma. Par to informē Eiropas Parlamentu.

Ja attiecīgajā nolīgumā ir viens vai vairāki noteikumi, kas attiecas uz kādu no jomām, kurās saskaņā ar III-104. panta 3. punktu ir vajadzīga vienprātība, Ministru padome pieņem vienprātīgu lēmumu.

III-107. pants

Lai sasniegtu III-103. pantā izvirzītos mērķus, neskarot citus Konstitūcijas noteikumus, Komisija rosina dalībvalstu sadarbību un palīdz koordinēt to rīcību visās sociālās politikas jomās, uz ko attiecas šī nodaļa, īpaši jautājumos, kas attiecas uz:

- a) nodarbinātību,
- b) darba tiesībām un darba apstākļiem,
- c) arodmācību pamatiem un kvalifikācijas celšanu,
- d) sociālo drošību,
- e) ar darbu saistītu nelaimes gadījumu un arodslimību profilaksi,
- f) darba higiēnu,
- g) tiesības apvienoties un rīkot kolektīvas sarunas starp darba devējiem un darba ņēmējiem.

Šajā nolūkā Komisija cieši sadarbojas ar dalībvalstīm, veicot pētījumus, sniedzot atzinumus un rīkojot apspriedes gan par problēmām, kas rodas valsts līmenī, gan par tām, kurās ieinteresētas starptautiskas organizācijas, jo īpaši iniciatīvām, kuru mērķis ir pamatnostādņu un rādītāju noteikšana, paraugprakses apmaiņas organizēšana un nepieciešamo faktoru sagatavošana periodiskai apsekošanai un izvērtēšanai. Par to pilnībā informē Eiropas Parlamentu.

Komisija apspriežas ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju, pirms sniedz atzinumus, ko paredz šis pants.

III-108. pants

1. Visas dalībvalstis nodrošina to, lai tiktu ievērots princips, ka vīrieši un sievietes par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu saņem vienādu atalgojumu.
2. Šajā pantā “atalgojums” nozīmē parastu pamatalgu vai minimālo algu, kā arī visu citu atlīdzību naudā vai natūrā, ko darbinieks par darbu saņem no sava darba devēja tieši vai netieši.

Vienāds atalgojums bez dzimuma diskriminācijas nozīmē to, ka:

- a) atalgojumu atbilstīgi gabaldarba likmēm aprēķina, izmantojot vienu un to pašu mērvienību,
- b) atbilstīgi stundu likmēm par vienādu darbu ir vienāds atalgojums.

3. Ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem ievieš pasākumus, lai nodrošinātu to, ka nodarbinātības un profesiju jautājumos ir ievērots princips, kas paredz vienādas iespējas un vienādu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm, tostarp arī princips vienādi atalgot par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu. To pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

4. Lai praksē nodrošinātu pilnīgu vienlīdzību starp vīriešiem un sievietēm darbā, vienādas attieksmes princips neliedz nevienai dalībvalstij atstāt spēkā vai ieviest pasākumus, kas dod īpašas priekšrocības nepietiekami pārstāvētam dzimumam, tā pārstāvjiem atvieglojot iesaistīšanos darbā vai arī novēršot vai kompensējot viņu profesionālās izaugsmes trūkumus.

III-109. pants

Dalībvalstis cenšas saglabāt līdzvērtību, kas pastāv starp apmaksātu brīvdienu shēmām.

III-110. pants

Komisija ik gadu sagatavo ziņojumu par panākumiem, kas gūti III-103. pantā minēto mērķu sasniegšanā, un arī par demogrāfisko stāvokli Savienībā. Komisija šo ziņojumu nosūta Eiropas Parlamentam, Ministru padomei un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai.

III-111. pants

Ministru padome ar vienkāršu balsu vairākumu pieņem Eiropas lēmumu, izveidojot Sociālās aizsardzības komiteju padomdevējas statusā, lai sekmētu sadarbību starp dalībvalstīm, kā arī starp dalībvalstīm un Komisiju sociālās aizsardzības politikas jomā. Ministru padome pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

Komitejai ir šādi uzdevumi:

- a) uzraudzīt sociālo situāciju un sociālās aizsardzības politikas izstrādi dalībvalstīs un Savienībā,
- b) veicināt informācijas, pieredzes un paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm, kā arī starp dalībvalstīm un Komisiju,
- c) neskarot III-247. pantu, sagatavot ziņojumus, sniegt atzinumus vai veikt citus darbus saskaņā ar savu kompetenci vai nu pēc Padomes, vai Komisijas lūguma, vai arī pēc savas iniciatīvas.

Īstenojot savas pilnvaras, Komiteja attiecīgi sadarbojas ar sociālajiem partneriem.

Katra dalībvalsts un Komisija ieceļ divus komitejas locekļus.

III-112. pants

Gada ziņojumos Eiropas Parlamentam Komisija iekļauj atsevišķu nodaļu par sociālo stāvokli Savienībā.

Eiropas Parlaments var lūgt Komisiju izstrādāt pārskatus par jebkuru konkrētu problēmu, kas attiecas uz sociāliem apstākļiem.

1. apakšsiedaļa

Eiropas Sociālais fonds

III-113. pants

Lai uzlabotu darba iespējas iekšējā tirgū un tādējādi palīdzētu celt darba ņēmēju dzīves līmeni, ar šo ir nodibināts Eiropas Sociālais fonds; tā mērķis ir atvieglot darba ņēmēju nodarbināšanu, kā arī palielināt viņu teritoriālo un profesionālo mobilitāti Savienībā, veicināt viņu piemērošanos pārmaiņām rūpniecībā un pārmaiņām ražošanas sistēmās, jo īpaši ar arodmācībām un pārkvalificēšanu.

III-114. pants

Fondu pārvalda Komisija.

Šo uzdevumu Komisijai palīdz veikt komiteja, ko vada Komisijas loceklis un kurā ir valdību, arodbiedrību un darba devēju organizāciju pārstāvji.

III-115. pants

Izpildes pasākumus saistībā ar Eiropas Sociālo fondu ievieš ar Eiropas likumiem. Šādus likumus pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

3. IEDAĻA

EKONOMISKĀ, SOCIĀLĀ UN TERITORIĀLĀ KOHĒZIJA

III-116. pants

Lai veicinātu vispārēju saskaņotu attīstību, Savienība izstrādā un veic darbības, kas stiprina tās ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.

Savienība jo īpaši tiecas mazināt būtiskas dažādu reģionu attīstības līmeņa atšķirības un mazāk attīstīto reģionu vai salu atpalicību, ieskaitot lauku apvidus.

III-117. pants

Dalībvalstis īsteno un koordinē ekonomikas politiku tādējādi, lai turklāt sasniegtu III-116. pantā izvirzītos mērķus. Nosakot un īstenojot politiku un rīcību, kā arī ieviešot iekšējo tirgu, Savienība ņem vērā un palīdz sasniegt minētos izvirzītos mērķus. Savienība palīdz sasniegt šos mērķus, arī rīkodamās ar struktūrfondu (Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda Virzības nodaļas, Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Reģionālās attīstības fonda), Eiropas Investīciju bankas un citu finanšu instrumentu starpniecību.

Komisija reizi trijos gados Eiropas Parlamentam, Ministru padomei, Reģionu komitejai un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai iesniedz ziņojumu par panākumiem, kas gūti ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzijā, un par to, kā dažādie šajā pantā paredzētie līdzekļi to veicinājuši. Vajadzības gadījumā šim ziņojumam pievieno attiecīgus priekšlikumus.

Ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem var noteikt jebkādas īpašus pasākumus papildus fondiem, neskarot pasākumus, kas pieņemti saistībā ar Savienības politiku citās jomās. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

III-118. pants

Eiropas Reģionālās attīstības fonds ir nodibināts, lai palīdzētu izlīdzināt Savienības reģionu līmeņu galvenās atšķirības, piedaloties to reģionu attīstīšanā un struktūru stabilizācijā, kuru attīstība atpaliek, un pārprofilējot rūpniecības rajonus, kur sākusies lejupslīde.

III-119. pants

Neskarot III-120. pantu, Eiropas likumos nosaka struktūrfondu uzdevumus, prioritāros mērķus un organizāciju, kas var ietvert fondu grupēšanu, tiem piemērojamos vispārīgos noteikumus un normas, kas vajadzīgas to efektivitātes nodrošināšanai un fondu koordinēšanai savā starpā un ar citiem esošiem finanšu instrumentiem.

Kohēzijas fonds, kas izveidots saskaņā ar to pašu procedūru, sniedz finansiālu palīdzību projektiem vides un Eiropas komunikāciju tīklu jomā, kas pieder pie transporta infrastruktūras.

Visos gadījumos Eiropas likumus pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju. Ministru padome pieņem vienprātīgu lēmumu līdz 2007. gada 1. janvārim.

III-120. pants

Izpildes pasākumus saistībā ar Eiropas Reģionālās attīstības fondu ievieš ar Eiropas likumiem. Šādus likumus pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

Attiecībā uz Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda Virzības nodaļu un Eiropas Sociālo fondu joprojām ir spēkā, attiecīgi, III-127. un III-115. pants.

4. IEDAĻA

LAUKSAIMNIECĪBA UN ZIVSAIMNIECĪBA

III-121. pants

Savienība nosaka un īsteno kopēju lauksaimniecības un zivsaimniecības politiku.

“Lauksaimniecības produkti” nozīmē zemkopības, lopkopības un zivkopības produktus un to attiecīgos pirmapstrādes produktus. Atsauces uz kopējo lauksaimniecības politiku vai lauksaimniecību, kā arī apzīmējumu “lauksaimniecisks” attiecinā arī uz zivsaimniecību, ievērojot šīs nozares specifiskās īpatnības.

III-122. pants

1. Iekšējais tirgus aptver lauksaimniecību un tirdzniecību ar lauksaimniecības produktiem.
2. Ja III-123. līdz III-128. pantā nav paredzēts citādi, tad lauksaimniecības produktiem piemēro noteikumus, kas pieņemti, lai izveidotu iekšējo tirgu.
3. Uz produktiem, kas uzskaitīti I pielikumā^{*}, attiecas III-123. līdz III-128. pants.
4. Lauksaimniecības produktu iekšējā tirgus darbībai un attīstībai jānorit reizē ar kopējas lauksaimniecības politikas izveidi.

III-123. pants

1. Kopējās lauksaimniecības politikas mērķi ir:
  - a) celt lauksaimniecības ražīgumu, veicinot tehnikas attīstību un panākot lauksaimnieciskās ražošanas racionālu attīstību un ražošanas faktoru, jo īpaši darbaspēka, optimālu izmantojumu,
  - b) šādi panākt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem, jo īpaši palielinot lauksaimniecībā nodarbināto personu individuālo peļņu,
  - c) stabilizēt tirgus,
  - d) nodrošināt piedāvāto produktu pieejamību tirgū,
  - e) panākt, ka patērētāji piedāvātos produktus saņem par samērīgām cenām.
2. Veidojot kopējo lauksaimniecības politiku un īpašās metodes tās piemērošanai, jāņem vērā:
  - a) lauksaimnieciskās darbības īpatnības, ko rada lauksaimniecības sociālā struktūra un dažādu lauksaimniecības reģionu struktūras un dabas apstākļu atšķirības,

---

* Šis pielikums, kurš atbilst TEC I pielikumam, ir jāsagatavo.

- b) vajadzība pakāpeniski īstenot attiecīgus pielāgojumus,
- c) tas, ka dalībvalstīs lauksaimniecības nozare ir cieši saistīta ar visu tautsaimniecību.

III-124. pants

1. Lai sasniegtu mērķus, kas izvirzīti III-123. pantā, izveido kopīgu lauksaimniecības tirgu organizācijas sistēmu.

Šai sistēmai atkarībā no produktiem, uz kuriem tā attiecas, ir šādas formas:

- a) kopīgi konkurences noteikumi,
- b) dažādu valstu tirgus organizāciju obligāta koordinācija,
- c) Eiropas tirgus organizēšana.

2. Kopīgā lauksaimniecības tirgu organizācijas sistēma, kas izveidota saskaņā ar šā panta 1. punktu, var aptvert visus pasākumus, kas vajadzīgi, lai sasniegtu III-123. pantā izvirzītos mērķus, jo īpaši cenu regulēšanu, atbalstu dažādu produktu ražošanai un tirdzniecībai, glabāšanas un pārvadāšanas noteikumus un kopīgus paņēmienus importa un eksporta stabilizācijai.

Kopīgā organizācijas sistēma nepārsniedz III-123. pantā izvirzītos mērķus un nepieļauj nekādu ražotāju un patērētāju diskrimināciju Savienībā.

Kopējā cenu politika pamatojas uz kopīgiem kritērijiem un vienotām aprēķinu metodēm.

3. Lai 1. punktā minētā kopīgā lauksaimniecības tirgu organizācija spētu sasniegt tai izvirzītos mērķus, var nodibināt vienu vai vairākus lauksaimniecības virzības un garantiju fondus.

III-125. pants

Lai sasniegtu III-123. pantā izvirzītos mērķus, kopējā lauksaimniecības politikā var paredzēt tādus pasākumus kā

- a) efektīva pūliņu koordinācija arodmācību, pētniecības un lauksaimniecības zinību izplatīšanas jomā; tā var ietvert arī projektu vai iestāžu kopīgu finansēšanu,
- b) kopīgi pasākumi dažu produktu patēriņa veicināšanai.

III-126. pants

1. Konkurencei veltītās iedaļas noteikumi attiecas uz lauksaimniecības produktu ražošanu un tirdzniecību tikai tiktāl, ciktāl tas noteikts Eiropas likumos vai pamatlikumos saskaņā ar III-127. panta 2. punktu, ņemot vērā III-123. pantā izvirzītos mērķus.
2. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt Eiropas regulu vai lēmumu, atļaujot piešķirt atbalstu:
  - a) lai aizsargātu uzņēmumus, kuriem ir strukturāli vai dabas apstākļu nosacīti traucējumi,
  - b) saskaņā ar ekonomikas attīstības programmām.

III-127. pants

1. Komisija iesniedz priekšlikumus par kopējas lauksaimniecības politikas izstrādi un ieviešanu, tostarp paredzot aizstāt valstu lauksaimniecības tirgu organizācijas ar vienu no III-124. panta 1. punktā paredzētajām kopīgas organizācijas formām, kā arī īstenot šajā iedaļā minētos pasākumus.

Izstrādājot šos priekšlikumus, ņem vērā šajā iedaļā iztirzāto lauksaimniecības jautājumu savstarpējo atkarību.

2. Ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem ievieš tirgus kopīgo organizāciju, kas paredzēta III-124. panta 1. punktā, un citus noteikumus, kas vajadzīgi kopējās lauksaimniecības politikas un kopējās zivsaimniecības politikas mērķu sasniegšanai. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.
3. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem Eiropas regulas vai lēmumus par cenu, atskaitījumu, atbalsta un kvantitatīvo ierobežojumu noteikšanu, kā arī par zvejas iespēju noteikšanu un piešķiršanu.
4. Saskaņā ar 2. punktu valstu tirgus organizācijas var aizstāt ar kopīgu organizāciju, kas paredzēta III-124. panta 1. punktā, ja
  - a) tām dalībvalstīm, kas neatbalsta šo pasākumu un kam ir pašām savas organizācijas konkrētām ražošanas nozarēm, kopīga lauksaimniecības tirgu organizācija piedāvā līdzvērtīgus attiecīgo ražotāju nodarbinātības un dzīves līmeņa aizsargpasākumus, ņemot vērā iespējamus pielāgojumus un specializāciju, kas būs vajadzīga laika gaitā,
  - b) šāda organizācija tirdzniecībai Savienībā nodrošina līdzīgus nosacījumus tiem, kas pastāv attiecīgās valsts tirgū.

5. Ja kādām izejvielām ievieš kopīgu lauksaimniecības tirgu organizāciju, pirms tā ieviesta attiecīgajiem pārstrādes produktiem, tad no trešām valstīm var importēt Savienībā tās izejvielas, ko izmanto pārstrādes produktiem, kurus paredzēts eksportēt uz trešām valstīm.

III-128. pants

Ja kādā dalībvalstī uz kādiem produktiem attiecas šīs valsts tirgus organizācija vai līdzvērtīgi iekšējie noteikumi, kas iespaido tādu pašu produktu konkurenci citā dalībvalstī, tad dalībvalstis var piemērot kompensācijas maksu par attiecīgo produktu importu no dalībvalsts, kurā šāda organizācija vai noteikumi pastāv, ja vien šī valsts nepiemēro kompensācijas maksu par eksportu.

Komisija pieņem Eiropas regulas vai lēmumus, nosakot šīs maksas tādā apjomā, kāds vajadzīgs, lai atjaunotu līdzsvaru; tā var atļaut arī citus pasākumus, kuru nosacījumus un formu tā precizē.

5. IEDAĻA

VIDE

III-129. pants

1. Savienības politika attiecībā uz vidi palīdz sasniegt šādus mērķus:
  - a) saglabāt, aizsargāt un uzlabot vides kvalitāti,
  - b) aizsargāt cilvēku veselību,
  - c) apdomīgi un racionāli izmantot dabas resursus,
  - d) starptautiskā līmenī veicināt pasākumus, kas risina reģionu vai pasaules mēroga vides problēmas.

2. Savienības politika attiecībā uz vidi tiecas panākt augsta līmeņa aizsardzību, ievērojot to, ka dažādos Savienības reģionos stāvoklis ir dažāds. Tā pamatojas uz piesardzības principu, uz principu, ka jāveic preventīvas darbības un uz principu, kas paredz, ka kaitējums videi jānovērš pašos pirmsākumos un ka maksā piesārņotājs.

Šajā sakarā saskaņošanas pasākumus, kas atbilst vides aizsardzības prasībām, vajadzības gadījumā paredz drošības klauzulu, kas ļauj dalībvalstīm ar ekonomiku nesaistītu vides aizsardzības apsvērumu dēļ veikt pagaidu pasākumus, uz kuriem attiecinā Savienības pārbaudes procedūru.

3. Izstrādājot politiku attiecībā uz vidi, Savienība ievēro:
  - a) pieejamos pētnieciskos un tehniskos datus,
  - b) vides apstākļus dažādos Savienības reģionos,
  - c) iespējamus ieguvumus un izmaksas darbības vai bezdarbības gadījumā,
  - d) vienotu Savienības ekonomisku un sociālu attīstību, kā arī tās reģionu līdzsvarotu attīstību.
4. Savienība un dalībvalstis atbilstīgi savai kompetencei sadarbojas ar trešām valstīm un kompetentām starptautiskām organizācijām. Savienības sadarbības formas var būt Savienības un attiecīgu trešo personu nolīgumu priekšmets, par kuriem vienojas sarunās un kurus noslēdz saskaņā ar III-272. pantu.

Šā punkta iepriekšējā daļa neskar dalībvalstu kompetenci piedalīties sarunās starptautiskās organizācijās un slēgt starptautiskus nolīgumus.

III-130. pants

1. Eiropas likumos vai pamatlikumos ir noteikts, kādi pasākumi jāveic, lai sasniegtu III-129. pantā minētos mērķus. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

2. Atkāpjoties no 1. punkta un neskarot III-65. pantu, Ministru padome vienprātīgi pieņem Eiropas likumus un pamatlikumus, ar kuriem ievieš:

- a) pasākumus, kas ir galvenokārt fiskāli,
- b) pasākumus, kas ietekmē
  - i) pilsētu un lauku plānošanu,
  - ii) ūdens resursu taupīgu apsaimniekošanu vai pasākumus, kas tieši vai netieši attiecas uz šādu resursu pieejamību,
  - iii) zemes izmantošanu, neattiecinot tos uz atkritumsaimniecību,
- c) pasākumus, kas būtiski ietekmē dalībvalstu izvēli, izšķiroties par enerģijas avotiem un energoapgādes vispārējo struktūru.

Ministru padome var vienprātīgi pieņemt Eiropas lēmumu, parasto likumdošanas procedūru attiecinot uz jautājumiem, kas minēti šā punkta pirmajā daļā.

Visos gadījumos Ministru padome pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu, Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

3. Vispārējās rīcības programmas, kurās ir noteikti prioritāri mērķi, īsteno ar Eiropas likumiem. Šādus likumus pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

Pasākumi, kas vajadzīgi, lai īstenotu šīs programmas, tiek noteikti vai nu saskaņā ar 1. , vai 2. punkta noteikumiem.

4. Neskarot konkrētus Savienības līmeņa pasākumus, dalībvalstis finansē un īsteno vides politiku.

5. Neskarot principu, ka maksā piesārņotājs, gadījumos, kad kāds 1. punktā minētais pasākums saistīts ar izmaksām, kas dalībvalsts iestādēm tiek uzskatītas par nesamērīgām, šādā pasākumā attiecīgi paredz:

- a) īslaicīgas atkāpes un/vai
- b) finansiālu atbalstu no Kohēzijas fonda.

III-131. pants

Aizsargpasākumi, ko paredz saskaņā ar III-130. pantu, neliedz nevienai dalībvalstij uzturēt spēkā vai ieviest stingrākus aizsargpasākumus. Tiem jābūt saderīgiem ar Konstitūciju. Šos pasākumus dara zināmus Komisijai.

6. IEDAĻA

PATĒRĒTĀJU TIESĪBU AIZSARDZĪBA

III-132. pants

1. Lai veicinātu patērētāju ieinteresētību un nodrošinātu augstu līmeni patērētāju tiesību aizsardzībā, Savienība veicina patērētāju veselības, drošības un ekonomisko interešu aizsardzību, kā arī atbalsta viņu tiesības gūt informāciju, izglītību un apvienoties, lai aizstāvētu savas intereses.
2. Savienība sekmē 1. punktā minēto mērķu sasniegšanu, veicot:
  - a) pasākumus, kas saskaņā ar III-65. pantu paredzēti saistībā ar iekšējā tirgus izveidi;
  - b) pasākumus, kas atbalsta un papildina dalībvalstu politiku un nodrošina tās uzraudzību.
3. Pasākumus, kas minēti 2. punkta b) apakšpunktā, ievieš ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem. Šādus likumus pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.
4. Akti, ko pieņem saskaņā ar 3. punktu, neliedz nevienai dalībvalstij atstāt spēkā vai ieviest stingrākus aizsargpasākumus. Tiem jābūt saderīgiem ar Konstitūciju. Šos pasākumus dara zināmus Komisijai.

7. IEDAĻA

TRANSPORTS

III-133. pants

Jomās, ko regulē šī sadaļa, dalībvalstis Konstitūcijas mērķus īsteno ar kopēju transporta politiku.

III-134. pants

Ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem īsteno III-133. pantu, ņemot vērā transporta atšķirīgās īpašības. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

Eiropas likumi vai pamatlikumi ietver:

- a) kopīgus noteikumus, ko piemēro starptautiskiem pārvadājumiem uz kādas dalībvalsts teritoriju vai no tās, vai cauri vienas vai vairāku dalībvalstu teritorijai,
- b) nosacījumus, ar kādiem pārvadātāji, kas nav attiecīgās dalībvalsts rezidenti, tajā drīkst sniegt pārvadāšanas pakalpojumus,
- c) pasākumus, kas pastiprina transporta drošību,
- d) citus piemērotus pasākumus.

III-135. pants

Kamēr nav pieņemti III-134. panta 1. punktā minētie Eiropas likumi vai pamatlikumi, neviena dalībvalsts nedrīkst dažādos noteikumus, kas reglamentē šo nozari 1958. gada 1. janvārī, bet kandidātvalstīs - to pievienošanās dienā, padarīt citu dalībvalstu pārvadātājiem tieši vai netieši mazāk labvēlīgus kā attiecīgās valsts pilsoņiem, ja vien Ministru padome nav vienprātīgi pieņēmusi Eiropas lēmumu, kurā paredzēts izņēmums.

III-136. pants

Ar Konstitūciju ir saderīgs tāds atbalsts, kas vajadzīgs transporta koordinācijai, vai atlīdzina tādu saistību izpildi, kas pieder pie sadzīves pakalpojumu dienesta pienākumiem.

III-137. pants

Visos pasākumos, ko Konstitūcijas sakarā veic attiecībā uz pārvadājumu likmēm un nosacījumiem, ņem vērā pārvadātāju ekonomiskos apstākļus.

III-138. pants

1. Ja pārvadājumi notiek Savienībā, likvidē tādu diskrimināciju, ka pārvadātāji vienādu preču pārvadāšanai pa vieniem un tiem pašiem transporta ceļiem piemēro atšķirīgas likmes un nosacījumus atkarībā no tā, kas ir attiecīgo preču izcelsmes dalībvalsts vai galamērķa dalībvalsts.

2. Šā panta 1. punkts neliedz pieņemt citus Eiropas likumus vai pamatlikumus, ievērojot III-134. panta pirmo daļu.

3. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem Eiropas regulas un lēmumus 1. punkta īstenošanai. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

Ministru padome jo īpaši var pieņemt Eiropas regulas un lēmumus, kas vajadzīgi, lai iestādes spētu nodrošināt 1. punkta prasību ievērošanu un to, lai tas pilnībā nāktu par labu lietotājiem.

4. Komisija pēc savas iniciatīvas vai pēc kādas dalībvalsts lūguma izmeklē visus diskriminācijas gadījumus 1. punkta sakarā un, apspriedusies ar visām attiecīgajām dalībvalstīm, pieņem vajadzīgos Eiropas lēmumus atbilstīgi Eiropas regulām un lēmumiem, kas minēti 3. punktā.

III-139. pants

1. Dalībvalstīm aizliegts pārvadājumiem Savienībā uzlikt tādas likmes un izvirzīt tādas nosacījumus, kas kaut mazākajā mērā atbalsta vai aizsargā viena vai vairāku uzņēmumu vai nozaru intereses, ja vien tas nav atļauts ar Komisijas izdotu Eiropas lēmumu.

2. Komisija pēc savas iniciatīvas vai pēc dalībvalsts lūguma pārbauda 1. punktā minētās likmes un nosacījumus, īpaši ņemot vērā gan attiecīgas reģionu ekonomikas politikas prasības, mazāk attīstītu reģionu vajadzības un problēmas reģionos, kurus iespaido politiskais stāvoklis, gan arī šādu likmju un nosacījumu ietekmi uz dažādu transporta veidu konkurenci.

Apspriedusies ar attiecīgajām dalībvalstīm, Komisija pieņem vajadzīgos Eiropas lēmumus.

3. Šā panta 1. punktā paredzētais aizliegums neattiecas uz tarifiem, kas noteikti konkurences dēļ.

III-140. pants

Maksājumus par robežu šķērsošanu, kuras pārvadātāji uzliek papildus pārvadājumu likmēm, nedrīkst pārsniegt saprātīgu līmeni salīdzinājumā ar faktiskajām izmaksām.

Dalībvalstis cenšas pakāpeniski samazināt šīs izmaksas.

Komisija var sniegt dalībvalstīm ieteikumus, kā piemērot šo pantu.

III-141. pants

Šīs iedaļas noteikumi neliedz veikt pasākumus, kas ieviesti Vācijas Federatīvajā Republikā, ciktāl tie vajadzīgi, lai kompensētu saimnieciskās grūtības, ko atsevišķu Vācijas Federatīvās Republikas apgabalu saimniecībai radījusi Vācijas sadalīšana.

III-142. pants

Komisijai izveido padomdevēju komiteju, kurā ir dalībvalstu valdību iecelti eksperti. Kad Komisija uzskata par lietderīgu, tā apspriežas ar šo komiteju transporta jautājumos.

III-143. pants

1. Šī iedaļa attiecas uz dzelzceļa pārvadājumiem, autopārvadājumiem un iekšējo ūdensceļu pārvadājumiem.

2. Eiropas likumos vai pamatlikumos var noteikt attiecīgus pasākumus jūras un gaisa pārvadājumiem. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

8. IEDAĻA

EIROPAS KOMUNIKĀCIJU TĪKLI

III-144. pants

1. Lai atvieglotu III-14. un III-116. pantā minēto mērķu sasniegšanu un ļautu Savienības pilsoņiem, uzņēmējiem, kā arī reģionālām un vietējām kopienām izmantot visas priekšrocības, ko dod telpa bez iekšējām robežām, Savienība palīdz nodibināt un attīstīt Eiropas komunikāciju tīklus transporta, telekomunikāciju un enerģijas infrastruktūru jomā.

2. Atvērta tirgu sistēmā, kurā valda brīva konkurence, Savienības rīcības mērķis ir veicināt valstu komunikāciju tīklu savstarpēju savienošanu un savstarpēju izmantojamību, kā arī pieeju tādiem tīkliem. Tā jo īpaši ņem vērā vajadzību saistīt ar Savienības centrāliem reģioniem salas, kā arī reģionus bez pieejas jūrai un nomaļus reģionus.

III-145. pants

1. Lai sasniegtu III-144. pantā minētos mērķus, Savienība

- a) izstrādā vairākas pamatnostādnes, kas nosaka Eiropas komunikāciju tīklu jomā paredzētos mērķus, prioritātes un vispārīgus plānus; šajās pamatnostādnēs nosaka, kuriem projektiem ir vispārēja nozīmība,
- b) īsteno visus pasākumus, kas var izrādīties vajadzīgi, lai nodrošinātu komunikāciju tīklu savstarpēju izmantojamību, jo īpaši tehniskas standartizācijas jomā,
- c) var atbalstīt vispārējas nozīmes projektus, ko atbalsta dalībvalstis un kas ir noteikti a) punktā minētajās pamatnostādnēs, jo īpaši ar priekšizpēti, aizdevumu garantijām vai procentu likmju subsidēšanu; Savienība caur Kohēzijas fondu var arī veicināt konkrētu transporta infrastruktūras projektu finansēšanu dalībvalstīs.

Savienības darbībā tiek ņemta vērā projektu potenciālā ekonomiskā dzīvotspēja.

2. Pamatnostādnes un citus pasākumus, kas minēti 1. punktā, ievieš ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem. Šādus likumus pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

Par pamatnostādnēm un projektiem, kam ir vispārēja nozīmība un kas attiecas uz kādas dalībvalsts teritoriju, jāsaņem attiecīgās dalībvalsts piekrišana.

3. Dalībvalstis saziņā ar Komisiju savā starpā koordinē valsts līmeņa politiku, kas var būtiski ietekmēt III-144. pantā minēto mērķu sasniegšanu. Komisija, cieši sadarbojoties ar dalībvalstīm, var nākt klajā ar lietišķiem ierosinājumiem, lai veicinātu šādu koordināciju.

4. Savienība var lemt par sadarbību ar trešām valstīm, lai veicinātu projektus, kas rada savstarpēju ieinteresētību un nodrošina komunikāciju tīklu savstarpēju izmantojamību.

9. IEDAĻA

PĒTNIECĪBAS UN TEHNOĻĪJU ATTĪSTĪBA UN KOSMOSS

III-146. pants

1. Savienības mērķis ir stiprināt Savienības rūpniecības zinātnisko un tehnoloģisko pamatu un veicināt tās konkurētspēju starptautiskā līmenī, atbalstot visas pētniecības darbības, kas atzītas par vajadzīgām citās Konstitūcijas nodaļās.
2. Šādā nolūkā Savienība visā teritorijā atbalsta uzņēmumus, ieskaitot mazos un vidējos uzņēmumus, pētniecības centrus un universitātes to veiktos kvalitatīvos pētījumos un tehnoloģiju izstrādē; tā atbalsta savstarpējas sadarbības centienus, jo īpaši nolūkā ļaut pētniekiem brīvi sadarboties pāri robežām un uzņēmumiem pilnībā izmantot iekšējā tirgus potenciālu, proti, radot brīvu pieeju atsevišķu valstu pasūtījumiem, nosakot kopīgus standartus un likvidējot juridiskus un fiskālus šķēršļus šai sadarbībai.
3. Par visām Savienības darbībām zinātnes un tehnoloģijas attīstības jomā, ko paredz Konstitūcija, tostarp par demonstrācijas projektiem, lemj un tās īsteno saskaņā ar šo iedaļu.

III-147. pants

Lai sasniegtu šos mērķus, Savienība veic šādas darbības, papildinot dalībvalstīs veiktās darbības:

- a) ievieš pētniecības, tehnoloģijas attīstības un demonstrācijas programmas, veicinot sadarbību ar uzņēmumiem, pētniecības centriem un universitātēm,
- b) veicina Savienības sadarbību ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām pētniecības, tehnoloģijas attīstības un demonstrācijas jomā,
- c) izplata un vairo Savienības sasniegumus pētniecībā, tehnoloģijas attīstībā un demonstrācijā,
- d) aktivizē zinātnieku mācības un mobilitāti Savienībā.

III-148. pants

1. Savienība un dalībvalstis koordinē pētījumus un tehnoloģijas attīstību, lai nodrošinātu valstu politikas un Savienības politikas savstarpēju atbilstību.
2. Komisija ciešā sadarbībā ar dalībvalstīm var nākt klajā ar lietišķiem ierosinājumiem, lai veicinātu 1. punktā minēto koordināciju, jo īpaši iniciatīvām, kuru mērķis ir pamatnostādņu un rādītāju izstrāde, paraugprakses apmaiņas organizēšana un nepieciešamo faktoru sagatavošana periodiskai apsekošanai un izvērtēšanai. Par to pilnībā informē Eiropas Parlamentu.

III-149. pants

1. Ar Eiropas likumiem ievieš daudzgadu pamatprogrammu, kurā paredzētas visas Savienības darbības. Šādus likumus pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

Pamatprogramma:

- a) izvirza pētnieciskus un tehnoloģiskus mērķus, kas jāpanāk ar III-147. pantā minētajām darbībām, un nosaka attiecīgās prioritātes,
  - b) iezīmē šādu darbību vispārīgus plānus,
  - c) nosaka Savienības finansiālas līdzdalības maksimālo kopapjomu un formas visā pamatprogrammā, kā arī šīs līdzdalības sadalījumu paredzētajām darbībām.
2. Pamatprogrammu koriģē vai papildina, mainoties stāvoklim.
  3. Pamatprogrammu īsteno ar īpašām programmām, kas izstrādātas katrā darbības jomā. Katrai šai programmai sīki izstrādā izpildes noteikumus, nosaka tās ilgumu un piešķir vajadzīgos līdzekļus. Īpašām programmām paredzēto līdzekļu summa nedrīkst pārsniegt maksimālo kopsummu, kas iedalīta pamatprogrammai un katrai darbības jomai.
  4. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem Eiropas regulas vai lēmumus, izveidojot īpašas programmas. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

III-150. pants

Daudzgadu pamatprogrammas īstenošanai Eiropas likumi vai pamatlikumi nosaka:

- a) uzņēmumu, pētījumu centru un universitāšu dalības noteikumus,
- b) pētījumu rezultātu izplatīšanas noteikumus.

Eiropas likumus vai pamatlikumus pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

III-151. pants

Īstenojot daudzgadu pamatprogrammu, ar Eiropas likumiem var noteikt, ka tiks īstenotas papildprogrammas, kurās iesaistīsies tikai dažas dalībvalstis, kas šīs programmas finansēs, iespējams, piedaloties Savienībai.

Šādos likumos nosaka noteikumus, ko piemēro papildprogrammām, jo īpaši attiecībā uz zināšanu izplatīšanu un pieejamību citās dalībvalstīs. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un ar attiecīgās dalībvalsts piekrišanu.

III-152. pants

Īstenojot daudzgadu pamatprogrammu, Eiropas likumos, vienojoties ar attiecīgām dalībvalstīm, var paredzēt iespēju piedalīties pētījumu un attīstības programmās, ko sākušas vairākas dalībvalstis, tostarp iespēju piedalīties struktūrās, kas radītas, lai īstenotu šīs programmas.

Šādus likumus pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

III-153. pants

Īstenojot daudzgadu pamatprogrammu, Savienība var paredzēt sadarbību ar trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām Savienības pētniecības, tehnoloģijas attīstības un demonstrācijas jomā.

Sīki izstrādāti noteikumi šādai sadarbībai var būt Savienības un attiecīgu trešo pušu nolīgumu priekšmets, par kuriem vienojas sarunās un kurus noslēdz saskaņā ar III-227. pantu.

III-154. pants

Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt Eiropas regulas vai lēmumus, lai izveidotu kopuzņēmumus vai kādas citas struktūras, kas vajadzīgas, lai efektīvi īstenotu Savienības pētniecības, tehnoloģijas attīstības un demonstrācijas programmas. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

III-155. pants

1. Lai veicinātu zinātnes un tehnikas attīstību, rūpniecības konkurētspēju un politikas īstenošanu, Savienība izstrādā Eiropas kosmosa politiku. Tālab tā var sekmēt kopīgas iniciatīvas, atbalstīt pētniecību un tehnoloģijas attīstību, kā arī koordinēt kosmosa izpētei un izmantošanai nepieciešamos centienus.

2. Lai veicinātu 1. punktā minēto mērķu sasniegšanu, Eiropas likumos vai pamatlikumos nosaka vajadzīgos pasākumus, kas var būt arī Eiropas kosmosa programmas izstrāde.

III-156. pants

Katra gada sākumā Komisija nosūta ziņojumu Eiropas Parlamentam un Ministru padomei. Ziņojums ietver informāciju par iepriekšējā gada veikumu pētījumos, tehnoloģijas izstrādē un rezultātu izplatīšanā, kā arī darba programmu kārtējam gadam.

10. IEDAĻA
ENERĢĒTIKA

III-157. pants

1. Iekšējā tirgus izveidē un attiecībā uz nepieciešamību saglabāt un uzlabot vidi Savienības enerģētikas politikai ir šādi mērķi:

- a) nodrošināt enerģētikas tirgus darbību,
- b) nodrošināt energoapgādes drošību Savienībā un
- c) veicināt energoefektivitāti un taupību, kā arī jaunu un neizsīkstošu enerģijas veidu attīstību.

2. Pasākumus, kas nepieciešami 1. punktā minēto mērķu sasniegšanai, ievieš ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem. Šādus likumus pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

Šādi likumi vai pamatlikumi neietekmē dalībvalsts izvēli, izšķiroties par enerģijas avotiem un energoapgādes vispārējo struktūru, neskarot III-130. panta 2. punkta c) apakšpunktu.

IV NODAĻA

BRĪVĪBAS, DROŠĪBAS UN TIESISKUMA TELPA

1. IEDAĻA

VISPĀRĪGI NOTEIKUMI

III-158. pants

1. Savienība veido brīvības, drošības un tiesiskuma telpu attiecībā uz pamattiesībām, ņemot vērā dalībvalstu atšķirīgās tiesiskās tradīcijas un sistēmas.
2. Tā nodrošina to, ka netiek veiktas iekšējas robežkontroles personām, un izstrādā uz dalībvalstu solidaritāti balstītu kopēju patvēruma, imigrācijas un ārējās robežkontroles politiku, kas ir taisnīga attiecībā pret trešo valstu pilsoņiem. Saskaņā ar šo nodaļu pret bezvalstniekiem izturas tāpat kā pret trešo valstu pilsoņiem.
3. Savienība cenšas nodrošināt augstu drošības līmeni ar pasākumiem noziedzības, rasisma un ksenofobijas novēršanai un apkarošanai, un koordinācijas un sadarbības pasākumiem starp policiju un tiesu iestādēm, un citām kompetentām iestādēm, kā arī ar nolēmumu savstarpēju atzīšanu krimināllietās un, vajadzības gadījumā, krimināllikumu tuvināšanu.
4. Savienība atvieglo iespējas vērsties tiesā, jo īpaši, piemērojot tiesas un ārpustiesas lēmumu savstarpējas atzīšanas principu civillietās.

III-159. pants

Eiropadome nosaka likumdošanas un operatīvās plānošanas stratēģiskās pamatnostādnes brīvības, drošības un tiesiskuma telpā.

III-160. pants

1. Dalībvalstu parlamenti nodrošina to, lai priekšlikumi un likumdošanas iniciatīvas, kas iesniegtas saskaņā ar šīs nodaļas 4. un 5. iedaļu, būtu atbilstīgas subsidiaritātes principam, ievērojot noteikumus, kas paredzēti Protokolā par subsidiaritātes principa un proporcionalitātes principa piemērošanu.

Dalībvalstu parlamenti var līdzdarboties III-161. pantā ietvertajos novērtēšanas mehānismos un Eiropola politiskā uzraudzībā, kā arī *Eurojust* darbību novērtēšanā saskaņā ar III-177. un III-174. pantu.

III-161. pants

Neskarot III-265. līdz III-267. pantu, Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt Eiropas regulas un lēmumus, kuros nosaka kārtību, kādā dalībvalstis sadarbībā ar Komisiju objektīvi un neitrāli novērtē to, kā dalībvalstu iestādes īsteno šajā nodaļā minētās Savienības politikas, jo īpaši, lai veicinātu savstarpējas atzīšanas principa pilnīgu piemērošanu. Eiropas Parlamentu un dalībvalstu parlamentus informē par novērtējuma saturu un rezultātiem.

III-162. pants

Izveido pastāvīgo komiteju Ministru padomē, lai nodrošinātu operatīvas sadarbības veicināšanu un stiprināšanu iekšējās drošības jautājumos Savienībā. Neskarot III-247. pantu, tā veicina dalībvalstu kompetento iestāžu rīcības koordinēšanu. Šīs komitejas darbā var iesaistīties Savienības attiecīgo struktūru un aģentūru pārstāvji. Par šo darbu ziņo Eiropas Parlamentam un dalībvalstu parlamentiem.

III-163. pants

Šī nodaļa neiespaido to dalībvalstu pienākumu izpildi, kas attiecas uz likumības un kārtības uzturēšanu un iekšējās drošības sargāšanu.

III-164. pants

Ministru padome pieņem Eiropas regulas, lai nodrošinātu administratīvu sadarbību starp dalībvalstu attiecīgām struktūrvienībām jomās, uz kurām attiecas šī nodaļa, kā arī starp šīm struktūrvienībām un Komisiju. Tā pieņem lēmumu pēc Komisijas priekšlikuma, neskarot III-165. pantu, un pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

III-165. pants

Šīs nodaļas 4. un 5. iedaļā minētos aktus pieņem:

- a) pēc Komisijas priekšlikuma vai
- b) pēc ceturtās daļas dalībvalstu iniciatīvas.

2. IEDAĻA

ROBEŽKONTROLES, PATVĒRUMA UN IMIGRĀCIJAS POLITIKA

III-166. pants

1. Savienība īsteno politiku,
  - a) lai nodrošinātu to, ka, šķērsojot iekšējās robežas, netiek veiktas nekādas kontroles attiecībā uz personām neatkarīgi no to pilsonības,
  - b) lai veiktu personu pārbaudi un ārējo robežu šķērsošanas efektīvu uzraudzību,
  - c) lai pakāpeniski ieviestu integrētu vadības sistēmu ārējām robežām.
2. Šajā nolūkā ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem nosaka pasākumus attiecībā uz:
  - a) kopēju vīzu un citu īstermiņa uzturēšanās atļauju politiku,
  - b) kontroli, kādu veic attiecībā uz personām, kas šķērso ārējās robežas,
  - c) nosacījumiem, ar kādiem trešo valstu pilsoņiem ir īslaicīga ceļošanas brīvība Savienības teritorijā,
  - d) jebkādiem pasākumiem, kas vajadzīgi, lai pakāpeniski ieviestu integrētu vadības sistēmu ārējām robežām,
  - e) to, lai, šķērsojot iekšējās robežas, nebūtu nekādu kontroļu attiecībā uz personām neatkarīgi no to pilsonības.
3. Šis pants neietekmē dalībvalstu kompetenci, nosakot savas ģeogrāfiskās robežas saskaņā ar starptautiskām tiesību normām.

III-167. pants

1. Savienība īsteno kopēju patvēruma un pagaidu aizsardzības politiku, lai varētu nodrošināt attiecīgu statusu jebkuram trešās valsts pilsonim, kurš pieprasa starptautisku aizsardzību, un nodrošināt atbilstību neregulāras rezidences principam. Šai politikai jābūt saskaņā ar 1951. gada 28. jūlija Ženēvas konvenciju un 1967. gada 31. janvāra Protokolu par bēgļu statusu un citiem ar to saistītiem līgumiem.

2. Šajā nolūkā ar Eiropas likumu vai pamatlikumu nosaka pasākumus kopējai Eiropas patvēruma sistēmai, kuru veido:

- a) vienots patvēruma meklētāja statuss trešo valstu pilsoņiem, kas ir derīgs visā Savienībā,
- b) vienots papildu aizsardzības statuss trešo valstu pilsoņiem, kuriem, neiegūstot Eiropas patvērumu, ir nepieciešama starptautiska aizsardzība,
- c) kopēja pagaidu aizsardzības sistēma pārvietotām personām to liela pieplūduma gadījumā,
- d) kopīgas procedūras vienota patvēruma meklētāja vai papildu aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai,
- e) kritēriji un mehānismi, lai noteiktu, kura dalībvalsts ir atbildīga par patvēruma vai papildu aizsardzības pieteikuma izskatīšanu,
- f) standarti attiecībā uz patvēruma vai papildu aizsardzības pieprasītāju uzņemšanas nosacījumiem,
- g) partnerattiecības un sadarbība ar trešām valstīm nolūkā regulēt to cilvēku pieplūdumu, kuri pieprasa patvērumu vai papildu aizsardzību, vai pagaidu aizsardzību.

3. Ja viena vai vairākas dalībvalstis saskaras ar ārkārtas situāciju, ko raksturo pēkšņs trešo valstu pilsoņu pieplūdums, Ministru padome var pēc Komisijas priekšlikuma pieņemt Eiropas regulas vai lēmumus, nosakot pagaidu pasākumus attiecīgās dalībvalsts vai dalībvalstu labā. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

III-168. pants

1. Savienība īsteno kopēju imigrācijas politiku, kuras mērķis ir visos posmos nodrošināt migrācijas plūsmas vadību, taisnīgu attieksmi pret trešo valstu pilsoņiem, kuri likumīgi uzturas dalībvalstīs, un novērst nelikumīgu ieceļošanu un cilvēku tirdzniecību, kā arī paredzēt pastiprinātus pasākumus tās apkarošanai.

2. Šajā nolūkā ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem ievieš pasākumus šādās jomās:

- a) ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumi, kā arī dalībvalstu ilgtermiņa vīzu un uzturēšanās atļauju piešķiršanas procedūru standarti, tostarp ģimeņu atkalapvienošanās nolūkā,
- b) to trešo valstu pilsoņu tiesību noteikšana, kuri likumīgi uzturas dalībvalstī, ieskaitot nosacījumus, kas attiecas uz pārvietošanās brīvību un uzturēšanās brīvību citās dalībvalstīs,

c) nelikumīga ieceļošana un neatļauta uzturēšanās, tostarp to personu pārvietošana un repatriācija, kuras uzturas nelikumīgi,

d) cilvēku, jo īpaši sieviešu un bērnu, tirdzniecības apkarošana.

3. Savienība var noslēgt atpakaļuzņemšanas līgumus ar trešām valstīm, paredzot trešo valstu pilsoņu neatļautas uzturēšanās gadījumā to atpakaļuzņemšanu izcelsmes valstīs, saskaņā ar III-227. pantu.

4. Ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem var noteikt pasākumus, ar kuriem stimulē un atbalsta dalībvalstu rīcību, kuras mērķis ir veicināt to trešo valstu pilsoņu integrāciju, kuri likumīgi uzturas to teritorijā, neparedzot dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu.

5. Šis pants neietekmē dalībvalstu tiesības noteikt uzņemšanas ierobežojumus trešo valstu pilsoņiem, kuri to teritorijā ierodas no trešām valstīm, lai meklētu darbu, neatkarīgi no tā, vai viņi ir algoti vai pašnodarbināti.

III-169. pants

Uz šajā iedaļā izklāstītajām Savienības politikām un to īstenošanu attiecas solidaritātes princips un atbildības, tostarp tās finansiālo seku, taisnīga sadalījuma princips dalībvalstu starpā. Ja nepieciešams, Savienības aktos, kas pieņemti, ievērojot šo iedaļu, iekļauj atbilstošus pasākumus, lai šis princips stātos spēkā.

3. IEDAĻA

TIESU IESTĀŽU SADARBĪBA CIVILLIETĀS

III-170. pants

1. Savienība izvērsīs tiesu iestāžu sadarbību civillietās, kurās ir pārrobežu elementi, pamatojoties uz ārpustiesas spriedumu un lēmumu savstarpējas atzīšanas principu. Šāda sadarbība var ietvert pasākumus dalībvalstu normatīvo aktu tuvināšanai.

2. Šajā nolūkā ar likumiem vai pamatlikumiem nosaka pasākumus, kuru mērķis *inter alia* ir nodrošināt:

- a) ārpustiesas spriedumu un lēmumu savstarpēju atzīšanu un izpildi dalībvalstu starpā,
- b) pārrobežu dienesta sistēmu tiesas un ārpustiesas dokumentu piegādē,
- c) to noteikumu saderību, kurus dalībvalstis piemēro attiecībā uz likumu kolīziju un piekritības kolīziju,
- d) sadarbību pierādījumu vākšanā,
- e) augsta tiesu iestāžu pieejamības pakāpe,
- f) civillietu pienācīgu izskatīšanu, vajadzības gadījumā sekmējot dalībvalstīs piemērojamo civilprocesuālo normu saderību,
- g) alternatīvu strīdu izšķiršanas metožu attīstību,
- h) atbalstu tiesu iestāžu un tiesu personāla mācībām.

3. Neatkarīgi no 2. punkta, pasākumus attiecībā uz tiem ģimenes tiesību aspektiem, kuros ir pārrobežu elementi, Ministru padome nosaka ar Eiropas likumu vai pamatlikumu. Ministru padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem vienprātīgu lēmumu.

Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt Eiropas lēmumu, nosakot tos ģimenes tiesību aspektus ar pārrobežu ietekmi, kuriem var piemērot aktus, kas pieņemti ar parasto likumdošanas procedūru. Ministru padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem vienprātīgu lēmumu.

4. IEDAĻA

TIESU IESTĀŽU SADARBĪBA KRIMINĀLLIETĀS

III-171. pants

1. Savienībā tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās pamatojas uz spriedumu un tiesas lēmumu savstarpējas atzišanas principu, un tā ietver dalībvalstu normatīvo aktu tuvināšanu jomās, kas minētas 2. punktā un III-172. pantā.

Ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem nosaka pasākumus, lai:

- a) ieviestu noteikumus un procedūras, kuru mērķis ir visu veidu spriedumu un tiesas lēmumu atzišana visā Savienībā,
- b) novērstu un atrisinātu piekritības kolīzijas dalībvalstu starpā,
- c) veicinātu tiesu iestāžu un tiesu personāla mācības,
- d) dalībvalstu tiesu iestāžu un līdzvērtīgu iestāžu starpā atvieglotu sadarbību saistībā ar kriminālprocesu un lēmumu izpildi.

2. Lai veicinātu spriedumu un tiesas lēmumu savstarpēju atzišanu, kā arī policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, kam ir pārrobežu aspekts, ar Eiropas pamatlikumiem var noteikt minimālos noteikumus attiecībā uz:

- a) pierādījumu savstarpēju pieņemamību dalībvalstu starpā,
- b) personas tiesībām kriminālprocesā,
- c) nozieguma upuru tiesībām,
- d) jebkādiem citiem īpašiem kriminālprocesa aspektiem, ko Ministru padome iepriekš precizējusi ar Eiropas lēmumu. Ministru padome pieņem lēmumu pēc Eiropas Parlamenta piekrišanas saņemšanas.

Šāda noteikumu minimuma pieņemšana neliedz dalībvalstīm paturēt spēkā vai ieviest augstāku personas tiesību aizsardzības līmeni kriminālprocesā.

III-172. pants

1. Eiropas pamatlikumos var paredzēt noteikumu minimumu attiecībā uz noziedzīgu nodarījumu un sankciju definēšanu saistībā ar īpaši smagiem noziegumiem ar pārrobežu aspektu, kas saistīts ar šādu nodarījumu būtību vai ietekmi vai ar īpašu vajadzību tos apkarot kopā.

Tās ir šādas noziegumu jomas: terorisms, cilvēku tirdzniecība, sieviešu un bērnu seksuāla izmantošana, nelegāla narkotiku tirdzniecība, nelegāla ieroču tirdzniecība, naudas “mazgāšana”, korupcija, maksāšanas līdzekļu viltošana, datornoziegumi un organizētā noziedzība.

Pamatojoties uz noziedzības attīstību, Ministru padome var pieņemt Eiropas lēmumu, precizējot citas noziegumu jomas, kuras atbilst šajā punktā noteiktajiem kritērijiem. Saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu, Ministru padome pieņem vienprātīgu lēmumu.

2. Ja krimināllikumu tuvināšana izrādās būtiska, lai nodrošinātu Savienības politikas efektīvu īstenošanu jomā, kurai tikuši piemēroti saskaņošanas pasākumi, Eiropas pamatlikumos var paredzēt noteikumu minimumu attiecībā uz noziedzīgu nodarījumu un sankciju definēšanu attiecīgajā jomā.

Neierobežojot III-165. pantu, šādus pamatlikumus pieņem ar to pašu procedūru, kāda ievērota, pieņemot iepriekšējā daļā minētos saskaņošanas pasākumus.

III-173. pants

Eiropas likumos vai pamatlikumos var noteikt pasākumus, lai veicinātu un atbalstītu dalībvalstu rīcību likumpārkāpumu profilakses jomā. Šādos pasākumos neiekļauj dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu.

III-174. pants

1. *Eurojust* uzdevums ir atbalstīt un stiprināt koordināciju un sadarbību starp tām valstu iestādēm, kas veic kriminālvajāšanu, saistībā ar smagiem noziegumiem, kuri skar vismaz divas dalībvalstis vai kuru dēļ nepieciešama kopīga kriminālvajāšana, pamatojoties uz dalībvalstu iestāžu un Eiropola veiktajām darbībām un sniegto informāciju.

2. Eiropas likumos nosaka *Eurojust* struktūru, darbību, rīcības jomu un uzdevumus. Šie uzdevumi var būt:

- a) kompetentu valsts iestāžu īstenotas kriminālvajāšanas uzsākšana un koordinēšana, jo īpaši, ja tā saistīta ar nodarījumiem pret Savienības finansiālajām interesēm,
- b) tiesu iestāžu sadarbības stiprināšana, tostarp risinot piekritības kolīzijas un cieši sadarbojoties ar Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklu.

Eiropas likumos arī nosaka kārtību, kādā *Eurojust* darbību izvērtēšanā iesaista Eiropas Parlamentu un dalībvalstu parlamentus.

3. Šajā pantā minētajā kriminālvajāšanā, neskarot III-175. pantu, nepieciešamās procesuālās darbības veic valstu kompetentās amatpersonas.

III-175. pants

1. Lai apkarotu smagus noziegumus ar pārrobežu aspektu, kā arī noziegumus, kas skar Savienības intereses, Ministru padome ar Eiropas likumu var no *Eurojust* izveidot Eiropas Prokuratūru. Saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu, Ministru padome pieņem vienprātīgu lēmumu.
2. Eiropas Prokuratūra ir atbildīga par izmeklēšanu, kriminālvajāšanu un tiesāšanu, vajadzības gadījumā sadarbībā ar Eiropolu, attiecībā uz tiem, kuri izdarījuši smagus noziegumus, kas skar vairāk nekā vienu dalībvalsti, un nodarījumus pret Savienības finansiālajām interesēm, kā noteikts 1. punktā, kā arī attiecībā uz šo noziegumu līdzdalībniekiem. Tā veic prokurora funkcijas dalībvalstu kompetentās tiesās saistībā ar šādiem nodarījumiem.
3. Eiropas likumā, kas minēts 1. punktā, nosaka vispārējos noteikumus, kas piemērojami Eiropas Prokuratūrai, tās darbības nosacījumus, reglamentu, pierādījumu pieņemamības noteikumus, kā arī noteikumus, kas jāpiemēro, pārskatot tiesā procesuālos pasākumus, ko tā veikusi saskaņā ar savām funkcijām.

5. IEDAĻA

POLICIJAS SADARBĪBA

III-176. pants

1. Savienība izveido policijas sadarbību, iesaistot visas dalībvalstu kompetentās iestādes, tostarp policiju, muitu un citas dalībvalstu specializētās tiesībsardzības iestādes, noziedzīgu nodarījumu novēršanā, atklāšanā un izmeklēšanā.
2. Šajā nolūkā ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem var noteikt pasākumus attiecībā uz
  - a) attiecīgas informācijas vākšanu, uzglabāšanu, apstrādi, analīzi un apmaiņu,
  - b) atbalstu personāla mācībām un sadarbībai personāla apmaiņas, iekārtu un noziegumu atklāšanas izpētes jomā,
  - c) īpašu izmeklēšanas metožu kopīgu izvērtēšanu attiecībā uz organizētās noziedzības smago formu atklāšanu.
3. Ministru padomes pieņemtā Eiropas likumā vai pamatlikumā var noteikt pasākumus attiecībā uz operatīvo sadarbību šajā pantā minēto iestāžu starpā. Ministru padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem vienprātīgu lēmumu.

III-177. pants

1. Eiropola uzdevums ir atbalstīt un stiprināt dalībvalstu policijas iestāžu un citu tiesībsardzības iestāžu darbību un to savstarpējo sadarbību, novēršot un apkarojot smagus noziegumus, kas skar vismaz divas dalībvalstis, terorismu un tāda veida noziegumus, kas skar vispārējās intereses, uz kurām attiecas Savienības politika.
2. Eiropas likumos nosaka Eiropola struktūru, darbību, rīcības jomu un uzdevumus. Šie uzdevumi var būt:
  - a) vākt, uzglabāt, apstrādāt, analizēt informāciju un apmainīties ar informāciju, ko sniedz dalībvalstu vai trešo valstu iestādes vai struktūras,
  - b) koordinēt, organizēt un īstenot izmeklēšanas un operatīvās darbības, ko veic kopīgi ar dalībvalstu kompetentajām iestādēm vai vienotās izmeklēšanas komandās, vajadzības gadījumā saziņā ar *Eurojust*.

Eiropas likumos nosaka arī Eiropola darbību pārbaudes procedūras, ko veic Eiropas Parlaments kopā ar dalībvalstu parlamentiem.

3. Jebkura rīcība Eiropalam jāveic, sazinoties un vienojoties ar to dalībvalstu iestādēm, uz kuru teritoriju šī rīcība attiecas. Piespiedu līdzekļu piemērošana ir vienīgi valstu kompetento iestāžu ziņā.

III-178. pants

Ministru padomes pieņemtā Eiropas likumā vai pamatlikumā paredz nosacījumus un ierobežojumus, ar kādiem III-171. un III-176. pantā minētās kompetentās iestādes var veikt darbības citas dalībvalsts teritorijā, sazinoties un vienojoties ar šīs valsts iestādēm. Ministru padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem vienprātīgu lēmumu.

V NODAĻA

JOMAS, KURĀS SAVIENĪBA VAR VEIKT KOORDINĀCIJAS, PAPILDU VAI ATBALSTA DARBĪBU

1. IEDAĻA

VESELĪBAS AIZSARDZĪBA

III-179. pants

1. Nosakot un īstenojot visu Savienības politiku un darbības, tiek nodrošināts augsts cilvēku veselības aizsardzības līmenis.

Savienības rīcība, kas papildina dalībvalstu politiku, ir vērsta uz to, lai uzlabotu sabiedrības veselību, veiktu slimību profilaksi un novērstu draudus fiziskai un garīgai veselībai. Šāda rīcība ir arī cīņa pret visbīstamākajām slimībām, veicinot pētījumus par to cēloņiem, izplatīšanos un profilaksi, kā arī nodrošinot informēšanu un izglītošanu veselības aizsardzības jautājumos.

Savienība papildina dalībvalstu rīcību, ar kuru tiek mazināts narkotiku nodarītais kaitējums veselībai, arī informējot un veicot profilakses pasākumus.

2. Savienība veicina dalībvalstu sadarbību šajā pantā minētajās jomās, vajadzības gadījumā atbalstot to rīcību.

Dalībvalstis saziņā ar Komisiju savā starpā koordinē politikas un programmas 1. punktā minētajās jomās. Komisija, uzturot ciešus sakarus ar dalībvalstīm, var nākt klajā ar jebkādam lietišķām ierosmēm, jo īpaši ierosmēm, kuru mērķis ir pamatnostādņu un rādītāju izstrāde, paraugprakses apmaiņas organizēšana un nepieciešamo faktoru sagatavošana periodiskai apsekošanai un izvērtēšanai. Par to pilnībā informē Eiropas Parlamentu.

3. Savienība un dalībvalstis veicina sadarbību ar trešām valstīm un kompetentām starptautiskām organizācijām veselības aizsardzības jomā.

4. Eiropas likumi vai pamatlikumi veicina šajā pantā minēto mērķu sasniegšanu, paredzot šādus pasākumus, lai ievērotu kopīgos drošības apsvērumus:

- a) pasākumus, kas nosaka augstus kvalitātes un drošības standartus cilvēku orgāniem un vielām, kā arī asinīm un asins preparātiem; šie pasākumi neliedz nevienai dalībvalstij atstāt spēkā vai ieviest stingrākus aizsargpasākumus,
- b) pasākumus veterinārijas un fitosanitārijas jomā, kuru tiešais mērķis ir iedzīvotāju veselības aizsardzība.

Eiropas likumus vai pamatlikumus pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

5. Eiropas likumos vai pamatlikumos var paredzēt arī veicināšanas pasākumus, kuru mērķis ir aizsargāt un uzlabot cilvēku veselību un apkarot galvenos pārrobežu draudus veselībai, neparedzot dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

6. Lai sasniegtu šajā pantā noteiktos mērķus, Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var pieņemt arī ieteikumus.

7. Savienības rīcība iedzīvotāju veselības aizsardzības jomā pilnīgi respektē dalībvalstu atbildību par medicīnas pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanu un īstenošanu. Jo īpaši šā panta 4. punkta a) apakšpunktā minētie pasākumi neietekmē valstu noteikumus par orgānu un asiņu ziedošanu vai izmantošanu medicīnā.

2. IEDAĻA

RŪPNIECĪBA

III-180. pants

1. Savienība un dalībvalstis nodrošina vajadzīgos apstākļus Savienības rūpniecības konkurētspējai.

Lai to panāktu, saskaņā ar atvērtu un konkurētspējīgu tirgu sistēmu to rīcības mērķis ir:

- a) paātrināt rūpniecības piemērošanos strukturāliem pārveidojumiem,
- b) palīdzēt veidot tādu vidi, kas labvēlīga iniciatīvai un uzņēmumu attīstībai visā Savienībā, jo īpaši mazo un vidējo uzņēmumu attīstībai,
- c) palīdzēt veidot tādu vidi, kas ir labvēlīga uzņēmumu sadarbībai,
- d) veicināt jauninājumu, pētījumu un tehnoloģiskas attīstības politikas radītā rūpniecības potenciāla labāku izmantojumu.

2. Dalībvalstis saziņā ar Komisiju savā starpā apspriežas un vajadzības gadījumā koordinē rīcību. Komisija var nākt klajā ar lietišķām ierosmēm, jo īpaši ierosmēm, kuru mērķis ir pamatnostādņu un rādītāju izstrāde, paraugprakses apmaiņas organizēšana un nepieciešamo faktoru sagatavošana periodiskai apsekošanai un izvērtēšanai. Par to pilnībā informē Eiropas Parlamentu.

3. Savienība veicina šā panta 1. punktā izvirzīto mērķu sasniegšanu, īstenojot politiku un darbību, kas saskan ar citiem Konstitūcijas noteikumiem. Eiropas likumos vai pamatlikumos var noteikt īpašus pasākumus, lai atbalstītu dalībvalstu rīcību 1. punktā izklāstīto mērķu sasniegšanai, neparedzot dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

Šī iedaļa nevar būt iemesls tādu pasākumu ieviešanai Savienībā, kas varētu radīt konkurences traucējumus vai kuros paredzēti nodokļu noteikumi vai noteikumi attiecībā uz nodarbinātu personu tiesībām un interesēm.

3. IEDAĻA

KULTŪRA

III-181. pants

1. Savienība veicina dalībvalstu kultūru uzplaukumu, respektējot to nacionālās un reģionālās atšķirības un vienlaikus pievēršot uzmanību arī kopīgajam kultūras mantojumam.
2. Savienības rīcības mērķis ir veicināt dalībvalstu sadarbību un vajadzības gadījumā atbalstīt un papildināt to rīcību šādās jomās:
  - a) uzlabot un izplatīt zināšanas par Eiropas tautu vēsturi un kultūru,
  - b) glabāt un sargāt Eiropas nozīmes kultūras mantojumu,
  - c) izvērst nekomerciālus kultūras sakarus,
  - d) veicināt jaunradi mākslā un literatūrā, arī audiovizuālā jomā.
3. Savienība un dalībvalstis kultūras jomā veicina sadarbību ar trešām valstīm un kompetentām starptautiskām organizācijām, jo īpaši ar Eiropas Padomi.
4. Rīkojoties saskaņā ar citiem Konstitūcijas noteikumiem, Savienība ņem vērā kultūras aspektus, jo īpaši, lai respektētu un veicinātu kultūru daudzveidību.
5. Lai palīdzētu sasniegt šajā pantā minētos mērķus,
  - a) Eiropas likumos vai pamatlikumos nosaka veicināšanas pasākumus, neparedzot dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju,
  - b) Ministru padome pieņem ieteikumus pēc Komisijas priekšlikuma.

4. IEDAĻA

IZGLĪTĪBA, ARODMĀCĪBAS, JAUNATNE UN SPORTS

III-182. pants

1. Savienība palīdz nodrošināt kvalitatīvas izglītības attīstību, rosinot dalībvalstu sadarbību un atbalstot, kā arī vajadzības gadījumā papildinot to rīcību. Tā pilnībā respektē dalībvalstu atbildību par mācību saturu un izglītības sistēmu organizāciju, kā arī kultūru un valodu daudzveidību.

Savienība palīdz risināt Eiropas sporta nozares jautājumus, ņemot vērā sporta audzinošo nozīmi.

2. Savienības rīcības mērķi ir:

- a) attīstīt Eiropas dimensiju izglītībā, jo īpaši ar dalībvalstu valodu mācīšanu un izplatīšanu,
- b) veicināt studentu un mācībspēku apriņķi, *inter alia* veicinot diplomu un mācību laika akadēmisku atzīšanu,
- c) sekmēt izglītības iestāžu sadarbību,
- d) attīstīt informācijas un pieredzes apmaiņu par jautājumiem, kas ir kopīgi dalībvalstu izglītības sistēmām,
- e) palīdzēt attīstīties jauniešu apmaiņai un darbaudzinātāju apmaiņai un rosināt jauniešu līdzdalību Eiropas demokrātijas dzīvē,
- f) veicināt tālmācības attīstību,
- g) attīstīt Eiropas dimensiju sportā, veicinot taisnīgumu sacensībās un sadarbību sporta nozares struktūru starpā, kā arī aizsargājot sportistu, jo īpaši jaunu sportistu, fizisko un morālo neaizskaramību.

3. Savienība un dalībvalstis izglītības jomā sekmē sadarbību ar trešām valstīm un kompetentām starptautiskām organizācijām, jo īpaši ar Eiropas Padomi.

4. Lai palīdzētu sasniegt šajā pantā minētos mērķus,

- a) Eiropas likumos vai pamatlikumos nosaka veicināšanas pasākumus, neparedzot dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju,
- b) Ministru padome pieņem ieteikumus pēc Komisijas priekšlikuma.

III-183. pants

1. Savienība īsteno arodmācību politiku, kas atbalsta un papildina dalībvalstu rīcību, pilnībā respektējot dalībvalstu atbildību par arodmācību saturu un organizāciju.
2. Savienības rīcības mērķis ir:
  - a) palīdzēt piemēroties pārmaiņām rūpniecībā, jo īpaši, izmantojot arodmācības un pārkvalificēšanu,
  - b) uzlabot arodmācību pamatus un padziļinātas arodmācības, lai veicinātu integrāciju un reintegrāciju darba tirgū,
  - c) padarīt pieejamākas profesionālās mācības un veicināt mācībspēku un mācāmo, un jo īpaši jauniešu mobilitāti,
  - d) veicināt izglītības vai arodmācību iestāžu sadarbību ar uzņēmumiem,
  - e) attīstīt informācijas un pieredzes apmaiņu par jautājumiem, kas ir kopīgi dalībvalstu izglītības sistēmām.
3. Savienība un dalībvalstis arodmācību jomā sekmē sadarbību ar trešām valstīm un kompetentām starptautiskām organizācijām.
4. Eiropas likumi vai pamatlikumi palīdz sasniegt šajā pantā izklāstītos mērķus, neparedzot dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Reģionu komiteju un Ekonomikas un sociālo lietu komiteju.

5. IEDAĻA
CIVILĀ AIZSARDZĪBA

III-184. pants

1. Savienība veicina dalībvalstu sadarbību, lai uzlabotu sistēmu efektivitāti dabas vai cilvēka izraisītu katastrofu novēršanai Savienībā vai aizsardzībai pret tām.

Savienības rīcībai ir šādi mērķi:

- a) atbalstīt un papildināt dalībvalstu rīcību valsts, reģionālā vai vietējā līmenī risku novēršanā, civilās aizsardzības personāla sagatavošanā un reaģēšanā uz dabas vai cilvēka izraisītām katastrofām,
- b) sekmēt ātru un efektīvu operatīvo sadarbību valstu civilās aizsardzības dienestu starpā,
- c) sekmēt konsekvenci starptautiskajā civilās aizsardzības darbā.

2. Ar Eiropas likumiem vai pamatlikumiem ievieš pasākumus, kas nepieciešami 1. punktā minēto mērķu sasniegšanai, neparedzot dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu.

6. IEDAĻA

ADMINISTRATĪVĀ SADARBĪBA

III-185. pants

1. Savienības tiesību aktu efektīvu īstenošanu dalībvalstīs, kas ir nepieciešams Savienības pareizai darbībai, uzskata par vispārsvarīgu jautājumu.
2. Savienība var atbalstīt dalībvalstu centienus uzlabot administratīvo spēju, lai īstenotu Savienības tiesību aktus. Šāda rīcība var ietvert informācijas un ierēdņu apmaiņas veicināšanu, kā arī atbalstu mācību programmām. Dalībvalstīm nav pienākuma izmantot šādu atbalstu. Ar Eiropas likumiem nosaka šim mērķim nepieciešamos pasākumus, neparedzot dalībvalstu normatīvo aktu saskaņošanu.
3. Šis pants neietekmē dalībvalstu pienākumu īstenot Savienības tiesību aktus, kā arī Komisijas prerogatīvas un pienākumus. Tāpat šis pants neietekmē citus Konstitūcijas noteikumus, kuros paredzēta dalībvalstu administratīvā sadarbība, kā arī šāda sadarbība starp dalībvalstīm un Savienību.

IV SADALA

AIZJŪRAS ZEMJU UN TERITORIJU ASOCIĒŠANA

III-186. pants

Zemes un teritorijas ārpus Eiropas, kurām ir īpašas attiecības ar Dāniju, Franciju, Nīderlandi un Apvienoto Karalisti, ir asociētas ar Savienību. Šīs zemes un teritorijas (turpmāk “zemes un teritorijas”) ir uzskaitītas II pielikumā*.

Asociēšanas mērķis ir veicināt šo zemju un teritoriju ekonomisku un sociālu attīstību, kā arī nodibināt to ciešus ekonomiskus sakarus ar Savienību.

Asociēšana galvenokārt kalpo šo zemju un teritoriju iedzīvotāju interesēm un labklājībai, palīdzot sasniegt tādu ekonomisku, sociālu un kultūras attīstību, pēc kādas viņi tiecas.

III-187. pants

Asociēšanai ir šādi mērķi:

- a) dalībvalstis tirdzniecībā ar šīm zemēm un teritorijām piemēro tādu pašu režīmu, kāds saskaņā ar Konstitūciju ir spēkā starp pašām dalībvalstīm,
- b) visas zemes un teritorijas tirdzniecībā ar dalībvalstīm un pārējām zemēm un teritorijām piemēro tādu pašu režīmu, kādu tās piemēro Eiropas valstij, ar ko tām ir īpašas attiecības,
- c) dalībvalstis veicina ieguldījumus, kas vajadzīgi šo zemju un teritoriju pakāpeniskai attīstībai,
- d) attiecībā uz Savienības finansētiem ieguldījumiem dalība projektu un piegāžu konkursos visām fiziskām un juridiskām personām, kuras ir dalībvalstu vai šo zemju un teritoriju pilsoņi, ir atklāta un ar vienādiem nosacījumiem,
- e) Attiecībās starp dalībvalstīm un zemēm un teritorijām pilsoņu un uzņēmējdarbības tiesības veikt uzņēmējdarbību regulē saskaņā ar noteikumiem un procedūrām, ko paredz apakšsadaļa par tiesībām veikt uzņēmējdarbību, turklāt bez jebkādas diskriminācijas, ja vien saskaņā ar III-191. pantu nav pieņemti īpaši noteikumi.

---

* Šis pielikums, kurš atbilst TEC II pielikumam, ir jāsagatavo.

III-188. pants

1. Saskaņā ar Konstitūcijas noteikumiem, kas paredz dalībvalstīm savstarpēji atcelt muitas nodokļus, dalībvalstis aizliedz ievad muitas nodevas precēm, kuru izcelsme ir zemēs un teritorijās.
  2. Saskaņā ar III-38. pantu aizliedz ievad muitas nodevas precēm, kuras zemēs vai teritorijās ievad no dalībvalstīm vai no citām zemēm vai teritorijām.
  3. Šīs zemes un teritorijas tomēr var uzlikt muitas nodokļus, kas vajadzīgi to attīstībai un industrializācijai vai arī rada budžeta ieņēmumus.
- Šā punkta pirmajā daļā minētie nodokļi nedrīkst pārsniegt to nodokļu līmeni, kurus uzliek ražojumu importam no tās dalībvalsts, ar kuru attiecīgā zeme vai teritorija uztur īpašas attiecības.
4. Šā panta 2. punkts neattiecas uz tām zemēm un teritorijām, kas īpašu starptautisku saistību dēļ jau piemēro muitas tarifus bez diskriminācijas.
  5. Muitas nodokļu grozījumi vai jaunu muitas nodokļu ieviešana precēm, ko importē šajās zemēs un teritorijās, ne juridiski, ne faktiski nedrīkst izraisīt nekādu tiešu vai netiešu diskrimināciju dažādu dalībvalstu precēm.

III-189. pants

Ja pēc tam, kad piemērots III-188. panta 1. punkts, ievad muiņa, ko kāda zeme vai teritorija uzliek precēm no trešās valsts, rada novirzes tirdzniecības plūsmās, kaitējot kādai dalībvalstij, šī dalībvalsts var lūgt Komisiju, lai tā citām dalībvalstīm iesaka vajadzīgos pasākumus, kas labotu stāvokli.

III-190. pants

Ievērojot noteikumus, kas attiecas uz sabiedrības veselības aizsardzību, valsts drošību vai sabiedrisko kārtību, brīvu tā darbaspēka pārvietošanos, kas no zemēm un teritorijām ierodas dalībvalstīs, kā arī tā darbaspēka pārvietošanos, kas no dalībvalstīm ierodas zemēs un teritorijās, regulē saskaņā ar III-191. pantu noteiktie pasākumi.

III-191. pants

Ministru padome, pamatojoties uz pieredzi, ko tā guvusi Savienības asociācijā ar šīm zemēm un teritorijām, ar vienprātīgu lēmumu pieņem Eiropas regulas un lēmumus attiecībā uz sīki izstrādātiem noteikumiem un procedūru šo zemju un teritoriju asociēšanai ar Savienību.

III-192. pants

III-186. līdz III-191. pantu piemēro Grenlandei, ja vien ko citu neparedz īpašie noteikumi par Grenlandi, kas ietverti Protokolā par īpašiem noteikumiem attiecībā uz Grenlandi.

V SADALA

SAVIENĪBAS ĀRĒJĀ DARBĪBA

I NODAĻA

VISPĀRĒJI PIEMĒROJAMI NOTEIKUMI

III-193. pants

1. Savienības starptautiskās darbības virzītājspēks un mērķis ir citās pasaules daļās sekmēt principus, kuri ir iedvesmojuši tās izveidi, attīstību un paplašināšanu, proti, demokrātiju, tiesiskumu, universālo un nedalāmo cilvēktiesību un pamatbrīvību principu, cilvēka cieņas neaizskaramību, vienlīdzības un solidaritātes, kā arī starptautisko tiesību ievērošanu saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas statūtiem.

Savienība cenšas attīstīt attiecības un veidot partnerattiecības ar trešām valstīm un starptautiskām, reģionālām vai pasaules organizācijām, kuras atzīst šīs vērtības. Tā sekmē kopēju problēmu risināšanu, jo īpaši Apvienoto Nāciju Organizācijā.

2. Savienība nosaka un īsteno kopējas politikas un darbības, kā arī tiecas sasniegt maksimālo sadarbības līmeni visās starptautisko attiecību jomās, lai:

- a) sargātu Savienības kopējās vērtības, pamatintereses, neatkarību un integritāti,
- b) konsolidētu un atbalstītu demokrātiju, tiesiskumu, cilvēktiesības un starptautiskās tiesības,
- c) saglabātu mieru, novērstu konfliktus un stiprinātu starptautisko drošību saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas statūtu principiem,
- d) veicinātu jaunattīstības valstu noturīgu ekonomisku, sociālu un vides attīstību, ar galveno mērķi - izskaust nabadzību,
- e) veicinātu visu valstu integrāciju pasaules ekonomikā, arī pakāpeniski atceļot starptautiskās tirdzniecības ierobežojumus,
- f) palīdzētu attīstīt starptautiskus pasākumus vides kvalitātes saglabāšanai un uzlabošanai, kā arī pasaules dabas resursu stabilai apsaimniekošanai un izmantošanai, lai nodrošinātu noturīgu attīstību,
- g) palīdzētu iedzīvotājiem, valstīm un reģioniem, kurus skārušas dabas vai cilvēku izraisītās katastrofas,
- h) sekmētu starptautisku sistēmu, kuras pamatā ir daudzpusēja sadarbība un laba pasaules līmeņa vadība.

3. Savienība ievēro iepriekš uzskaitītos principus un tiecas sasniegt 1. un 2. punktā uzskaitītos mērķus, attīstot un īstenojot dažādas Savienības ārējās darbības jomas, kas ietvertas šajā sadaļā, kā arī citu Savienības politiku ārējos aspektus.

Savienība nodrošina dažādu tās ārējās darbības jomu konsekvenci, kā arī konsekvenci starp šīm jomām un tās pārējām politikām. Ministru padome un Komisija, kam šajā nolūkā palīdz Savienības ārlietu ministrs, atbild par šīs konsekvences nodrošināšanu un tālab sadarbojas.

III-194. pants

1. Pamatojoties uz III-193. pantā minētajiem principiem un stratēģijām, Eiropadome nosaka Savienības stratēģiskās intereses un mērķus.

Eiropadomes pieņemtie Eiropas lēmumi par Savienības stratēģiskajām interesēm un mērķiem attiecas uz kopējo ārpolitiku, drošības politiku un citām Savienības ārējās darbības jomām. Šādi lēmumi var attiekties uz Savienības attiecībām ar konkrētu valsti vai reģionu, un tiem var būt konkrēta ievirze. Tajos nosaka šo attiecību ilgumu un Savienībai un dalībvalstīm izmantojamus līdzekļus.

Eiropadome pieņem vienprātīgu lēmumu pēc Ministru padomes ieteikuma, ko tā pieņemusi, ievērojot katrai jomai noteikto kārtību. Eiropadomes pieņemtos Eiropas lēmumus īsteno saskaņā ar Konstitūcijā noteiktajām procedūrām.

2. Savienības ārlietu ministrs attiecībā uz kopējo ārpolitiku un drošības politiku un Komisija attiecībā uz citām ārējās darbības jomām var iesniegt Ministru padomei kopējus priekšlikumus.

II NODAĻA

KOPĒJĀ ĀRPOLITIKA UN DROŠĪBAS POLITIKA

III-195. pants

1. Ievērojot ārējās darbības principus un mērķus, Savienība nosaka un īsteno kopēju ārpolitiku un drošības politiku, kas attiecas uz visām ārpolitikas un drošības politikas jomām.
2. Dalībvalstis uzticības un savstarpējas solidaritātes garā aktīvi un konsekventi atbalsta kopējo ārpolitiku un drošības politiku.

Dalībvalstis sadarbojas, lai stiprinātu un attīstītu savstarpēju politisku solidaritāti. Tās atturas no jebkādas rīcības, kas ir pretrunā Savienības interesēm vai varētu liegt tai būt iedarbīgam, vienotam spēkam starptautiskajās attiecībās.

Ministru padome un Savienības ārlietu ministrs nodrošina šo principu ievērošanu.

3. Savienība īsteno kopējo ārpolitiku un drošības politiku:
  - a) nosakot vispārīgas pamatnostādnes,
  - b) pieņemot lēmumus par:
    - i) Savienības darbībām,
    - ii) Savienības nostāju,
    - iii) darbību un nostājas īstenošanu,
  - c) stiprinot dalībvalstu sistemātisku sadarbību politikas īstenošanā.

III-196. pants

1. Eiropadome nosaka kopējās ārpolitikas un drošības politikas principus un vispārīgās pamatnostādnes, arī jautājumos, kas saistīti ar aizsardzību.

Ja to prasa starptautiskās norises, Eiropadomes priekšsēdētājs sasauc Eiropadomes ārkārtas sanākumi, lai noteiktu Savienības politikas stratēģiskos virzienus saistībā ar šādām norisēm.

2. Ministru padome pieņem Eiropas lēmumus, kas vajadzīgi, lai noteiktu un īstenotu kopējo ārpolitiku un drošības politiku, pamatojoties uz Eiropadomes noteiktām vispārējām pamatnostādnēm un stratēģiskajiem virzieniem.

III-197. pants

1. Savienības ārlietu ministrs, kas vada Ārlietu ministru padomi, ar saviem priekšlikumiem palīdz kopējās ārpolitikas un drošības politikas izstrādē un nodrošina Eiropadomes un Ministru padomes pieņemto Eiropas lēmumu īstenošanu.
2. Savienības ārlietu ministrs pārstāv Savienību jautājumos, kas saistīti ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku. Viņš Savienības vārdā risina politisko dialogu un pauž Savienības nostāju starptautiskās organizācijās un starptautiskās konferencēs.
3. Savienības ārlietu ministram pilnvaru īstenošanā palīdz Eiropas Ārējās darbības dienests. Šis dienests strādā sadarbībā ar dalībvalstu diplomātiskajiem dienestiem ¹.

III-198. pants

1. Ja starptautiskās situācijas dēļ ir vajadzīga operatīva Savienības rīcība, Ministru padome pieņem nepieciešamos Eiropas lēmumus. Šajos lēmumos nosaka mērķus, piemērošanas jomu un līdzekļus, ko Savienība var izmantot, vajadzības gadījumā arī rīcībai paredzēto laiku un īstenošanas nosacījumus.

Ja apstākļi mainās, būtiski ietekmējot jautājumu, par kuru bijis vajadzīgs šāds Eiropas lēmumu, Ministru padome pārskata rīcības principus un mērķus un pieņem vajadzīgos Eiropas lēmumus. Kamēr Ministru padome nav pieņēmusi lēmumu, Eiropas lēmumi par Savienības rīcību paliek spēkā.

2. Šādi Eiropas lēmumi dalībvalstīm uzliek saistības, pieņemot nostāju un veicot darbību.
3. Ja kāda valsts saskaņā ar Eiropas lēmumu, kas minēts 1. punktā, paredzējusi pieņemt savu nostāju vai sākt savu rīcību, tā laikus sniedz informāciju, lai vajadzības gadījumā varētu iepriekš apspriesties Ministru padomē. Pienākums iepriekš sniegt informāciju neattiecas uz pasākumiem, kas ir tikai Eiropas lēmumu transponēšana attiecīgajā valstī.
4. Gadījumos, kad stāvokļa maiņa rada ārkārtas problēmas, bet Ministru padome nav pieņēmusi jaunu Eiropas lēmumu, dalībvalstis var steidzami veikt vajadzīgos pasākumus, ievērojot vispārīgos 1. punktā minētā Eiropas lēmuma par Savienības rīcību mērķus. Attiecīgā dalībvalsts tūlīt informē Ministru padomi par jebkādiem šādiem pasākumiem.

---

¹ Skatīt Deklarāciju par Eiropas Ārējās darbības dienesta izveidi .

5. Ja rodas būtiskas grūtības, īstenojot šajā pantā minēto Eiropas lēmumu, dalībvalsts par tām ziņo Ministru padomei, kas apspriež tās un meklē piemērotus risinājumus. Šie risinājumi nedrīkst būt pretrunā rīcības mērķiem vai mazināt tās iedarbību.

III-199. pants

Ministru padome pieņem Eiropas lēmumus, kuros nosaka Savienības attieksmi īpašos teritoriālos vai tematiskos jautājumos. Dalībvalstis nodrošina savas politikas atbilstību Savienības nostājai.

III-200. pants

1. Katra dalībvalsts, Savienības ārlietu ministrs vai attiecīgais ministrs ar Komisijas atbalstu var vērsties Ministru padomē ar jebkuru jautājumu, kam ir sakars ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku, kā arī iesniegt tai priekšlikumus.

2. Gadījumos, kad lēmumi jāpieņem ātri, Savienības ārlietu ministrs pēc savas iniciatīvas vai pēc kādas dalībvalsts lūguma četrdesmit astoņās stundās vai, ārkārtas gadījumā, īsākā laikā, sasauca Ministru padomes ārkārtas sanāksmi.

III-201. pants

1. Eiropas lēmumus, kas minēti šajā nodaļā, Ministru padome pieņem vienprātīgi. Personiski klātesošu vai pārstāvētu locekļu atturēšanās neliedz pieņemt šādus lēmumus.

Ikviens Ministru padomes loceklis, kas atturas no balsošanas, var kvalificēt savu atturēšanos, oficiāli par to paziņojot. Tādā gadījumā viņam nav pienākuma piemērot Eiropas lēmumu, bet jāatzīst, ka šis lēmums uzliek saistības Savienībai. Savstarpējas solidaritātes garā attiecīgā dalībvalsts atturas no jebkādas rīcības, kas varētu būt pretrunā vai traucēt Savienības rīcībai, kura pamatojas uz šo lēmumu, un pārējās dalībvalstis respektē tās nostāju. Ja Ministru padomes locekļi, kas kvalificē savu atturēšanos šādā veidā, pārstāv vismaz vienu trešo daļu dalībvalstu, kas savukārt pārstāv vismaz vienu trešo daļu Savienības iedzīvotāju, lēmumu nepieņem.

2. Atkāpjoties no 1. punkta, Ministru padome lēmumus pieņem ar kvalificētu balsu vairākumu, kad tā:

- a) pieņem Eiropas lēmumus par Savienības darbībām un nostāju, pamatojoties uz Eiropadomes pieņemtu Eiropas lēmumu, kas attiecas uz Savienības stratēģiskajām interesēm un mērķiem, kuri minēti III-194. panta 1. punktā,
- b) pieņem lēmumu par Savienības rīcību vai nostāju pēc priekšlikuma, ko ministrs ir tai iesniedzis pēc īpaša lūguma, kuru tam pēc savas iniciatīvas ir izteikusi Eiropadome, vai kurš izteikts pēc ministra iniciatīvas,

- c) pieņem jebkuru Eiropas lēmumu, ar ko īsteno Savienības rīcību vai nostāju,
- d) pieņem Eiropas lēmumu par īpaša pārstāvja iecelšanu saskaņā ar III-203. pantu.

Ja kāds Ministru padomes loceklis paziņo, ka būtisku un pamatotu iemeslu dēļ, kas saistīti ar valsts politiku, viņš ir nodomājis iebilst pret kāda lēmuma pieņemšanu ar kvalificētu balsu vairākumu, balsošana nenotiek. Savienības ārlietu ministrs saziņā ar iesaistīto dalībvalsti meklē tai pieņemamu risinājumu. Ja viņam tas neizdodas, Ministru padome ar kvalificētu balsu vairākumu var pieprasīt, lai šo lietu nodod izlemt Eiropadomei ar vienprātīgu lēmumu.

3. Eiropadome drīkst vienprātīgi nolemt, ka Ministru padome pieņem lēmumus ar kvalificētu balsu vairākumu gadījumos, kas nav minēti 2. punktā.

4. Šā panta 2. un 3. punkts neattiecas uz lēmumiem, kas saistīti ar militāriem un aizsardzības jautājumiem.

III-202. pants

1. Kad Savienība ir noteikusi kopēju nostāju I-39. panta 5. punkta nozīmē, Savienības ārlietu ministrs un dalībvalstu ārlietu ministri koordinē savas darbības Padomē.

2. Dalībvalstu diplomātiskās pārstāvniecības un Savienības delegācijas sadarbojas trešās valstīs un starptautiskās organizācijās un veicina kopējās nostājas formulēšanu un īstenošanu.

III-203. pants

Ja Ministru padome uzskata par vajadzīgu, tā pēc Savienības ārlietu ministra iniciatīvas var izvirzīt īpašu pārstāvi, pilnvarojot to atsevišķos politikas jautājumos. Īpašais pārstāvis īsteno savas pilnvaras Savienības ārlietu ministra pakļautībā.

III-204. pants

Savienība, ievērojot šo nodaļu, var noslēgt nolīgumus ar vienu vai vairākām dalībvalstīm vai starptautiskām organizācijām saskaņā ar III-227. pantā aprakstīto procedūru.

III-205. pants

1. Savienības ārlietu ministrs apspriežas ar Eiropas Parlamentu par galvenajiem kopējās ārpolitikas un drošības politikas, tostarp kopējās drošības politikas un aizsardzības politikas, aspektiem un pamatvirzienu izvēli un nodrošina to, ka Eiropas Parlamenta viedokli attiecīgi ievēro. Ārlietu ministrs regulāri informē Eiropas Parlamentu par kopējās ārpolitikas un drošības politikas, tostarp drošības politikas un aizsardzības politikas, attīstību. Eiropas Parlamenta informēšanā var iesaistīt īpašus pārstāvjus.

2. Eiropas Parlaments var uzdot jautājumus Ministru padomei un Savienības ārlietu ministram, kā arī dot tiem ieteikumus. Divreiz gadā tas rīko apspriedes par kopējā ārpolitikā un drošības politikā sasniegto, tostarp par drošības politiku un aizsardzības politiku.

III-206. pants

1. Dalībvalstis koordinē savu darbību starptautiskās organizācijās un starptautiskās konferencēs. Šādos forumos tās aizstāv Savienības nostāju. Šo koordināciju organizē Savienības ārlietu ministrs.

Starptautiskās organizācijās un starptautiskās konferencēs, kur nepiedalās visas dalībvalstis, Savienības nostāju aizstāv tās valstis, kas tajās piedalās.

2. Neskarot 1. punktu un III-198. panta 3. punktu, dalībvalstis, kas pārstāvētas starptautiskās organizācijās vai starptautiskās konferencēs, kur nepiedalās visas dalībvalstis, informē pārējās dalībvalstis un Savienības ārlietu ministru par visiem jautājumiem, kas izraisa kopēju ieinteresētību.

Dalībvalstis, kuras ir arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes locekles, vienojas un pilnībā informē pārējās dalībvalstis un Savienības ārlietu ministru. Dalībvalstis, kuras ir Drošības padomes pastāvīgās locekles, šo funkciju izpildē nodrošina Savienības nostājas un interešu aizstāvību, neskarot pienākumus, ko tām uzliek Apvienoto Nāciju Organizācijas statūti.

Ja Savienība ir definējusi nostāju jautājumā, kurš ir Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes darba kārtībā, dalībvalstis, kas piedalās Drošības padomē, pieprasa lūgt Savienības ārlietu ministru iepazīstināt ar Savienības nostāju.

III-207. pants

Dalībvalstu diplomātiskās un konsulārās pārstāvniecības un Savienības delegācijas trešās valstīs un starptautiskās konferencēs, kā arī to pārstāvji starptautiskās organizācijās sadarbojas, lai nodrošinātu, ka tiek ievēroti un īstenoti Ministru padomes pieņemtie Eiropas lēmumi par Savienības nostāju un rīcību. Tās pastiprina sadarbību, apmainoties ar informāciju un veicot kopēju izvērtēšanu.

Tās veicina I-8. panta 2. punktā minēto noteikumu par Eiropas pilsoņu tiesībām uz aizsardzību trešās valsts teritorijā un to pasākumu izpildi, kas noteikti saskaņā ar III-11. pantu,.

III-208. pants

Neskarot III-247. pantu, Politikas un drošības komiteja pārrauga starptautisko stāvokli jomās, uz kurām attiecas kopējā ārpolitika un drošības politika, un palīdz izstrādāt šo politiku, pēc Ministru padomes vai Savienības ārlietu ministra lūguma, vai pēc savas iniciatīvas sniedzot Padomei atzinumus. Tā pārrauga arī apstiprinātās politikas īstenošanu, neskarot Savienības ārlietu ministra atbildību.

Atbilstoši šai nodaļai un Ministru padomes un Savienības ārlietu ministra pakļautībā minētā komiteja īsteno krīzes vadības pasākumu politisku kontroli un stratēģisku vadību, kā noteikts III-210. pantā.

Krīzes vadības pasākuma īstenošanai uz attiecīgo laiku, ko noteikusi Ministru padome, tā var pilnvarot minēto komiteju veikt attiecīgus pasākumus saistībā ar konkrētās darbības politisko kontroli un stratēģisko vadību.

III-209. pants

Kopējās ārpolitikas un drošības politikas īstenošana neietekmē no I-12. līdz I-14. pantam un I-16. pantā uzskaitītās kompetences. Tāpat minētajos pantos uzskaitīto politiku īstenošana neietekmē I-15. pantā minēto kompetenci.

Tiesas piekritībā ir uzraudzīt atbilstību šim pantam.

1. IEDAĻA

KOPEJĀ DROŠĪBAS UN AIZSARDZĪBAS POLITIKA

III-210. pants

1. Uzdevumi, kas minēti I-40. panta 1. punktā un kuru izpildē Savienība var izmantot civilus un militārus līdzekļus, ietver kopējas atbrūšanas operācijas, humānisma un glābšanas uzdevumus, militāras konsultēšanas un palīdzības uzdevumus, konfliktu novēršanas un miera uzturēšanas uzdevumus, kaujas uzdevumus krīzes vadībai, tostarp miera atjaunošanu un stabilizāciju pēc konflikta novēršanas. Visi šie uzdevumi var veicināt cīņu pret terorismu, tostarp atbalstot trešās valstis terorisma apkaršanā to teritorijā.

2. Ministru padome ar vienprātīgu lēmumu pieņem Eiropas lēmumus, kas saistīti ar 1. punktā minētajiem uzdevumiem, nosakot to mērķus un apjomu, kā arī to īstenošanas vispārējos nosacījumus. Savienības ārlietu ministrs, darbojoties Ministru padomes pakļautībā un ciešā un pastāvīgā sadarbībā ar Politikas un drošības komiteju, nodrošina šādu uzdevumu civilo un militāro aspektu koordināciju.

III-211. pants

1. Īstenojot saskaņā ar III-210. pantu pieņemtos Eiropas lēmumus, Ministru padome var uzticēt uzdevuma veikšanu dalībvalstu grupai, kam ir nepieciešamās iespējas un vēlēšanās uzņemties uzdevumu. Dalībvalstis kopā ar Savienības ārlietu ministru vienojas par uzdevuma vadību.

2. Dalībvalstis, kas piedalās uzdevumā, regulāri informē Ministru padomi par tā norisi. Ja uzdevuma izpilde saistīta ar nozīmīgiem jauniem pavērsieniem vai tās dēļ nepieciešams koriģēt mērķi, darbības jomu un nosacījumus, ko Ministru padome pieņēmusi saskaņā ar III-210. pantu, iesaistītās dalībvalstis tūlīt par šo jautājumu ziņo Ministru padomei. Tādos gadījumos Ministru padome pieņem nepieciešamos Eiropas lēmumus.

III-212. pants

1. Eiropas bruņojuma, zinātniskās izpētes un militāro spēju aģentūras uzdevums Ministru padomes pakļautībā ir:

- a) palīdzēt noteikt mērķus, kas dalībvalstīm jāasniedz militāro spēju jomā, un novērtēt to, kā dalībvalstis ievēro saistības attiecībā uz šīm spējām,
- b) sekmēt operatīvo vajadzību saskaņošanu un efektīvu, atbilstīgu iepirkuma piešķiršanas metožu pieņemšanu,

- c) ierosināt daudzpusējus projektus, lai sasniegtu mērķus militāro spēju jomā, nodrošināt dalībvalstu īstenoto programmu un konkrētu sadarbības programmu koordināciju,
- d) atbalstīt aizsardzības tehnoloģiju izpēti, kā arī koordinēt un plānot kopējus pētījumus un tehnisku risinājumu izpēti, kas atbilst turpmākām operatīvām vajadzībām,
- e) palīdzēt noteikt un vajadzības gadījumā īstenot jebkuru derīgu pasākumu aizsardzības nozares rūpnieciskās un tehnoloģiskās bāzes stiprināšanai un militāro izdevumu efektivitātes uzlabošanai.

2. Aģentūra ir atvērta visām dalībvalstīm, kas vēlas tajā darboties. Ministru padome ar kvalificētu balsu vairākumu pieņem Eiropas lēmumu, kurā precizēti Aģentūras statūti, atrašanās vieta un darbības noteikumi. Šādā lēmumā ņem vērā efektīvas līdzdalības līmeni Aģentūras darbībā. Aģentūrā izveido īpašas grupas, apvienojot dalībvalstis, kas iesaistītas kopīgos projektos. Aģentūra vajadzības gadījumā pilda uzdevumus saziņā ar Komisiju.

III-213. pants

1. Dalībvalstis, kas uzskaitītas Protokolā [*nosaukums*] un atbilst augstiem militāro spēju kritērijiem un vēlas uzņemties ciešākas saistības šajā jomā, lai pildītu visnopietnākos uzdevumus, ar šo izveido strukturētu savstarpēju sadarbību I-40. panta 6. punkta nozīmē. Minētajā protokolā ir izklāstīti šo dalībvalstu noteiktie militāro iespēju kritēriji un saistības.

2. Ja dalībvalsts vēlas iesaistīties šādā sadarbībā vēlāk, līdz ar to uzņemties attiecīgas saistības, tā par savu nodomu informē Eiropadomi. Ministru padome pēc attiecīgās dalībvalsts lūguma apspriežas. Balsojumā piedalās tikai tie Ministru padomes locekļi, kuri pārstāv dalībvalstis, kas piedalās strukturētajā sadarbībā.

3. Kad Ministru padome pieņem Eiropas lēmumus jautājumos, kas saistīti ar strukturēto sadarbību, šo Eiropas lēmumu apspriešanā un pieņemšanā piedalās tikai tie Ministru padomes locekļi, kas pārstāv dalībvalstis, kuras piedalās strukturētajā sadarbībā. Apspriešanā piedalās Savienības ārlietu ministrs. Savienības ārlietu ministrs pārējo dalībvalstu pārstāvjus pienācīgi un regulāri informē par strukturētās sadarbības norisēm.

4. Ministru padome var lūgt dalībvalstīm, kas iesaistītas šādā sadarbībā, Savienības līmenī izpildīt uzdevumu, kas minēts III-210. pantā.

5. Neatkarīgi no iepriekšējiem punktiem, attiecīgie noteikumi, kas saistīti ar pastiprinātu sadarbību, attiecas uz strukturēto sadarbību, ko regulē šis pants.

III-214. pants

1. Ciešāka sadarbība savstarpējas aizsardzības jomā, kas paredzēta I-40. panta 7. punktā, ir pieejama visām Savienības dalībvalstīm. Deklarācijā [*nosaukums*] ietver to dalībvalstu sarakstu, kas iesaistītas ciešākā sadarbībā. Ja dalībvalsts vēlas iesaistīties šādā sadarbībā vēlāk, līdz ar to uzņemoties attiecīgas saistības, tā par savu nodomu informē Eiropadomi un paraksta minēto deklarāciju.
2. Šādā sadarbībā iesaistītā dalībvalsts, kas ir bruņotas agresijas upuris savā teritorijā, par šo stāvokli informē pārējās iesaistītās valstis un var pieprasīt no tām atbalstu un palīdzību. Iesaistītās dalībvalstis tiekas ministru līmenī, palīdzot to pārstāvjiem Politikas un drošības komitejā un Militārajā komitejā.
3. Par jebkādu bruņotu agresiju un pasākumiem, kas pret to veikti, uzreiz informē Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomi.
4. Šis pants neietekmē Ziemeļatlantijas Līgumā paredzētās tiesības un pienākumus, kas ir attiecīgajām dalībvalstīm.

2. IEDAĻA

FINANŠU NOTEIKUMI

III-215. pants

1. Administratīvos izdevumus, kas rodas iestādēm, pildot šajā nodaļā minētos noteikumus, sedz no Savienības budžeta.

2. Darbības izdevumus, ko rada šo noteikumu īstenošana, arī sedz no Savienības budžeta, izņemot tos izdevumus, kas rodas, pildot uzdevumus militārajā vai aizsardzības jomā, un gadījumus, kad Ministru padome nolemj citādi.

Gadījumos, kad izdevumus nesedz no Savienības budžeta, tos sedz dalībvalstis atkarībā no to nacionālā kopprodukta lieluma, ja vien Ministru padome nenolemj citādi. Attiecībā uz izdevumiem, kas rodas no darbībām militārajā un aizsardzības jomā, dalībvalstīm, kuru pārstāvji Padomē ir snieguši oficiālu paziņojumu saskaņā ar III-201. panta 1. punkta otro daļu, nav pienākums sniegt šādu finansējumu.

3. Ministru padome pieņem Eiropas lēmumu, paredzot īpašus noteikumus, lai garantētu ātru pieeju apropriācijām Savienības budžetā steidzamai kopējās ārpolitikas un drošības politikas iniciatīvu finansēšanai, jo īpaši attiecībā uz I-40. panta 1. punktā minēto uzdevumu sagatavošanas darbiem. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

I-40. panta 1. punktā minēto uzdevumu sagatavošanas darbus, ko nesedz no Savienības budžeta, finansē no sākumfonda, kuru veido dalībvalstu iemaksas.

Ministru padome ar kvalificētu balsu vairākumu pēc Savienības ārlietu ministra priekšlikuma pieņem Eiropas lēmumus, kuros nosaka:

- a) procedūras sākumfonda izveidei un finansēšanai, jo īpaši fondam iedalītās summas un atmaksāšanas procedūras,
- b) sākumfonda vadības procedūras,
- c) finanšu kontroles procedūras.

Plānojot kādu no I-40. panta 1. punktā minētajiem uzdevumiem, ko nevar segt no Savienības budžeta, Ministru padome pilnvaro Savienības ārlietu ministru izmantot fondu. Savienības ārlietu ministrs Ministru padomei ziņo par pilnvarojuma īstenošanu.

III NODAĻA

KOPĒJA TIRDZNIECĪBAS POLITIKA

III-216. pants

Savienība, nodibinot muitas savienību dalībvalstu starpā, vispārēju interešu labā tiecas veicināt pasaules tirdzniecības harmonisku attīstību, pakāpeniski atcelt starptautiskas tirdzniecības un tiešo ieguldījumu ierobežojumus un mazināt muitas šķēršļus.

III-217. pants

1. Kopējas tirdzniecības politikas pamatā ir vienādi principi, jo īpaši attiecībā uz pārmaiņām tarifu likmēs, uz tarifu un tirdzniecības nolīgumu slēgšanu saistībā ar preču un pakalpojumu tirdzniecību un intelektuālā īpašuma tirdzniecības aspektiem, uz ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem, uz liberalizācijas pasākumu, eksporta politikas un tirdzniecības aizsardzības pasākumu vienādošanu, tostarp to pasākumu, ko veic dempinga vai subsīdiju gadījumā. Kopējo tirdzniecības politiku īsteno, ievērojot Savienības ārējās darbības principus un mērķus.

2. Eiropas likumos vai pamatlikumos paredz pasākumus, kas nepieciešami kopējās tirdzniecības politikas īstenošanai.

3. Ja ir nepieciešams apspriest nolīgumus ar vienu vai vairākām valstīm vai starptautiskām organizācijām, piemēro attiecīgos III-227. panta noteikumus. Komisija sniedz ieteikumus Ministru padomei, kas pilnvaro Komisiju sākt vajadzīgās sarunas. Ministru padome un Komisija atbild par to, ka tiek nodrošināta apspriesto nolīgumu saderība ar Savienības iekšējo politiku un noteikumiem.

Komisija risina šīs sarunas, apspriežoties ar īpašu komiteju, ko ieceļ Ministru padome, lai tā palīdzētu Komisijai veikt šo uzdevumu, un ievērojot direktīvas, ko Ministru padome var izdot. Komisija īpašajai komitejai un Eiropas Parlamentam regulāri ziņo par sarunu norisi.

4. Attiecībā uz nolīgumu apspriešanu un slēgšanu pakalpojumu tirdzniecības jomā, kas saistīta ar personu pārvietošanos un intelektuālā īpašuma komerciālajiem aspektiem, Ministru padome pieņem vienprātīgu lēmumu, ja šādos nolīgumos paredzēti noteikumi, ar kuriem saistītu iekšēju noteikumu pieņemšanai ir vajadzīga vienprātība.

Padome arī pieņem vienprātīgu lēmumu par nolīgumu apspriešanu un noslēgšanu kultūras un audiovizuālo pakalpojumu tirdzniecības jomā, ja tie draud ierobežot Savienības kultūras un valodu daudzveidību.

Uz starptautisku nolīgumu apspriešanu un noslēgšanu transporta jomā attiecas III sadaļas III nodaļas 7. iedaļas un III-227. panta noteikumi.

5. Šajā pantā paredzēto kompetenču īstenošana tirdzniecības politikas jomā neietekmē iekšējo kompetenču noteikšanu Savienības un dalībvalstu starpā, un tās dēļ nav jāveic dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu saskaņošana, ja Konstitūcija tādu saskaņošanu neparedz.

IV NODAĻA

SADARBĪBA AR TREŠĀM VALSTĪM UN HUMĀNĀ PALĪDZĪBA

1. IEDAĻA

SADARBĪBA ATTĪSTĪBAS JOMĀ

III-218. pants

1. Savienības politiku attiecībā uz sadarbību attīstības jomā īsteno saskaņā ar Savienības ārējās darbības principiem un mērķiem. Savienības un dalībvalstu politika attīstības jomā viena otru papildina un stiprina.

Savienības politikai attīstības jomā galvenais mērķis ir nabadzības mazināšana un ilgākā laika posmā – tās izskaušana. Politikā, kas var iespaidot jaunattīstības valstis, Savienība ievēro mērķus, kas noteikti sadarbībai attīstības jomā.

2. Savienība un dalībvalstis respektē saistības un ņem vērā mērķus, ko tās apstiprinājušas saistībā ar Apvienoto Nāciju Organizāciju un citām starptautiskām organizācijām.

III-219. pants

1. Eiropas likumos vai pamatlikumos nosaka pasākumus, kas nepieciešami sadarbības politikas īstenošanai attīstības jomā, kuri var attiekties uz daudzgadu sadarbības programmām ar jaunattīstības valstīm vai tematiskām programmām.

2. Savienība var noslēgt ar trešām valstīm un kompetentām starptautiskām organizācijām jebkādus nolīgumus, kas palīdz sasniegt III-193. pantā minētos mērķus. Šādus nolīgumus apspriež un noslēdz saskaņā ar III-227. pantu.

Šā punkta iepriekšējā daļa neskar dalībvalstu kompetenci starptautiskās organizācijās piedalīties sarunās un slēgt starptautiskus nolīgumus.

3. Eiropas Investīciju banka, kā paredz tās statūti, palīdz īstenot pasākumus, kas minēti šā panta 1. punktā.

III-220. pants

1. Savienība un dalībvalstis koordinē sadarbības politiku attīstības jomā un savstarpēji apspriež atbalsta programmas arī starptautiskās organizācijās un starptautiskās konferencēs, lai sekmētu darbību savstarpēju papildināšanos un efektivitāti. Tās var sākt kopīgu rīcību. Vajadzības gadījumā dalībvalstis palīdz īstenot Savienības atbalsta programmas.
2. Komisija var nākt klajā ar ierosinājumiem, lai veicinātu šā panta 1. punktā minēto koordināciju.
3. Savienība un dalībvalstis atbilstīgi savai kompetencei sadarbojas ar trešām valstīm un kompetentām starptautiskām organizācijām.

2. IEDAĻA

EKONOMISKA, FINANSIĀLA UN TEHNISKA SADARBĪBA AR TREŠĀM VALSTĪM

III-221. pants

1. Neskarot citus Konstitūcijas noteikumus, jo īpaši III-218. līdz III-220. panta noteikumus, Savienība veic ekonomiskas, finansiālas un tehniskas sadarbības pasākumus ar trešām valstīm, kas nav jaunattīstības valstis, tostarp sniedzot finansiālu palīdzību. Šādi pasākumi atbilst Savienības attīstības politikai, un tos veic, ievērojot Savienības ārējās darbības principus un mērķus. Savienības un dalībvalstu pasākumi papildina un stiprina cits citu.

2. Eiropas likumos vai pamatlikumos nosaka vajadzīgos pasākumus 1. punkta īstenošanai.

3. Savienība un dalībvalstis atbilstīgi savai kompetencei sadarbojas ar trešām valstīm un kompetentām starptautiskām organizācijām. Savienības sadarbības sistēma var būt Savienības un attiecīgu trešo pušu nolīgumu priekšmets, par kuriem vienojas sarunās un kurus noslēdz saskaņā ar III-227. pantu. Ministru padome pieņem vienprātīgu lēmumu par asociācijas nolīgumiem, kas minēti III-226. panta 2. punktā, un par nolīgumiem ar valstīm, kuras ir kandidātes uz pievienošanos Savienībai.

Šā punkta pirmā daļa neskar dalībvalstu kompetenci piedalīties sarunās starptautiskās organizācijās un slēgt starptautiskus nolīgumus.

III-222. pants

Ja stāvoklis kādā trešā valstī prasa steidzamu finansiālu palīdzību no Savienības, Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem vajadzīgos Eiropas lēmumus.

3. IEDAĻA

HUMĀNĀ PALĪDZĪBA

III-223. pants

1. Savienības darbības humānās palīdzības jomā veic saskaņā ar Savienības ārējās darbības principiem un mērķiem. Šādu darbību nolūks ir nodrošināt *ad hoc* palīdzību, atvieglojumus un aizsardzību cilvēkiem trešās valstīs un dabas vai cilvēku izraisītu katastrofu upuriem, lai nodrošinātu cilvēku vajadzības, kas izriet no šīs situācijas. Savienības un dalībvalstu darbības papildina un stiprina cita citu.
  2. Humānās palīdzības pasākumus veic saskaņā ar starptautiskos aktos cilvēktiesību jomā ietvertiem principiem, jo īpaši objektivitātes principu un diskriminācijas aizlieguma principu.
  3. Eiropas likumos vai pamatlikumos paredz pasākumus, kas nosaka Savienības humānās palīdzības pasākumu īstenošanas principus.
  4. Savienība var noslēgt ar trešām valstīm un kompetentām starptautiskām organizācijām jebkādus nolīgumus, kas palīdz sasniegt III-193. pantā minētos mērķus. Šādus nolīgumus apspriež un noslēdz, ievērojot III-227. pantu.
- Šā punkta iepriekšējā daļa neskar dalībvalstu kompetenci starptautiskās organizācijās piedalīties sarunās un slēgt starptautiskus nolīgumus.
5. Lai izveidotu sistēmu jauno eiropiešu dalībai Savienības humānās palīdzības pasākumos, nodibina Eiropas brīvprātīgo humānās palīdzības korpusu. Korpusa noteikumus un darbību nosaka Eiropas likumā.
  6. Komisija var nākt klajā ar lietišķiem ierosinājumiem sekmēt Savienības un dalībvalstu darbību koordināciju, lai veicinātu Savienības un valstu humānās palīdzības pasākumu efektivitāti un savstarpēju papildināšanos.
  7. Savienība nodrošina savu humānās palīdzības pasākumu koordināciju un atbilsmi starptautisko organizāciju un struktūru pasākumiem, jo īpaši tiem, ko veic Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmā.

V NODAĻA

IEROBEŽOJOŠI PASĀKUMI

III-224. pants

1. Ja Eiropas lēmumā par Savienības nostāju vai rīcību, kas pieņemts saskaņā ar šīs sadaļas II nodaļā izklāstītajiem kopējās ārpolitikas un drošības politikas noteikumiem, ir paredzēts daļēji vai pilnīgi pārtraukt vai mazināt ekonomikas un finanšu sakarus ar vienu vai vairākām trešām valstīm, Ministru padome ar kvalificētu balsu vairākumu pēc Savienības ārlietu ministra un Komisijas kopēja priekšlikuma pieņem nepieciešamās Eiropas regulas vai lēmumus. Par to tā informē Eiropas Parlamentu.
2. Jomās, kas minētas 1. punktā, Ministru padome saskaņā ar to pašu procedūru var pieņemt ierobežojošus pasākumus attiecībā uz fiziskām vai juridiskām personām un nevalstiskām grupām vai struktūrām.

VI NODAĻA

STARPTAUTISKI LĪGUMI

III-225. pants

1. Savienība var slēgt līgumus ar vienu vai vairākām valstīm vai starptautiskām organizācijām, ja Konstitūcijā tas paredzēts vai ja šāda līguma noslēgšana ir nepieciešama, lai saskaņā ar Savienības politiku sasniegtu vienu no Konstitūcijā izvirzītajiem mērķiem, ja tas ir noteikts saistošā Savienības tiesību aktā vai ja tas ietekmē kādu no Savienības iekšējiem aktiem.
2. Savienības noslēgtie līgumi ir saistoši Savienības iestādēm un tās dalībvalstīm.

III-226. pants

Savienība var slēgt asociācijas līgumus ar vienu vai vairākām dalībvalstīm vai starptautiskām organizācijām. Šādi līgumi izveido asociāciju, kas paredz savstarpējas tiesības un pienākumus, kopīgu rīcību un īpašas procedūras.

III-227. pants

1. Neskarot III-217. pantā paredzētos īpašos noteikumus, Savienības līgumus ar trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām apspriež sarunās un noslēdz saskaņā ar šādu procedūru.
2. Ministru padome atļauj sākt sarunas, pieņem sarunu direktīvas un noslēdz līgumus.
3. Komisija vai Savienības ārlietu ministrs, ja līgums vienīgi vai galvenokārt attiecas uz kopējo ārpolitiku un drošības politiku, sniedz ieteikumu Ministru padomei, kura pieņem Eiropas lēmumu, atļaujot sākt sarunas.
4. Saistībā ar Eiropas lēmumu atļaut sākt sarunas, atkarībā no paredzētā līguma priekšmeta, Ministru padome izvirza sarunu vadītāju vai Savienības pārrunu grupas vadītāju.
5. Ministru padome var līguma sarunu vadītājam dot norādījumus un iecelt īpašu komiteju, ar kuru apspriežoties, sarunas jāveic.
6. Pēc sarunu vadītāja priekšlikuma Ministru padome pieņem Eiropas lēmumu, ar kuru atļauj parakstīt līgumu un vajadzības gadījumā- veikt tā pagaidu piemērošanu.

7. Ministru padome pieņem Eiropas lēmumu par līguma slēgšanu pēc līguma sarunu vadītāja priekšlikuma.

Izņemot gadījumus, kad līgumi attiecas vienīgi uz kopējo ārpolitiku un drošības politiku, Ministru padome pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu pieņem lēmumu, kas minēts pirmajā daļā. Eiropas Parlaments sniedz atzinumu Ministru padomes noteiktajā laikā, kura ilgums atkarīgs no jautājuma steidzamības. Ja atzinums noteiktajā laikā nav sniegts, lēmumu var pieņemt Ministru padome.

Eiropas Parlamenta piekrišana ir nepieciešama:

- a) asociācijas līgumiem,
- b) attiecībā uz Savienības pievienošanas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai,
- c) līgumiem, ar ko izveido īpašu iestāžu sistēmu, izvēršot sadarbību,
- d) līgumiem, kas nopietni ietekmē Savienības budžetu,
- e) līgumiem jomās, kurās piemēro likumdošanas procedūru.

Steidzamos gadījumos Eiropas Parlaments un Ministru padome vienojas par termiņu, kurā šī piekrišana jāsaņem.

8. Slēdzot līgumus, Ministru padome, atkāpjoties no 6., 7. un 10. punkta, var pilnvarot sarunu vadītāju Savienības vārdā apstiprināt grozījumus gadījumā, ja līgums paredz tos pieņemt ar vienkāršotu procedūru vai ja grozījumu apstiprina ar attiecīgo līgumu izveidota struktūra; Ministru padome var pievienot šim pilnvarojumam īpašus nosacījumus.

9. Ministru padome, īstenojot minēto procedūru, pieņem lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu. Tā pieņem vienprātīgus lēmumus, ja līgums attiecas uz jomu, kurā Savienības akta pieņemšanai nepieciešama vienprātība, kā arī attiecībā uz asociācijas līgumiem un par Savienības pievienošanas Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai.

10. Ministru padome pēc Savienības ārlietu ministra vai Komisijas priekšlikuma pieņem Eiropas lēmumu, ar ko pārtrauc kāda līguma piemērošanu, kā arī nosaka nostāju, kas Savienības vārdā jāapstiprina kādā ar līgumu izveidotā struktūrā, ja šāda struktūra ir tiesīga pieņemt lēmumus ar juridiskām sekām, izņemot lēmumus, kas papildina vai groza attiecīgajā līgumā noteikto iestāžu sistēmu.

11. Eiropas Parlamentu tūlīt un pilnīgi informē visos procedūras posmos.

12. Jebkura dalībvalsts, Eiropas Parlaments, Ministru padome vai Komisija var saņemt Tiesas atzinumu par to, vai paredzētais līgums ir saderīgs ar Konstitūcijas noteikumiem. Ja Tiesas lēmums ir nelabvēlīgs, paredzētais līgums nevar stāties spēkā, kamēr tas nav grozīts vai kamēr Konstitūcija nav pārskatīta saskaņā ar IV-6. pantā noteikto procedūru.

III-228. pants

1. Atkāpjoties no III-227. panta, Ministru padome, pieņemot vienprātīgu lēmumu pēc Eiropas Centrālās bankas vai Komisijas priekšlikuma, apspriedusies ar Eiropas Centrālo banku nolūkā panākt konsensu, lai uzturētu cenu stabilitāti, un pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu saskaņā ar 3. punktā paredzēto kārtību var slēgt oficiālus nolīgumus par eiro maiņas kursu sistēmu attiecībā pret valūtām, kas nav likumīgi maksāšanas līdzekļi Savienībā.

Padome vai nu pēc Komisijas ieteikuma un pēc apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku, vai pēc Eiropas Centrālās bankas ieteikuma, lai panāktu konsensu cenu stabilitātes uzturēšanai, ar kvalificētu balsu vairākumu var pieņemt, koriģēt vai atcelt centralizēto eiro maiņas kursu valūtas maiņas kursa sistēmā. Padomes priekšsēdētājs informē Eiropas Parlamentu par eiro centralizēto maiņas kursu pieņemšanu, koriģēšanu vai atcelšanu.

2. Kamēr nav valūtas maiņas kursa sistēmas attiecībā pret vienu vai vairākām valūtām, kas nav likumīgi maksāšanas līdzekļi Savienībā, kā minēts 1. punktā, Ministru padome vai nu pēc Komisijas ieteikuma un apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku, vai pēc Eiropas Centrālās bankas ieteikuma var noteikt šo valūtu maiņas kursu politikas pamatievirzes. Šīs pamatievirzes neierobežo Eiropas Centrālo banku sistēmas galveno mērķi – saglabāt cenu stabilitāti.

3. Atkāpjoties no III-227. panta, gadījumos, kad Savienībai ar vienu vai vairākām valstīm vai starptautiskām organizācijām ir jāvienojas par monetāriem vai valūtas maiņas kursa sistēmas jautājumiem, Ministru padome pēc Komisijas ieteikuma un apspriešanās ar Eiropas Centrālo banku lemj par sarunu norisi un šādu līgumu slēgšanu. Šāda kārtība nodrošina to, ka Savienība pauž vienotu nostāju. Komisija ir pilnībā iesaistīta šajās sarunās.

4. Neierobežojot Savienības kompetenci un Savienības nolīgumus par ekonomisko un monetāro savienību, dalībvalstis var piedalīties sarunās ar starptautiskām organizācijām un slēgt starptautiskus līgumus.

VII NODAĻA

SAVIENĪBAS ATTIECĪBAS AR STARPTAUTISKĀM ORGANIZĀCIJĀM, TREŠĀM VALSTĪM UN SAVIENĪBAS DELEGĀCIJĀM

III-229. pants

1. Savienība nosaka visus attiecīgos sadarbības veidus ar Apvienoto Nāciju Organizāciju, Eiropas Padomi, Eiropas Drošības un sadarbības organizāciju un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju.
2. Tā arī uztur vajadzīgās attiecības arī ar visām starptautiskajām organizācijām.
3. Savienības ārlietu ministram un Komisijai ir doti norādījumi īstenot šo punktu.

III-230. pants

1. Savienības delegācijas trešās valstīs un starptautiskās organizācijās pārstāv Savienību.
2. Savienības delegācijas darbojas Savienības ārlietu ministra pakļautībā un ciešā sadarbībā ar dalībvalstu diplomātiskajām pārstāvniecībām.

VIII NODAĻA

SOLIDARITĀTES KLAUZULAS ĪSTENOŠANA

III-231. pants

1. Pamatojoties uz Komisijas un ārlietu ministra kopēju priekšlikumu, Ministru padome pieņem Eiropas lēmumu, ar ko nosaka I-42. pantā minētās solidaritātes klauzulas īstenošanas kārtību. Par to informē Eiropas Parlamentu.
2. Ja dalībvalsts kļūst par teroristu uzbrukuma vai dabas vai cilvēku izraisītas katastrofas upuri, pārējās dalībvalstis tai palīdz pēc tās politisko iestāžu lūguma. Šajā nolūkā dalībvalstis Ministru padomē koordinē savu darbību.
3. Piemērojot šo pantu, Ministru padomei palīdz Politikas un drošības komiteja, kuru atbalsta kopējās drošības politikas un aizsardzības politikas sakarā izveidotās struktūras, kā arī III-162. pantā paredzētā komiteja, kas vajadzības gadījumā sniedz kopējus atzinumus.
4. Eiropadome regulāri izvērtē draudus Savienībai, lai Savienība varētu veikt efektīvu rīcību.

VI SADALA

SAVIENĪBAS DARBĪBA

I NODAĻA

NOTEIKUMI PAR IESTĀDĒM

1. IEDAĻA

IESTĀDES

1. apakšiedaļa

Eiropas Parlaments

III-232. pants

1. Ministru padomes pieņemtā Eiropas likumā vai pamatlikumā nosaka vajadzīgos pasākumus Eiropas Parlamenta locekļu ievēlēšanai vispārējās tiešās vēlēšanās saskaņā ar vienotu procedūru visās dalībvalstīs vai saskaņā ar principiem, kas kopīgi visām dalībvalstīm.

Ministru padome pieņem vienprātīgu lēmumu pēc tam, kad saņēmusi Eiropas Parlamenta priekšlikumu un piekrišanu, par ko tas lemj ar visu savu locekļu vairākumu. Šis likums vai pamatlikums nestājas spēkā, kamēr to nav ratificējušas visas dalībvalstis saskaņā ar savām konstitucionālajām prasībām.

2. Eiropas likumā, ko pieņem Eiropas Parlaments, paredz noteikumus un vispārējos nosacījumus, kas attiecas uz tā locekļu pienākumu izpildi. Eiropas Parlaments pieņem lēmumu pēc paša iniciatīvas pēc tam, kad saņēmis Komisijas atzinumu un Ministru padomes apstiprinājumu. Ministru padome pieņem vienprātīgu lēmumu par noteikumiem vai nosacījumiem, kas attiecas uz nodokļu piemērošanu pašreizējiem vai bijušajiem locekļiem.

3. Parlamenta pilnvaru laikā no 2004. gada līdz 2009. gadam Eiropas Parlamenta sastāvs ir tāds, kā noteikts Protokolā par pilsoņu pārstāvību Eiropas Parlamentā.

III-233. pants

Eiropas likumā paredz noteikumus, kas attiecas uz politiskām partijām Eiropas līmenī, kas minēti I-45. panta 4. punktā, un jo īpaši noteikumus par to finansēšanu.

III-234. pants

Eiropas Parlaments ar savu locekļu vairākuma lēmumu var Komisijai lūgt attiecīgus priekšlikumus jautājumos, kuros pēc Eiropas Parlamenta apsvērumiem ir vajadzīgs jauns Savienības tiesību akts, lai varētu īstenot Konstitūciju. Ja Komisija neiesniedz priekšlikumu, tā informē Eiropas Parlamentu par iemesliem.

III-235. pants

Pienākumus pildot, Eiropas Parlaments pēc savu locekļu ceturtdaļas pieprasījuma var izveidot pagaidu Izmeklēšanas komiteju, lai - neatkarīgi no pilnvarām, ko Konstitūcija piešķir citām iestādēm – izskatītu pārkāpumus vai administratīvas kļūmes, kas pieļautas, īstenojot Savienības tiesības, ja vien uzrādītos faktus jau nepārbauda tiesa, un tādā gadījumā vispirms jābeidz lietu izskatīt tiesā.

Pagaidu Izmeklēšanas komiteja beidz pastāvēt, kad tā ir iesniegusi ziņojumu.

Eiropas Parlamenta pieņemtā Eiropas likumā precizē noteikumus, kas attiecas uz tiesībām veikt izmeklēšanu. Eiropas Parlaments pēc savas iniciatīvas pieņem lēmumu, saņēmis Ministru padomes un Komisijas apstiprinājumu.

III-236. pants

Jebkuram Savienības pilsonim, kā arī jebkurai fiziskai personai, kas pastāvīgi dzīvo kādā dalībvalstī, vai juridiskai personai, kurai kādā dalībvalstī ir juridiskā adrese, ir tiesības individuāli vai arī kopā ar citiem pilsoņiem vai personām iesniegt lūgumrakstus Eiropas Parlamentā par jautājumiem, kas ir Savienības kompetencē un kas tieši skar šo pilsoni vai personu.

III-237. pants

1. Eiropas Parlaments ieceļ Eiropas ombudu. Eiropas ombuds ir pilnvarots no jebkura Eiropas Savienības pilsoņa vai fiziskas personas, kura pastāvīgi dzīvo kādā dalībvalstī, vai no juridiskām personām, kurām kādā dalībvalstī ir juridiskā adrese, pieņemt sūdzības par Savienības iestāžu vai struktūru pieļautām administratīvām kļūmēm, izņemot kļūmes, ko, pildot tiesu iestādes pienākumus, pieļāvusi Tiesa.

Eiropas ombuds saskaņā ar saviem pienākumiem vai nu pēc paša vai pašas iniciatīvas, vai pamatojoties uz sūdzībām, kas iesniegtas viņam tieši vai ar kāda Eiropas Parlamenta locekļa starpniecību, izskata sūdzības, kuras uzskata par pamatotām, izņemot gadījumus, kad pārbaudāmie fakti tiek izskatīti tiesā vai jau ir izskatīti tiesā. Ja Eiropas ombuds konstatē administratīvu kļūmi, viņš par šo jautājumu ziņo attiecīgai iestādei, struktūrai vai aģentūrai, kurai ir trīs mēneši, lai savu viedokli darītu zināmu ombudam. Tad Eiropas ombuds nodod ziņojumu Eiropas Parlamentam un attiecīgajai iestādei, struktūrai vai aģentūrai. Personai, kas iesniegusi sūdzību, dara zināmu izmeklēšanas iznākumu.

Eiropas ombuds ik gadu iesniedz Eiropas Parlamentam ziņojumu par izmeklēšanu iznākumu.

2. Pēc Eiropas Parlamenta ievēlēšanas uz tā pilnvaru laiku ieceļ Eiropas ombudu. Eiropas ombudu var iecelt atkārtoti.

Tiesa pēc Eiropas Parlamenta lūguma var atlaist Eiropas ombudu, ja viņš vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu veikšanai, vai ir izdarījis smagu pārkāpumu.

3. Eiropas ombuds ir pilnīgi neatkarīgs savu pienākumu izpildē. Pildot pienākumus, viņš ne no viena nelūdz un nepieņem norādījumus. Amata pilnvaru laikā Eiropas ombuds nedrīkst uzņemt nekādu citu algotu vai nealgotu darbu.

4. Eiropas likumā, ko pieņem Eiropas Parlaments, paredz noteikumus un vispārējos nosacījumus, kas attiecas uz Eiropas ombuda pienākumu izpildi. Eiropas Parlaments pēc paša iniciatīvas pieņem lēmumu pēc tam, kad ir saņēmis Komisijas atzinumu un Ministru padomes apstiprinājumu.

III-238. pants

Eiropas Parlaments sanāk gadskārtējās sesijās. Tas bez īpaša paziņojuma sanāk marta otrajā otrdienā.

Eiropas Parlaments var sanākt ārkārtas sesijā pēc visu savu locekļu vairākuma lūguma, kā arī pēc Ministru padomes vai pēc Komisijas lūguma.

III-239. pants

1. Komisija var piedalīties visās Eiropas Parlamenta sēdēs un var izteikties, ja paudusi tādu vēlēšanos.

Komisija mutiski vai rakstiski atbild uz jautājumiem, ko tai iesniedz Eiropas Parlaments vai tā locekļi.

2. Eiropas Parlaments uzklausa Eiropadomi un Ministru padomi saskaņā ar nosacījumiem, kas paredzēti Eiropadomes reglamentā un Ministru padomes reglamentā.

III-240. pants

Ja vien Konstitūcija neparedz citādu procedūru, Eiropas Parlaments pieņem lēmumu ar nodoto balsu vairākumu. Kворumu nosaka reglaments.

III-241. pants

Eiropas Parlaments ar savu locekļu vairākuma lēmumu pieņem reglamentu.

Eiropas Parlamenta sēžu protokolus publicē tā, kā paredz Konstitūcija un tā reglaments.

III-242. pants

Eiropas Parlaments atklātā sēdē apspriež gada pārskata ziņojumu, ko iesniedz Komisija.

III-243. pants

Ja apspriešanai ir iesniegts priekšlikums izteikt neuzticību Komisijai, Eiropas Parlaments par to balso ne agrāk kā trīs dienas pēc tā iesniegšanas un vienīgi atklātā balsojumā.

Ja Eiropas Parlaments priekšlikumu izteikt neuzticību pieņem ar divām trešdaļām balsu, ko nodevis Eiropas Parlamenta locekļu vairākums, Komisija atkāpjas no amata. Tā turpina veikt kārtējos pienākumus, kamēr to nomaina saskaņā ar I-25. un I-26. pantu. Šādā gadījumā jaunās Komisijas pilnvaru laiks beidzas dienā, kurā būtu beidzies tās Komisijas pilnvaru laiks, kura ir atkāpusies.

2. apakšsiedaļa

Eiropadome

III-244. pants

1. Katrs Eiropadomes loceklis var balsot tikai viena cita locekļa vārdā.

Klātesošu vai pārstāvētu locekļu atturēšanās neliedz Eiropadomei pieņemt lēmumus, kuriem vajadzīga vienprātība.

2. Eiropadome var uzaicināt Eiropas Parlamenta priekšsēdētāju, lai viņu uzklausītu.

3. Eiropadome nosaka savu reglamentu ar vienkāršu balsu vairākumu. Eiropadomei palīdz Ministru padomes Ģenerālsekretariāts.

3. apakšiedaļa

Ministru padome

III-245. pants

1. Ministru padome sanāk, ja to sasauc tās priekšsēdētājs pēc paša iniciatīvas, vai arī pēc kāda tās locekļa vai Komisijas lūguma.
2. Eiropadome vienprātīgi pieņem Eiropas lēmumu, ar ko paredz noteikumus, kuri attiecas uz Ministru padomes formāciju prezidentūras rotāciju.

III-246. pants

1. Katrs Ministru padomes loceklis var balsot tikai viena cita locekļa vārdā.
2. Ja lēmuma pieņemšanai vajadzīgs vienkāršs balsu vairākums, Ministru padome pieņem lēmumu ar savu locekļu balsu vairākumu.
3. Klātesošu vai pārstāvētu locekļu atturēšanās neliedz Ministru padomei pieņemt lēmumus, kuriem vajadzīga vienprātība.

III-247. pants

1. Komiteja, kurā ir dalībvalstu pastāvīgie pārstāvji, atbild par Ministru padomes darba sagatavošanu un tās doto uzdevumu izpildi. Komiteja var pieņemt lēmumus par procedūru gadījumos, kas paredzēti Ministru padomes reglamentā.
2. Ministru padomei palīdz Ģenerālsēkretariāts, ko vada Ministru padomes iecelts ģenerālsēkretārs.

Ministru padome pieņem lēmumu par Ģenerālsēkretariāta uzbūvi ar vienkāršu balsu vairākumu.

3. Ministru padome ar vienkāršu balsu vairākumu pieņem lēmumus par procedūras jautājumiem un savu reglamentu.

III-248. pants

Ministru padome ar vienkāršu balsu vairākumu var pieņemt lēmumu lūgt Komisiju veikt tādu izpēti, kādu Ministru padome uzskata par vēlamu, lai sasniegtu kopīgos mērķus, un iesniegt Komisijai attiecīgus priekšlikumus. Ja Komisija neiesniedz priekšlikumu, tā informē Ministru padomi par iemesliem.

III-249. pants

Ministru padome pēc savas iniciatīvas pieņem Eiropas lēmumus, kuros paredz noteikumus par Konstitūcijā paredzētajām komitejām. Tā pieņem lēmumu ar vienkāršu balsu vairākumu pēc apspriešanās ar Komisiju.

4. apakšiedaļa

Komisija

III-250. pants

Eiropas komisārus un komisārus ieceļ uz pieciem gadiem, vajadzības gadījumā saskaņā ar III-243. pantu. Tikai dalībvalstu pilsoņi drīkst būt Eiropas komisāri vai komisāri.

III-251. pants

Eiropas komisāri un komisāri atturas no jebkuras rīcības, kas nav saderīga ar viņu pienākumiem. Visas dalībvalstis apņemas ievērot šo principu un nemēģināt ietekmēt Eiropas komisārus un komisārus, kad viņi veic amata pienākumus.

Amata pilnvaru laikā Eiropas komisāri un komisāri nedrīkst uzņemties nekādu citu algotu vai nealgotu darbu. Stājoties amatā, viņi svinīgi solās, ka gan pilnvaru laikā, gan vēlāk ievēros amata uzliktos pienākumus, jo īpaši pienākumu izturēties godīgi un apdomīgi attiecībā uz dažu amatu un priekšrocību pieņemšanu pēc tam, kad viņu pilnvaras ir beigušās. Katrā šo pienākumu neievērošanas gadījumā Tiesa pēc Ministru padomes lūguma, kura pieņem lēmumu ar vienkāršu balsu vairākumu, vai pēc Komisijas lūguma var noteikt, ka attiecīgo personu atkarībā no apstākļiem atlaiž saskaņā ar III-253. pantu, vai arī tai atņem tiesības uz pensiju vai citām priekšrocībām.

III-252. pants

1. Izņemot parastas nomaņas vai nāves gadījumus, Eiropas komisāra vai komisāra pienākumi beidzas, kad viņš atkāpjas vai viņu atbrīvo no amata. Eiropas komisārs vai komisārs atkāpjas no amata, ja to pieprasa priekšsēdētājs.

2. Uz atlikušo Eiropas komisāra vai komisāra amata pilnvaru laiku brīvajā amata vietā, kas radusies atkāpšanās, atlaišanas, pensijas vecuma vai nāves gadījumā, stājas jauns Eiropas komisārs vai komisārs, kuru Komisijas priekšsēdētājs ieceļ saskaņā ar I-25. un I-26. pantu.

3. Priekšsēdētāja atkāpšanās, atlaišanas, pensijas vecuma vai nāves gadījumā viņu nomaina uz atlikušo amata pilnvaru laiku saskaņā ar I-26. panta 1. punktu.

4. Ja atkāpjas visi Eiropas komisāri un komisāri, viņi paliek amatā tikmēr, kamēr uz atlikušo pilnvaru laiku viņus nomaina saskaņā ar I-25. un I-26. pantu.

III-253. pants

Ja kāds Eiropas komisārs vai komisārs vairs neatbilst nosacījumiem, kas vajadzīgi pienākumu izpildei, vai ja viņš izdarījis smagu pārkāpumu, Tiesa pēc Ministru padomes lūguma, kas pieņem lēmumu ar vienkāršu balsu vairākumu, vai pēc Komisijas lūguma viņu atbrīvo no amata.

III-254. pants

Komisijai uzticētos pienākumus tās locekļu starpā strukturē un sadala Komisijas priekšsēdētājs saskaņā ar Konstitūcijas I-26. panta 3. punktu. Komisijas pilnvaru laikā priekšsēdētājs pienākumu sadalījumu var mainīt. Eiropas komisāri un komisāri priekšsēdētāja uzdotos pienākumus pilda priekšsēdētāja pakļautībā.

III-255. pants

Komisija pieņem lēmumus ar kolēģijas locekļu vairākumu. Kворumu nosaka reglaments.

III-256. pants

Komisija pieņem savu reglamentu, lai nodrošinātu gan savu darbību, gan savu departamentu darbību. Tā nodrošina šā reglamenta publikāciju.

III-257. pants

Komisija katru gadu vismaz vienu mēnesi pirms Eiropas Parlamenta sesijas sākuma publicē pārskata ziņojumu par Savienības darbību.

5. apakšiedaļa

Tiesa

III-258. pants

Tiesa lietas izspriež palātās, virspalātā vai pilnā Tiesas sastāvā saskaņā ar Tiesas statūtiem.

III-259. pants

Tiesai palīdz astoņi ģenerālvokāti. Pēc Eiropas Tiesas lūguma Ministru padome vienprātīgi var pieņemt Eiropas lēmumu palielināt ģenerālvokātu skaitu.

Ģenerālvokāta pienākums ir, ievērojot pilnīgu objektivitāti un neatkarību, atklātā tiesas sēdē izteikt pamatotus argumentus lietās, kurās saskaņā ar Tiesas statūtiem ir vajadzīga ģenerālvokāta piedalīšanās.

III-260. pants

Eiropas Tiesas tiesnešus un ģenerālvokātus izraugās no attiecīgo valstu augstāko tiesu varas iestāžu amatam kvalificētām personām vai arī vispārārzītiem kompetentiem juristiem, kuru neatkarība nav apšaubāma; viņus ieceļ, savstarpēji vienojoties dalībvalstu valdībām, pēc apspriešanās ar III-262. pantā paredzēto komiteju.

Ik pēc trijiem gadiem tiesnešus un ģenerālvokātus daļēji nomaina saskaņā ar Tiesas statūtos paredzētiem nosacījumiem.

Tiesneši uz trijiem gadiem no sava vidus ievēlē Eiropas Tiesas priekšsēdētāju. Viņu var ievēlēt atkārtoti.

Eiropas Tiesa pieņem savu reglamentu. Reglaments ar vienprātīgu lēmumu jāapstiprina Ministru padomei.

III-261. pants

Augstās tiesa tiesnešu skaitu nosaka Tiesas statūtos. Statūtos var paredzēt, ka Augstajai tiesai palīdz ģenerālvokāti.

Augstās tiesas locekļus izraugās no tādu personu vidus, kuru neatkarība nav apšaubāma un kuras atbilst prasībām attiecībā uz augstāko tiesu iestāžu varas amatiem. Viņus amatā ieceļ dalībvalstu valdības, savstarpēji vienojoties, pēc apspriešanās ar III-262. pantā paredzēto žūriju.

Augstās tiesas sastāvu daļēji atjauno ik pēc trijiem gadiem. Tiesas locekļus, kas atstāj amatu, var iecelt amatā atkārtoti.

Tiesneši uz trijiem gadiem no sava vidus ievēlē Augstās tiesas priekšsēdētāju. Viņu var ievēlēt atkārtoti.

Augstā tiesa ar Eiropas Tiesas piekrišanu izstrādā reglamentu. Reglamentu var pieņemt, ja saņemts Ministru padomes apstiprinājums.

Ja vien Tiesas statūtos nav paredzēts citādi, tad Konstitūcijas noteikumi, kas attiecas uz Eiropas Tiesu, attiecas arī uz Augsto tiesu.

III-262. pants

Izveido komiteju, kas sniedz atzinumu par kandidātu atbilstību Eiropas Tiesas un Augstās tiesas tiesnešu un ģenerālvokātu pienākumiem, pirms dalībvalstu valdības pieņem III-260. un III-261. pantā minētos lēmumus.

Šajā komitejā ir septiņas personas, kas izraudzītas no bijušo Eiropas Tiesas un Augstās tiesas locekļu, valstu augstāko tiesu tiesnešu un vispārātzītu kompetentu juristu vidus, no kuriem vienu izvirza Eiropas Parlaments. Ministru padome pieņem Eiropas lēmumu, ar ko nosaka komitejas reglamentu, un Eiropas lēmumu, ar ko ieceļ tās locekļus. Tā pieņem lēmumus pēc Tiesas priekšsēdētāja iniciatīvas.

III-263. pants

1. Augstās tiesas piekritībā ir izskatīt un izlemt pirmajā instancē lietas, kas minētas III-270., III-272., III-275., III-277. un III-279. pantā, izņemot specializētai tiesai nodotās lietas un lietas, kuras saskaņā ar statūtiem ir vienīgi Eiropas Tiesas piekritībā. Statūtos var paredzēt, ka Augstās tiesas piekritībā ir arī citu kategoriju lietas.

Par lēmumiem, ko Augstā tiesa pieņem saskaņā ar šo punktu, pārsūdzību Eiropas Tiesā var iesniegt vienīgi par tiesību jautājumiem un saskaņā ar statūtos paredzētiem nosacījumiem un ierobežojumiem.

2. Augstās tiesas piekritībā ir izskatīt un izlemt lietas, kas ierosinātas pret lēmumiem, ko pieņēmušas specializētās tiesas, kuras izveidotas saskaņā ar III-264. pantu.

Lēmumus, ko Augstā tiesa pieņem saskaņā ar šo punktu, izņēmuma kārtā, ievērojot statūtos paredzētos nosacījumus un ierobežojumus, var pārskatīt Tiesa, ja ir nopietni apdraudēta Savienības tiesību vienotība vai konsekvence.

3. Augstās tiesas piekritībā ir Tiesas statūtos noteiktās īpašās jomās izskatīt un izlemt jautājumus, kas iesniegti saskaņā ar III-274. pantu, lai saņemtu prejudiciālu nolēmumu.

Gadījumos, kad Augstā tiesa uzskata, ka lietā jāpieņem principiāls lēmums, kas varētu ietekmēt Savienības tiesību vienotību vai konsekvenci, tā lietu lēmuma pieņemšanai var nodot Eiropas Tiesai.

Lēmumus, ko Augstā tiesa pieņem jautājumos, kas tai nodoti prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai, izņēmuma kārtā, ievērojot statūtos paredzētos nosacījumus un ierobežojumus, var pārskatīt Eiropas Tiesa, ja ir nopietni apdraudēta Savienības tiesību vienotība vai konsekvence.

III-264. pants

1. Ar Eiropas likumiem var izveidot specializētas tiesas Augstās tiesas pakļautībā, lai izskatītu un izlemtu pirmajā instancē noteiktu kategoriju lietas īpašās jomās. Tos pieņem vai nu pēc Komisijas priekšlikuma, apspriežoties ar Tiesu, vai arī pēc Tiesas lūguma, apspriežoties ar Komisiju.

2. Eiropas likumā, ar kuru izveido specializētu tiesu, paredz tās uzbūves noteikumus un piekritību.

3. Par specializēto tiesu pieņemtiem lēmumiem pārsūdzību Augstajā tiesā var iesniegt vienīgi par tiesību jautājumiem vai - gadījumos, kad tas paredzēts Eiropas likumā par specializētās tiesas izveidi - arī par faktu jautājumiem.

4. Specializēto tiesu locekļus izraugās no tādu personu vidus, kuru neatkarība nav apšaubāma un kuras atbilst prasībām attiecībā uz tiesnešu amatiem. Amatā viņus ieceļ Ministru padome ar vienprātīgu lēmumu.

5. Specializētās tiesas ar Tiesas piekrišanu pieņem reglamentu. Reglaments ar vienprātīgu lēmumu jāapstiprina Ministru padomei.

6. Ja vien Eiropas likumā par specializētās tiesas izveidi nav paredzēts citādi, tad Konstitūcijas noteikumi, kas attiecas uz Tiesu, kā arī Tiesas statūtu noteikumi attiecas arī uz specializētām tiesām..

III-265. pants

Ja Komisija uzskata, ka dalībvalsts nav izpildījusi kādu Konstitūcijas uzliktu pienākumu, tā sniedz argumentētu atzinumu par šo lietu, vispirms dodot attiecīgai valstij iespēju iesniegt savus apsvērumus.

Ja attiecīgā valsts Komisijas noteiktajā laikā neizpilda šā atzinuma prasības, Komisija var vērsties Tiesā.

III-266. pants

Dalībvalsts, kas uzskata, ka cita dalībvalsts nav izpildījusi kādu Konstitūcijas uzliktu pienākumu, var vērsties Tiesā.

Pirms dalībvalsts vēršas Tiesā sakarā ar citas dalībvalsts iespējamu Konstitūcijas uzlikta pienākuma pārkāpumu, tai jāvēršas Komisijā.

Komisija sniedz argumentētu atzinumu, vispirms dodot visām iesaistītām valstīm iespēju gan mutiski, gan rakstiski izteikt viedokli un piezīmes par otras puses viedokli.

Ja Komisija nav sniegusi atzinumu trijos mēnešos kopš dienas, kad tā saņēmusi iesniegumu, atzinuma trūkums neliedz vērsties Tiesā.

III-267. pants

1. Ja Tiesa konstatē, ka dalībvalsts nav izpildījusi kādu Konstitūcijā paredzētu pienākumu, šai valstij jāveic pasākumi, lai izpildītu Tiesas nolēmumu.

2. Ja Komisija uzskata, ka attiecīgā dalībvalsts nav veikusi vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu Tiesas nolēmumu, tā var vērsties Tiesā pēc tam, kad devusi minētajai valstij iespēju iesniegt savu viedokli un apsvērumus. Tādā gadījumā tā attiecīgajai dalībvalstij precizē sodanaudas apjomu, ko Komisija uzskata par piemērotu šādos apstākļos.

Ja Tiesa konstatē, ka attiecīgā dalībvalsts nav ievērojusi tās nolēmumu, tā var šai valstij uzlikt naudassodu.

Šī procedūra neierobežo III-266. pantu.

3. Ja Komisija vēršas Tiesā, ievērojot III-265. pantu, pamatojoties uz to, ka attiecīgā valsts nav izpildījusi pienākumu paziņot par Eiropas pamatlikuma transponēšanas pasākumiem, tā var, ja uzskata par vajadzīgu, pieprasīt, lai izskatīšanas laikā Tiesa precizētu sodanaudas vai kavējuma naudas apjomu, ja Tiesa konstatē, ka pienākums nav ticis izpildīts. Ja Tiesa izpilda Komisijas pieprasījumu, attiecīgais maksājums stājas spēkā termiņos, ko Tiesa nosaka savā nolēmumā.

III-268. pants

Ministru padomes pieņemtie Eiropas likumi un Eiropas regulas var piešķirt Tiesai neierobežotu piekritību attiecībā uz tajos paredzētajām sankcijām.

III-269. pants

Neskarot citus Konstitūcijas noteikumus, Eiropas likums noteiktā apjomā var paredzēt, ka Tiesas piekritībā ir izskatīt strīdus, kas saistīti ar tādu aktu piemērošanu, kuri pieņemti saskaņā ar Konstitūciju un ar kuriem noteiktas Eiropas intelektuālā īpašuma tiesības.

III-270. pants

1. Tiesa pārbauda Eiropas likumu un Eiropas pamatlikumu likumību, Ministru padomes, Komisijas un Eiropas Centrālās bankas pieņemto aktu likumību, izņemot ieteikumus un atzinumus, kā arī to Eiropas Parlamenta aktu likumību, kas pieņemti, lai radītu tiesiskas sekas *vis-a-vis* trešām personām. Tā pārbauda arī to Savienības struktūru vai aģentūru aktu likumību, kuri rada tiesiskas sekas *vis-a-vis* trešām personām.

2. Šajā nolūkā Tiesas piekritībā ir kādas dalībvalsts, Eiropas Parlamenta, Ministru padomes vai Komisijas celtas prasības par kompetences trūkumu, būtiskiem procedūras noteikumu pārkāpumiem, Konstitūcijas vai jebkuru ar tās piemērošanu saistītu tiesību normu pārkāpumiem, kā arī lietas par pilnvaru nepareizu izmantošanu.

3. Tiesas piekritībā ar tādiem pašiem nosacījumiem ir prasības, ko savu prerogatīvu aizsardzības nolūkā iesniedz Eiropas Parlaments, Revīzijas palāta, Eiropas Centrālā banka un Reģionu komiteja.

4. Jebkura fiziska vai juridiska persona ar tādiem pašiem nosacījumiem var celt prasību par lēmumu, kas adresēts šai personai, vai par lēmumu, kas viņu skar tieši un personiski, un par regulatīvu aktu, kas viņu skar tieši, bet nav saistīts ar izpildes pasākumiem.

5. Aktos par Savienības struktūru un aģentūru izveidi var paredzēt īpašus nosacījumus un kārtību attiecībā uz prasībām, ko fiziskas un juridiskas personas ceļ pret šo struktūru un aģentūru aktiem, kuru mērķis ir radīt juridiskas sekas.

6. Tiesvedība, kas paredzēta šajā pantā, jāuzsāk vai nu divos mēnešos pēc attiecīgā akta publicēšanas vai paziņošanas attiecīgai personai, vai, ja tas nenotiek, divos mēnešos pēc dienas, kad tas šai personai kļuvis zināms.

III-271. pants

Ja prasība ir pamatota, Tiesa attiecīgo tiesību aktu pasludina par spēkā neesošu.

Tomēr, pasludinot tiesību aktu par spēkā neesošu, Tiesa, ja uzskata par vajadzīgu, nosaka, kuras no šā tiesību akta sekām jāuzskata par galīgām.

III-272. pants

Ja, pārkāpjot Konstitūciju, Eiropas Parlaments, Ministru padome, Komisija vai Eiropas Centrālā banka nepieņem lēmumu, dalībvalstis un citas Savienības iestādes var vērsties Tiesā, lai konstatētu šo pārkāpumu. Šis noteikums ar tādiem pašiem nosacījumiem attiecas uz Savienības struktūrām un aģentūrām, kuras nepieņem lēmumu.

Šāda rīcība ir pieļaujama vienīgi tad, ja attiecīgā iestāde, struktūra vai aģentūra vispirms ir uzaicināta pieņemt lēmumu. Ja divos mēnešos pēc uzaicinājuma attiecīgā aģentūra vai struktūra nav formulējusi savu nostāju, prasību var iesniegt nākamajos divos mēnešos.

Jebkura fiziska vai juridiska persona, kā paredz iepriekšējās panta daļās izklāstītie nosacījumi, var vērsties Tiesā sakarā ar to, ka Savienības iestāde, struktūra vai aģentūra nav adresējusi šai personai kādu tiesību aktu, izņemot ieteikumus vai atzinumus.

III-273. pants

Iestādei vai iestādēm, struktūrai vai aģentūrai, kuras lēmumi ir atzīti par spēkā neesošiem vai kuras bezdarbība ir atzīta par tādu, kas ir pretrunā Konstitūcijai, jāveic vajadzīgie pasākumi, lai pildītu Tiesas nolēmumu.

Šis pienākums neiespaido tos pienākumus, kas saistīti ar III-337. panta otrās daļas piemērošanu.

III-274. pants

Tiesas piekritībā ir sniegt prejudiciālus nolēmumus par:

- a) Konstitūcijas interpretēšanu,
- b) Savienības iestāžu aktu spēkā esamību un interpretēšanu.

Ja šāds jautājums ir nonācis kādas dalībvalsts tiesā vai tribunālā un šī tiesa vai tribunāls uzskata, ka ir vajadzīgs Tiesas lēmums par šo jautājumu, lai šī tiesu iestāde varētu pieņemt nolēmumu, tad tā var lūgt Tiesai sniegt lēmumu par šo jautājumu.

Ja šāds jautājums ir radies lietā, kas tiek izskatīta dalībvalsts tiesā vai tribunālā, kuru lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesībām nevar apstrīdēt, tad attiecīgajai tiesai vai tribunālam jāvēršas Tiesā.

Ja šāds jautājums ir radies lietā, kas tiek izskatīta dalībvalsts tiesā vai tribunālā attiecībā uz apcietinājumā esošu personu, Tiesa pieņem lēmumu ar minimālu kavēšanos.

III-275. pants

Tiesas piekritībā ir strīdi par zaudējumu atlīdzību, ko paredz III-337. panta otrā daļa.

III-276. pants

Pēc tās dalībvalsts lūguma, uz kuru attiecas Eiropadomes vai Ministru padomes izdarītā konstatācija, ievērojot I-58. pantu, Tiesas piekritībā ir vienīgi minētajā pantā paredzētie procedūras noteikumi. Tiesa pieņem lēmumu viena mēneša laikā no minētās konstatācijas dienas.

III-277. pants

Ievērojot ierobežojumus un nosacījumus, ko paredz Amatpersonu nolikums vai Nodarbinātības nosacījumi, Tiesas piekritībā ir visi Savienības un tās darbinieku strīdi.

III-278. pants

Tiesas piekritībā, ievērojot turpmāk noteiktās robežas, ir strīdi, kas attiecas uz:

- a) to, kā dalībvalstis pilda Eiropas Investīciju bankas statūtu uzliktos pienākumus; šajā sakarā bankas Direktoru padomei ir pilnvaras, kas ar III-265. pantu uzticētas Komisijai;
- b) Eiropas Investīciju bankas Valdes paredzētiem pasākumiem; šajā sakarā jebkura dalībvalsts, Komisija vai bankas Direktoru padome var vērsties tiesā, kā paredz III-270. pantā paredzētie nosacījumi;

- c) Eiropas Investīciju bankas Direktoru padomes paredzētiem pasākumiem; vērsties tiesā par šādiem pasākumiem var vienīgi dalībvalsts vai Komisija, kā paredz III-270. pantā izklāstītie nosacījumi un vienīgi tāpēc, ka šādi pasākumi neatbilst bankas statūtu 21. panta 2., 5., 6. un 7. punktam;
- d) to, kā valstu centrālās bankas pilda Konstitūcijā un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas statūtos paredzētos pienākumus; šajā sakarā Eiropas Centrālās bankas Padomes pilnvaras attiecībā uz valstu centrālajām bankām ir tādas pašas kā tās, ko III-265. pants piešķir Komisijai attiecībā uz dalībvalstīm; ja Tiesa konstatē, ka valsts centrālā banka nav izpildījusi kādu šajā Konstitūcijā uzlikto pienākumu, šai bankai jāveic vajadzīgie pasākumi, lai pildītu Tiesas nolēmumu.

III-279. pants

Tiesas piekritībā ir pieņemt nolēmumu atbilstīgi jebkurai arbitrāžas klauzulai, kas ietverta Savienības vai tās vārdā noslēgtā publisko tiesību vai privāttiesību līgumā.

III-280. pants

Tiesas piekritībā ir visi dalībvalstu strīdi, kas attiecas uz Konstitūcijas priekšmetu, ja šis jautājums iesniegts pēc pušu vienošanās.

III-281. pants

Strīdi, kuros viena puse ir Kopiena, tāpat ir dalībvalstu tiesu iestāžu piekritībā, izņemot gadījumus, kad Konstitūcija piekritību nodod Tiesai.

III-282. pants

Tiesas piekritība neattiecas uz I-39. un I-40. pantu un III daļas V sadaļas II nodaļas noteikumiem par kopējo ārpolitiku un drošības politiku.

Tomēr Tiesas piekritībā ir pieņemt nolēmumu tiesvedībā, kur tiek pārskatīta likumība ierobežojošiem pasākumiem pret fiziskām vai juridiskām personām, ko pieņēmusi Padome, pamatojoties uz III-224. pantu, un kura ierosināta saskaņā ar III-270. panta 4. punktā paredzētajiem nosacījumiem.

III-283. pants

Īstenojot tai uzticētās kompetences saistībā ar III sadaļas IV nodaļas 4. un 5. iedaļas noteikumiem par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, Tiesas piekritībā nav pārbaudīt dalībvalsts policijas vai citu tiesību aizsardzības dienestu rīcības likumību vai proporcionalitāti vai to dalībvalsts pienākumu izpildi, kas attiecas uz likumības un kārtības uzturēšanu un iekšējās drošības sargāšanu, ja šāda rīcība ir valsts tiesību jautājums.

III-284. pants

Risinot strīdus, kas saistīti ar Konstitūcijas interpretāciju vai piemērošanu, dalībvalstis apņemas izmantot tikai tādas strīdu izšķiršanas metodes, kādas paredz Konstitūcija.

III-285. pants

Jebkura puse tiesvedībā, kurā izskata Ministru padomes, Komisijas vai Eiropas Centrālās bankas pieņemtu Eiropas likumu vai Eiropas regulu, var atsaukties uz III-270. panta 2. punktā norādītajiem iemesliem, lai Tiesā pierādītu šo aktu nepiemērojamību, kaut arī būtu pagājis III-270. panta 6. punktā noteiktais laiks.

III-286. pants

Lietas, ko Tiesa sākusi izskatīt, nevar atlikt. Atkarībā no apstākļiem Tiesa tomēr var dot rīkojumu atlikt apstrīdētā akta piemērošanu.

III-287. pants

Tiesa visās tai iesniegtajās lietās var noteikt nepieciešamos pagaidu pasākumus.

III-288. pants

Tiesas nolēmumus izpilda, kā paredz III-307. pantā izklāstītie nosacījumi.

III-289. pants

Tiesas statūti ir noteikti atsevišķā protokolā.

Statūtu noteikumus, izņemot I sadaļu un 64. pantu, var grozīt ar Eiropas likumu. To pieņem vai nu pēc Tiesas lūguma un apspriežoties ar Komisiju, vai arī pēc Komisijas lūguma un apspriežoties ar Tiesu.

6. apakšsadaļa

Revīzijas palāta

III-290. pants

1. Revīzijas palāta pārbauda visu Savienības ieņēmumu un izdevumu pārskatus. Tā pārbauda arī visu Savienības izveidoto struktūru ieņēmumu un izdevumu aprēķinus, ciktāl attiecīgie izveides akti neaizliedz šādu pārbaudi.

Revīzijas palāta nodod Eiropas Parlamentam un Ministru padomei deklarāciju par pārskatu ticamību, kā arī par notikušo darījumu likumību un pareizību, un to publicē "Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī". Deklarācijai var pievienot īpašus izvērtējumus par katru no Savienības galvenajām darbības jomām.

2. Revīzijas palāta pārbauda, vai visi ieņēmumi ir saņemti un visi izdevumi veikti likumīgi un pareizi, un vai finanšu pārvaldība ir bijusi pareiza. Veicot šādas pārbaudes, tā jo īpaši ziņo par katru pārkāpumu.

Ieņēmumu revīziju veic, pārbaudot gan summas, kas pienākas Savienībai, gan faktiski saņemtās summas.

Izdevumu revīziju veic, pārbaudot gan saistības, gan veiktos maksājumus.

Šīs revīzijas var veikt pirms attiecīgā finanšu gada bilances slēgšanas.

3. Revīzijās izmanto grāmatvedības dokumentus, un vajadzības gadījumā tās veic uz vietas citās Savienības iestādēs, telpās, kas pieder jebkurai struktūrai, kas Savienības vārdā dalībvalstīs pārzina ieņēmumus un izdevumus, tostarp jebkurai fiziskai vai juridiskai personai, kas saņem budžeta līdzekļus. Dalībvalstīs revīziju veic saziņā ar attiecīgās valsts revīzijas iestādēm vai, ja tām nav vajadzīgo pilnvaru, ar attiecīgās valsts kompetentiem dienestiem. Revīzijas palāta un dalībvalstu revīzijas iestādes sadarbojas savstarpējas uzticības garā, tomēr saglabājot savu neatkarību. Šīs iestādes vai dienesti Revīzijas palātai dara zināmu, vai vēlas piedalīties revīzijā.

Pārējās Savienības iestādes, jebkuras iestādes, kas Savienības vārdā pārzina ienākumus un izdevumus, jebkuras fiziskas vai juridiskas personas, kas saņem budžeta līdzekļus, kā arī dalībvalstu revīzijas iestādes vai, ja tām nav vajadzīgo pilnvaru, kompetenti dalībvalstu dienesti Revīzijas palātai pēc tās lūguma nosūta visus dokumentus vai informāciju, kas tai vajadzīga, lai veiktu uzdevumu.

Attiecībā uz Eiropas Investīciju bankas darbībām, pārzinot Savienības ieņēmumus un izdevumus, Revīzijas palātas tiesības piekļūt informācijai, kas ir Bankas rīcībā, reglamentē nolīgums starp Palātu, Banku un Komisiju. Ja šāda nolīguma nav, Palātai tomēr ir tiesības piekļūt informācijai, kas vajadzīga Bankas pārvaldīto Savienības izdevumu un ieņēmumu revīzijai.

4. Revīzijas palāta pēc katra finanšu gada beigām sagatavo gada pārskatu. To nodod citām Savienības iestādēm un publicē "Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī" kopā ar šo iestāžu atbildēm uz Revīzijas palātas apsvērumiem.

Revīzijas palāta var arī jebkurā laikā iesniegt apsvērumus par konkrētiem jautājumiem īpašu pārskatu formā un iesniegt atzinumus pēc citu Savienības iestāžu lūguma.

Gada pārskatus, īpašus pārskatus vai atzinumus tā apstiprina ar locekļu balsu vairākumu. Tomēr tā var izveidot iekšējas palātas dažu kategoriju pārskatu vai atzinumu izstrādei saskaņā ar savā reglamentā paredzētiem nosacījumiem.

Tā palīdz Eiropas Parlamentam un Ministru padomei īstenot to pilnvaras, kontrolējot budžeta izpildi.

Revīzijas palāta pieņem savu reglamentu. Šis reglaments jāapstiprina Ministru padomei.

III-291. pants

1. Revīzijas palātas locekļus izraugās no personām, kas savās valstīs darbojušās vai darbojas neatkarīgās revīzijas iestādēs vai ir īpaši kvalificētas šim amatam. Viņu neatkarībai ir jābūt neapšaubāmai.

2. Revīzijas palātas locekļus amatā iecel uz sešiem gadiem. Komitejas locekļus var iecelt amatā atkārtoti. Ministru padome pēc savas iniciatīvas pieņem Eiropas lēmumu, nosakot Palātas locekļu sarakstu, kas izveidots saskaņā ar katras dalībvalsts priekšlikumiem. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

Revīzijas palātas locekļi uz trijiem gadiem no sava vidus ievēlē priekšsēdētāju. Viņu var ievēlēt atkārtoti.

3. Revīzijas palātas locekļi pilda pienākumus pilnīgi neatkarīgi un Savienības vispārējās interesēs.

Pildot pienākumus, viņi nelūdz un nepieņem nevienas valdības vai citas struktūras norādījumus. Viņi atturas no jebkuras rīcības, kas nav saderīga ar viņu pienākumiem.

4. Revīzijas palātas locekļi amata pilnvaru laikā nedrīkst uzņemties nekādu citu algotu vai nealgotu darbu. Stājoties amatā, viņi svinīgi solās, ka gan pilnvaru laikā, gan vēlāk viņi ievēros amata uzliktos pienākumus, jo īpaši pienākumu izturēties godīgi un apdomīgi attiecībā uz dažu amatu un priekšrocību pieņemšanu pēc tam, kad viņu pilnvaras ir beigušās.

5. Izņemot parastas nomaiņas vai nāves gadījumus, Revīzijas palātas locekļa amata pienākumi beidzas, kad viņš atkāpjas no amata vai viņu ar Tiesas lēmumu atlaiž saskaņā ar šā panta 6. punktu.

Uz atlikušo amata pilnvaru laiku brīvajā vietā ieceļ jaunu locekli.

Izņemot gadījumus, kad Revīzijas palātas locekļus atlaiž, viņi paliek amatā, līdz viņus nomaina.

6. Revīzijas palātas locekli var atbrīvot no amata vai atņemt viņam tiesības uz pensiju vai citām priekšrocībām tikai tad, ja Tiesa pēc Revīzijas palātas lūguma konstatē, ka viņš vairs neatbilst vajadzīgajiem nosacījumiem vai nepilda amata pienākumus.

2. IEDAĻA

SAVIENĪBAS PADOMDEVĒJAS STRUKTŪRAS

1. apakšiedaļa

Reģionu komiteja

III-292. pants

Reģionu komitejas locekļu skaits nepārsniedz 350. Ministru padome vienprātīgi pieņem Eiropas likumu, nosakot Komitejas sastāvu.

Komitejas locekļus un tādu pašu skaitu viņu aizstājēju iecel uz pieciem gadiem. Komitejas locekļus var iecelt amatā atkārtoti.

Ministru padome pēc savas iniciatīvas pieņem Eiropas lēmumu, nosakot Komitejas locekļu un viņu aizstājēju sarakstu, kas izveidots saskaņā ar katras dalībvalsts priekšlikumiem.

Kad beidzas I-31. panta 2. punktā minētais pilnvarojums, uz kura pamata Komitejas locekļi apstiprināti, tad automātiski beidzas arī Komitejas locekļu pilnvaru laiks, un uz atlikušo pilnvaru laiku viņus nomaina saskaņā ar tādu pašu procedūru.

Neviens Komitejas loceklis nedrīkst vienlaikus būt arī Eiropas Parlamenta loceklis.

III-293. pants

Reģionu komitejas locekļi no sava vidus uz divarpus gadiem ievēlē priekšsēdētāju un prezidiju.

Komiteja pieņem savu reglamentu.

Komiteju sasauc tās priekšsēdētājs pēc Eiropas Parlamenta, Ministru padomes vai Komisijas lūguma. Tā var sanākt arī pēc pašas iniciatīvas.

III-294. pants

Eiropas Parlaments, Ministru padome vai Komisija apspriežas ar Reģionu komiteju Konstitūcijā paredzētos gadījumos, kā arī visos citos gadījumos, kad viena no šīm iestādēm to uzskata par lietderīgu, jo īpaši pārrobežu sadarbības jautājumos.

Eiropas Parlaments, Ministru padome vai Komisija vajadzības gadījumā Komitejas atzinuma iesniegšanai nosaka laiku, kas nedrīkst būt mazāks par vienu mēnesi kopš dienas, kad priekšsēdētājs saņēmis par to paziņojumu. Ja šajā termiņā atzinums nav sniegts, tas neliedz veikt turpmāku rīcību.

Ja ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju apspriežas, ievērojot III-298. pantu, Ministru padome un Komisija lūgumu par atzinumu dara zināmu Reģionu komitejai. Tā pēc savas iniciatīvas var nākt klajā ar atzinumu, ja uzskata to par lietderīgu.

Komitejas atzinumu kopā ar sēdes protokolu nodod Eiropas Parlamentam, Ministru padomei un Komisijai.

2. apakšiedaļa

Ekonomikas un sociālo lietu komiteja

III-295. pants

Ekonomikas un sociālo lietu komitejas locekļu skaits nepārsniedz 350. Ministru padome vienprātīgi pieņem Eiropas lēmumu, nosakot Komitejas sastāvu.

III-296. pants

Ekonomikas un sociālo lietu komitejas locekļus ieceļ uz pieciem gadiem. Komitejas locekļus var iecelt amatā atkārtoti. Ministru padome pieņem Eiropas lēmumu, nosakot Komitejas locekļu sarakstu, kas izveidots saskaņā ar katras dalībvalsts priekšlikumiem.

Ministru padome pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Komisiju. Tā var saņemt atzinumus no Eiropas organizācijām, kas pārstāv dažādas tautsaimniecības un sociālās jomas, kā arī pilsonisko sabiedrību un ir ieinteresētas Savienības darbībā.

III-297. pants

Ekonomikas un sociālo lietu komiteja no savu locekļu vidus uz divarpus gadiem ievēlē priekšsēdētāju un prezidiju.

Komiteja pieņem savu reglamentu.

Komiteju sasauc tās priekšsēdētājs pēc Eiropas Parlamenta, Ministru padomes vai Komisijas lūguma. Tā var sanākt arī pēc pašas iniciatīvas.

III-298. pants

Eiropas Parlamentam, Ministru padomei un Komisijai jāapspiežas ar Ekonomikas un sociālo lietu komiteju gadījumos, kad to paredz Konstitūcija. Visos pārējos gadījumos šīs iestādes var ar to apspriesties. Tā var izdot atzinumu arī pēc pašas iniciatīvas.

Eiropas Parlaments, Ministru padome vai Komisija vajadzības gadījumā Komitejas atzinuma iesniegšanai nosaka laiku, kas nedrīkst būt mazāks par vienu mēnesi kopš dienas, kad priekšsēdētājs saņēmis par to paziņojumu. Ja šajā termiņā atzinums nav sniegts, tas neliedz veikt turpmāku rīcību.

Komitejas atzinumu kopā ar sēdes protokolu nodod Eiropas Parlamentam, Ministru padomei un Komisijai.

3. IEDAĻA

EIROPAS INVESTĪCIJU BANKA

III-299. pants

Eiropas Investīciju bankai ir juridiskas personas statuss.

Eiropas Investīciju bankas dalībnieces ir dalībvalstis.

Eiropas Investīciju bankas statūti ir noteikti atsevišķā protokolā. Bankas statūtu 4., 11. un 12. pantu, kā arī 18. panta 5. punktu var grozīt ar Eiropas likumiem vai nu pēc Eiropas Investīciju bankas lūguma un apspriežoties ar Komisiju, vai arī pēc Komisijas priekšlikuma un apspriežoties ar Eiropas Investīciju banku.

III-300. pants

Eiropas Investīciju bankas uzdevums ir Savienības interešu labā veicināt līdzsvarotu un noturīgu iekšējā tirgus attīstību, izmantojot gan kapitāla tirgu, gan arī bankas pašas resursus. Šajā nolūkā banka, kuras mērķis nav gūt peļņu, sekmējot šādu projektu finansēšanu visās tautsaimniecības nozarēs, piešķir aizdevumus un dod galvojumus:

- a) mazāk attīstītu reģionu attīstības projektiem,
- b) uzņēmumu modernizācijas vai pārveidošanas vai jaunu darbības formu attīstības projektiem, kurus nosaka iekšējā tirgus pakāpeniska izveide, ja šie projekti apjoma vai būtības ziņā ir tādi, ko nevar pilnībā finansēt no dažādiem līdzekļiem, kas ir atsevišķu dalībvalstu rīcībā,
- c) projektiem, kuros ieinteresētas vairākas dalībvalstis, un kurus apjoma vai būtības dēļ nevar pilnīgi finansēt no dažādiem līdzekļiem, kas ir atsevišķu dalībvalstu rīcībā.

Veicot uzdevumus, banka saistībā ar struktūrfondiem un citiem Savienības finanšu instrumentiem atvieglo ieguldījumu programmu finansēšanu.

4. IEDAĻA

NOTEIKUMI, KAS ATTIECAS UZ SAVIENĪBAS IESTĀDĒM, STRUKTŪRĀM UN AGENTŪRĀM

III-301. pants

1. Ja saskaņā ar Konstitūciju Ministru padome lemj par Komisijas priekšlikumu, tad, lai pieņemtu lēmumu, kas groza šo priekšlikumu, vajadzīga vienprātība, kā paredzēts I-54., III-302. panta 10. un 13. punktā un III-310. pantā.
2. Kamēr Ministru padome nav pieņēmusi lēmumu, Komisija priekšlikumu var grozīt visā Savienības tiesību akta pieņemšanas procedūru laikā.

III-302. pants

1. Ja saskaņā ar Konstitūciju Eiropas likumus vai pamatlikumus pieņem saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru, piemēro šādus noteikumus.
2. Komisija iesniedz priekšlikumu Eiropas Parlamentam un Ministru padomei.

Pirmais lasījums

3. Eiropas Parlaments pirmajā lasījumā pieņem savu nostāju un paziņo par to Ministru padomei.
4. Ja Ministru padome apstiprina Eiropas Parlamenta nostāju, ierosināto tiesību aktu pieņem.
5. Ja Ministru padome neapstiprina Eiropas Parlamenta nostāju, tā pieņem savu nostāju pirmajā lasījumā un paziņo par to Eiropas Parlamentam.
6. Ministru padome Eiropas Parlamentam pilnībā dara zināmus iemeslus, kas tai likuši pieņemt nostāju pirmajā lasījumā. Komisija pilnībā informē Eiropas Parlamentu par savu nostāju.

Otrais lasījums

7. Ja trijos mēnešos pēc šā ziņojuma Eiropas Parlaments
  - a) apstiprina Ministru padomes nostāju pirmajā lasījumā vai nav pieņēmis lēmumu, tad uzskata, ka ierosinātais tiesību akts ir pieņemts,
  - b) ar savu locekļu balsu vairākumu noraida Ministru padomes nostāju pirmajā lasījumā, tad uzskata, ka ierosinātais tiesību akts nav pieņemts,
  - c) ar savu locekļu balsu vairākumu ierosina grozījumus Ministru padomes nostājai pirmajā lasījumā, tad šādi grozīto tekstu nosūta Ministru padomei un Komisijai, kas sniedz atzinumu par šiem grozījumiem.

8. Ja trijos mēnešos pēc grozījumu saņemšanas no Eiropas Parlamenta Ministru padome ar kvalificētu balsu vairākumu

- a) apstiprina visus šos grozījumus, attiecīgo tiesību aktu uzskata par pieņemtu,
- b) neapstiprina visus grozījumus, Ministru padomes priekšsēdētājs, vienojoties ar Eiropas Parlamenta priekšsēdētāju, sešu nedēļu laikā sasauc Samierināšanas komitejas sanākumi.

9. Par grozījumiem, par kuriem Komisija sniegusi negatīvu atzinumu, Ministru padome lēmumu pieņem vienprātīgi.

Pušu samierināšana

10. Samierināšanas komiteju veido Ministru padomes locekļi vai viņu pārstāvji, kā arī tikpat daudz Eiropas Parlamenta pārstāvju; tās uzdevums ir panākt vienošanos par kopīgu dokumentu ar Ministru padomes locekļu vai to pārstāvju kvalificētu balsu vairākumu un Eiropas Parlamenta pārstāvju balsu vairākumu sešās nedēļās pēc tās sasaukšanas, pamatojoties uz Parlamenta un Ministru padomes nostāju otrajā lasījumā.

11. Komisija piedalās Samierināšanas komitejas sēdēs un nāk klajā ar ierosinājumiem, kas vajadzīgi, lai tuvinātu Eiropas Parlamenta un Ministru padomes nostāju.

12. Ja Samierināšanas komiteja neapstiprina kopīgu dokumentu sešās nedēļās pēc tās sasaukšanas, uzskata, ka ierosinātais tiesību akts nav pieņemts.

Trešais lasījums

13. Ja minētajā laika posmā Samierināšanas komiteja apstiprina kopīgu dokumentu, Eiropas Parlamentam, kas pieņem lēmumu ar nodoto balsu vairākumu, un Ministru padomei, kas pieņem lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu, pēc apstiprināšanas ir sešas nedēļas laika, lai pieņemtu attiecīgo tiesību aktu saskaņā ar kopīgo dokumentu. Ja tās nerīkojas šādi, piedāvāto tiesību aktu neuzskata par pieņemtu.

14. Šajā pantā minētos triju mēnešu un sešu nedēļu termiņus nevar pēc Eiropas Parlamenta vai Ministru padomes ierosinājuma pagarināt vairāk kā, attiecīgi, par vienu mēnesi un divām nedēļām.

Īpaši noteikumi

15. Ja Konstitūcijā īpaši noteiktos gadījumos pēc dalībvalstu grupas iniciatīvas, Eiropas Centrālās bankas ieteikuma vai Tiesas vai Eiropas Investīciju bankas lūguma likumu vai pamatlikumu iesniedz saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru, 2. punktu, 6. punkta otro teikumu un 9. punktu nepiemēro.

Eiropas Parlaments un Ministru padome paziņo Komisijai par ierosināto tiesību aktu un savu nostāju pirmajā un otrajā lasījumā.

Eiropas Parlaments un Ministru padome procedūras gaitā var lūgt Komisijas atzinumu. Komisija var arī izdot atzinumu pēc pašas iniciatīvas. Tā var, ja uzskata par vajadzīgu, līdzdarboties Samierināšanas komitejā saskaņā ar 11. punktā paredzētajiem nosacījumiem.

III-303. pants

Eiropas Parlaments, Ministru padome un Komisija savstarpēji apspriežas un kopīgi vienojas par sadarbības kārtību. Šajā nolūkā tās var atbilstīgi Konstitūcijai noslēgt iestāžu nolīgumus, kas var būt saistoši.

III-304. pants

1. Veicot uzdevumus, Savienības iestādes, struktūras un aģentūras saņem atvērta, efektīva un neatkarīga Eiropas civildienesta atbalstu.
2. Neskarot III-332. pantu, šajā nolūkā var pieņemt Eiropas likumus, kuros nosaka īpašus piemērojamus noteikumus.

III-305. pants

1. Savienības iestādes, struktūras un aģentūras atzīst to darba pārredzamības svarīgumu un, piemērojot I-49. pantu, savā reglamentā paredz īpašus noteikumus par dokumentu publisku pieejamību. Kad Tiesa un Eiropas Centrālā banka veic savus administratīvos uzdevumus, uz tām attiecas I-49. panta 3. punkts.
2. Eiropas Parlaments un Ministru padome nodrošina to dokumentu publicēšanu, kas saistīti ar likumdošanas procedūrām.

III-306. pants

1. Ministru padome pieņem Eiropas regulas un lēmumus, nosakot
  - a) Eiropadomes priekšsēdētāja, Komisijas priekšsēdētāja, Savienības ārlietu ministra, Eiropas komisāru un komisāru, Tiesas priekšsēdētāja, locekļu un sekretāra, Augstās tiesas locekļu un sekretāra algas, pabalstus un pensijas,

- b) Revīzijas palātas priekšsēdētāja un locekļu nodarbināšanas kārtību, jo īpaši algas, pabalstus un pensijas.

Tā arī nosaka jebkādu maksājumu, kas veicams atalgojuma vietā.

2. Ministru padome pieņem Eiropas regulas un lēmumus, nosakot Ekonomikas un sociālo lietu komitejas locekļu atalgojumu.

III-307. pants

Obligāti jāizpilda Ministru padomes, Komisijas vai Eiropas Centrālās bankas lēmumi, kas uzliek finansiālas saistības personām, kuras nav valstis.

Izpildi regulē tās valsts civilprocesuālās normas, kuras teritorijā izpilde notiek. Valsts iestāde, ko pilnvaro attiecīgās dalībvalsts valdība, darot to zināmu Komisijai un Tiesai, pēc lēmuma autentiskuma apstiprinājuma lēmumam pievieno tikai izpildes rīkojumu.

Kad pēc attiecīgās puses lūguma šīs formalitātes ir pabeigtas, tā var uzsākt izpildi, vēršoties tieši kompetentajā iestādē saskaņā ar attiecīgās valsts likumiem.

Izpildi var pārtraukt tikai ar Tiesas lēmumu. Sūdzības par nepareizu izpildi tomēr ir attiecīgās valsts tiesu piekritībā.

II NODAĻA
FINANŠU NOTEIKUMI

1. IEDAĻA

DAUDZGADU FINANŠU SHĒMA

III-308. pants

1. Daudz gadu finanšu shēmu izveido vismaz uz pieciem gadiem saskaņā ar I-54. pantu.
2. Finanšu shēma nosaka saistību apropriāciju gada maksimālo apjomu katrai izdevumu kategorijai un gada maksimālo apjomu maksājumu apropriācijām. Izdevumu kategorijas, kuru nav daudz, atbilst galvenajām Savienības darbības nozarēm.
3. Finanšu shēma paredz visus citus noteikumus, kas nepieciešami ikgadējās budžeta procedūras netraucētai darbībai.
4. Ja Ministru padome līdz iepriekšējās finanšu shēmas beigām nav pieņēmusi Eiropas likumu, kurā paredzēta jauna finanšu shēma, maksimālo apjomu un citus noteikumus, kas atbilst attiecīgās shēmas pēdējam gadam, turpina piemērot līdz šāda likuma pieņemšanai.
5. Finanšu shēmas pieņemšanas procedūras laikā Eiropas Parlaments, Ministru padome un Komisija veic visus vajadzīgos pasākumus, lai veicinātu sekmīgu procedūras izpildi.

2. IEDAĻA

SAVIENĪBAS GADA BUDŽETS

III-309. pants

Finanšu gads ir no 1. janvāra līdz 31. decembrim.

III-310. pants

Eiropas likumos nosaka Savienības gada budžetu saskaņā ar šādiem noteikumiem.

1. Katra iestāde līdz 1. jūlijam sagatavo savu paredzamo izdevumu tāmes. Komisija apvieno šīs tāmes budžeta projektā. Tā pievieno projektam atzinumu, kurā var būt citādas tāmes.

Budžeta projektā ir ieņēmumu tāme un izdevumu tāme.

Komisija procedūras gaitā var grozīt budžeta projektu līdz brīdim, kad tiek sasaukta 5. punktā minētā Samierināšanas komiteja.

2. Komisija iesniedz Ministru padomei budžeta projektu vēlākais 1. septembrī pirms budžeta izpildes gada sākuma.

3. Ministru padome pieņem nostāju par budžeta projektu un nosūta to Eiropas Parlamentam vēlākais 1. oktobrī pirms budžeta izpildes gada sākuma. Ministru padome Eiropas Parlamentam pilnībā dara zināmus iemeslus, kas tai likuši pieņemt attiecīgo nostāju.

4. Ja četrdesmit divās dienās pēc šā ziņojuma Eiropas Parlaments:

- a) apstiprina Ministru padomes nostāju vai nav pieņēmis lēmumu, Eiropas budžeta likumu uzskata par pieņemtu;
- b) ar savu locekļu balsu vairākumu ierosina grozījumus Ministru padomes nostājā, tad grozīto tekstu nodod Ministru padomei un Komisijai; Eiropas Parlamenta priekšsēdētājs, vienojoties ar Ministru padomes priekšsēdētāju, tūlīt sasauc Samierināšanas komitejas sēdi.

Ja desmit dienās Ministru padome informē Eiropas Parlamentu, ka tā ir pieņēmusi visus tā grozījumus, Samierināšanas komitejas sanāksme nenotiek.

5. Samierināšanas komiteju veido Ministru padomes locekļi vai viņu pārstāvji, kā arī tikpat daudz locekļu, kas pārstāv Eiropas Parlamentu; tās uzdevums ir panākt vienošanos par kopīgu dokumentu ar Padomes locekļu vai to pārstāvju kvalificētu balsu vairākumu un Eiropas Parlamenta pārstāvju balsu vairākumu divdesmit vienā dienā pēc Komitejas sasaukšanas, pamatojoties uz Eiropas Parlamenta un Ministru padomes nostāju.

6. Komisija piedalās Samierināšanas komitejas sēdēs un nāk klajā ar ierosinājumiem, kas vajadzīgi, lai tuvinātu Eiropas Parlamenta un Ministru padomes nostāju.

7. Ja divdesmit vienā dienā, kā minēts 5. punktā, Samierināšanas komiteja apstiprina kopīgu dokumentu, Eiropas Parlamentam, kas pieņem lēmumu ar nodoto balsu vairākumu, un Ministru padomei, kas pieņem lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu, pēc apstiprināšanas ir četrpadsmit dienas, lai pieņemtu apspriežamo tiesību aktu saskaņā ar kopīgo dokumentu.

8. Ja divdesmit vienā dienā, kā minēts 5. punktā, Samierināšanas komiteja neapstiprina kopīgu dokumentu vai ja Ministru padome noraida kopīgo dokumentu, Parlaments var četrpadsmit dienās ar savu locekļu vairākumu un trijām piektdaļām nodoto balsu apstiprināt grozījumus. Ja Parlamenta grozījumu neapstiprina, Ministru padomes nostāju par budžeta posteni, uz ko attiecas grozījums, uzskata par pieņemtu.

Tomēr, ja Parlaments, kas pieņem lēmumu ar locekļu vairākumu un trijām piektdaļām nodoto balsu, noraida kopīgo dokumentu, tas var lūgt iesniegt jaunu budžeta projektu.

9. Kad šajā pantā paredzētā procedūra ir beigusies, Eiropas Parlamenta priekšsēdētājs paziņo, ka Eiropas budžeta likums ir pieņemts galīgā variantā.

III-311. pants

1. Ja, finanšu gadam sākoties, Eiropas budžeta likums vēl nav pieņemts, katru mēnesi var iztērēt summu, kas nepārsniedz vienu divpadsmito daļu no iepriekšējā finanšu gada Eiropas budžeta likumā ietvertajām apropriācijām jebkurā budžeta nodaļā vai citā apakšnodaļā saskaņā ar III-318. pantā minētā Eiropas likuma noteikumiem; šī kārtība Komisijai tomēr nedod iespēju saņemt apropriācijas, kas pārsniedz vienu divpadsmito daļu no summas, ko paredz izskatāmais budžeta projekts.

2. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma un atbilstīgi citiem 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem var pieņemt Eiropas lēmumu, kas pieļauj izdevumus, kuri pārsniedz vienu divpadsmito daļu. Ministru padome tūlīt nosūta lēmumu Eiropas Parlamentam.

Eiropas lēmumā paredz vajadzīgos pasākumus saistībā ar līdzekļiem, lai nodrošinātu šā panta piemērošanu.

Tas stājas spēkā trīsdesmit dienas pēc pieņemšanas, ja Eiropas Parlaments ar locekļu vairākumu šajā laikā nav nolēmis samazināt šos izdevumus.

III-312. pants

Saskaņā ar nosacījumiem, kas paredzēti III-318. pantā minētajā Eiropas likumā, visas apropriācijas, kas nav izlietas līdz finanšu gada beigām, izņemot tās, kuras attiecas uz personāla izdevumiem, var pārceļt tikai uz nākamo finanšu gadu.

Apropriācijas klasificē dažādās nodaļās, kur grupēti izdevumu posteņi saskaņā ar to veidu vai mērķi, un iedala saskaņā ar III-318. pantā minēto Eiropas likumu.

Eiropas Parlamenta, Ministru padomes, Komisijas un Tiesas izdevumus uzrāda atsevišķās budžeta daļās, neskarot īpašos noteikumus attiecībā uz dažiem kopīgiem izdevumiem.

3. IEDAĻA

BUDŽETA IZPILDE UN ATBRĪVOŠANA NO ATBILDĪBAS

III-313. pants

Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm uzņemas atbildību par budžeta izpildi saskaņā ar III-318. pantā minētajiem Eiropas likumiem, ievērojot attiecīgās apropriācijas un pareizas finanšu pārvaldības principus. Dalībvalstis sadarbojas ar Komisiju, lai nodrošinātu to, ka apropriācijas izmanto saskaņā ar pareizas finanšu vadības principiem.

Eiropas likumos, kas minēti III-318. pantā, nosaka dalībvalstu pienākumus budžeta izpildes kontrolē un revīzijā, kā arī attiecīgo atbildību.

Eiropas likumi, kas minēti III-318. pantā, paredz atbildību un precizē noteikumus, kas katrai iestādei jāievēro attiecībā uz pašas izdevumu īstenošanu.

Komisija, ievērojot III-318. pantā minētajos Eiropas likumos paredzētos ierobežojumus un nosacījumus, var pārcelt apropriācijas no vienas budžeta nodaļas vai apakšpozīcijas citā.

III-314. pants

Komisija katru gadu Eiropas Parlamentam un Ministru padomei iesniedz pārskatus par iepriekšējā finanšu gada budžeta izpildi. Komisija tiem nodod arī finanšu pārskatu par Savienības aktīviem un pasīviem.

Komisija arī iesniedz Eiropas Parlamentam un Ministru padomei Savienības finanšu novērtējumu, kura pamatā ir sasniegtie rezultāti, jo īpaši saistībā ar norādēm, ko Eiropas Parlaments un Ministru padome snieguši saskaņā ar III-315. pantu.

III-315. pants

1. Eiropas Parlaments pēc Ministru padomes ieteikuma atbrīvo Komisiju no atbildības par budžeta izpildi. Šajā nolūkā pēc kārtas Padome un Eiropas Parlaments pārbauda III-314. pantā minētos pārskatus un finanšu pārskatu, Revīzijas palātas gada pārskatus līdz ar revidējamo iestāžu atbildēm uz Revīzijas palātas apsvērumiem, III-290. panta 1. punkta otrajā daļā minēto deklarāciju par ticamību, kā arī visus Revīzijas palātas īpašos ziņojumus.

2. Pirms Eiropas Parlaments atbrīvo Komisiju no atbildības, kā arī jebkurā citā nolūkā, kas skar tā pilnvaras attiecībā uz budžeta izpildi, tas var Komisijai lūgt pierādījumus par veiktajiem izdevumiem vai finanšu kontroles sistēmu darbību. Komisija pēc Eiropas Parlamenta lūguma tam sniedz visu vajadzīgo informāciju.

3. Komisija dara visu vajadzīgo, lai ievērotu apsvērumus lēmumos, kas atbrīvo no atbildības par budžeta izpildi, un citus Eiropas Parlamenta apsvērumus par izdevumu izpildi, kā arī piezīmes Ministru padomes pieņemtajiem ieteikumiem par atbrīvojumu no atbildības par budžeta izpildi.

4. Pēc Eiropas Parlamenta vai Ministru padomes lūguma Komisija ziņo par pasākumiem, kas veikti sakarā ar šiem apsvērumiem un piezīmēm, jo īpaši par norādījumiem tiem departamentiem, kas atbild par budžeta izpildi. Šos ziņojumus arī nodod Revīzijas palātai.

4. IEDAĻA

KOPĪGI NOTEIKUMI

III-316. pants

Daudzgažu finanšu shēmu un gada budžetu izstrādā eiro.

III-317. pants

Komisija, informējot kompetentas attiecīgo dalībvalstu iestādes, var mainīt tik daudz vienas dalībvalsts valūtas uzkrājumu citas dalībvalsts valūtā, cik vajadzīgs, lai tos izmantotu Konstitūcijā noteiktajiem mērķiem. Komisija, cik vien iespējams, nemaina valūtu, ja tai ir skaidra nauda vai likvīdi aktīvi tai vajadzīgajās valūtās.

Bankas darījumi ar visām dalībvalstīm notiek ar attiecīgās valsts noteiktas iestādes starpniecību. Veicot finanšu operācijas, Komisija izmanto attiecīgās dalībvalsts emisijas bankas vai jebkuras citas šīs valsts apstiprinātas finanšu iestādes pakalpojumus.

III-318. pants

1. Eiropas likumos

- a) paredz finanšu noteikumus, kas jo īpaši nosaka budžeta apstiprināšanas un izpildes, kā arī aprēķinu uzrādīšanas un revīzijas procedūru,
- b) paredz noteikumus attiecībā uz finanšu kontrolieru, pilnvarotāju un grāmatvežu atbildību.

Tos pieņem pēc apspriešanās ar Revīzijas palātu.

2. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma pieņem Eiropas regulu, kurā nosaka pasākumus, kurā nosaka metodes un procedūru, kā Komisijas rīcībā nodod budžeta ieņēmumus, kas paredzēti noteikumos par Savienības pašas resursiem, un vajadzības gadījumā paredz pasākumus, kuri jāveic, lai apmierinātu vajadzību pēc skaidras naudas. Ministru padome pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu un Revīzijas palātu.

3. Ministru padome visos šajā pantā minētajos gadījumos līdz 2007. gada 1. janvārim pieņem vienprātīgu lēmumu.

III-319. pants

Eiropas Parlaments, Ministru padome un Komisija nodrošina to, ka ir pieejami finanšu līdzekļi, lai Savienība varētu izpildīt savas juridiskās saistības attiecībā pret trešām personām.

III-320. pants

Pēc Komisijas iniciatīvas regulāri tiek sasauktas Eiropas Parlamenta, Ministru padomes un Komisijas priekšsēdētāju sanāksmes saskaņā ar šajā nodaļā minētajām procedūrām. Priekšsēdētāji attiecīgi rīkojas, lai sekmētu pārrunas un iestāžu nostājas saskaņošanu nolūkā veicināt šīs nodaļas noteikumu piemērošanu.

5. IEDAĻA

KRĀPŠANAS APKAROŠANA

III-321. pants

1. Savienība un dalībvalstis apkaro krāpšanu un citas nelikumīgas darbības, kas apdraud Savienības finansiālās intereses, izmantojot pasākumus, kuri noteikti saskaņā ar šo pantu. Šie pasākumi ir preventīvi, kā arī nodrošina efektīvu aizsardzību dalībvalstīs.
2. Lai apkarotu krāpšanu, kas apdraud Savienības finansiālās intereses, dalībvalstis veic tādus pašus pasākumus, kādus tās veic, lai apkarotu krāpšanu, kas apdraud pašu valstu finansiālās intereses.
3. Neskarot citus Konstitūcijas noteikumus, dalībvalstis koordinē rīcību, aizsargājot pret krāpšanu Savienības finansiālās intereses. Šajā nolūkā tās kopā ar Komisiju izvērš ciešu un regulāru kompetento iestāžu sadarbību.
4. Eiropas likumos vai pamatlikumos nolūkā panākt efektīvu un līdzvērtīgu aizsardzību dalībvalstīs nosaka pasākumus, kas nepieciešami, lai novērstu vai apkarotu krāpšanu, kas apdraud Savienības finansiālās intereses. Tos pieņem pēc apspriešanās ar Revīzijas palātu.
5. Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm katru gadu iesniedz Eiropas Parlamentam un Ministru padomei ziņojumu par pasākumiem un noteikumiem, kas pieņemti, lai piemērotu šo pantu.

III NODAĻA

PASTIPRINĀTA SADARBĪBA

III-322. pants

Jebkurai ierosinātai pastiprinātai sadarbībai jāatbilst Savienības Konstitūcijai un tiesībām.

Šāda sadarbība neapdraud iekšējo tirgu vai ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju. Tā nerada šķēršļus vai diskrimināciju tirdzniecībā starp dalībvalstīm un nerada traucējumus dalībvalstu savstarpējā konkurencē.

III-323. pants

Jebkurā ierosinātā pastiprinātā sadarbībā jāievēro to dalībvalstu kompetences, tiesības un pienākumi, kuras šādā sadarbībā neiesaistās. Šīs dalībvalstis iesaistītajām dalībvalstīm neliek šķēršļus sadarbības īstenošanā.

III-324. pants

1. Izveidojot pastiprinātu sadarbību, tā ir pieejama visām dalībvalstīm, ja tās ievēro līdzdalības nosacījumus, kuri noteikti Eiropas lēmumā, ar kuru dod šādas sadarbības atļauju. Tās var iesaistīties arī jebkurā citā laikā, ja tās, papildus šādiem nosacījumiem, atbilst šajā sakarā jau pieņemtajiem aktiem.

Komisija un dalībvalstis, kas ir iesaistījušās pastiprinātajā sadarbībā, nodrošina līdzdalības sekmēšanu iespējami lielākam dalībvalstu skaitam.

2. Komisija un, vajadzības gadījumā, Savienības ārlietu ministrs regulāri informē visus Ministru padomes locekļus un Eiropas Parlamentu par pastiprinātās sadarbības norisēm.

III-325. pants

1. Dalībvalstis, kuras savā starpā vēlas izveidot pastiprinātu sadarbību kādā no jomām, uz ko attiecas Konstitūcija, izņemot kopējo ārpolitiku un drošības politiku, adresē lūgumu Komisijai, precizējot ierosinātās pastiprinātās sadarbības jomu un mērķus. Komisija šajā nolūkā var iesniegt priekšlikumu Ministru padomei. Ja Komisija priekšlikumu neiesniedz, tā informē attiecīgās dalībvalstis par šādas rīcības iemesliem.

Atļauju īstenot pastiprināto sadarbību piešķir ar Ministru padomes pieņemtu Eiropas lēmumu, ko pieņem pēc Komisijas priekšlikuma un pēc Eiropas Parlamenta piekrišanas saņemšanas.

2. Kopējās ārpolitikas un drošības politikas sakarā to dalībvalstu lūgumu, kuras savā starpā vēlas izveidot pastiprinātu sadarbību, adresē Ministru padomei To nosūta Savienības ārlietu ministram, kurš sniedz atzinumu par to, vai pastiprinātā sadarbība atbilst Savienības kopējai ārpolitikai un drošības politikai, un Komisijai, kura sniedz atzinumu par to, vai ierosinātā pastiprinātā sadarbība atbilst Savienības politikai. To nosūta arī Eiropas Parlamentam informācijai.

Atļauju īstenot pastiprināto sadarbību piešķir ar Ministru padomes pieņemtu Eiropas lēmumu.

III-326. pants

1. Jebkura dalībvalsts, kura vēlas iesaistīties pastiprinātajā sadarbībā vienā no III-325. panta 1. punktā minētajām jomām, par savu nodomu paziņo Ministru padomei un Komisijai.

Četros mēnešos pēc paziņojuma saņemšanas dienas Komisija apstiprina attiecīgās dalībvalsts līdzdalību. Vajadzības gadījumā tā norāda, ka līdzdalības nosacījumi ir ievēroti, un nosaka tādas pārejas pasākumus, ko uzskata par nepieciešamiem attiecībā uz pastiprinātās sadarbības sakarā jau pieņemtu tiesību aktu piemērošanu.

Tomēr, ja Komisija uzskata, ka kādi līdzdalības nosacījumi nav ievēroti, tā norāda pasākumus, kādi jāveic, lai šos nosacījumus ievērotu, un nosaka termiņu līdzdalības pieprasījuma atkārtotai izskatīšanai. Tā no jauna izskata pieteikumu saskaņā ar iepriekšējā daļā izklāstīto procedūru. Ja Komisija uzskata, ka joprojām nav ievēroti kādi līdzdalības nosacījumi, attiecīgā dalībvalsts var vērsties Ministru padomē, kura rīkojas saskaņā ar I-43. panta 3. punktu. Ministru padome arī var pieņemt šā panta otrajā daļā minētos pārejas pasākumus, pieņemot lēmumu pēc Komisijas priekšlikuma.

2. Jebkura dalībvalsts, kura vēlas iesaistīties pastiprinātajā sadarbībā kopējās ārpolitikas un drošības politikas jomā, par savu nodomu paziņo Ministru padomei, Savienības ārlietu ministram un Komisijai.

Ministru padome apstiprina attiecīgās dalībvalsts līdzdalību pēc apspriešanās ar Savienības ārlietu ministru. Vajadzības gadījumā tā ņem vērā to, ka nav ievēroti kādi līdzdalības nosacījumi. Ministru padome pēc Savienības ārlietu ministra priekšlikuma var noteikt tādas pārejas pasākumus, ko uzskata par nepieciešamiem attiecībā uz jau pieņemtu tiesību aktu piemērošanu pastiprinātas sadarbības sakarā. Tomēr, ja Ministru padome uzskata, ka kādi līdzdalības nosacījumi nav ievēroti, tā norāda pasākumus, kādi veicami, lai šos nosacījumus ievērotu, un nosaka termiņu līdzdalības pieprasījuma atkārtotai izskatīšanai.

Piemērojot šo punktu, Ministru padome rīkojas saskaņā ar I-43. panta 3. punktu.

III-327. pants

Izdevumus, kas radušies, īstenojot pastiprināto sadarbību, un kas nav iestāžu administratīvās izmaksas, sedz iesaistītās dalībvalstis, ja vien visi Ministru padomes locekļi pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu vienprātīgi nenolemj ko citu.

III-328. pants

Ja Konstitūcijas noteikums, ko var piemērot attiecībā uz pastiprināto sadarbību, paredz, ka Ministru padome pieņem vienprātīgu lēmumu, tad Ministru padome, pieņemot vienprātīgu lēmumu saskaņā ar I-43. panta 3. punktā noteikto kārtību, var pēc savas iniciatīvas nolemt pieņemt lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu.

Ja Konstitūcijas noteikums, ko var piemērot attiecībā uz pastiprināto sadarbību, paredz, ka Ministru padome pieņem Eiropas likumus vai pamatlikumus saskaņā ar īpašu likumdošanas procedūru, tad Ministru padome, pieņemot vienprātīgu lēmumu saskaņā ar I-43. panta 3. punktā noteikto kārtību, var pēc savas iniciatīvas nolemt pieņemt lēmumu saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru. Ministru padome pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

III-329. pants

Ministru padome un Komisija, savstarpēji sadarbojoties, nodrošina konsekvenci darbībās, ko veic pastiprinātās sadarbības sakarā, kā arī tādu darbību atbilstību Savienības politikai.

VII SADALA

KOPĪGI NOTEIKUMI

III-330. pants

Ņemot vērā Francijas aizjūras departamentu, Azoru salu, Madeiras un Kanāriju salu struktūras sociālo un ekonomisko stāvokli, ko vēl vairāk apgrūpina tādi faktori kā attālums, tas, ka tās ir salas un ka tām ir maza teritorija, sarežģīts reljefs un klimats, tautsaimniecības atkarība no dažiem ražojumiem, kas, cits citu papildinot, nopietni kavē to attīstību, Ministru padome ar kvalificētu balsu vairākumu pēc Komisijas priekšlikuma pieņem Eiropas regulas un lēmumus, lai jo īpaši izstrādātu nosacījumus Konstitūcijas piemērošanai šiem reģioniem, tostarp kopēju politiku. Tā pieņem lēmumu pēc apspriešanās ar Eiropas Parlamentu.

Paredzot attiecīgos pasākumus, kas minēti pirmajā daļā, ņem vērā, piemēram, muitas un tirdzniecības politiku, fiskālo politiku, brīvās tirdzniecības zonas, lauksaimniecības un zivsaimniecības politiku, nosacījumus izejvielu un plaša patēriņa preču piegādei, valsts atbalstu un nosacījumus, lai piekļūtu struktūrfondiem un Savienības horizontālajām programmām.

Ministru padome apstiprina panta pirmajā daļā minētos pasākumus, ņemot vērā attālāko reģionu īpatnības un grūtības un neietekmējot Savienības integritāti un saskaņu, tostarp iekšējo tirgu un kopējo politiku.

III-331. pants

Konstitūcija nekādi neietekmē dalībvalstu īpašumtiesību sistēmu.

III-332. pants

Visās dalībvalstīs Savienībai ir visplašākā tiesībspēja, ko šo valstu likumi piešķir juridiskām personām; tā var pirkt vai atsavināt kustamu un nekustamu īpašumu, kā arī būt par pusi tiesas prāvās. Šajā sakarā Savienību pārstāv Komisija. Tomēr jautājumos, kas saistīti ar konkrētu iestāžu darbību, to pārstāv attiecīgās iestādes, ņemot vērā to administratīvo autonomiju.

III-333. pants

Savienības Civildienesta noteikumus un pārējo darbinieku nodarbināšanas kārtību nosaka ar Eiropas likumu. To pieņem pēc apspriešanās ar attiecīgo iestādi.

III-334. pants

Lai veiktu tai uzticētos uzdevumus, Komisija drīkst vākt visu vajadzīgo informāciju un veikt jebkādu pārbaudi, ievērojot ierobežojumus un nosacījumus, kas noteikti Eiropas regulā vai lēmumā, ko Ministru padome pieņem ar vienkāršu balsu vairākumu.

III-335. pants

1. Neskarot 5. pantu Protokolā par Eiropas Centrālo banku sistēmas statūtiem un Eiropas Centrālās bankas statūtiem, pasākumus statistikas izveidei nosaka Eiropas likumā vai pamatlikumā, ja tas ir nepieciešams Savienības darbību izpildei.

2. Statistikas izveide atbilst taisnīguma, ticamības, objektivitātes, zinātniskās neatkarības, rentabilitātes un statistikas konfidencialitātes prasībām; tā nerada uzņēmējiem pārmērīgus apgrūtinājumus.

III-336. pants

Savienības iestāžu darbinieki, komiteju locekļi, amatpersonas un pārējie Savienības darbinieki, arī beiguši pienākumu izpildi, nedrīkst izpaust nekādus dienesta noslēpumus, jo īpaši informāciju par uzņēmumiem, to darījumu attiecībām un izmaksām.

III-337. pants

Savienības atbildību par līgumsaistību izpildi reglamentē likums, ko piemēro attiecīgajam līgumam.

Ja pastāv tādas saistības, kas nav līgumsaistības, Savienība saskaņā ar vispārējiem tiesību principiem, kas kopīgi visu dalībvalstu tiesību sistēmām, atlīdzina visus zaudējumus, ko radījušas Savienības iestādes vai to darbinieki, pildot savus pienākumus.

Šā panta otrā daļa ar tādiem pašiem nosacījumiem attiecas arī uz zaudējumiem, ko radījusi Eiropas Centrālā banka vai tās darbinieki, pildot savus pienākumus.

Darbinieku personisko atbildību attiecībā pret Savienību regulē Civildienesta noteikumi vai attiecīgi darba līgumi.

III-338. pants

Dalībvalstu valdības savstarpēji vienojas par Savienības iestāžu atrašanās vietu.

III-339. pants

Ministru padome vienprātīgi pieņem Eiropas regulu, kurā paredz noteikumus, kas attiecas uz Savienības iestāžu valodām, neskarot Tiesas statūtus.

III-340. pants

Dalībvalstu teritorijās Savienībai ir visas privilēģijas un neaizskaramība, kas vajadzīgas, lai veiktu uzdevumus saskaņā ar nosacījumiem, kas izklāstīti 1965. gada 8. aprīļa Protokolā par privilēģijām un neaizskaramību Eiropas Kopienās. Tas pats attiecas uz Eiropas Centrālo banku un Eiropas Investīciju banku.

III-341. pants

Konstitūcija neietekmē tiesības un pienākumus, ko uzliek līgumi, kurus viena vai vairākas dalībvalstis, no vienas puses, noslēgušas ar vienu vai vairākām trešām valstīm, no otras puses, līdz 1958. gada 1. janvārim, bet attiecībā uz topošajām dalībvalstīm – līdz to pievienošanās dienai.

Ja minētie līgumi nav saderīgi ar Konstitūciju, dalībvalstis vai attiecīgās valstis veic visu vajadzīgo, lai konstatēto nesaderību novērstu. Vajadzības gadījumā dalībvalstis šajā sakarā sniedz savstarpēju palīdzību un vienojas par kopēju attieksmi.

Piemērojot šā panta pirmajā daļā minētos līgumus, dalībvalstis ņem vērā to, ka tiesības, kurām saskaņā ar Konstitūciju ir piekritusi katra dalībvalsts, pieder pie būtiskām Savienības izveides sastāvdaļām un tādējādi ir cieši saistītas ar kopīgu iestāžu dibināšanu, attiecīgu pilnvaru piešķiršanu tām, kā arī ar to, ka visas citas dalībvalstis piešķir tādas pašas tiesības.

III-342. pants

1. Konstitūcija neliedz piemērot šādus noteikumus:
  - a) dalībvalstīm nav jāsniedz informācija, kuras izpaušanu tās atzīst par būtisku savas drošības interešu apdraudējumu,
  - b) jebkura dalībvalsts var veikt pasākumus, ko uzskata par vajadzīgiem, lai aizsargātu savas būtiskās drošības intereses, kas saistītas ar ieroču, munīcijas un militāra aprīkojuma ražošanu vai tirdzniecību; šādi pasākumi iekšējā tirgū nedrīkst nelabvēlīgi ietekmēt tādu ražojumu konkurenci, kuri nav tieši paredzēti militāriem nolūkiem.
2. Ministru padome pēc Komisijas priekšlikuma var vienprātīgi pieņemt Eiropas lēmumu par grozījumiem 1958. gada 15. aprīlī izveidotajā to ražojumu sarakstā, uz kuriem attiecas 1. punkta b) apakšpunkts.

IV DAĻA

VISPĀRĪGI UN NOBEIGUMA NOTEIKUMI

IV-1. pants Savienības simboli ¹

Savienības karogs ir divpadsmit zeltainu zvaigžņu aplis uz zila pamata.

Savienības himnas pamatā ir “Oda priekam” no Ludviga van Bēthovena Devītās simfonijas.

Savienības moto ir: “Vienota dažādībā”.

Savienības valūta ir eiro.

Visā Savienībā 9. maiju svin kā Eiropas dienu.

IV-2. pants Iepriekšējo līgumu atcelšana

Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu, Līgumu par Eiropas Savienību, kā arī aktus un līgumus, ar kuriem tie tikuši papildināti un grozīti un kuri ir uzskaitīti Konstitūcijas līgumam pievienotā protokolā, atceļ no dienas, kurā stājas spēkā Konstitūcijas līgums.

IV-3. pants Tiesību pēctecība saistībā ar Eiropas Kopienu un Eiropas Savienību

Eiropas Savienība pārņem visas Eiropas Kopienas un Savienības tiesības un pienākumus, gan iekšējos, gan starptautisko līgumu uzliktos, kas radušies pirms Konstitūcijas līguma stāšanās spēkā un izriet no iepriekšējiem līgumiem, protokoliem un aktiem, tostarp visus Kopienas un Savienības aktīvus un pasīvus, kā arī to arhīvus.

Savienības iestāžu aktu noteikumi, kas pieņemti saistībā ar pirmajā daļā minētajiem līgumiem un aktiem, paliek spēkā saskaņā ar protokolu, kas pievienots Konstitūcijas līgumam. Eiropas Kopienu Tiesas praksi izmanto kā Savienības likumu interpretācijas avotu.

IV-4. pants Piemērošanas joma

1. Konstitūcijas līgums attiecas uz Beļģijas Karalisti, Dānijas Karalisti, Vācijas Federatīvo Republiku, Grieķijas Republiku, Spānijas Karalisti, Francijas Republiku, Īriju, Itālijas Republiku, Luksemburgas Lielhercogisti, Nīderlandes Karalisti, Austrijas Republiku, Portugāles Republiku, Somijas Republiku, Zviedrijas Karalisti un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti,...

---

¹ Konvents uzskata, ka šim pantam būtu jāatrodas I daļā.

2. Konstitūcijas līgums attiecas uz Francijas aizjūras departamentiem, Azoru salām, Madeiru un Kanāriju salām saskaņā ar III daļas III-329. pantu.

3. Īpašā asociācijas procedūra, kas paredzēta Konstitūcijas līguma IV sadaļas III daļā, attiecas uz tām aizjūras zemēm un teritorijām, kas uzskaitītas Līguma II pielikumā.

Konstitūcijas līgums neattiecas uz tām aizjūras zemēm un teritorijām, kas uztur īpašas attiecības ar Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti un nav iekļautas iepriekšminētajā sarakstā.

4. Konstitūcijas līgums attiecas uz tām Eiropas teritorijām, par kuru ārlietām ir atbildīga kāda no dalībvalstīm.

5. Konstitūcijas līgums attiecas uz Ālandu salām saskaņā ar 2. protokolu Aktā par Austrijas Republikas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes pievienošanās nosacījumiem.

6. Atkāpjoties no iepriekšējiem punktiem:

a) Konstitūcijas līgums neattiecas uz Farēru salām,

b) Konstitūcijas līgums neattiecas uz Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes Suverēnajām bāzu teritorijām Kiprā,

c) Konstitūcijas līgums attiecas uz Normandijas salām un Menas salu tikai tiktāl, ciktāl tas vajadzīgs, lai nodrošinātu tām piemērojamo noteikumu īstenojumu, ko paredz 1972. gada 22. janvārī parakstītais līgums par jaunu dalībvalstu uzņemšanu Eiropas Ekonomikas kopienā un Eiropas Atomenerģijas kopienā.

IV-5. pants Reģionālās apvienības

Konstitūcijas līgums neliedz pastāvēt vai attīstīties reģionālām apvienībām, ko veido Beļģija un Luksemburga vai Beļģija, Luksemburga un Nīderlande, ciktāl šo reģionālo apvienību mērķi nav sasniedzami, piemērojot minēto līgumu.

IV-6. pants Protokoli

Abi šim līgumam pievienotie protokoli ir tā sastāvdaļa.

IV-7. pants
Konstitūcijas līguma pārskatīšanas noteikumi

1. Jebkuras dalībvalsts valdība, Eiropas Parlaments vai Komisija var iesniegt Ministru padomei priekšlikumus Konstitūcijas līguma grozījumiem. Par šiem priekšlikumiem paziņo dalībvalstu parlamentiem.

2. Ja Eiropadome, apspriedusies ar Eiropas Parlamentu un Komisiju, ar vienkāršu balsu vairākumu pieņem lēmumu par labu ierosināto grozījumu izskatīšanai, Eiropadomes priekšsēdētājs sasauk Konventu, kuru veido dalībvalstu parlamentu pārstāvji, dalībvalstu vai to valdību vadītāji, Eiropas Parlamenta un Komisijas vadītāji. Ja paredzami grozījumi attiecībā uz monetārām iestādēm, jāapspriežas arī ar Eiropas Centrālo banku. Eiropadome, saņēmusi Eiropas Parlamenta piekrišanu, ar vienkāršu balsu vairākumu var nolemt nesasaukt Konventu, ja tas nav lietderīgi ierosināto grozījumu apjoma dēļ. Tādā gadījumā Eiropadome nosaka darba uzdevumu dalībvalstu valdību pārstāvju konferencei.

Konvents izskata ierosinātos grozījumus un vienprātīgi pieņem ieteikumu 3. punktā paredzētajai dalībvalstu valdību pārstāvju konferencei.

3. Ministru padomes priekšsēdētājs sasauk dalībvalstu valdību pārstāvju konferenci, lai, savstarpēji vienojoties, noteiktu grozījumus, kas izdarāmi Konstitūcijas līgumā.

Grozījumi stājas spēkā, kad tos ratificējušas visas dalībvalstis saskaņā ar savām konstitucionālajām prasībām.

4. Ja divus gadus pēc tam, kad ir parakstīts līgums, ar ko groza Konstitūcijas līgumu, četras piektdaļas dalībvalstu ir to ratificējušas un viena vai vairākas dalībvalstis ir saskārušās ar grūtībām ratificēšanas procesā, šis jautājums tiek darīts zināms Eiropadomei.

IV-8. pants
Konstitūcijas līguma pieņemšana, ratifikācija un stāšanās spēkā

1. Augstās Līgumslēdzējas Puses Konstitūcijas līgumu ratificē saskaņā ar attiecīgajām konstitucionālajām prasībām. Ratifikācijas dokumentus deponē Itālijas Republikas valdībai.

2. Konstitūcijas līgums stājas spēkā .... ar noteikumu, ka deponēti visi ratifikācijas instrumenti vai, ja tas nav noticis, nākamā mēneša pirmajā dienā pēc tam, kad ratifikācijas instrumentu deponējusi pēdējā parakstītājvalsts.

IV-9. pants
Darbības ilgums

Konstitūcijas līgums ir noslēgts uz neierobežotu laiku.

IV-10. pants
Valodas²

Konstitūcijas līguma oriģinālu vienā eksemplārā angļu, dāņu, franču, grieķu, holandiešu, īru, itāļu, portugāļu, somu, spāņu, vācu un zviedru, čehu, igauņu, latviešu, lietuviešu, maltiešu, poļu, slovāku, slovēņu un ungāru valodā deponē Itālijas Republikas valdības arhīvā; visi teksti ir vienlīdz autentiski, un Itālijas Republikas valdība izsniedz apstiprinātu eksemplāru visu citu parakstītājvalstu valdībām.

---

² Jāpielāgo saskaņā ar Pievienošanās aktu.

PROTOKOLS PAR VALSTU PARLAMENTU LOMU EIROPAS SAVIENĪBĀ

AUGSTĀS LĪGUMSLĒDZĒJAS PUSES,

ATGĀDINOT, ka tas, kā atsevišķu dalībvalstu parlamenti kontrolē savu valdību darbību Savienībā, ir atkarīgs no katras dalībvalsts konstitucionālās iekārtas un prakses,

TIEKDAMĀS rosināt valstu parlamentus pilnīgāk iesaistīties Eiropas Savienības darbībā un paplašināt to iespējas izteikt viedokli par likumdošanas iniciatīvām, kā arī jautājumos, kuros tie ir īpaši ieinteresēti,

IR VIENOJUŠĀS par šādiem noteikumiem, kuri pievienoti Konstitūcijai:

I Informācija dalībvalstu parlamentiem

1. Visus Komisijas apspriežu dokumentus (t.s. zaļās grāmatas, baltās grāmatas un paziņojumus) Komisija pēc publicēšanas uzreiz nosūta dalībvalstu parlamentiem. Arī ikgadējo likumdošanas programmu un jebkādu citu likumdošanas plānošanas vai politiskās stratēģijas dokumentus Komisija nosūta dalībvalstu parlamentiem tanī pašā laikā, kad tos iesniedz Eiropas Parlamentam un Ministru padomei.
2. Visas likumdošanas iniciatīvas, kas nosūtītas Eiropas Parlamentam un Ministru padomei, vienlaikus nosūta dalībvalstu parlamentiem.
3. Dalībvalstu parlamenti var nosūtīt Eiropas Parlamenta, Ministru padomes un Komisijas priekšsēdētājiem pamatotu atzinumu par to, vai likumdošanas iniciatīva atbilst subsidiaritātes principam saskaņā ar procedūru, kas noteikta Protokolā par subsidiaritātes principa un proporcionalitātes principa piemērošanu.
4. No dienas, kad Komisija dara pieejamu likumdošanas iniciatīvu Eiropas Parlamentam, Ministru padomei un dalībvalstu parlamentiem Eiropas Savienības oficiālajās valodās, līdz dienai, kad to iekļauj Ministru padomes darba kārtībā, lai pieņemtu vai lai

formulētu nostāju saskaņā ar likumdošanas procedūru, pāiet sešas nedēļas, ievērojot steidzamiem gadījumiem paredzētus izņēmumus, kuru iemeslus norāda Ministru padomes aktā vai nostājā. Izņemot steidzamos gadījumus, attiecībā uz kuriem tiek sniegts pamatojums, minētajās sešās nedēļās nedrīkst notikt nekāda vienošanās par likumdošanas iniciatīvu. Ir jāpāiet desmit dienām no priekšlikuma iekļaušanas Ministru padomes darba kārtībā līdz Ministru padomes nostājas pieņemšanai.

5. Ministru padomes sanāksmju darba kārtību un to rezultātu, tostarp sapulču protokolus, ja Ministru padome apspriež likumdošanas iniciatīvas, nosūta tieši dalībvalstu parlamentiem, vienlaikus nosūtot to dalībvalstu valdībām.
6. Ja Eiropadome gatavojas izmantot Konstitūcijas I-24. panta 4. punkta pirmās daļas noteikumu, par to iepriekš informē valstu parlamentus.

Ja Eiropadome gatavojas izmantot Konstitūcijas I-24. panta 4. punkta otrās daļas noteikumu, valstu parlamentus par to informē vismaz četrus mēnešus pirms jebkāda lēmuma pieņemšanas.

7. Revīzijas palāta nosūta savu gada pārskatu dalībvalstu parlamentiem informācijai, vienlaikus nosūtot to Eiropas Parlamentam un Ministru padomei.
8. Divpalātu valsts parlamentu gadījumā šie noteikumi attiecas uz abām palātām.

II. Parlamentu sadarbība

9. Eiropas Parlaments un valstu parlamenti kopīgi nosaka, kā efektīvi un regulāri Eiropas Savienībā organizēt un veicināt parlamentu sadarbību.
10. Eiropas lietu komiteju konference var iesniegt izskatīšanai Eiropas Parlamentam, Ministru padomei un Komisijai jebkuru jautājumu, kuru tā uzskata par vajadzīgu. Šī konference turklāt veicina informācijas un paraugprakses apmaiņu dalībvalstu parlamentu un Eiropas Parlamenta un arī to īpašo komiteju starpā. Konference var arī organizēt parlamentu konferences par īpašiem tematiem, jo īpaši lai apspriestu kopējās ārpolitikas un drošības politikas, kā arī kopējās drošības politikas un aizsardzības politikas jautājumus. Konferences palīdzība neuzliek nekādas saistības valstu parlamentiem un neietekmē to nostāju.

PROTOKOLS PAR SUBSIDIARITĀTES UN PROPORCIONALITĀTES PRINCIPA PIEMĒROŠANU

AUGSTĀS LĪGUMSLĒDZĒJAS PUSES,

VĒLĒDAMĀS nodrošināt to, ka lēmumu pieņemšana tiek iespējami tuvināta Savienības pilsoņiem,

NOLĒMUŠAS ieviest nosacījumus subsidiaritātes principa un proporcionalitātes principa piemērošanai, kā noteikts Konstitūcijas I-9. pantā, un ieviest sistēmu, lai uzraudzītu, kā iestādes piemēro šos principus,

IR VIENOJUŠĀS par šādiem noteikumiem, kuri pievienoti Konstitūcijai:

1. Katra iestāde nodrošina to, ka pastāvīgi tiek ievērots subsidiaritātes un proporcionalitātes princips, kā noteikts Konstitūcijas I-9. pantā.
2. Pirms tiesību aktu priekšlikumu iesniegšanas Komisija veic plašas konsultācijas. Šādās konsultācijās vajadzības gadījumā vērā ņem paredzētās darbības reģionālo un vietējo mērogu. Ārkārtas steidzamības gadījumos Komisija nesniedz šādas konsultācijas. Lēmuma pamatojumu tā norāda savā priekšlikumā.
3. Komisija nosūta visas savas likumdošanas iniciatīvas un grozītos priekšlikumus valstu parlamentiem, vienlaikus tos nosūtot Savienības likumdevējai iestādei. Pieņemot Eiropas Parlamenta likumdošanas lēmumus un Ministru padomes nostājas, tās nosūta dalībvalstu parlamentiem.

4. Komisija pamato savu priekšlikumu attiecībā uz subsidiaritātes un proporcionalitātes principu. Jebkurā likumdošanas iniciatīvā jābūt iekļautam sīki izstrādātam ziņojumam, kas ļautu izvērtēt atbilstību subsidiaritātes un proporcionalitātes principam. Šajā ziņojumā jāiekļauj īss novērtējums priekšlikuma finansiālajai ietekmei un, attiecībā uz pamatlikumu, tā ietekmei uz noteikumiem, kas dalībvalstīm jāievieš, tostarp vajadzības gadījumā - uz reģionālo likumdošanu. Iemesli secinājumam, ka Savienības mērķis ir labāk sasniedzams Savienības līmenī, ir jāpamato ar kvalitatīviem un, ja iespējams, kvantitatīviem rādītājiem. Komisija ņem vērā vajadzību samazināt un samērot ar sasniedzamo mērķi visus finansiālus vai administratīvus apgrūtinājumus, kas attiecas uz Savienību, valstu valdībām, reģionālajām un vietējām pašvaldībām, uzņēmējiem un pilsoņiem.
5. Jebkuras dalībvalsts parlaments vai jebkura dalībvalsts parlamenta palāta sešās nedēļās no Komisijas likumdošanas iniciatīvas nosūtīšanas dienas var nosūtīt Eiropas Parlamenta, Ministru padomes un Komisijas priekšsēdētājiem pamatotu atzinumu, kurā paskaidrots, kāpēc tā uzskata, ka attiecīgais priekšlikums neatbilst subsidiaritātes principam. Katras valsts parlamenta vai katras valsts parlamenta palātas ziņā ir vajadzības gadījumā apspriesties ar reģionālajiem parlamenti, kuriem ir likumdošanas pilnvaras.
6. Eiropas Parlaments, Ministru padome un Komisija ņem vērā pamatotus atzinumus, kurus izsaka dalībvalstu parlamenti vai dalībvalsts parlamenta palāta.

Dalībvalstu parlamenti ar vienpalātas parlamentāro sistēmu ir divas balsis, savukārt katrai divpalātu parlamenta sistēmai ir viena balss.

Ja pamatotie atzinumi par Komisijas priekšlikuma neatbilstību subsidiaritātes principam veido vismaz vienu trešdaļu no visām dalībvalstu parlamentu un to palātu nodotajām balsīm, Komisija savu priekšlikumu pārskata. Šis sliexsnis ir vismaz viena ceturtdaļa attiecībā uz Konstitūcijas III-165. pantā noteikto Komisijas priekšlikumu vai iniciatīvu, ko iesniegusi dalībvalstu grupa, jomās, kas saistītas ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu.

Pēc šādas pārskatīšanas Komisija var nolemt saglabāt, grozīt vai atcelt savu priekšlikumu. Komisija sniedz sava lēmuma pamatojumu.

7. Tiesas piekritībā ir izskatīt lietas, kuru pamatā ir subsidiaritātes principa pārkāpums attiecībā uz tiesību aktu, par ko dalībvalstis cēlušas prasību saskaņā ar Konstitūcijas III-270. pantā paredzētajiem noteikumiem vai ko tās darījušas zināmu sava valsts parlamenta vai tā palātas vārdā saskaņā ar savu tiesisko kārtību.

Saskaņā ar to pašu Konstitūcijas pantu arī Reģionu komiteja var celt prasību saistībā ar tiesību aktiem, attiecībā uz kuru pieņemšanu Konstitūcijā ir paredzēta apspriešanās ar šo komiteju.

8. Komisija katru gadu iesniedz Eiropadomei, Eiropas Parlamentam, Ministru Padomei un dalībvalstu parlamentiem pārskatu par Konstitūcijas I-9. panta piemērošanu. Šis gada pārskats jānosūta arī Reģionu komitejai un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai.

PROTOKOLS PAR PILSONU PĀRSTĀVĪBU EIROPAS PARLAMENTĀ UN BALSU SADALĪJUMU EIROPADOMĒ UN MINISTRU PADOMĒ

AUGSTĀS LĪGUMSLĒDZĒJAS PUSES

IR PIENĒMUŠAS šādus noteikumus, ko tās pievieno Eiropas Konstitūcijas līgumam:

1. pants

Noteikumi attiecībā uz Eiropas Parlamentu

1. Visā parlamenta pilnvaru laikā no 2004. gada līdz 2009. gadam pārstāvju skaits, ko no katras dalībvalsts ievēlē Eiropas Parlamentā, ir šāds:

Beļģija	24
Čehijas Republika	24
Dānija	14
Vācija	99
Igaunija	6
Grieķija	24
Spānija	54
Francija	78
Īrija	13
Itālija	78
Kipra	6
Latvija	9
Lietuva	13
Luksemburga	6
Ungārija	24
Malta	5
Nīderlande	27
Austrija	18
Polija	54
Portugāle	24
Slovēnija	7
Slovākija	14
Somija	14
Zviedrija	19
Apvienotā Karaliste	78

2. pants

Noteikumi par balsu sadalījumu Eiropadomē un Ministru padomē

1. Līdz 2009. gada 1. novembrim spēkā paliek šādi noteikumi, neskarot Konstitūcijas I-24. pantu.

Eiropadomes un Ministru padomes lēmumiem, kam nepieciešams kvalificēts balsu vairākums, dalībnieku balsis vērtē šādi:

Beļģija	12
Čehijas Republika	12
Dānija	7
Vācija	29
Igaunija	4
Grieķija	12
Spānija	27
Francija	29
Īrija	7
Itālija	29
Kipra	4
Latvija	4
Lietuva	7
Luksemburga	4
Ungārija	12
Malta	3
Nīderlande	13
Austrija	10
Polija	27
Portugāle	12
Slovēnija	4
Slovākija	7
Somija	7
Zviedrija	10
Apvienotā Karaliste	29

Lēmumus pieņem, ja “par” ir vismaz 232 balsis, kas pārstāv Parlamenta locekļu vairākumu, ja saskaņā ar Konstitūciju lēmums jāpieņem pēc Komisijas ierosinājuma. Citos gadījumos lēmumus pieņem, ja “par” ir vismaz 232 balsis, kas pārstāv vismaz divas trešdaļas Parlamenta locekļu.

Ja Eiropadome vai Ministru padome pieņem lēmumu ar kvalificētu balsu vairākumu, Eiropadomes vai Ministru padomes loceklis var pieprasīt veikt pārbaudi, lai pārliecinātos, vai dalībvalstis, kas veido kvalificētu vairākumu, pārstāv vismaz 62 % no visiem Savienības iedzīvotājiem. Ja izrādās, ka tā nav, lēmumu nepieņem.

2. Turpmākiem pievienošanās gadījumiem 1. punktā minēto limitu aprēķina tā, lai nodrošinātu, ka balsis izteiktais kvalificētā vairākuma limits nepārsniedz to, kas norādīts tabulā Deklarācijā par Eiropas Savienības paplašināšanos, kura iekļauta Nicas līguma konferences Nobeiguma aktā.

o
o o

PROTOKOLS PAR EIRO GRUPU

Augstās Līgumslēdzējas Puses,

vēloties veicināt apstākļus stiprākai ekonomikas attīstībai Eiropā un šajā nolūkā attīstīt arvien ciešāku ekonomikas politikas koordināciju eiro zonā,

apzinoties nepieciešamību paredzēt īpašus noteikumus pastiprinātam to dalībvalstu dialogam, kas ieviesušas eiro, līdz brīdim, kad visas Savienības dalībvalstis pievienosies eiro zonai,

ir vienojušās par turpmāk izklāstītiem noteikumiem, ko pievieno Konstitūcijai.

1. pants

To dalībvalstu ministri, kuras ieviesušas eiro, tiekas neoficiāli. Šādās sanāksmēs vajadzības gadījumā pārrunā jautājumus, kas saistīti ar īpašiem pienākumiem, kādus tās kopīgi uzņemas saistībā ar vienoto valūtu. Šādās sanāksmēs, kuras sagatavo par finansēm atbildīgo ministru pārstāvji no dalībvalstīm, kas ieviesušas eiro, uzaicina piedalīties Komisiju un Eiropas Centrālo banku.

2. pants

To dalībvalstu ministri, kuras ieviesušas eiro, ar šo dalībvalstu vairākumu uz divarpus gadiem ievēlē priekšsēdētāju.

PROTOKOLS, AR KO GROZA EURATOM LĪGUMU

AUGSTĀS LĪGUMSLĒDZĒJAS PUSES,

ATGĀDINOT, ka ir nepieciešams, lai pilnībā saglabātos Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līguma noteikumu likumīgais spēks,

VĒLĒDAMĀS minēto līgumu tomēr pielāgot jaunajiem noteikumiem, kas ieviesti ar Eiropas Konstitūcijas līgumu, jo īpaši iestāžu un finanšu jomā,

IR PIENĒMUŠAS šādus noteikumus, kuri ir pievienoti Eiropas Konstitūcijas līgumam un šādi groza Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgumu:

1. pants

3. pantu atceļ.

2. pants

Ar šādu tekstu aizstāj III sadaļas "Noteikumi par iestādēm" nosaukumu.
"Iestāžu un finanšu noteikumi".

3. pants

1. Līguma 107. pantu aizstāj ar šādu:

"107. pants

Iestāžu un finanšu noteikumi Eiropas Konstitūcijas līgumā (I-18. līdz I-38. pants, I-52. līdz I-55. pants un III-227 līdz III-316. pants) un minētā Līguma I-58. pants attiecas uz šo Līgumu, neskarot īpašos noteikumus, kas paredzēti 134., 135., 144., 145., 157., 171., 172., 174. un 176. pantā.

2. Atceļ 107.a līdz 133. pantu, 136. līdz 143. pantu, 146. līdz 156. pantu, 158. līdz 170. pantu, 173., 173.a, 175. pantu un 177. līdz 183.a pantu."

4. pants

IV sadaļas nosaukumu "Finanšu noteikumi" aizstāj ar šādu:

"Īpaši finanšu noteikumi".

5. pants

38. panta trešajā daļā un 82. panta trešajā daļā atsaucē uz 141. un 142. pantu aizstāj ar atsaucēm, attiecīgi, uz III-265. un III-266. pantu Eiropas Konstitūcijas līgumā.

171. panta 2. punktā, 175. panta pirmajā daļā un 176. panta 3. punktā atsaucē uz 183. pantu aizstāj ar atsaucēm uz Eiropas Konstitūcijas līguma III-318. pantu.

172. panta 4. punktā atsauci uz 175. panta 5. punktu aizstāj ar atsauci uz III-310. pantu Eiropas Konstitūcijas līgumā.

18. panta pēdējā daļā un 83. panta 2. punktā atsaucē uz 164. pantu aizstāj ar atsaucēm uz III-307. pantu Eiropas Konstitūcijas līgumā.

38. un 82. pantā vārdu “direktīva” aizstāj ar vārdiem “Eiropas lēmums”.

Līgumā vārdu “lēmums” aizstāj ar vārdiem “Eiropas lēmums”.

6. pants

Līguma 190. pantu aizstāj ar šādu:

“Noteikumus par valodu lietošanu Kopienas iestādēs, neskarot Tiesas statūtu noteikumus, ar vienprātīgu lēmumu pieņem Ministru padome.”

7. pants

Šādi groza 198. pantu.

"a) šis Līgums neattiecas uz Farēru salām."

8. pants

Šādi groza 201. pantu.

“Kopiena izveido ciešu sadarbību ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju un, savstarpēji vienojoties, sīkāk nosaka šīs sadarbības formas.”

9. pants

Šādi groza 206. pantu.

“Kopiena ar vienu vai vairākām valstīm vai starptautiskām organizācijām var slēgt asociācijas līgumus, kas paredz savstarpējas tiesības un pienākumus, kopīgu rīcību un īpašas procedūras.

Šādus līgumus, apspriedusies ar Eiropas Parlamentu, ar vienprātīgu lēmumu slēdz Ministru padome.

Ja šādu līgumu dēļ jāizdara grozījumi šajā Līgumā, šos grozījumus vispirms pieņem saskaņā ar procedūru, kas paredzēta Eiropas Konstitūcijas līguma IV-7. pantā.”

DEKLARĀCIJA,
kas pievienota Protokolam par pilsoņu pārstāvību
Eiropas Parlamentā un balsu sadalījumu Eiropadomē un
Ministru padomē

Kopējā nostāja, ko Eiropas Savienības dalībvalstis pieņems konferencēs par Rumānijas un/vai Bulgārijas pievienošanas attiecībā uz vietu sadalījumu Eiropas Parlamentā un balsu sadalījumu Eiropadomē un Ministru padomē, ir šāda. Ja Rumānijas un/vai Bulgārijas pievienošanās Eiropas Savienībai notiek līdz brīdim, kad spēkā stājas Konstitūcijas I-19. panta 2. punktā paredzētais Eiropadomes lēmums, šo valstu Eiropas Parlamentā ievēlēto pārstāvju skaitu aprēķina, pamatojoties, attiecīgi, uz skaitļiem 33 un 17, ko labo saskaņā ar to pašu formulu, kas nosaka katras dalībvalsts pārstāvju skaitu Eiropas Parlamentā, kā norādīts Protokolā par pilsoņu pārstāvību Eiropas Parlamentā un balsu sadalījumu Eiropadomē un Ministru padomē.

Līgumā par pievienošanas Eiropas Savienībai var, atkāpjoties no Konstitūcijas I-19. panta 2. punkta, noteikt, ka Eiropas Parlamenta locekļu skaits atlikušajā Parlamenta 2004. - 2009. gada pilnvaru laikā drīkst uz laiku pārsniegt 736.

Neskarot Konstitūcijas I-24. panta 2. punktu, Rumānijas un Bulgārijas balsu sadalījums Eiropadomē un Ministru padomē līdz 2009. gada 1. novembrim ir attiecīgi 14 un 19. Katras pievienošanās laikā par limitu, kas noteikts Protokolā par pilsoņu pārstāvību Eiropas Parlamentā un balsu sadalījumu Eiropadomē un Ministru padomē, lemj Ministru padome.

_____

**DEKLARĀCIJA PAR EIROPAS ĀRĒJĀS
DARBĪBAS DIENESTA IZVEIDI**

“Lai palīdzētu pildīt pienākumus nākamajam Savienības ārlietu ministram, kas paredzēts ar Konstitūcijas I-27. pantu, Konvents piekrīt, ka Ministru padomei un Komisijai ir jāvienojas, neskarot Eiropas Parlamenta tiesības, par viena kopēja dienesta (Eiropas Ārējās darbības dienesta) izveidi ministra pakļautībā, kuru veido attiecīgas Ministru padomes un Komisijas sekretariāta amatpersonas un personāls, kas nosūtīts no valstu diplomātiskajiem dienestiem

Savienības delegāciju personālu, kas noteikts III-230. pantā, paredz no šī kopējā dienesta.

Konvents uzskata, ka kopējā dienesta izveide nepieciešamie pasākumi ir jāveic pirmajā gadā pēc Eiropas Konstitūcijas līguma stāšanās spēkā.”

DEKLARĀCIJA
KONSTITŪCIJAS LĪGUMA
PARAKSTĪŠANAS NOBEIGUMA AKTĀ

Ja divus gadus pēc Konstitūcijas līguma parakstīšanas četras piektdaļas dalībvalstu ir to ratificējušas un viena vai vairākas dalībvalstis ir saskārušās ar grūtībām ratificēšanas procesā, šis jautājums tiks darīts zināms Eiropadomei.

_____

EIROPAS KONVENTS

DALĪBNIKU SARAKSTS

PREZIDENTŪRA

M. Valéry GISCARD d'ESTAING

Priekšsēdētājs

Giuliano AMATO

Priekšsēdētāja vietnieks

Mr Jean-Luc DEHAENE

Priekšsēdētāja vietnieks

PĀRĒJIE PREZIDIJA LOCEKĻI

Michel BARNIER

Eiropas Komisijas pārstāvis

John BRUTON

Valstu parlamentu pārstāvis

Henning CHRISTOPHERSEN

Dānijas prezidentūras pārstāvis

Alfonso DASTIS

Spānijas prezidentūras pārstāvis
(no 2003. gada marta)

Klaus HÄNSCH

Eiropas Parlamenta pārstāvis

Giorgos KATIFORIS

Grieķijas prezidentūras pārstāvis
(līdz 2003. gada februārim)

Iñigo MÉNDEZ DE VIGO

(Eiropas Parlamenta sastāvs)

Ana PALACIO

Spānijas prezidentūras pārstāve
(līdz 2003. gada martam)

Giorgos PAPANDREOU

Grieķijas prezidentūras pārstāvis
(no 2003. gada februāra)

Gisela STUART

Valstu parlamentu pārstāve

Antonio VITORINO

Eiropas Komisijas pārstāvis

Alojz PETERLE

Pieaicinātā persona

KONVENTA LOCEKĻI

EIROPAS PARLAMENTA PĀRSTĀVJI

Jens-Peter BONDE (DK)
Elmar BROK (D)
Andrew Nicholas DUFF (UK)
Olivier DUHAMEL (F)
Klaus HÄNSCH (D)
Sylvia-Yvonne KAUFMANN (D)
Timothy KIRKHOPE (UK)
Alain LAMASSOURE (F)
Linda McAVAN (UK)
Hanja MAIJ-WEGGEN (NL)
Luís MARINHO (P)
Íñigo MÉNDEZ DE VIGO Y MONTOJO (ES)
Cristiana MUSCARDINI (IT)
Antonio TAJANI (IT)
Anne VAN LANCKER (B)
Johannes VOGGENHUBER (ÖS)

KOMISIJAS PĀRSTĀVJI

Michel BARNIER

António VITORINO

DALĪBVALSTU PĀRSTĀVJI

VALSTS

BELGIĒ/BELGIQUE

Valdība
Louis MICHEL

Valsts parlaments
Karel DE GUCHT
Elio DI RUPO

DANMARK

Valdība
Henning CHRISTOPHERSEN

Valsts parlaments
Peter SKAARUP
Henrik DAM KRISTENSEN

DEUTSCHLAND

Valdība

Joschka FISCHER
*aizstāja Peter GLOTZ 2002.
gada novembrī*

Valsts parlaments

Jürgen MEYER
Erwin TEUFEL

ELLAS

Valdība

Giorgos PAPANDREOU
*aizstāja Giorgos KATIFORIS
2003. gada februārī*

Valsts parlaments

Paraskevas AVGERINOS
Marietta GIANNAKOU

ESPAÑA

Valdība

Alfonso DASTIS
*aizstāja Carlos BASTARRECHE
kā vietnieks 2002. gada septembrī,
pēc tam aizstāja A. Palacio kā
loceklis 2003. gada martā*

Valsts parlaments

Josep BORRELL
FONTELLES
Gabriel CISNEROS
LABORDA

FRANCE

Valdība

Dominique de VILLEPIN
*aizstāja Pierre MOSCOVICI
2002. gada novembrī*

Valsts parlaments

Pierre LEQUILLER
*aizstāja Alain BARRAU 2002. gada
jūlijā*
Hubert HAENEL

IRELAND

Valdība

Dick ROCHE
*aizstāja Ray MacSHARRY
2002. gada jūlijā*

Valsts parlaments

John BRUTON
Proinsias DE ROSSA

ITALIA

Valdība

Gianfranco FINI

Valsts parlaments

Marco FOLLINI
Lamberto DINI

LUXEMBOURG

Valdība

Jacques SANTER

Valsts parlaments

Paul HELMINGER
Ben FAYOT

NEDERLAND

Valdība

Gijs de VRIES

aizstāja Hans van MIERLO 2002. gada oktobrī

Valsts parlaments

René van der LINDEN

Frans TIMMERMANS

ÖSTERREICH

Valdība

Hannes FARNLEITNER

Valsts parlaments

Caspar EINEM

Reinhard Eugen BÖSCH

PORTUGAL

Valdība

Ernâni LOPES

aizstāja João de VALLERA 2002. gada maijā

Valsts parlaments

Alberto COSTA

Eduarda AZEVEDO

SUOMI/FINLAND

Valdība

Teija TIILIKAINEN

Valsts parlaments

Kimmo KILJUNEN

Jari VILÉN

aizstāja Matti VANHANEN 2003. gada maijā

SVERIGE

Valdība

Lena HJELM-WALLÉN

Valsts parlaments

Sören LEKBERG

Göran LENNMARKER

UNITED KINGDOM

Valdība

Peter HAIN

Valsts parlaments

Gisela STUART

David HEATHCOAT-AMORY

KANDIDĀTVALSTU PĀRSTĀVJI

VALSTS

Kύπρος/KIPRA

Valdība
Michael ATTALIDES

Valsts parlaments
Eleni MAVROU
Panayiotis DEMETRIOU

MALTA

Valdība
Peter SERRACINO-INGLOTT

Valsts parlaments
Michael FRENDU
Alfred SANT

MAGYARORSZÁG/UNGĀRIJA

Valdība
Péter BALÁZS
*aizstāja János MARTONYI 2002.
jūnijā*

Valsts parlaments
József SZÁJER
Pál VASTAGH

POLSKA/POLIJA

Valdība
Danuta HÜBNER

Valsts parlaments
Jozef OLEKSY
Edmund WITTBRODT

ROMÂNIA/RUMĀNIJA

Valdība
Hildegard Carola PUWAK

Valsts parlaments
Alexandru ATHANASIU
*aizstāja Liviu MAIOR 2003. gada februārī
in February 2003*
Puiu HASOTTI

SLOVENSKO/SLOVĀKIJA

Valdība

Ivan KORČOK

*aizstāja Ján FIGEL 2002. gada
novembrī*

Valsts parlaments

Ján FIGEL

*aizstāja Pavol HAMZIK
2002. gada oktobrī*
Irena BELOHORSKÁ

LATVIJA

Valdība

Sandra KALNIETE

*aizstāja Robertu ZĪLI 2003. gada
janvārī*

Valsts parlaments

Rihards PĪKS

Liene LIEPIŅA
*aizstāja Edvīnu INKĒNU 2003. gada
janvārī*

EESTI/IGAUNIJA

Valdība

Lennart MERI

Valsts parlaments

Tunne KELAM

Rein LANG

*aizstāja Peeter REITZBERG 2003. gada
aprīlī*

LIETUVA

Valdība

Rytis MARTIKONIS

Valsts parlaments

Vytenis ANDRIUKAITIS

Algirdas GRICIUS

*aizstāja Alvydas MEDALINSKAS 2002.
gada decembrī, kurš
savukārt aizstāja Dalia KUTRAITE-
GIEDRAITIENE kā vietnieks*

България/BULGĀRIA

Valdība

Meglena KUNEVA

Valsts parlaments

Daniel VALCHEV

Nikolai MLADENOV

ČESKÁ REPUBLIKA/ČEHIJAS REPUBLIKA

Valdība

Jan KOHOUT
*aizstāja Jan KAVAN 2002. gada
septembrī*

Valsts parlaments

Jan ZAHRADIL
Josef ZIELENIEC

SLOVENIJA/SLOVĒNIJA

Valdība

Dimitrij RUPEL
*aizstāja Matjaz NAHTIGAL 2003.
gada janvārī*

Valsts parlaments

Jelko KACIN
aizstāja Slavko GABER 2003. gada janvārī
Alojz PETERLE

TÜRQIYE/TURCIJA

Valdība

Abdullah GÜL
*2003. gada martā aizstāja Yasar
YAKIS, kurš bija aizstājis Mesut
YILMAZ 2002. gada decembrī*

Valsts parlaments

Zekeriya AKCAM
*aizstāja Ali TEKIN
2002. gada decembrī*
Kemal DERVIŞ
*aizstāja Ayfer YILMAZ
2002. gada decembrī*

AIZSTĀJĒJI

EIROPAS PARLAMENTA PĀRSTĀVJI

William ABITBOL (F)
ALMEIDA GARRETT (P)
John CUSHNAHAN (IRL)
Lone DYBKJAER (DK)
Pervenche BERÈS (F)
Maria BERGER (ÖS)
Carlos CARNERO GONZÁLEZ (ES)
Neil MacCORMICK (UK)
Piia-Noora KAUPPI (FI)
Elena PACIOTTI (IT)
Luís QUEIRÓ (P)
Reinhard RACK (ÖS)
Esko SEPPÄNEN (FI)
The Earl of STOCKTON (UK)
Helle THORNING-SCHMIDT (DK)
Joachim WUERMELING (D)

KOMISIJAS PĀRSTĀVJI

David O'SULLIVAN

Paolo PONZANO

DALĪBVALSTU PĀRSTĀVJI

VALSTS

BELGIĒ/BELGIQUE

Valdība
Pierre CHEVALIER

Valsts parlaments
Danny PIETERS
Marie NAGY

DANMARK

Valdība
Poul SCHLÜTER

Valsts parlaments
Per DALGAARD
Niels HELVEG PETERSEN

DEUTSCHLAND

Valdība
Hans Martin BURY
*aizstāja Gunter PLEUGER 2002.
gada novembrī*

Valsts parlaments
Peter ALTMAIER
Wolfgang GERHARDS
*aizstāja Wolfgang SENFF
2003. gada martā*

ELLAS

Valdība
Giorgos KATIFORIS
*aizstāja Panayiotis
IOAKIMIDIS 2003. gada februārī*

Valsts parlaments
Nikolaos CONSTANTOPOULOS
Evripidis STILINIADIS

ESPAÑA

Valdība
Ana PALACIO
*aizstāja Alfonso
2003. gada martā*

Valsts parlaments
Diego LÓPEZ GARRIDO
Alejandro MUÑOZ LONSO

FRANCE

Valdība

Pascale ANDREANI
aizstāja Pierre VIMONT
2002. gada augustā

Valsts parlaments

Jacques FLOCH
aizstāja Anne-Marie
IDRAC 2002. gada jūlijā
Robert BADINTER

IRELAND

Valdība

Bobby McDONAGH

Valsts parlaments

Pat CAREY *aizstāja*
Martin CULLEN 2002. gada jūlijā
John GORMLEY

ITALIA

Valdība

Francesco E. SPERONI

Valsts parlaments

Valdo SPINI
Filadelfio Guido BASILE

LUXEMBOURG

Valdība

Nicolas SCHMIT

Valsts parlaments

Gaston GIBERYEN
Renée WAGENER

NEDERLAND

Valdība

Thom de BRUIJN

Valsts parlaments

Wim van EEKELEN
Jan Jacob van DIJK
aizstāja Hans van BAALEN
2002. gada oktobrī

ÖSTERREICH

Valdība

Gerhard TUSEK

Valsts parlaments

Evelin LICHTENBERGER
Eduard MAINONI
aizstāja Gerhard KURZMANN
2003. gada martā

PORTUGAL

Valdība
Manuel LOBO ANTUNES

Valsts parlaments
Guilherme d'OLIVEIRA
MARTINS, *aizstāja Osvaldo de
CASTRO 2002. gada jūnijā*
António NAZARÉ PEREIRA

SUOMI/FINLAND

Valdība
Antti PELTOMÄKI

Valsts parlaments
Hannu TAKKULA
*aizstāja Riitta KORHONEN
2003. gada maijā*
Esko HELLE

SVERIGE

Valdība
Sven-Olof PETERSSON
*aizstāja Lena HALLENGREN
2002. gada decembrī*

Valsts parlaments
Kenneth KVIST
Ingvar SVENSSON

UNITED KINGDOM

Valdība
Baroness SCOTLAND OF
ASTHAL

Valsts parlaments
Lord TOMLINSON
Lord MACLENNAN
OF ROGART

KANDIDĀTVALSTU PĀRSTĀVJI

VALSTS

Κύπρος/KIPRA

Valdība
Theophilos V. THEOPHILOU

Valsts parlaments
Marios MATSAKIS
Androula VASSILIOU

MALTA

Valdība
John INGUANEZ

Valsts parlaments
Dolores CRISTINA
George VELLA

MAGYARORSZÁG/UNGĀRIJA

Valdība
Péter GOTTFRIED

Valsts parlaments
András KELEMEN
István SZENT-IVÁNYI

POLSKA/POLIJA

Valdība
Janusz TRZCIŃSKI

Valsts parlaments
Marta FOGLER
Genowefa GRABOWSKA

ROMÂNIA/RUMĀNIJA

Valdība
Constantin ENE
aizstāja Ion JINGA 2002. gada decembrī

Valsts parlaments
Péter ECKSTEIN-KOVACS
Adrian SEVERIN

SLOVENSKO/SLOVĀKIJA

Valdība
Juraj MIGAŠ

Valsts parlaments
Zuzana MARTINAKOVA
*aizstāja Frantisek SEBEJ 2002. gada
novembrī*
Boris ZALA
*aizstāja Olga KELTOSOVA
2002. gada novembrī*

LATVIJA

Valdība
Roberts ZĪLE
*aizstāja Guntaru KRASTU 2003. gada
janvārī*

Valsts parlaments
Guntars KRASTS
*aizstāja Māri SPRINDŽUKU 2003.
gada janvārī*
Arturs Krišjānis KARIŅŠ
*aizstāja Inesi BIRZNIECI
2003. gada janvārī*

EESTI/IGAUNIJA

Valdība
Henrik HOLOLEI

Valsts parlaments
Liina TÕNISSON
aizstāja Liia HÄNNI
2003. gada aprīlī
Urmas REINSALU
aizstāja Ülo TÄRNO
2003. gada aprīlī

LIETUVA

Valdība
Oskaras JUSYS

Valsts parlaments
Gintautas ŠIVICKAS
2003. gada februārī aizstāja Gediminas
DALINKEVICIUS
kurš bija aizstājis Rolandas
PAVILIONIS
2002. gada decembrī
Eugenijus MALDEIKIS
aizstāja M. Alvydas MEDALINSKAS
2003. gada februārī

България/BULGĀRIJA

Valdība
Neli KUTSKOVA

Valsts parlaments
Alexander ARABADJIEV
Nesrin UZUN

ČESKĀ REPUBLIKA/ČEHIJAS REPUBLIKA

Valdība
Lenka Anna ROVNA
aizstāja Jan KOHOUT 2002. gada
septembrī

Valsts parlaments
Petr NEČAS
František KROUPA

SLOVENIJA/SLOVĒNIJA

Valdība
Janez LENARČIČ

Valsts parlaments
Franc HORVAT
aizstāja Danica SIMŠIČ 2003. gada
janvārī
Mihael BREJC

TÜRQŪYE/TURCIJA

Valdība

Oğuz DEMIRALP
*aizstāja Nihat AKYOL 2002. gada
augustā*

Valsts parlaments

Ibrahim ÖZAL
*aizstāja Kürsat ESER 2002. gada
decembrī*
Necdet BUDAK
*aizstāja A. Emre KOCAOĞLOU 2002.
gada decembrī*

NOVĒROTĀJI

Roger BRIESCH

Josef CHABERT

João CRAVINHO

Manfred DAMMEYER

Patrick DEWAELE

Nikiforos DIAMANDOUROS

(aizstāja Jacob SÖDERMAN 2003. gada martā)

Claude DU GRANRUT

Göke Daniel FRERICHS

Emilio GABAGLIO

Georges JACOBS

Claudio MARTINI

Anne-Maria SIGMUND

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO

*(aizstāja Eduardo ZAPLANA 2003. gada februārī;
Eva-Riitta SIITONEN bija darbojusies kā vietniece
kopš 2002. gada oktobra)*

Ekonomikas un sociālo lietu
komiteja

Reģionu komiteja

Eiropas sociālie partneri

Reģionu komiteja

Reģionu komiteja

Eiropas ombuds

Reģionu komiteja

Ekonomikas un sociālo lietu
komiteja

Eiropas sociālie partneri

Eiropas sociālie partneri

Reģionu komiteja

Ekonomikas un sociālo lietu
komiteja

Reģionu komiteja

SEKRETARIĀTS

Sir John KERR

Annalisa GIANNELLA

Ģenerālsēkretārs

Ģenerālsēkretāra vietniece

Marta ARPIO SANTACRUZ

Hervé BRIBOSIA

Elisabeth GATEAU

Maria José MARTÍNEZ IGLESIAS

Guy MILTON

Kristin de PEYRON

Alain PIOTROWSKI

Alessandra SCHIAVO

Maryem van den HEUVEL

Agnieszka BARTOL

Nicole BUCHET

Clemens LADENBURGER

Nikolaus MEYER LANDRUT

Ricardo PASSOS

Alain PILETTE

Etienne de PONCINS

Walpurga SPECKBACHER

SATURS

lappuse

PRIEKŠVārds	1
PREAMBULA	3
<u>IDAĻA</u>	
I SADAĻA. SAVIENĪBAS DEFINĪCIJA UN MĒRĶI	5
II SADAĻA. PAMATTIESĪBAS UN SAVIENĪBAS PILSONĪBA	8
III SADAĻA. SAVIENĪBAS KOMPETENCES	9
IV SADAĻA. SAVIENĪBAS IESTĀDES	15
I NODAĻA. IESTĀŽU SISTĒMA	15
II NODAĻA. CITAS IESTĀDES UN STRUKTŪRAS	25
V SADAĻA. SAVIENĪBAS KOMPETENCES ĪSTENOŠANA	27
I NODAĻA. KOPĒJI NOTEIKUMI	27
II NODAĻA. ĪPAŠI NOTEIKUMI	31
III NODAĻA. PASTIPRINĀTA SADARBĪBA	37
VI SADAĻA. SAVIENĪBAS DEMOKRĀTISKĀS DARBĪBAS PRINCIPI	38
VII SADAĻA. SAVIENĪBAS FINANCES	41
VIII SADAĻA. SAVIENĪBA UN TĀS TUVĀKĀ PIEROBEŽA	43
IX SADAĻA DALĪBA SAVIENĪBĀ	44

<u>II DAĻA SAVIENĪBAS PAMATTIESĪBU HARTA</u>	47
PREAMBULA	47
I SADAĻA. CIENĀ	48
II SADAĻA. BRĪVĪBAS	49
III SADAĻA. VIENLĪDZĪBA	51
IV SADAĻA. SOLIDARITĀTE	53
V SADAĻA. PILSONU TIESĪBAS	56
VI SADAĻA. TIESISKUMS	58
VII SADAĻA. VISPĀRĪGI NOTEIKUMI, KAS ATTIECAS UZ HARTAS INTERPRETĒŠANU UN PIEMĒROŠANU	59

<u>III DAĻA. SAVIENĪBAS POLITIKAS UN DARBĪBA</u>	61
I SADAĻA. VISPĀRĒJI PIEMĒROJAMAS KLAUZULAS	62
II SADAĻA. DISKRIMINĀCIJAS AIZLIEGUMS UN PILSONĪBA	63
III SADAĻA. IEKŠĒJĀS POLITIKAS UN RĪCĪBA	65
I NODAĻA. - IEKŠĒJAIS TIRGUS	65
1. iedaļa. Iekšējā tirgus izveide	65
2. iedaļa. Brīva personu un pakalpojumu aprīte	66
1. apakšiedaļa. Darba ņēmēji	66
2. apakšiedaļa. Brīvība veikt uzņēmējdarbību	68
3. apakšiedaļa. Pakalpojumu sniegšanas brīvība	70
3. iedaļa. Brīva preču aprīte	73
1. apakšiedaļa. Muitas savienība	73
2. apakšiedaļa. Sadarbība muitas jomā	74
3. apakšiedaļa. Kvantitātes ierobežojumu aizliegums	74
4. iedaļa. Kapitāls un maksājumi	76
5. iedaļa. Konkurences noteikumi	78
1. apakšiedaļa. Noteikumi, kas attiecas uz uzņēmumiem	78
2. apakšiedaļa. Dalībvalstu atbalsts	81
6. iedaļa. Fiskālie noteikumi	83
7. iedaļa. Tiesību aktu tuvināšana	84
II NODAĻA. - EKONOMIKAS UN MONETĀRĀ POLITIKA	87
1. iedaļa. Ekonomikas politika	87
2. iedaļa. Monetārā politika	92
3. iedaļa. Organizatoriski noteikumi	96
3.a iedaļa. Īpaši noteikumi dalībvalstīm, kas pieder eiro zonai	98
4. iedaļa. Pārejas noteikumi	99

III NODAĻA. - POLITIKAS CITĀS ĪPAŠĀS JOMĀS	103
1. iedaļa. Nodarbinātība	103
2. iedaļa. Sociālā politika	106
1. apakšiedaļa. Eiropas Sociālais fonds	111
3. iedaļa. Ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija	112
4. iedaļa. Lauksaimniecība un zivsaimniecība	114
5. iedaļa. Vide	118
6. iedaļa. Patērētāju tiesību aizsardzība	121
7. iedaļa. Transports	122
8. iedaļa. Eiropas komunikāciju tīkli	125
9. iedaļa. Pētniecības un tehnoloģiju attīstība un kosmoss	127
10. iedaļa. Enerģētika	131
IV NODAĻA. - BRĪVĪBAS, DROŠĪBAS UN TIESISKUMA TELPA	132
1. iedaļa. Vispārīgi noteikumi	132
2. iedaļa. Robežkontroles, patvēruma un imigrācijas politika	134
3. iedaļa. Tiesu iestāžu sadarbība civillietās	137
4. iedaļa. Tiesu iestāžu sadarbība krimināllietās	138
5. iedaļa. Policijas sadarbība	141
V NODAĻA - JOMAS, KURĀS SAVIENĪBA VAR VEIKT KOORDINĀCIJAS, PAPILDU VAI ATBALSTA DARBĪBU	143
1. iedaļa. Veselības aizsardzība	143
2. iedaļa. Rūpniecība	145
3. iedaļa. Kultūra	146
4. iedaļa. Izglītība, arodmācības, jaunatne un sports	147
5. iedaļa. Civilā aizsardzība	149
6. iedaļa. Administratīvā sadarbība	150

IV SADAĻA. - AIZJŪRAS ZEMJU UN TERITORIJU ASOCIĒŠANA	151
V SADAĻA. - SAVIENĪBAS ĀRĒJĀ DARBĪBA	154
I NODAĻA. - VISPĀRĒJI PIEMĒROJAMI NOTEIKUMI	154
II NODAĻA. - KOPĒJĀ ĀRPOLITIKA UN DROŠĪBAS POLITIKA	156
1. iedaļa. Kopējā drošības un aizsardzības politika	162
2. iedaļa. Finanšu noteikumi	165
III NODAĻA. - KOPĒJA TIRDZNIECĪBAS POLITIKA	166
IV NODAĻA. - SADARBĪBA AR TREŠĀM VALSTĪM UN HUMĀNĀ PALĪDZĪBA	168
1. iedaļa. Sadarbība attīstības jomā	168
2. iedaļa. Sadarbība ar trešām valstīm ekonomikas, finanšu un tehnikas jomā	170
3. iedaļa. Humānā palīdzība	171
V NODAĻA. - IEROBEŽOJOŠI PASĀKUMI	172
VI NODAĻA. - STARPTAUTISKI LĪGUMI	173
VII NODAĻA. - SAVIENĪBAS ATTIECĪBAS AR STARPTAUTISKĀM ORGANIZĀCIJĀM, TREŠĀM VALSTĪM UN SAVIENĪBAS DELEGĀCIJĀM	176
VIII NODAĻA. - SOLIDARITĀTES KLAUZULAS ĪSTENOŠANA	177
VI SADAĻA - AVIENĪBAS DARBĪBA	178
I NODAĻA - NOTEIKUMI PAR IESTĀDĒM	178
1. iedaļa. Iestādes	178
1. apakšiedaļa. Eiropas Parlaments	178
2. apakšiedaļa. Eiropadome	181
3. apakšiedaļa. Ministru padome	182
4. apakšiedaļa. Komisija	183
5. apakšiedaļa. Tiesa	185
6. apakšiedaļa. Revīzijas palāta	194

2. iedaļa. Savienības padomdevējas struktūras	197
1. apakšiedaļa. Reģionu komiteja	197
2. apakšiedaļa. Ekonomikas un sociālo lietu komiteja	198
3. iedaļa. Eiropas Investīciju banka	200
4. iedaļa. Noteikumi, kas attiecas uz Savienības iestādēm, struktūrām un aģentūrām	201
II NODAĻA - FINANŠU NOTEIKUMI	205
1. iedaļa. Daudzgažu finanšu shēma	205
2. iedaļa. Savienības gada budžets	206
3. iedaļa. Budžeta izpilde un atbrīvošana no atbildības	209
4. iedaļa. Kopīgi noteikumi	211
5. iedaļa. Krāpšanas apkarošana	213
III NODAĻA. - PASTIPRINĀTA SADARBĪBA	214
VII SADAĻA. - KOPĪGI NOTEIKUMI	217
<u>IV DAĻA. - VISPĀRĪGI UN NOBEIGUMA NOTEIKUMI</u>	221
PROTOKOLS PAR VALSTU PARLAMENTU LOMU EIROPAS SAVIENĪBĀ	226
PROTOKOLS PAR SUBSIDIARITĀTES UN PROPORCIONALITĀTES PRINCIPU PIEMĒROŠANU	229
PROTOKOLS PAR PILSONU PĀRSTĀVĪBU EIROPAS PARLAMENTĀ UN BALSU SADALĪJUMU EIROPADOMĒ UN MINISTRU PADOMĒ	232
PROTOKOLS PAR EIRO GRUPU	235
PROTOKOLS, AR KO GROZA EURATOM LĪGUMU	236

